

శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణేనమః.
 శ్రీమత్పృణతా ర్హిహరవరద పరబ్రహ్మణేనమః.
 శ్రీమతేనిగమాస్త మహాదేశికాయనమః.

పాంచకాలప్రకాశః

శ్రీమద్భక్తిరత్నావళి

481

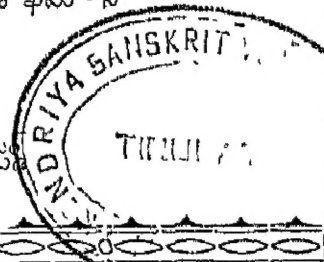
అయమాహ్నికగ్రంథః
 పాంచకాలిక నిత్యకర్మానుష్ఠాన బద్ధశ్రద్ధస
 మస్తాస్తికజన సుఖాపగమాయ పూర్వాచార్యా
 నుగృహీతాహ్నికగ్రంథేభ్యస్సముద్భవ్యసంకల్పితః
 శ్రీకాశ్యపురీవాసినా శ్రీమద్వేదాంతరా
 మానుజసంయమిసార్వభౌమలబ్ధ సమస్తార్థజ్ఞాతేన

దెక్కణీకోట్టెతిరుమలై శ్రీనివాసాచార్యేణ

అనేకపణ్డిత సాహాయ్యేన పరిశోధ్య
 చెన్నపురీ విరాజమానాయాం
 ఆనందముద్రాక్షర శాలాయాం
 ద్వితీయవారం ముద్రాపితో విజయతేతరాం
 విరోధకృద్యత్సరే వై శాఖమానే

౧౯౧౦.

కాశీరత్న రిప్రెస్

ద్వితీయముద్రణభూమికా

భోభో అర్యమిత్రాః పచ్చికాలపరాయణాః పచ్చికాలప్రకాశోనా ము అహ్నికగ్రన్థోఽయం బహునా మా స్తికానామహత్తనాం ప్రేరణయా అనేకసంఖ్యాన త్సహాయ్యసమ్మత్యైవ దాసేనసమ్పాదితః, కో థివత్సరే (1904) సమ్ముద్ర్యప్రకాశశ్యత. తదాత్వే ముద్రితాస్స ర్వేష్యా దర్శా నాతిచిరాదేవ అక్రీయ స్తేతి నిబన్ధోయ మా స్తికానా మ్మహాపురుషాణాం బహునామాదరితాత్రతామభజదధికాధికామితి, యత్సత్యమాత్మన్యేవ బహుమానస్సుమహానాబధ్యతే, సదాచార్యాను గ్రహణ భాగవతోత్తమాభిమానశ్చ నూనం సర్వమపి శ్రేయోఽవికలంసమ్పాదయతీతి సర్వాభ్యుపగతోఽయమంశోఽనేన వ్యక్తీక్రియతే.

అథచాస్యాదర్శా బహువ్రాఽద్యాపిచిక్రీషన్తోలేఖముఖేన నిజమభిలషితం సంసూచయ స్తీతి ద్వితీయవారిమస్యముద్రణే ప్రవృత్తిరుపాజాయత. ప్రథమముద్రణే యేషాం సాహాయ్యం నాలభ్యత తేషాం బహునాం పణ్డితప్రకాణ్డానాం సాహ్యమస్తి ముద్రణేఽలభ్యత. అపేక్షితస్థలేషు ముఖ్యతమానిషయాశ్చ నూత్నతయా సమయోజ్యస్త శాస్త్రసమ్మతాః.

ప్రథమముద్రణేఽను బన్ధతయా ముద్రితానిస్తాత్రాణితు గ్రహవిసరభయాన్నాద్యాముద్ర్యస్త. సన్త్యేవతేషాముద్రితాని ప్రత్యేకపుస్తకాసీతి సతతస్సమ్భవ్యతేక్వాపి న్యూనతా. సన్ధ్యావస్తనమస్త్రవివృతిఃపరం నానిసజ్జేపవిస్తరా అవశ్యాపేక్షితార్థమాత్రబోధికాఽత్రాముద్ర్యత. అగ్నిసన్ధానప్రత్యాబ్ధికశ్రాద్ధయోఃప్రయోగౌపర మత్యావశ్యకత్వాదస్తికాపర్యాయేఽత్ర నూత్నతయా సమయోజ్యేతాం.

నిబన్ధోఽయం యథాపూర్వపర్యాయం తతోఽధికమేనవా ఆ స్తికానాం ప్రీతిపాత్రం భవిష్యతీతి సుదృఢంవిశ్వసిమి. ముద్రణపర్యాయేఽత్ర శోధనాదిషు సాహాయ్య మవ్యాజేనాదరేణాచరితవతాం సజ్ఞానతాం సుమహస్తం పరిశ్రమం మూర్ఖేతరేణ నప్రతికర్తుం శక్తోమీతిచనివేదయామి.

డెక్కణీకోట్ట తిరుమలైశ్రీనివాసదాసః.

౧౨౯ పుట - ౧౮ పక్షై- సమర్పయేదిత్య న స్తరంయోజ్యం.

ప్రాతఃకృతబ్రహ్మయజ్ఞశ్చేత్తన్నకుర్యాత్ . తచ్చవైశ్వదేవంతా
కికాగ్నా పాకే తత్రకుర్యాత్ - వైదికేపాకే తత్రకృత్వా శేషంద్వాపే
సభంజీయాతాం . కదాచిదిజ్యాయాఃక్షీణవృత్తితయా కలహాదివశేనవా
తృతీయకాలే కరణాకక్తాయత్ర క్వచిదవసరే భోజనాత్సూర్యంకుర్యాత్ .

ఏకస్త్విదినేశ్రవణ జన్మర్థసంక్రాన్త్య పరాగద్వాదశీవర్వద్వ
య గురుజన్మరాదినిమిత్తనశేనా నేకభగవదారాధనేప్రాప్తే అభిగమనో
పాదానసం కోచేన నిమిత్త క్రమేణకుర్యాత్ .

౧౩౦-పుట ప్రణమేత్త్యన స్తరం యోజ్యం

అభిభగవద్వక్షుషిదక్షిణ భాగమారభ్యక్రమేణ తత్తన్నంతేణ శ్రీ
భూమినీశానాంన్యాయః-దక్షిణతదితరహస్తేషు పద్మచక్రగదాశంఖానాం
ప్రణవాది సమోన్మన్యాసః, ఏవం కిరీట శ్రీవత్స కాన్తుభ వనమాలానాం
శిరోవత్సోదక్షిణభాగమధ్యో భయపా ర్వేషున్యాసః, శ్రీపుష్పినర్వతీనిద్రా
కాన్తి పృథ్వీగరుడానాం తత్తస్థానేషున్యాసః . తేషాం చతురుపచార్చై
రర్చనం. చక్రముద్రా మూలముద్రాచ.

విషయానుక్రమణికా

విషయానుక్రమము.	పుట సంఖ్య	విషయానుక్రమము.	పుట సంఖ్య
బ్రాహ్మముహూర్తకర్తవ్యమ్	౧	బ్రహ్మయజ్ఞక్రమము	౬౧
శ్రీవజ్రీశ కృతప్రాతర్నిర్వేదకా	౫	గృహగమనప్రకారము	౬౪
రికాము.		జౌహననవిధి	౬౬
అభిగమనప్రకారము	౭	అభిగమనారాధనక్రమము	౭౦
మలమూత్రోత్సర్జనవిధి	౯	ఉపాదానప్రకరణమ్	౧౭
శాచవిధి	౧౦	సమితులనీధర్మాచారవిధి	౭౩
అచమనవిధి	౧౨	అస్తరోపాదానక్రమము	౭౫
దస్తభాషనవిధి	౧౩	ఇజ్యాప్రకరణమ్	౭౬
భగవద్భాస్రీక్రస్నానవిధి	౧౪	మాధ్యాహ్నీకస్నానవిధి	౮౮
ధర్తాస్రీక్రస్నానవిధి	౧౯	మాధ్యాహ్నీకసన్ధ్యావస్తనవిధి	౮౯
ఉర్ధ్వపుష్టివిధి	౩౦	భగవదారాధనక్రమము	౯౧
స్నానాబ్జదేవర్షిసిత్పర్వణవిధి	౩౩	వైశ్వాదేవక్రమము	౧౨౦
ప్రాతస్సన్ధ్యావస్తనవిధి	౩౫	భోజనక్రమము	౧౩౦
మూలమస్త్రాజపవిధి	౪౪	శామ్నాల చర్మణక్రమము	౧౩౭
ద్యుయజపవిధి	౫౧	స్వాధ్యాయప్రకరణమ్	౮౮
చరమశ్లోక జపవిధి	౫౨	సాయంసన్ధ్యావస్తనవిధి	౧౩౯
ద్వాదశకాతర జపవిధి	౫౪	ప్రదోషాదిపూజపాది విముచవిధి	౧౪౩
షడక్షర జపవిధి	౫౫	యోగప్రకరణం	౧౪౪
అధారశక్త్యాదితర్పణక్రమము	౫౭	అష్టాంగయోగక్రమము	౧౪౫
దేవర్షికాండతర్పణవిధి	౫౯	శ్రీపైశ్చుణ్డిస్తనప్రకారము	౧౪౮
పస్త్రసిష్టిదస్త్రక్రమము	౬౦	గ్రన్థోపసంహారము	౧౫౬

శుద్ధా శుద్ధ పత్రికా.

పుట.	పక్షం.	అశుద్ధమ్.	శుద్ధమ్.
3	౧౨	తాన. స్వ	తానస్వ
౫	౮	నేననా	నేననా
"	"	విష్ణుర	విష్ణుర
"	౧౪	తారణ	తారణ
౬	౧౯	గతేనతి	గతేహని
౭	౮	స్వకీయై	స్వకీయై
"	౧౨	పూరయ	పూరయ
"	౧౭	పుజన	పుజన
౮	౩	అనిరుద్ధాయ	అనిరుద్ధాయ
౧౦	౭	జీయై	జీయై
౧౦	౧౫	జగ్గహిత్యా	జగ్గహిత్యా
"	౧౭	జీయ	జీయ
౧౨	౨౨	*అంగుష్ఠ	*అంగుష్ఠ
"	"	*హస్తతల	*హస్తతల
౧౩	౩	దిగ్భాగా	దిగ్భాగా
"	౧౫	కుర్యాత్	కుర్యాత్
"	౧౬	కృత్వా	కృత్వా
౧౫	౧౬	పవిత్ర	పవిత్ర
౧౬	౪	నిమజ్జ్య	నిమజ్జ్య
"	౧౧	మస్తేణ	మస్తేణసచ్చోటం

పుట.	పజ్జ.	అశుద్ధమ్.	శుద్ధమ్.
౧౮	౨౧	మూర్ధి	మూర్ధి
౧౯	౭	తక్షణా	తక్షణా
"	౮	మర్త్య	మర్త్య
౨౦	౨౦	ధరా	ధరా
౨౧	౩	కృతాని	కృతాని
"	౧౮	ఋగ్వేద	ఋగ్వేద
౨౨	౧౦	మరు	మరు
౨౩	౭	గ్నిగోర	గ్నిగోర
"	"	నిధత	నిధత
"	౧౬	ఋతా	ఋతా
౨౪	౬	సమృద్ధి	సమృద్ధి
౨౫	౫	అవధూత	అవధూత
"	౧౨	ఉచ్ఛిష్ట	ఉచ్ఛిష్ట
౩౦	౧౨	తర్జన్య మృదంజలం చైకీకృత్య భగవత్పాద యుగళం స్త్రీ	భగవత్పాద యుగళం స్త్రీ
		త్య భగవత్పాద యుగళం	త్య తర్జన్యమృదంజ
		స్త్రీత్వా	లంచైకీకృత్య
౩౧	౯	పార్శ్వ	పార్శ్వ
౩౨	౧౧	అజ్ఞాని	అజ్ఞాని
"	౧౩	కృషేన	కృషేన
౮	౨౧	నాదిజపకరణే	నకరణే
"	౨౨	జపాదీ	జపాదీ
౪౦	౧౯	కూర్పర ... రూపంవ్యాపక	వ్యాపక

పుట.	పక్కా.	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్.
„	౨౧	కరతలయోః	తలయోః
„	„	కరపుష్పయోః	పుష్పయోః
౪౪	౩	భావే	భావే
„	౪	జపం	జప శేషం
౫౦	౯ } ౧౦ }	సాస్త్రచోటేనసాజ్ఞప్త	సాజ్ఞప్త
౫౭	౪	తదానీ	సంధ్యాయా
౫౭	౨౬	హస్తాయై	హస్తాయైనమః
౫౯	౨౪	విసృజేత్	సస్తర్వ్య
౬౦	౪	విసృజేత్	సస్తర్వ్య
౬౦	౧౫	సంశోధ్య	సంశోధ్య
„	౧౪	స్నానవస్త్రం	స్నానవస్త్రంసంశోధ్య
౬౧	౩	ఘృతాధానస్తరం	ఘృతాధానస్త్రే
౬౨	౪	తత్స	తత్స
„	౯	ప్రచో	ప్రచో
„	౧౨	యోనః	యోనః
„	౧౪	వితు	వితు
„	„	ధియో	ధియో
„	౧౫	ప్రచో	ప్రచో
„	౧౭	మహి	మహి
„	౧౪	వితు	వితు
„	౧౯	మహిధి	మహి,ధి

శుద్ధా శుద్ధ పత్రికా.

పు.పే.	పజ్ఞా.	అశుద్ధమ్.	శుద్ధమ్.
౬౩	౨	వాయవ	వాయవ
"	౨	పాయవ	పాయవ
"	౧౦	బ్రహ్మణే	బ్రహ్మణే
"	"	సమః	సమః
"	౧౧	బృహతే	బృహతే
౬౬	౪	గృహం	స్వగృహం
"	౫	ఉపాపరోహ	ఉపాపరోహ
౬౭	౩	సనేన	సనహోమేన
"	౯	సనాఖ్య	సనహోమాఖ్య
"	౧౫	ప్రాగుదగ్వాఉత్సృజ్య	ఉత్సృజ్య
"	౨౧	గర్భే	గర్భే
౬౯	౧౩	సనా	సనహోమా
"	౧౬	సనేన	సనహోమేన
"	౧౭	సనం	సనహోమం
౭౩	౯	స్వా	త్రత్రస్వా
"	౧౨	ఇతి	ఇతిమస్త్రేణ
౭౫	౧౪	అభిగమనాది	అభిగమన
"	౨౪	ఉపాదాన	ఉపాదానజ్జఘడయ
౮౩	౫	కాత్య	కాత్యర
౮౯	౧౬	రోబ్ధ	రోబ్ధ
౯౦	౧౪	సర్వాపధి	సర్వాపధిః
౯౩	౨౯	నీనత్వి	నీనత

పుట,	పజ్జా,	అశుద్ధమ్.	శుద్ధమ్.
౨	౮	*అక్రమిక్కిర	†అక్రమిక్కిర
౨	౨౧	మనుః	మన్యుః
„	„	పతయ్యః	పతయః
౪	౧౩	మకి	మాకి
౬	౨౪	మహిః	మహి
౭	౨౩	శబ్దం	శబ్దం
౧౪	౧౬	సప్వ	సర్వే
౧౬	౨౭	*అవనం=రక్షణం	*నరుణోవారుణో
	౨౮	†నరుణోవారుణో	†అవనం=రక్షణం

శ్రీయై నమః.

శ్రీ శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీమతే నిగమాంత మహాదేశికాయ నమః.

పంచకాలప్రకాశః.

—*—

—◆— బ్రాహ్మముహూర్తకర్తవ్యమ్. —◆—

బ్రాహ్మముహూర్తేనమ్రాస్తే నిదామృతిత్యజ్య, సప్తకర్తవ్యో హర్హిర్హరితిశబ్దం సక్లేర్తయక, తమేవ చింతయంశోత్థాయ ।

“గ్రాహగ్రస్తే గజేంద్రే దండతి సరిభసన్తాన్త్య మారుహ్యధావ న్వాప్యూర్ణన్త్యభూషావసనపరికరోమేఘగమ్భీరఘోషః । ఆబిభ్రాణోరథాన్దం శరమసిచుభయం శఙ్ఖచాపౌ సఖేతౌ హస్తైః కామోదకీమప్యవతు హరిరసానంహసాం సంహత్యేః॥ సక్రాకాస్తే కిరీంద్రే ముకుళిత నయనే మూలమూలేతిఘ్నే నాహన్నాహన్నచాహన్న చ భసతి పువస్తాద్యశోమాదృశేషు । ఇత్యేవన్త్యక్తహస్తే సపది సుగణే భావశూన్యే సనుస్తే మూలం యత్ప్రాదురాసీత్సదిశతు భగవాన్తజ్జలం సస్తతిన్నః॥

ప్రాతస్సర్వామి భవభీతిమహర్తిశాన్త్యే నారాయణజగదుడవా హనమజ్జనాభమ్ । గ్రాహభీభూతమదవారణ ముక్తిహేతుఞ్చక్రాయుధస్తరుణ వారిజవ్రతనేత్రమ్ ॥౧॥ ప్రాతిర్హమామి మనసా వచసా చ మూర్ధ్నా పాదారవిందయుగళమ్పరమస్య పుంసః । నారాయణస్య సరికార్ణవతారణస్య పారాయణప్రవణవిప్రపరాయణస్య ॥౨॥ వ్రాతర్భజామి భజతామభయఙ్కరన్తమ్పాకస్సర్వజన్త్యక్తలసాపభయాపనుత్యై యో

(గ్రాహవక్త్రపతితాజ్ఞిగజేంద్రః ఘోరశోకప్రణాశనకరోధృతశబ్దచక్రః॥ ౨॥
 శోకత్రయమిదమ్ముఖ్యమృతరుత్థాను యః పఠేత్ । లోకత్రయగురు
 స్తస్మై దద్యాదాత్మపదం హరిః” ॥ ఇతి హరిశబ్దాగ్రతయా ప్రసిద్ధం సమస్త
 పాపహరమ్భగనస్తమనుసన్ధాయ.

“విధివిహితసవర్యాం వీతదోషానుషజ్ఞాముపచితధనధాన్యాముత్స
 వైస్తాస్యసహర్షామ్ । స్వయముపచిను నిత్యం రజ్జధామః సురతౌం
 శమితమితసతౌం శాశ్వతీం రజ్జలక్ష్మీమ్ ॥ ప్రశమితకలిదోషామ్పూజ్య
 భోగానుబంధాం సముదితగుణజాతాం సన్యగాచారయంతామ్ । శ్రీతజన
 బహుమాన్యాం శ్రేయసీం వేంకటాగ్రా శ్రీయముపచిను నిత్యం శ్రీని
 వాస త్వమేవ ॥ వరస విరచయ త్వం వారితాశేషదోషామ్పునరుపచిత
 పుణ్యామ్బూషితామ్పుణ్యకోట్యామ్ । సితముదితమనోభిస్తావైకైర్నిత్యసే
 వ్యాం హతరిపుజనయోగాం హస్తీధామ్నస్సన్మధిమ్ ॥ నవనవబహుభోగా
 న్నాథ నారాయణ త్వం విరచయ దురితౌఘైస్తామనాఘ్రూతగన్ధామ్ । సహ
 జసులభదాస్యైస్సద్భిరభ్యర్థనీయాం యతిపరిబృథహృద్యాం యాదవా
 ద్రేన్సమ్మధిమ్ ॥ శ్రీరజద్విరదవృషాదిపూర్వకేషు స్థానేషు స్థిరవిభవా
 భవత్సవర్యా । ఆకల్పం సరద విధూతివైరివతౌ భూయస్యా భవదనుక
 మ్పయైవ భూయాత్” ॥ ఇతి ముక్తశాశాసనపశ్చకమనుసన్ధాయ.

“ఉద్యద్భాను సహస్రభాస్వర పరశ్చైవ మాస్పదం నిర్మలజ్ఞానా
 నస్తభునస్వరూపమమలజ్ఞానాభిషక్తుతైః । జన్తం సూరిజనాధిపం ధృత
 రథాజ్ఞాబ్జాదిభూటోజ్వలం శ్రీభూసేవ్యమనస్తభోగినిలయం శ్రీవాసుదేవ
 మ్భజే ॥ ఆమోదే భువనేప్రమోదకర సమ్మోదే చ సజ్జర్ణణమృద్యు
 మ్మృచ్చ తథానిరుద్ధమః తా సంతకసృష్టిసితీః । కుర్వాణస్తతిముఖ్య
 పద్మణువై ర్యుక్తాం స్రియుగ్తకై ర్యుహాధిష్ఠితవాసుదేవమపి తం
 తీరాభినాథ మ్భజే ॥ వేదాన్వేషణమందరాదిభరణత్తోద్ధారణప్రశ్నితప్రహ్లా
 దావనభూమిభిక్షణజగద్వక్తాస్తయో యత్కియాః । దుష్టక్షత్రనిబ
 ర్హణస్తశముఖాద్యున్మాలనజ్జర్ణణజ్కాళిన్ద్యా లతిపాపకంసనిధనం య
 త్కిదీతస్తన్నమః ॥ యోధేవాదిచతుర్విధేషు జసషు బ్రహ్మణోశా

స్తరే సమ్భుక్తేషు చరాచరేషు చ విశన్నాస్తే సదా స్తర్భహిః । విష్ణుస్త
న్నిఖలేష్వణుచ్ఛణుతరమ్భాయస్సభూయ స్తరం స్వాదుష్టప్రమితఞ్చయోగి
హృదయేష్వాసేనమిశ మ్భజే ॥ శ్రీరజస్థలవేద్యుటాది కరిగిర్యాదా శతే
ష్టోత్తరే స్థానే గ్రామనికేతనేషు చ సదా సాన్నిధ్యమాసేదుషే । అర్చా
రూపిణమ్బుకాభిమతితస్త్వికుర్వతే షగ్రహమ్పాజాఞ్చాభిలవాఞ్చితాన్వి
తరతే శ్రీశాయ తిస్తే నమః ॥ ప్రాతర్విష్ణోః పరత్యాదిపఞ్చక స్తుతిముత్తి
మామ్ । పరన్నాస్తౌతి భగవద్భక్తిం పరిగనిర్తితామ్ ॥ ఇమామ్పర
త్యాదిపఞ్చక స్తుతిఞ్చానుసన్ధాయ.

నిదాంతరాచమనం, దక్షిణశ్రవణస్పర్శరూపమాచమనం వా త
దాసీం శక్యం విధాయ-తస్మిన్నేవశయనే, “అఖిలహేయప్రత్యసీకకల్యాణై
కతాన/స్వేతిరసమ స్తవ స్తువిలక్షణాన స్తజ్ఞానానైకస్వరూప. స్వాభిమతా
నురూపై కదూరాచి స్త్యదివ్యాద్యుతనిత్యనిరవద్యనిరతిశయాజ్వల్యసాంద్ర్య
సౌగంధ్యసౌకుమార్యలావణ్య యశావనాద్యన స్తుగుణవిధిదివ్యరూప.వత్సల.
స్వామిః-సుశీల-సులభ సర్వజ్ఞ-సర్వశక్తే - పరమకారుణిక-కృతజ్ఞ-స్థిర-పరి
పూర్ణ-పరమోదార-ఏవమ్భూతమాద్భుతవార్జవాద్యన స్తకల్యాణగుణాపరిపూ
ర్ణ-స్వాచితవివిధవిచితానంతాశ్చర్య నిత్యనిరవద్యనిరతిశయసుగంధ నిరతి
శయసుఖస్పర్శనిరతిశయాజ్వల్యకిరీటమకుటచూడావతంసమగరికుణ్డలగ్రై
వేయకహరికేయూరకటక శ్రీవత్సికౌస్తుభముక్తామోదరగంధన వీతా
మృరకాఞ్చీగుణనూపురాద్యపరిమితదివ్యభూషణ-స్వాసురూపాచిస్త్యశక్తి
శబ్దచక్రగదాసింహాక్షాద్యన జ్యేష్ఠయనిత్యనిరవద్యనిరతిశయ కల్యాణదివ్యా
యుధ- స్వాభిమతనిత్యనిరవద్యనురూపస్వరూపరూపగుణవిభవైశ్వర్యశీ
లాద్యనవధికాతిశయాసజ్యేష్ఠయకల్యాణగుణగణశ్రీవల్లభ-ఏవమ్భూతభూమి
నీళానాయక - స్వచ్ఛందానువుత్తిస్వరూపస్థితిప్రవృత్తిభేదాశేష శేషతైకరతి
రూపనిత్యనిరవద్యనిరతిశయజ్ఞానక్రియైశ్వర్యాద్యన స్తకల్యాణగుణగణ శేష
శేషాశనగరుడప్రముఖనానావిధాన స్తపరిజనపరిచారికాపరిచరితచరణయు
గళ - పరమయోగివాఙ్మనసాపరిచ్ఛేద్యస్వరూపస్వభావ - స్వాభిమతవివిధ

విచిత్రానస్తభోగ్యభోగోపకరణభోగస్థానసమృద్ధానంతాశ్చర్యానస్తమహావి
భవానస్తపరిమాణనిత్యనిరవద్యనిరతిశయశ్రీవైకుంఠనాథస్యసజ్జల్పా
నువిధాయస్వరూపస్థిప్రవృత్తిస్వశేషతైకస్వభావప్రకృతిపురుషకాలాత్క
కవివిభవిచిత్రానస్తభోగ్యోక్తృవర్గభోగోపకరణభోగస్థానరూపనిఖిలజ
గదుదయవిభవలయలీల - అనాలోచితవిశేషాశేషలోకశరణ్య - ప్రణతా
ర్తిహర - ఆశ్రితవాత్సల్యైకజలధే. అనవరతవిచిత్రనిఖిలభూతజాతయాథా
త్త్యసత్యకామ. సత్యసజ్జల్ప. సకశేతరవిలక్షణ. అధికల్పక. ఆపత్సఖశ్రీమ
న్నారాయణ. అణుపరిమాణదేహేన్ద్రియాదివిలక్షణజ్ఞానానందస్వరూపోఽ
హస్త్యదేకశేషస్త్యదేకనియామ్యస్త్యదేకాధారస్త్యదేకశరణస్త్యదే
కప్రాప్యశ్చిప్తి" ఇతి పూర్వరాత్రానుసంహితప్రకారేణానుసంధాయ.

“భగవానేషస్వనియామ్యస్వరూపస్థిప్రవృత్తిస్వశేషతైకరసేన
మయా స్వకీయైశ్చోపకరణైః స్వారాధనైకప్రయోజనాయ పరమపురుష
స్సర్వశేషీస్వశేషభూతమిదం యోగాఖ్యజ్ఞుర్నస్త్యస్తే స్వప్రీతయే స్వయ
మేవ కారితవాః” ఇతి సాత్వికత్యాగజ్ఞుత్వా. “అనేన యోగాభ్యేన
భగవత్కర్తృణా భగవాన్స్వీయతాం వాసుదేవః” ఇతి యోగం సమాప
యేత్ ||

శ్రీ వజ్రేశకృతప్రార్థన ర్వేదకారికాః.

—*—

“ఉత్థాయశయనేతస్మిన్నాసీనోనియతేస్త్రియః । త్రస్తవిర్విణ్ణహృ
దయోవ్యర్థంవిక్ష్యగతంవయః ॥ తావత్తయేణచాక్రాస్తస్త్రీవేణాధ్యాత్వి
కాదినా । దానజేనాగ్నినాలీఢో భ్రామ్యన్నివననేమృగః ॥ సంసారవాగు
రాస్తస్థోఽహనపక్షివాణజః । అవశ్యన్నిర్గమోపాయమాగామిష్యపిజన్తుః ॥
అకార్యైరతిబీభత్సైః క్రియమాణైఃకృతైరపి । లజ్జితశ్చవిషణ్ణశ్చస్త్రి
మాణైస్త్వకర్తృభిః ॥ అవినీతమశితౌర్హమనద్గుణగణాకరమ్ । అవధావ్యస్వ
మాత్మాన మచిదాద్యశుభాశ్రయమ్ ॥ దహ్యమానేననాస్తస్థోవిష్ణుర(విష్ణు
ట)న్నివకీటకః । అలభన్నిర్గమస్తిష్ఠన్తథ్యేమరణజన్తుః ॥ విహ్వలశ్చవిషణ్ణశ్చ
విమృశన్స్వామిమాన్దశామ్ । చిన్తయేత్ప్రళయక్షౌణ్మ మాచరన్ప్రియ
మాత్మనః ॥ సంసారచక్రమారోప్యబలిభిఃకర్తృజ్ఞభిః । కాలేనాకృష్యమా
ణస్య జగ్గున్థునరాత్మనః ॥ అహోమేమహతీయాతా నిష్ఫలాజన్తస్త
తిః । అనారాధితగోవిన్ద చరణామృగహద్యయా ॥ అనాస్వాదితసత్కర్త
జ్ఞానభక్తిసుధారసా । అదృష్టానస్తసంసారసాగరోత్థారణస్థవా ॥ శుభిస్తృ
త్యుదితాశేషసదాచారపరాఙ్ముఖి । అనుపాసితసద్వృద్ధాస్త్వకృతాః సత్స
మాగమా । అసమ్పాదితశుశూషాగుర్వాచార్యపితృష్యపి । త్యక్తవర్ణస
మాచారాభ్రష్టావై దిక్పర్త్తనః ॥ నిజకర్తృజడేవాదిదేహధ్యస్తాత్ భాననా
తద్భాననానుగోద్యుతసుఖదుఃఖవ్యవస్థితీః ॥ అనుద్యుతస్వయాథాత్మ్యజ్ఞా
నజోత్తమనిర్వృతిః । పశుపత్ప్రాకృతే రేవగుణైరధికనిర్వృతా ॥ నకర్తృ
ష్టానాత్తజ్ఞానాపిభక్తియుతాపరా । నోద్యుక్తాభక్తిహీనత్వాత్తత్క్రి
యాస్వర్చనాదిషు ॥ కర్తృభిఃపుణ్యపాపాఘ్నైరవిద్యాపరనామభిః । ధూమేరి
వార్చిరాగ్నేయంజ్ఞానమానృత్యదేహినః ॥ భూషయిత్వాస్వకదేహంశబ్దా
ద్యైస్సాన్విత్రయైర్గుణైః । దర్శయిత్వాస్వసాన్దర్యమాత్మనేతిషమానయా ॥

నిరస్తాతిశయాహూద సుఖభావైకలక్షణమ్ । సజ్జాన్యస్వగుణై రేవ స్వరూప
 మ్పరమాత్మనః ॥ గుణమయ్యాప్రకృత్యాఖ్య భగవన్తాయయానయా ।
 స్వసంలీనాన స్తజీవకృతకర్తానురూపయా ॥ గుణత్రయాశ్రయానన్త విచి
 త్రపరిణామయా । అతిదు స్తరయాదేవప్రప త్తిరిహితాత్మభిః ॥ ప్రలోభ్య
 షూనాసతత స్తయైవాత్మ్యన్తనిర్వృతా । అజానతీవస్వహితమూతస్వస్నా
 నుకారిణీ ॥ నిష్పానీయేవిరాలమేన్బిన్బాన్బియేనిరసాశ్రయే । ద్రాఘీయస్యశు
 భేమాగ్నేయమస్యసదనమ్ప్రతి ॥ గచ్ఛతోమేనసహాయస్య వర్ధయ స్తీమహా
 ద్భయమ్ । అతీతాపిసదైవైపాతిష్ఠితీవపురోమమ ॥ గతాయా స్తీవజ్యోతం
 రూపంవ ర్తమానేజిజన్తని । తయైవసుమహాన్కాలో గతఃక్షణభవాల్పకః ॥
 అలబ్ధసుఖసంస్పర్శమకృతాఘాతానిష్కృతి । వినై వహరిసాదార్పమహా
 పశ్యతపవమే ॥ కింకరిష్యామిపదయోర్ని పతిష్యామికస్యను । దు స్తరామృద
 శామేతాఙ్కృత్యుష్యామికస్యవా ॥ ”

ఇత్యతీతఃకాలోవ్యర్థఇతినిర్విణ్ణో భూత్వా,

“ఇతినిర్విన్యతదను శృతిమాలమ్బ్యసాత్వికీం । విధూయచేమన్ని ర్వే
 దంసర్వకార్యావసాదకమ్ ॥ ఉద్ధరిష్యన్స్వమాత్మానమ్జన్తమ్భవసాగరే
 పునర్నిశ్చినుయాదేవం స్థిరధీః స్వార్థసిద్ధయే ॥ గతమేవగతజ్ఞన్త కానుతత్ర
 ప్రతిక్రియా । ప్రవహ త్యేవహిజలేసేతుఃకార్యోపిజానతా ॥ ఇదానీంబ్జు
 మేతావచ్ఛక్యజ్ఞాతేగతేభిః । మయానన్త హితకామేనబిభ్యతాభవసాగ
 రాత్ ॥ ఇతఃఉద్ధర్వమహంతావద్యావజ్జీవంశ్రియశ్శ్రియః । పదయోరర్చన
 బ్జుర్తుం యతమానస్సమాహితః ॥ అభిగచ్ఛన్తరిమూర్తః పశ్చాద్భ్రవ్యా
 ణిచార్జయన్ । అగ్నయంశ్చతతోదేవ స్తతోమన్త్రాజ్ఞాపన్నపి ॥ ధ్యాయన్న
 పిపరన్దేవ జ్ఞాతేషూక్తేషుపశ్చను । వర్తమానస్సదాదైవ మ్పాశ్చకా
 లికసర్త్తనా ॥ స్వాత్మైరగధపుష్పదైవ్యశ్శుభైశ్చక్రస్యనురూపతః । ఆరాధ
 యన్తరిమృత్యో గమయిష్యామివాసరాన్ ॥ ”

ఇతి సాత్వికధృతిమవలమ్బేతి.

అభిగమనప్రకరణమ్.

—*—

“కృతశ్చ కరిష్యామి భగవన్ని త్వేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహానిభూ
తిచాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవపాదాంబుద్ధార్చనేన అభిగమనేన భగవ
త్కర్తృణా భగవన్తం వాసుదేవమర్చయిష్యామి” ఇతి సజ్జల్ప్య-“భగవ
తోబలేన భగవతోవీర్యేణ భగవత్ స్తేజసా భగవతః కర్తృణా భగవతః
కర్త కరిష్యామి భగవతో వాసుదేవస్య” ఇతి బలమస్త్రమనుసన్ధాయ-
“భగవానేవ స్వనియామ్య స్వరూపసిద్ధిప్రవృత్తి స్వశేషతైకరసేన మయా
స్రక్ష్మ్యైశ్చోపకరణై స్సార్వరాధనై కప్రయోజనాయ పరమపురుషస్సర్వ శేషీ
స్వశేషభూతమిదమభిగమనాఖ్యజ్జుర్ న్వస్తై స్వప్రీతయే స్వయమేష కార
యతి” ఇతి సాక్ష్యకత్యాగజ్జ్వాత్వా- “ఏతత్క్రియావిరోధీనిప్రాచీనాన్యశు
భానిమే । కర్తాణ్యనంతాన్యచ్ఛేద్యాన్యనాదీన్యశుచీనిచ ॥ స్వయైవకృపయా
దేవో వినాశ్యాస్తన్ననోరథాః । ఘోరయత్వితిసమ్పూర్ణమస్త్ర మేతము
దీరయేత్” ॥ ఇతి కరిష్యమాణకై జ్వర్యప్రతిబంధకనివృత్తిం సమ్పూర్ణ్య-“త్వ
య్యారాధనకామోఽయం ప్రతశ్చరితుమిచ్ఛతి సజ్జల్పసిద్ధ్యైభగవన్సం
రయాస్యమనోరథాః” ॥ ఇతి మస్త్రేణకై జ్వర్యపరిపూర్తిం సమ్పూర్ణ్య-
“అస్తద్దేశిక మస్తదీయ పరమాచార్యాన శేషాన్గురూః శ్రీమల్లత్కణయో
గిశ్శుద్ధనమహాపూర్ణా మునిం యామునమ్ । రామమ్పద్మ విలోచనమ్మని
ఎరన్నాధం శర ద్వేషిణం సేనేశం శ్రియమిన్దిరాసహచరన్నారాయణం సం
శ్రయే” ॥ ఇతి స్వాచార్యప్రభృతి భగవత్పర్యస్తగురుపరమ్పరాప్రపదన
పూర్వక మ్భగవన్తమ్ప్రపద్య-“సవ్యమ్పాదమ్ప్రసార్య శ్రితదురితహరన్ద
క్షిణజ్జుచ్చయిత్వా జానున్యాథాయ సవ్యేతరమితరభుజన్నాగభోగే నిధా
య । పశ్చాద్బాహుద్వయేన ప్రతిభటశమనే ధారయా శబ్దచక్రే దేవీ
భూషాదిజుష్టాజనయతు జగతాం శర్క వై కుణ్ఠనాథః” ॥ ఇతి ధ్యాత్వా ॥

“ఓం వాసుదేవాయ నమః. ఓం సజ్జర్ణణాయ నమః. ఓం ప్రద్యున్నాయ నమః. ఓం అనిరుద్ధాయ నమః”. ఇతి వ్యూహనామచతుష్టయం సజ్జర్ణ్యం॥

“ఓం కేశవాయ నమః. ఓం నారాయణాయ నమః. ఓం మాధవాయ నమః. ఓం గోవిందాయ నమః. ఓం విష్ణవే నమః. ఓం మధుసూదనాయ నమః. ఓం త్రివిక్రమాయ నమః. ఓం వామనాయ నమః. ఓం శ్రీధరాయ నమః. ఓం హృషీకేశాయ నమః. ఓం పద్మనాభాయ నమః. ఓం దామోదరాయ నమః”. ఇతి ద్వాదశవ్యూహనామాని సజ్జర్ణ్యం. “ఓం మత్స్యాయ నమః. ఓం కూర్మాయ నమః. ఓం వరాహాయ నమః. ఓం నారసింహాయ నమః. ఓం వామనాయ నమః. ఓం పరశురామాయ నమః. ఓం శ్రీరామాయ నమః. ఓం బలరామాయ నమః. ఓం కృష్ణాయ నమః. ఓం కల్కినే నమః”. ఇతి దశావతారనామాని చ సజ్జర్ణ్యం॥

“ఓం శ్రీం శ్రీయై నమః. ఓం భూం భూమ్యై నమః. ఓం నీం నీళాయై నమః”. ఇతి దేవ్యాదినామాన్యసి సజ్జర్ణ్యం. “సత్సజ్జాద్యవనిస్సప్రహో గురుఘృణాచ్ఛ్రీశమ్భవద్యాత్తవాన్వ్యగ్రభమ్మరిభుజ్యకర్తృశః లమ్పిక్షీణకర్తావ్రతః। న్యాసా దేవ నిర్జు శేష్వరదయాచిహ్లానమాయాన్వయో హర్దానుగ్రహలభమభ్యధమచిద్వా రాద్యహిర్నిరతః॥ ముక్తోఽర్చిర్ది నఘోర్వపక్షిషడుదక్షాస్థాద్దవాతాంశుమద్గౌ విద్యుద్వరుణైస్సగ్రాతృ మహితస్సీమాన్తస్థిన్ద్యాప్లుతః। శ్రీనై కుణ్డముపేత్య నిత్యమజడన్తస్త్రిన్వరబ్రహ్మణస్సాయుజ్యం సమవాప్యనన్తస్త్రిసమస్తేనై వ ధన్యః పునామ్॥ ప్రాతర్నిత్యానుసన్ధ్యమ్మరమార్థమ్ముముక్షుభిః। శ్లోకద్వయేన సంక్షిప్తం సువ్యక్తం వరదోఽబ్రవీత్॥” ఇతి శ్లోకద్వయం సజ్జర్ణ్యం. పూర్వాచార్యప్రణీత స్త్రోతరత్నదయాశతక ముకున్దమాలా వేంకటేశసుప్రభాతాభీతిస్తవ దశావతారస్త్రోతాదీని స్తోత్రాణ్యసి శృణ్వతామసి హర్షజనకేనోచ్చైస్సర్వరేణ సజ్జర్ణ్య తత్కాలోచితద్వయాది మంత్రానుచ్ఛరణ, అవకాశేనతి పశ్చిమయామక ర్తవ్యం వేదాభ్యాసం కుర్యాత్.

తతస్సన్ధ్యాయామాసన్నాయాం "సన్ధాతృత్వేన సర్వేషాం సన్ధ్యా" ఇతి పరికీర్తితమృగవస్తముపాసితంజ్ఞగమిషుః శ్రీహరిర్హరిర్హరితి కీర్తయన్ శయనాదుత్థాయ. "ఓన్నమఃశీతిధరాయ" ఇతి మస్త్రేణ శీతిధరమహానరాహమనుభూయన్ నామపాదమ్భూహావిన్యస్య. "నమోఽస్తుప్రియదత్తాయైతుభ్యస్తేవివసుధరే । త్వమ్మాతాసర్వలోకానామ్పాదస్వర్గంక్షమస్వమే" ॥ ఇతి భువమ్భుపద్య-పదక్రమాన్కుర్వన్, "విష్ణోః క్రమోస్యభిమాతి హాగాయత్రేణ ఛందసాపుధినీ మనువిక్రమే నిర్భక్తస్సయన్ద్విష్టోవిష్టోః క్రమోస్యభిశస్తి హత్యైష్టుభేన ఛందసా వ్రరిక్ష మనువిక్రమేనిభక్తస్సయన్ద్విష్టోవిష్టోః క్రమోస్యరాతీయతోహంతాజాగతేన ఛందసాదివమనువిక్రమే నిర్భక్తస్సయన్ద్విష్టోవిష్టోః క్రమోసిశత్రూయతో హంతాన్యుభేన ఛందసాదిశోమనువిక్రమే నిర్భక్తస్సయన్ద్విష్టో" ఇతి పాదేన్ద్రియాధిదైవతం, త్రివిక్రమం, ధ్యాయేత్ ॥

మలమూత్రోత్సర్జనవిధి.

తతస్సానీయతిలాక్షతదర్శనస్త్రానిదృష్టాదృష్టార్థం స్నానోపకరణం సంస్కరితమృత్యు-తమ స్తిరోహితదుష్టజన్మలూయన్థాం నైణచదణ్ణం సజ్జిహ్వనిర్గమమార్గం సజ్జాల్భ్య-కేశవమనుభూయన్, సక్కిర్తయన్, గృహాన్నిర్గత్యవిశుద్ధదేశేనిక్షిప్త స్నానోపకరణం, స్వాశ్రమాదిభ్యోనైర్భత్యాద్విశిద్విత్రేషుసాతప్రమితామ్భువమతిక్రమ్య - క్రిమికీటాద్యదూషితాః, అభి

కృష్ణ, హస్తాతాత, కూలస్థ, శర్కరామేధ్యనంయుక్త, పరశౌచశిష్ట, ఊష
 రి, నల్లక, జలమధ్యస్థ, స్వగృహస్థిత, సికతా, పాంసు, కర్దమవ్యతిరిక్తా
 మృగస్పృశ్యవ్య. శౌచస్థలే, యత్ర క్వచిద్వా నిధాయ - సన్త్యక్తపాదుక
 స్స, సుదూరజ్ఞత్వా, త్రికరధ్వనిజ్ఞుత్వా-ఉత్తరీయేణ శిరః ప్రావృత్య.
 నివీతమృచ్ఛాసూత్రస్థితీణకణ్ఠే ఆవేష్ట్య - (సూణమాన్యఖిన్చీత్తరీయేణ
 ప్రచ్ఛాద్య-అయాజ్ఞయైశ్చైస్త్వైః పక్షైశ్చార్వాభూమిమాచ్ఛాద్య-
 దివాస్థ్యయోశ్చోద్దబ్జుఖి, రాత్రౌ దక్షిణాముఖి, మానాది నియమ
 యుక్తిః, దేవాలయ, నదీ, గో, బ్రాహ్మణ, అగ్ని, సూర్య, చంద్ర, సత్త
 త్ర, వాయుశ్వత్థాద్యనభిముఖి, ఆరామ, ఉద్యాన, తులసీవన, సస్య, శ్శా
 న, ఊషర, వల్లక, గిరి, దుర్గ, గర్త, తేత్ర, ఖలంధ్యామేధ్యసికతాచ్ఛాయా;
 గుల్మ, చత్వర, వారి, కృష్ణ, గోష, వృక్షమూల, దర్భమూల, తటాకాబ్ధి,
 నదీతట, గోమయ, యజ్ఞ శాలా, శాద్వల గృహజ్ఞుణ, పాషాణరస్థ, కీటాదిజ
 న్తు దేశవ్యతిరిక్తే, గో, స్త్రీ, ద్విజ, దేవాలయానామసన్నిధౌ, వామహస్తేన
 మేహసజ్జహీత్వా, విష్ణూత్రే పరిత్యజేత్ - చిరకాలస్తత్రనతిషేత్ - స్వమ
 లన్నపశ్యేత్ - న సమ్మేషేత్ - నోచ్ఛ్వసేత్ - ఆర్ద్రవాససా మలమూత్రే న
 విస్సజేత్ - అయాజ్ఞయకాపాదినా పురీషలేపం వామహస్తేననిఘ్నయేత్ -

శౌచవిధిః.

దక్షిణేన హస్తేన పూర్వస్థాపితామ్నదబ్జపీతవా - శౌచస్థలజ్ఞ
 త్వా-గుదలిజ్ఞపాదహస్తశౌచార్థం, పూర్వస్థాపితాం, తదాస్థాపితాం వా
 మృదబ్జతుర్థా విభజ్య-స్థాపయిత్వా-ఉదబ్జుఖి, పరిచారకేణోద్ధృతజలప్ర
 క్షేపపూర్వకం శౌచఙ్కుర్యాత్ - ఉద్ధృతతోయాభావే, తటాకాదా శౌచ
 ఙ్కుర్యాత్ - నదీషు భగవత్తీర్థేషు చ సకదాచిచ్ఛౌచఙ్కుర్యాత్ - తటా
 కాదా బాహ్యమృత్తికాం, నాహరేత్ - ఆకూర్పరాదామణి బద్ధాద్వా జలా

స్నానమహృత్య-శోధితే తీరే నిక్షిప్య-జలస్యారత్నిమాత్రాత్పరతః స్థలే
 స్థిత్యా-దివాసస్థయోశ్చోదజ్జుఖః, రాత్రౌ దక్షిణాముఖః, సన్యజ్కురమస్త
 ర్జాను ఇతరజ్కురమృహిర్జానుకృత్వా-మృదన్దక్షిణకరేణగృహీత్వా-వామక
 రేక్షిప్త్వా-గుడమ్మేహనశ్చ విశోధయేత్-మూత్రపురీషయోర్ద్యుపత్ప్రపు
 త్తౌ పురీషస్యప్రథమమ్-క్రమేణప్రవృత్తౌ, యథాక్రమం శౌచజ్కుర్యాత్ -
 అత్ర విష్ణూత్రయోస్సాహిత్యేషణ్మృత్తికాభిర్మూత్రశౌచజ్కుర్యాత్-పశ్చ
 దశభిర్వాదశభిర్వా గుడశౌచజ్కుర్యాత్-గుడలిజ్జన్యతర శౌచాస్తవరం,
 పశ్చభిష్షణ్భిర్వామృత్తికాభిర్వామహస్తం, ప్రత్యౌశ్య-అనన్తరమన్యశౌచజ్కు
 ర్యాత్-మూత్రశౌచే, ఆర్ద్రామలకమాత్రామృత్తికాః, గుడశౌచేప్రథ
 మమృత్తికాప్రసృతిమాత్రా, ద్వితీయా తృతీయా చ, తదర్థపరిమాణా-ఇతి
 రాస్తు ఆర్ద్రామలకద్విగుణాః, తత్సమావా-సర్వత్ర గుడలిజ్జశౌచేషు ప్రతి
 మృత్తికం, అన్తరాన్తరా వామహస్తం, మృజ్జలాభ్యాన్పుత్రాశ్చయేత్ -
 యావన్మృత్యులేపోనాపైతి తావద్దక్షిణేన పాణినా ఆపోదేయాః-కట్యుదా
 మలసమ్బన్ధశక్త్యాం సప్తమృత్తికా దేయాః-ఉత్థాయ-వానుజ్కురన్ద
 శభిః, పాదాప్రత్యేకం సప్తభిః, సంహతకరా దశభిః సప్తభిర్వా శోధయే
 త్-మూత్రమాత్రప్రవృత్తౌ పశ్చభిస్త్రిభిర్వామృత్తికాభిర్లజ్జశౌచజ్కు
 ర్యాత్-వామహస్తే పశ్చ, హస్తయోస్త్రిసోమృదోదేయాః-తతోసఖశో
 ధనజ్కుత్వా-శౌచదేశమ్పుత్రాశ్చయేత్-అజ్ఞానతత్కృత్సర్వేతు మూత్ర
 శౌచాద్విగుణమ్, -ఇదమహశ్శౌచమ్ - అహశ్శౌచాపేక్షయాతాస
 ధామ్-పథిపాదః స్త్రీణామర్థమ్-బ్రహ్మచారిణోద్విగుణమ్-వానప్రస్థయత్యో
 శ్చతుర్గుణమ్-యథాశక్త్యాతురస్య-ఏవం, ధర్మశాస్త్రాద్యుక్తస్వసర్వాశ్రమా
 వస్థాద్యనుగుణదృష్టాదృష్టార్థమృత్సజ్జ్యవర్ణపరిమాణాది నియమవత్ గన్ధ
 లేపక్షయకరమర్ఘసీడారహితం శౌచజ్కుర్యాత్ - అన్యతోగత్వా-కరా
 వాదా ప్రత్యౌశ్య-ఆసీనోవామభాగే మూత్రోత్సర్గచతుర్షణ్మద్యా, పురి

పేష్టా ద్వాదశ వా గణామా కృత్వా-ఉపవీతీ-మూత్రోత్పరే ద్వీరా
చామేత్-ఉభయోత్సగో త్తిరాచామేత్.

ఆ చ మ న వి ధిః.

శుచౌ దే శే కుక్కుటాననసంస్థితః, బాహుద్వయం, జాన్వస్తరేకృ
త్వా-ప్రబ్ధు ఉదబ్ధుభోవా వాగ్యతః-దక్షిణహస్తతలం, గోకర్ణాకార
బ్రూత్వా-వామహస్తేన జలం స్పృశత్, దేవతీర్థేన *మాషమగ్నజ్వల
మాదాయ-“ఓం అచ్యుతాయ నమః” “ఓం అనంతాయనమః” “ఓం గో
విందాయనమః” ఇతి నిశ్శబ్దం హృదయజ్ఞమం ప్రతిమన్త్రం †బ్రహ్మతీర్థేన
పిబేత్ - అజ్ఞుష్ఠమూలేన అపస్పృష్టా - ఓష్ఠద్వయం ద్విః పరిమృజ్య-
తదజ్ఞుష్ఠమూలం, పునః ప్రమోళ్య-అజ్ఞుష్ఠాగ్రేణ “ఓం కేశవాయనమః” ఇతి
దక్షిణకపోలమ్, “ఓం నారాయణాయనమః” ఇతి వామకపోలమ్-సాఙ్గష్ఠా
నామికయా, “ఓం మాధవాయనమః” ఇతి దక్షిణనేత్రమ్, “ఓం గోవిందా
యనమః” ఇతి వామనేత్రమ్-సాఙ్గష్ఠతర్జన్యా, “ఓం విష్ణవేనమః” ఇతి దక్షి
ణనాసికామ్, “ఓం మధుసూదనాయనమః” ఇతి వామనాసికామ్-సాఙ్గష్ఠక
నిష్ఠికయా, “ఓం త్రివిక్రమాయనమః” ఇతి దక్షిణశ్రోత్రమ్, “ఓం వామ
నాయనమః” ఇతి వామశ్రోత్రమ్-సాఙ్గష్ఠమధ్యమయా, “ఓం శ్రీధరాయ
నమః” ఇతి దక్షిణభుజమూలమ్, “ఓం హృషీకేశాయనమః” ఇతి వామ
భుజమూలమ్-కేవలాఙ్గస్తేన “ఓం వద్ననాభాయనమః” ఇతి నాభిమ్-తలేన
హృదయఞ్చ సంహతాభిస్సర్వాఙ్మణీభిః, “ఓం చామోదరాయనమః” ఇతి
మూర్ధ్నానెచ్చప్రత్యజ్ఞముదకస్పర్శపూర్వకం స్పృశేత్.

† అజ్ఞుష్ఠంబినా సంస్పృశాఙ్గష్ఠీనామగ్రేణ. * హస్తతలమధ్యే యా రక్షితస్యామూలేన

పాచా ప్రత్యక్ష-ద్విరాచమ్య-న స్త్రప్రావృతశిరాః, ప్రాజ్ఞుభోవా
 పూర్వోత్తరదిగ్బాగాభిముఖోవా, కుక్కుటాసనసంస్థితః. అస్తర్జానుకరః. శా
 ల్మలి, అశ్వత్థ, కోవిదార, శమీ, క్రముక, పాలాశ, మోచా, కార్వాస,
 కుశ, నారికేళ, విభీతక, దర్భాన్ వర్జయిత్వా. అర్క, న్యగ్రోధ, ఖదిర, కర
 జ్జముల, కకుభముల, అశమార్గ నిమ్మ, జమ్బూవ్రము, కీరయుక్త కణ్డ
 కయుక్త కాష్ఠానామస్యతమ గస్తకాష్ఠాని, షోడశాంగులదీర్ఘాణి ద్వాదశా
 ంగులాని వా నక్రగ్రస్థిహితాని, కనిష్ఠికాగ్రవత్సూలాని "ఆయుర్బలం య
 శోవర్చః ప్రజామ్మశువసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాఞ్చ మేధాఞ్చ త్వనో దేహీ
 ననన్పతే" ఇతి మస్త్రేణాభిమస్త్య-గృహీత్వా ప్రత్యక్ష, "దస్త్రధావనమ
 స్త్రస్య మార్కణ్డేయముషిః, అనుష్టుప్పున్దః, వనస్పతిరేవతా" ఇతి శిరోజహ్వ
 హృదయేషున్యస్య- "దస్త్రధావనే వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా తేనైవమస్త్రేణ
 దస్త్రధావనమ్కూర్యాత్ - కాష్ఠాలాభే తత్తత్పర్ణాని తృణం వాగృహీయ్యాత్ -
 వామభాగాగోదేశమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేన దస్త్రధావనం, జహ్వనిరేఖనఞ్చ
 కుర్యాత్ - దస్త్రకాష్ఠమ్ప్రత్యక్ష-నైరృత్యాం శుద్ధదేశే నిరస్య- షోడశగ
 ణ్ణాషాన్కృత్వా- ప్రతిపత్పర్వషష్ఠీచతుర్దశ్యే కాదశ్యష్టమీషు త్రిజన్మసుచ
 త్కాష్ఠేన దస్త్రధావనమ్ కుర్యాత్ - ఏకాదశ్యమావాన్యయోస్తు, జమ్బూ,
 స్తత్యోమప్రవర్ణాన్యేవ గృహీయ్యాత్ - నాన్యత్ - శ్రాద్ధదినేతై రపిన కుర్యాత్ -
 తృణపర్ణాదీనామప్యభావే, ద్వాదశగణ్ణాషాన్ కుర్యాత్ - గోపే, దేవాలయే
 నద్యాం, శ్మశానే, శుచిస్థలే, సలిలే, యజ్ఞశాలాయాం, దస్త్రధావనం న కు
 ర్యాత్ - గణ్ణాషకాలే తర్జన్యా దస్త్రశోధనం న కుర్యాత్ - తత్తోయఞ్చ న
 విజేత్ - ద్విరాచామేత్.

భగవచ్చస్తోక్త స్నానవిధిః.

తతోభగవద్భగవతాధిపిత స్తీర్ణజ్ఞత్వా-తీరం సంశోధ్య-మృద్వా
రిభిస్సుప్రతాళితపాణిపాదః, సమాచమ్య-ప్రాజ్ఞుఖ ఉదజ్ఞుభోవా ఆసీనః,
పవిత్రపాణిః త్రిః ప్రాణానాయమ్య.

ప్రాణాయామవిధిః—కనిష్ఠానామికాభ్యాం హామనాసికాం రు
ద్ధా-దక్షిణనాసయా న్నసం వాయుం తూష్ణీం బహిర్విస్తృజ్య-అజ్ఞుష్ఠేన
దక్షిణనాసికాం సమ్యగ్రుద్ధా-వామనాసయా వాయుమాపూర్య-అజ్ఞుళీ
భిస్తాభిరేవ నాసికాద్వయం రుద్ధా-ఓషాభ్యామాస్యమృద్ధా-దృష్టి సమ్య
జ్ఞేమీల్య మానమాచరణ్, హృత్పక్ష్మజే శ్రియఃపతిన్ధ్యాయణ్, “ఓం
భూః, ఓంభువః, ఓంసవః, ఓమ్మహాః, ఓంజనః, ఓంతపః, ఓంసత్యమ్,
ఓంతస్సవితుర్వరేణీయం భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోద
యాత్, ఓమాచాజ్యోతీరస్తోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్” ఇతి ప్రణవ
సహితం వ్యవహృతినహితాం సప్రణవాంగాయత్రీంసశిరస్కాం త్రిర్
ససాజపిత్యా-దక్షిణనాసయా వాయుం శనై శ్శనై రివస్పజేత్.

అజ్ఞాలిమృద్ధా “అస్తద్గురుభ్యోనమః” ఇతి గురుపరమ్పరాస్తరణ
పూర్వకం “శ్రీమాన్వేంకటాచార్యః కవితార్కిక కేసరీ । వేదాంతాచార్య
వర్యోమే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥ గురుభ్యస్తద్గురుభ్యశ్చ నమో వాక
మధీమహే । వృణోమహేచ తత్రాచార్యదమ్పతీ జగతామ్పతీ ॥ శ్రీమన్న
భీష్మవరద త్వామస్మి శరణఙ్గతః । స్వశేషభూతేన మయా స్వీయైస్సర్వపరి
చ్ఛదైః । విధాతుమ్ప్రతమాత్మానందేనః ప్రకమతే స్వయామ్ । శుక్లామ్బ
రధరం విష్ణుం శశివర్ణఞ్చతుర్భుజమ్ ॥ ప్రసన్నపదనన్ధ్యా యేత్సర్వవిఘ్నైశ్చ
స్తయే ॥ యస్యద్విరదవక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతమ్ । విఘ్నన్నిఘ్నన్తి

సతతంవిష్వక్సేస్తస్తమాశ్రయే॥ హరిరోమితత్ "ఇత్యుక్త్వానక్షత్రజానూప
రిదక్షిణోత్తరాపాణీకృత్వా॥ "శ్రీగోవిందగోవిందగోవింద" ఇత్యారభ్యతత్త్వద్వై,
అయన,బుధు,మాస,తిథి,వారాదికముక్త్వా'అస్యాం,శుభతిథౌ,శ్రీభగవదా
జ్ఞాయా,భగవత్ప్రీత్యర్థం,కర్తవ్యతాసిద్ధ్యర్థం, అస్మిన్ తీర్థే,అస్యాంనద్యాం
వా,ప్రతస్సానమహాకూరిత్యే" ఇతి సజ్కల్ప్య- "కృతఞ్చకరిష్యామి భ
గవన్నిత్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన నుహవిభూతిచాతురాత్యై భగవద్వాసు
దేవకాదారవిన్దార్పణేన ప్రతస్సానాభ్యేన భగవత్కర్తవ్య భగవవంతంవా
సుదేవమర్చయిష్యామి" ఇతి సజ్కల్ప్య- "భగవతో బలేనభగవతోపీశ్వేణ
భగవత్ ప్రేమసాభగవతః కర్తవ్యభగవతః కర్తకరిష్యామి భగవతో వాసుదేవ
స్య" ఇతి బలమస్త్రమనుసన్ధాయ, "భగవానేవ స్వనియామ్య స్వయాపస్థితప్ర
వృత్తి స్వశేషతైకరసేన మయాస్వకీయైశ్చివరణై న్వారాధనై కప్రయో
జనాయ పరచపురుషస్సర్వ శేషీస్వ శేషభూతమిదంప్రాతిస్సానాఖ్యజ్ఞు
ర్న స్వస్తైస్త్వప్రీతయే స్వయమేవ కారయతి" ఇతి సాత్వికత్యాగజ్ఞుత్వా-
"సమస్తజగదాధార శక్తిచక్రగదాధర! దేహి దేవమమానుజ్ఞాం యుష్మత్తీర్థ
నిషేవణే" "రఘువీరసదన్యాసవిత్రికృతచాంసవేదశకణ్ణశిర శ్చేదహేతవే
సేతవేనమః॥ విగా పేయామున నీర్ధం సాధుబృన్దావ నేస్థితమ్॥ నిరస్తజిహ్వగ
స్పర్శే యత్రికృష్ణఃకృతాదరః॥ విగాపే తీర్థబహుళాం శీతళాఙ్గురునస్తతిమ్-
శ్రీనివాసదయామౌఘిపరీవాహపరమ్పరామ్॥ కృపేకృతజగద్ధితే కృపణజ
న్తుచిన్తామణే రమాసహచరం క్షీతౌ రఘుధురీణయన్త్యా త్వయా॥ వ్యభజ్య
తసరిత్పతిస్సకృగ వేక్షణ త్తస్మిన్ తస్మిన్ కృష్ణ బహుపాతక ప్రశమ హేతునా
సేతుచా ॥ ణేనార్కకమల త్తిగుమకణతన్త్రికశ్చీన్దురేయుం, వానాడుకన్దవర్
వై యత్తిరుప్పిడంవస్తరుమ, క్కానారిమయముం కంకైయుం కావిరియుం
కడలుం, నానాసగరిమునాకముజ్గాడియనన్నిలమే"॥ ఇతి యథాసమ్ప్ర
దాయముక్త్వాధ్యాత్వా- "వీర్యాయాస్త్రాయఫట్" ఇత్యస్త్రమస్త్రేణాభి

మృష్ట కాష్ఠాదినా మూలమస్త్రేణ శుద్ధదేశాన్మృద మాదాయ - న్యూ
 నాధికభాగేన ద్విధా విభజ్య-న్యూనమ్భాగం, తీరే నిధాయ-అభ్యుక్త్య-అధి
 కేన భాగేన దేహం సర్వతః ప్రత్యక్ష్య-తిర్నిమజ్జ్యోత్తీర్య-ఆసీన ఆచమ్య-
 భగవ స్తస్థాయకా, మూలమస్త్రేణ పశ్చిమిశతికృత్వ ఆన ర్తితేన ప్రాణా
 యామత్రయబ్జృత్వా - అన్యం మృద్భాగమాదాయ - దక్షిణపాణినా
 వామపాణిలబ్య ఆదా మధ్యే అస్తే చ త్రిధా కృత్వా - పృథక్పృథక్స
 మ్మోక్ష్య - మూలమస్త్రేణాభిమస్త్య - ఆదిమభాగేన మూలమస్త్రే
 ణా ౭ వాహ యిష్యమాణ గజ్జాయాః వీరమ స్తర్వారిణి కల్పయిత్వా-
 మధ్యమభాగేన విదిశః, దిశశ్చ, ఉద్ధౌర్వాం, అధరాశ్చ బద్ధాః - సామ్యం తర్జ
 న్యాఽస్త్రమస్త్రేణ స్నానవిష్ణుకరాన్నిరస్య-అన్తిమభాగేన పాణిభ్యాం,
 మూలమస్త్రేణ స్వగాత్రమనులిప్య - జలమృవిశ్య - సబ్జుల్పితపీతే
 “ ఆవాహయామిత్వా నేవిస్నా నాగవిహసుందరి । ఏహి గజే సమస్తుభ్యం
 స్వతీర్థ సమన్వితే ” ఇత్యుద కాజ్జాలినా గజ్జామావాహ్య-ఉదకాజ్జాలినా
 దాయ - “ విష్ణువామసదాజ్ఞువనఖసాతోపనిస్సృతే । తద్భక్తి విష్ణురూ
 సాత్తి వజ్ర జేమామ్నాచయైవసః ” ఇత్యర్ఘ్య వ్రీదత్వా - ఉదకాజ్జాలినాదా
 య - మూలమస్త్రేణ సప్తకృత్వోభిమస్త్య - స్వమూర్ధ్ని సిఙ్ఘేత్ -
 ఏవన్త్రిః-పశ్చిక్రత్వః, సప్తకృత్వోవా ఆసిచ్య-దక్షిణేన పాణినా జలమా
 దాయ - త్రిః పశ్చిక్రత్వోవా మూలమస్త్రేణాభిమస్త్య - వీత్వా - ఆచ
 మ్య - మూలమస్త్రేణ స్వాత్మావప్రమోక్ష్య-పరిషిచ్య-తీర్థే నిమగ్నోభగ
 వత్పాదారవిందవిన్యస్తశిరస్కః, యావచ్ఛక్తి మూలమస్త్రజ్జపిత్వా - ఆ
 దిత్యనుణ్డలాస్తం, హరిన్ధ్యాత్వా - అభివీక్ష్య - ఉత్తీర్య - దక్షిణపాదజ్జలే
 వామపాదం స్థలే చ నిధాయ - ఆసీనోద్విరాచమ్య - తీరస్థస్క, “ శ్రీమా
 న్వేజ్జుటనాధార్యః కవితార్కిక కేసరీ । వేదాంతాచార్యపర్యమే సన్నిధ
 త్తం సదా హృది ॥ సజ్జిన్తయేద్భగవతశ్చరణారవిందం వజ్రాఙ్ముశధ్వజ

సరోరుహాలాఞ్చనాఢ్యమ్ । ఉత్తుజర క్తవిలసన్నఖచక్రవాళజ్యోత్స్నా భి
రాహతమహద్ధృదయాన్ధకారమ్ ॥ యచ్చాచనిస్సృతసరిత్ప్రవరోదకేన తీ
ర్థేన మూర్ధ్ని విధృతేన శివశ్చిహ్నైః భూత్ ॥ ధ్యాతుర్నశశ్శమలశైలని
సృష్టవజ్రధ్యాయేచ్ఛిరమ్భగవతశ్శరణారవిన్దమ్ ॥ ధ్యేయం సదా పరిభవ
ఘ్నమభీష్టదోహస్తీరాస్పదం శివవిరిఞ్చనుతం శరణ్యమ్ । భక్తార్తిహ
మ్పూణతపాల భవాద్ధిపోతం నన్దే మహాపురుష తే చరణారవిన్దమ్ ॥ త్య
క్త్వా సుదుస్త్రిజసురేష్ఠితరాజ్యలక్ష్మీ స్థర్తిష్ఠిః పృథ్వీనచసా యదగాదర
ణ్యమ్ । మాయామృగస్తయితయేష్ఠితమన్వధావన్దన్దే మహాపురుష తే
చరణారవిన్దమ్ ॥ స్వపురుషమభివీక్ష్య పాశహస్తం వదతి యమః కిల త
స్య కర్ణమూలే । పరిహర మధుసూదన ప్రపన్నాః ప్రభురహమన్య సృ
ణాన్నవైష్ణవానామ్ ॥ యే కణ్డలగ్నతులసీ నళినాటమాలా యై బా
హుమూలపరిచ్ఛిన్త శబ్దచక్రాః । యే వా లలాటఫలకే లసదూర్ధ్వపు
ష్టాస్తే వైష్ణవా భువనమాశు పవిత్రయన్తి ॥ కమలనయన వాసుదేవ
విష్ణో ధరణిధరాచ్యుత శబ్దచక్రపాణే । భవ శరణమితీరయన్తి యే వై
త్యజ భట దూరతరేణ తానపాపాః ॥ రమాదయిత రజభూరమణకృష్ణ
విష్ణో హరే త్రివిక్రమ జనార్దన త్రియుగనాథ నారాయణ । ఇతీవ శుభ
దాని యః పఠతి నామధేయాని తే న తస్య యమవశ్యతానరకపాతిభీతిః
కుతః ॥ అస్మేశానా త్వమసి జగతస్సంశ్రయన్తీ ముకుందం లక్ష్మీః పద్మా
జలధితనయా విష్ణుపత్నీన్దిరేతి । యన్నామాని శ్రుతిపరిపణాన్యేవమావ
ర్తయన్తో నావర్తన్తే దురితపవనప్రేరితే జన్మచక్రే ॥ యజ్ఞేశాచ్యుత
గోవింద మాధవానస్త కేశన । కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమో
స్తుతే ॥ సచః పరమకల్యాణ నమస్తే విశ్వమజ్గళ । వాసుదేవాయ శా
న్తాయ యదూనాంవతయే నమః॥" ఇతియథాసమ్ప్రదాయ మను సన్ద

ధానః వస్త్రఖణ్డవ్యయేన ప్రత్యేకం శిరోఽజ్ఞానమృత్యుః. “ఓం భూర్భు
 వస్సునః, శుచీశ్రాహవ్యామకుతశ్శుచీనాం, శుచిగ్ంహిన్ మృద్ధ్వరగ్ం
 శుచిభ్యః, ఋతేన సత్యమృతి సాపతయన్, శుచిజన్తానశ్శుచయః సావ
 కాః” ఇతి మన్తాభ్యాం శుష్కం వాః ప్రోక్త్య- “దేవస్యత్వా సవితుః
 పృథ్వీవేఽశ్వినోర్భాహుభ్యా మ్ముష్ణోహస్తాభ్యామాదదే”-ఇత్యాదాయ-
 “ఉదుత్యజ్జాతవేదసన్దేవం సహ నికేతనః - దృశేవిశ్వామసూర్యమే ”
 ఇత్యాదిత్యాదౌ దర్శయిత్వా - “అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరా
 తయః” ఇత్యవధూయ - “ఆనహన్తీ వితన్వానా, కుర్వాణా చీరమాత్త
 నః, వాసాగ్ంసిమమగావశ్చ, అన్నపానేచ సర్వదా, తతోమేశ్రియ
 మావహ” ఇత్యుచ్చార్య - ఉత్తరీయేణ శిరస్సంవేప్త్య - ఉపవీతం, నివీ
 తం, కర్ణే నిధాయ - కావీసన్ధ్యత్వా - బజ్జే మృజ్జలాభ్యాం సంశోధ్య - హ
 స్తా ప్రత్యుశ్య-వస్త్రముత్తరీ యశ్చ ధృత్వా - ఉపవీతీ-ఉరూ ప్రత్యుశ్య-
 పాదౌ ప్రత్యుశ్య - ద్విరాచమ్య - ప్రాణానాయమ్య - “శ్రీభగవదాజ్ఞ
 యాభగవత్ప్రీత్యర్థం మన్తస్మానఙ్కరిష్యే” ఇతి సఙ్కల్ప్య - “ఓం ఆ
 పోహిష్ఠామయోభువః” ఇతి పాదయోః, “ఓం తాసః ఊర్జేదధాతన ” ఇ
 తి మూర్ధ్ని, “ఓం మహేరణాయచక్షునే” ఇతి హృదయే, “ఓం యో
 వశ్శివతమోరసః” ఇతి మూర్ధ్ని, “ఓం తస్య భాజయతే హసః” ఇతి
 హృదయే, “ఓం ఉత్తరీసమాతరః” ఇతి పాదయోః, “ఓం తస్మాదర
 జ్జమామహః” ఇతి హృదయే, “ఓం యస్య క్షయాయజిన్వధ ” ఇతి పా
 దయోః, “ఓం ఆపోజనయథాఘనః” ఇతి మూర్ధ్ని, ప్రోక్షయేత్ .

“ఖస్థితమ్ముణ్ణ రీకాక్షమ్మస్సమూర్తిం హరిం స్మరేత్ । అనన్తా
దిత్యసజ్జాశం వాసుదేవశ్చతుర్భుజమ్ ॥ శఙ్ఖచక్ర గదాపద్మధారిణం వన
మాలినమ్ । కేయూరహరిణం దేవం సువర్ణమకుటోజ్వలమ్ ॥ ధ్వజవజ్రా
ఙ్ముశాలత్య పాదపద్మం సునిర్మలమ్ । తత్పాదాఙ్గుష్ఠ జాఙ్గజ్ఞాన్నిపత స్త్రీం
స్వమూర్ధని । చిత్తయేచ్ఛప్రసాదేణ ప్రవిశ స్త్రీ స్వకాస్తమమ్ । తయా
సంక్షౌళయేత్సర్వమృహ్యమాభ్యస్తం ములమ్ ॥ తక్షణాద్విరజా మర్త్యో
జాయతే స్ఫటికోపమః ” ఇతి ధ్యాయేత్ - ఇదమేవ మానసికస్సానమ్.
స్సానవస్త్రమని పీడ్య స్వపార్శ్వే నిక్షిపేత్ స పురతః

ధర్మశాస్త్రోక్తస్సానవిధిః.

అథ ధర్మశాస్త్రోక్తస్సానవిధిః ప్రసజ్జాల్లిఖ్యతే. మృద్వారిభిస్సు
ప్రతౌళిత పాణిపాదః, సమాచమ్య - ప్రాఙ్ముఖఃపాదాభ్యంవా ఆసీనః, పవి
త్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య - అజ్ఞానిమృధ్యా - “ అస్మద్గురుభ్యోనమః ” ఇతి
గురుపరమ్పరాస్మరణ పూర్వకం, “ శ్రీమాన్వేంజ్ఞుః నాధారిః కవితా
ర్కికకేసరీ । వేదాంతాచార్య సర్వోమే సన్నిధతాం సవా హృది ॥ గురుభ్య
స్తద్గురుభ్యశ్చ నమో వాకమ ధీమహి । సృణీమహేచ తత్రాద్యా ద
మృతీ జగతామృతీ ॥ శ్రీమన్నభీష్టవరద త్వామస్మి శరణజ్ఞతః । స్వశేష
భూతేన మయా స్వీయై స్సర్వపరిచ్ఛదైః । విధాతుమ్ప్రతి మాత్మానందే
నః ప్రకమ తే స్వయమ్ । శుక్లామ్బరధరిం విష్ణుం శశివర్ణశ్చతుర్భుజమ్ ।
ప్రసన్నవదనస్థాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥ యస్యద్విరదవక్త్రాద్యాః పా
రిషద్యాః పరశ్చతమ్ । విష్ణున్నిఘ్నన్తి సతతం విష్వక్సేనస్త మాశ్రయే ॥
హరిరోస్తత్ ” దక్షిణబాహూపరి దక్షిణోత్తరా పాణి కృత్వా, “ శ్రీ
గోవింద గోవింద గోవింద ” ఇత్యారభ్య తత్తద్వర్ష, అయన, ఋతు, మాస, తిథి,
వారాదిక ముక్త్యా, “ అస్యాం శుభతిథౌ శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్య

ర్థం, కర్తృణ్యతా సిద్ధ్యర్థం, అస్తి తీర్థే, అస్యాం సద్యాం వా, ప్రాత
 స్నాన మహాఙ్గురిష్యే ” ఇతి సఙ్కల్ప్య - “కృతఞ్చకరిష్యామి భగవ
 న్నిత్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతిచాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదే
 వ సాదారవిద్యార్పణేన ప్రాతస్నానాభ్యేన భగవత్కర్తృణాభగవంతం
 వాసుదేవమర్చయిష్యామి” ఇతి సఙ్కల్ప్య - “భగవతో బలేనభగవతో
 వీర్యేణ భగవత స్తేజసా భగవతః కర్తృణాభగవతః కర్తృకరిష్యామి భగ
 వతో వాసుదేవస్య” ఇతి బలమస్త్రమనుసంధాయ, “భగవానేవ స్వని
 యామ్య స్వరూపస్థితిప్రవృత్తి స్వశేష తైకరసేన మయాస్వకీయైశ్చోప
 కరణై స్సాన్విరాధవైక ప్రయోజనాయ పరమపురుషస్సర్వశేషీస్వశేష
 భూతమిదమృతస్సాన్వాఖ్యిజ్జుర్త స్వస్తిస్వప్రీతయే స్వయమేవకార
 యతి ” ఇతి సాత్వికత్యాగజ్ఞుత్వా - “సమ స్తజగదాధారశబ్దచక్రగదా
 ధర । దేహి దేవ మమానుజ్ఞాం యుష్మత్తీర్థనిషేవణే ॥ రఘువీరపదన్యా
 సపవిత్రీ కృతసాంసవేదశకణ్డశిర శ్చేదహేలవే సేతవే నమః ” ఇతి భగ
 వ స్తమను జ్ఞాప్య - జలమృవిశ్య - హరిర్హరిరితి త్రిర్నిమజ్జ్య - “ఉదు
 త్తమం పరుణసాశ మస్తదవాధమం విమధ్య మగ్నశ్రేణాయ । అథావ
 యనూదిత్య ప్రతేతవా నాగస్తో అదితయేస్యామ - అస్తభ్యాద్యా మృ
 ష్ణోఅస్తరిక్షమ ఋమీత వరిమాణ మృధివ్యా ఆసీద ద్విశ్వాభువనా
 నిసప్రమా డ్విశ్వేతాని వరుణస్య ప్రతాని - యత్కించోదం వరుణ దైవ్యే
 జనేభిర్వోహమనుష్యాశ్చ రామసి, అచిత్తీ య త్తవ ధరాయయోషిమ
 మానస్తస్మాదేన సోదేవరీరిమః, కితవాస్తో యద్రిపుర్న దీవియద్వా ఘాన
 త్యము తయన్నవిద్య, సర్వాతావిష్య శిథిలేవదే వాథా తేస్యామ పరుణ

ప్రియానః - అవ తే హేషోవరుణ నమోభిరవయజ్ఞే భిరీమహే హావిర్భిః,
 త్మయన్నన్నభ్య నుసురప్రచేహో రాజన్యే నాగ్ంసి శిశ్రః కృతాని -
 తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వస్తమానస్త దాశాస్తే యజమానో హావిర్భిః,
 అహేడమానోవరుణే హబ్హోధ్యురు శగ్ంసమాన ఆయుప్రమోషీః " ఇ
 తి వరుణసూ క్తజ్ఞపితావ - "హిరణ్య శృజంవరుణమ్మృ పద్యేతీర్థ మేదేహి
 యాచతః. యన్నయాభు క్తమ సాధూనామ్నా పేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః,
 యన్యేనునసావాచాకర్షణా వాదుష్కృతజ్ఞుతమ్. తన్న ఇన్ద్రోవరుణోబృ
 హస్పతి స్సవితాచపునస్తు పునః పునః " ఇతి ద్వాభ్యామవగాహ్య - "సు
 మిత్రాన ఆపటషధయస్సన్తు " ఇతి ఆత్మానమభిషిచ్య - "దుర్మితాన్తు
 సైభూయాసుర్యోస్తా ద్వేష్టి యజ్ఞాన్త యన్ద్విష్టుః" ఇతి జలం హస్తా
 భ్యాస్తీరే త్రిర్విక్షిప్య - "నమోఽగ్న యేఽహు మతేన ముగ్ధన్తా య
 నమోనరుణా యనమోవారుణైవ్య నమోద్యుః " ఇతి తీర్థాధిదైవతం
 శ్రియః పశిమ్పుణమ్య - "యదహజ్ఞాగ్రం యదమేధ్యం యదశాన్త
 న్తదపగచ్ఛతాత్ " ఇతి జల స్థాఽమేధ్యాంశ స్తక్షిణతో నిరస్య - "అ
 త్యాశ నాదతీపానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతి గ్రహత్. తస్యేవరుణో రాజా
 పాణి నాహ్యసమర్శతు - సోఽహమస్తాపోవి రజోనిరుక్తోము క్తకల్బిషః |
 నాశస్య ప్రప్తమాదు హ్యగచ్ఛే ద్భ్రష్టా సలోకితామ్ " ఇతి ఋగ్వేదో
 యన్ద్రిరాలోడ్య - హస్తాయామప్రమాణజ్ఞుతురశ్ర స్తీర్థే పీతం " ఓం "
 ఇతి విలిఖ్య - ఛిత్ర, "ఆవాహయామి త్వాదేవి స్నానార్థమిహ సుందరి |
 ఏహి గజ్జే నమస్తుభ్యం సర్వతీర్థ నమన్వితే" ఇతి గజ్జాముదకాజ్జలి నాఽఽ

వాహ్య - “విష్ణుసాదాబ్జ సమ్భూతే గణే త్రిపథగామిని । ధర్మద్రవేతి
విభ్యాతే సాపమ్నే హర జాహ్నువి ” ఇతి గణ్ఘాం సమ్సృగ్ధ్య - “విష్ణువా
మపదాబ్జస్థ సఖిసోతో వినిస్సృతే తద్భక్తి విఘ్నరూపా త్వజ్జ క్షేమా
మోచయైవసః ” ఇత్యుదకాబ్జలినార్ఘ్యస్తత్వా - “ నన్దినీ నళినీ సీతా
మాలతీ చ మలాపహా । విష్ణుసాదాబ్జసమ్భూతా గణ్ఘా త్రిపథగామినీ ।
భాగీరథీ భోగవతీ జాహ్నువీతి దశేశ్వరీ ” ఇతి ద్వాదశ గణ్ఘానామాని స
క్షీర్త్య - “ గణేచ యమునేచైవ గోదావరి సరస్వతినర్తదే సిన్ధు కావే
రి జలేస్త్రి సన్నిధిఙ్కురు ” ఇతి సాన్నిధ్యమ్సృగ్ధ్య “ఇమమ్నేగ క్షేయ
మునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తామగ్ం సచతా పద్మస్థియా, అస్థియా మరు
ద్వృధే విత్ స్తయా రీక్తి యేశ్వణు హ్యనుషోమయా ” ఇతి పుణ్యతీ
ర్థాని సంస్మృత్య - “ పుష్కరాద్యాని తీర్థాని గణ్ఘాన్యాసరి తస్తథా ।
ఆగచ్ఛన్తు మహాభాగాస్సనకాలేనదామసు ” ఇత్యుక్త్వా - “ ఆపో
అస్తాన్తాతరశ్శుభన్తు పృతేన నోఘృతపువః పునన్తు విశ్వమ స్తత్ప్రవహ
న్తురి ప్రముదాభ్యశ్శుచిరా పూరిషమి ” ఇతి నిమజ్య - “ ఆపోహిష్ఠా
మయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన, మహేరణాయ చక్షుసే, యావశ్శివత
మోః సస్త స్య భాజయశేహసః, ఉశతీరి నమాతరి, తస్మాదరజ్జ మాను
మ్రాయస్యక్ష యాయ జివ్యథ, ఆపోజన యథాచనః ” ఇతి తిస్యభిః -
“ హిరణ్య వణాశ్శుచయః సావకాయాసు జాతః క్షశ్యపోయాస్విస్త్యః,
అగ్నింయాగర్భస్తధిరే విరూపాస్తాన ఆశ్వగ్ంస్యో నాభవన్తు, యాసా

గ్ం రాజావరుణో యాత్రిమధ్యే సత్యాన్తే అనపశ్యజ్ఞా నానామ్, మ
 ధుశ్చ తశ్చనయోయాః సాపకాస్తాన ఆపశ్యగ్ంస్యో నాభవన్తు, యాసా
 నేవాదివి క్రాంత్యన్తి భక్షయా అన్తరీక్షే బహుభాభవన్తి, యాః పృథి
 వీమ్యయస్సోద్ధన్తి శుక్రాస్తాన ఆపశ్యగ్ంస్యో నాభవన్తు, శివేన మాచ
 త్సుమా పశ్యతా పశ్యినయాతను శ్రౌపస్పృశత త్వచమ్మేనర్వాగ్ం అ
 గ్నిగ్ం రపుషదోహువే శ్రౌమయి నర్హే బలమోజోనిధత్త ఇతి చత సృ
 భిః - “ పవమానస్సు నర్జనః, పవిత్రేణ విచర్షణః, యః పోతాసపు నా
 తుమా, పునన్తు మాదేనజనాః, పునన్తు మన శ్రౌధియా, పునన్తు విశ్వఆ
 యనః, జాతవేదః పవిత్రనత్, పవిత్రేణ పునాహిమా, శుక్రేణ దేవదీద్యత్, అ
 గ్నేక్రత్వాక్రతుగ్ంను, య త్వేవవిత్రమర్చిషి అగ్నే విశితమన్తరా, బ్రహ్మ
 తేనపునీమహే, ఉభాభ్యానేవసవితః, పవిత్రేణ సవేనచ, ఇదమ్బ్రహ్మపునీమ
 హే, వైశ్వదేవీపునతీ దేవ్యాగాత్, యస్యై బహ్వీస్తను శ్రౌ వీతపృష్ఠాః,
 తయామదన్తస్సధమాద్యేషు, వయగ్ంన్యామపతియోరయీణామ్, వై
 శ్వానగోంశ్చిభిర్నాపునాతు, వాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః, ద్యావాపృ
 థివీపయసాపయోభిః, ఋతావరీయజ్ఞయే మాపునీతామ్, బ్రహ్మద్భిస్సవి
 త్తస్మభిః, వర్షిష్యేదేవమన్తభిః, అగ్నేదత్తైః పునాహిమా, యేనదేవా
 అపునత, యేనాపోదివ్యజ్ఞశః, తేనదివ్యేన బ్రహ్మణా, ఇదమ్బ్రహ్మపునీమ
 హే, యః పావమానీరధ్యేతి, ఋషిభిస్సమ్భృతగ్ంరసమ్, సర్వగ్ంస
 పూతమశ్నాతి, స్వదితమ్మాశరిశ్వనా, పావమానీర్యో అధ్యేతి, ఋషిభి

స్వస్థ్య తగ్గంరసమ్, తస్మై సస్వతీమహే, క్షీరగంధర్విర్మధూదకమ్, పా
 వచూనీస్వస్థ్యయనీ, సుదుఘాహిపయస్వతీః, ఋషిభిస్సమృత్యోరసః,
 బ్రాహ్మణేష్వమృతగంహితమ్, పావమానీర్దిశన్తునః, ఇమంత్రోకమథోఽ
 ముమ్, కామాంత్యమర్థయన్తునః, దేవీదేవై స్సమాభృతాః, పావమానీ
 స్వస్థ్యయనీ, సుదుఘాహిపుతశ్చతః, ఋషిభిస్సమృత్యో రసః, బ్రా
 హ్మణేష్వమృతగంహితమ్, యేనదేవాః పవిత్రేణ, ఆత్మానమ్నన తేనదా
 తేనసహస్రధారేణ, పావమాన్యఃపునన్తుమా, పాజాసత్యమ్న విత్రమ్,
 శతోద్యౌ మగంహిరణ్యమ్, తేనబ్రహ్మవిదోవయమ్, పూతమ్బృహ్మపు
 నీమహే, ఇన్ద్రస్సనీతీ సహమాపునాతు, సోమస్వస్థ్యవరుణస్సమీ
 చ్యా, యమోరాజా ప్రస్తుణాభిః పునాతుమా, జాతవేదామోర్జయ
 న్త్యాపునాతు" ఇత్యనువాకేన చ ప్రోక్ష్య - "అఘమర్షణసూక్తస్యాఘ
 మర్షణఋషిః, అనుష్టుప్చంద్రి, భావవృత్తోదేవతా, అఘమర్షణదపే విని
 యోగః" ఇత్యుక్త్వా. తీర్థేనిమగ్నః "ఋతఞ్చస్వ త్యఞ్చాభీద్ధాత్తపసోఽ
 ధ్యజాయత, తఞ్గో రాత్రిరజాయతతస్సముద్రోఅర్ణవః| సముద్రాదర్ణవా
 దధిసంవత్సరోఅజాయత, అహోరాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్యమిషతోవశీ,
 సూర్యాచంద్ర మసౌధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్, దివఞ్చవృథవీ
 ఞ్చాస్తరిక్ష మథోసుః" ఇతి షడ్వక్యన్ద్వా దశాష్టై త్రిర్వా యథా శ
 క్త్యవత్యః. భగవన్తన్నారాయణ ధ్యాత్వా. తత్పాదాబ్జాన్నిపతనీం
 స్వమూర్ధ్ని గజాన్ధ్యాత్వా - తయా బాహ్యమాంతరఞ్చ మలం సంక్షౌశ్య

“యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్వమా స్తరితే విగోదసి, ఇమాగ్ం స్త దాపోన
 రుణః పునాత్వఘ మర్షణః । ఏషభూతస్య భవ్యేభుచన స్యగోప్తా, ఏష
 పుణ్య కృతాల్లోకానే పమృత్యోర్హిరణ్యమ్, ద్యావా పృథివ్యా
 ర్హిరణ్యగ్ం సగ్ం శ్రితగ్ంసువః, సనస్సు వస్సగ్ంశిశాధి” ఇత్యజ్ఞాలినా
 జలజ్ఞప్రహిత్యా శిరస్యభిషిచ్య - “ఆర్ద్రజ్ఞ్వలతి జ్యోతిరహమస్మి, జ్యోతి
 ర్జ్వలతి బ్రహ్మ హమస్మి, యోఽహమస్మి బ్రహ్మహమస్మి, అహమేవాహ
 మ్మాజ్ఞుహోమిస్వాహా” ఇతి చుళకేన జలమ్పాత్వా - “అకారీకార్య
 వకీణీకస్తే నోభూణహగురుల్పగః, వరుణోఽపామఘమర్షణ స్తస్మా
 త్వా పాత్ప్రముచ్యతే । రజోభూమి స్వమాగ్ం రోదయస్వ ప్రపదన్తి
 ధీరాః, పునన్తఃసుషయః పునన్తవనవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్ష
 ణః” ఇతి ద్వాభ్యామ్ప్రాత్య ఆచమ్య-ప్రాణానాయమ్య-“శ్రీభగవదాజ్ఞ
 యా భగవత్ప్రత్యర్థంస్మా నాజన్తేనరి పితృతర్పణఙ్కరి పేయ” ఇతిసంకల్ప్య-
 దేవాణ్ముషీం పితౄణాం భగవదాత్మకా న్ధ్యాత్వా “ఓం బ్రహ్మదయో
 యేదేవాస్తాదేవాం స్తర్పయామి. ఓంసర్వాదేవాం స్తర్పయామి - ఓం
 సర్వదేవగణాం స్తర్పయామి - ఓం సర్వదేవపత్నీ స్తర్పయామి. ఓం సర్వ
 దేవగణపత్నీ స్తర్పయామి” ఇతి దేవతీర్థేన విసృజేత్ - అఙ్గుష్ఠస క్తనివీతీ,
 ఉదఙ్గుళిః - “ఓం కృష్ణద్వైపాయ నాదయోయేఋషయస్తాణ్ముషీం
 స్తర్పయామి - ఓం సర్వాణ్ముషీం స్తర్పయామి - ఓం సర్వఋషిగణాం
 స్తర్పయామి. ఓం సర్వఋషిపత్నీ స్తర్పయామి. ఓం సర్వఋషిగణపత్నీ స్త
 ర్పయామి - ” ఇతి ఋషివీర్థేన * విసృజేత్ - ప్రాచీనావీతీ - దక్షిణాము

* కనిష్ఠికయోర్మూలేన, అథః.

ఖః - “ఓం సోమః పితృమాన్య మోక్షిరస్వానగ్నిః కవ్యవాహనఇత్యాద
యోయేపితరస్తాః పితౄణాం స్తర్పయామి - ఓం సర్వాః పితౄణాం స్తర్ప
యామి - ఓం సర్వపితృగణాం స్తర్పయామి - ఓం సర్వపితృవత్సీ స్తర్పయా
మి - ఓం సర్వపితృగణ పత్నీ స్తర్పయామి - ” ఇతి పితృతీర్థేన *విస్మజేత్ -
“ఉర్జం వహ స్తీరమృత జ్ఞాతమృతయః కీలాలమ్పరిన్రుతం, స్వభాన్ త
ర్పయ త మేపితౄః ” ఇతి జలే లబ్ధాలినా త్రిః ప్రదక్షిణీ కృత్య దక్షిణ
పార్శ్వతీరం సంశోధ్య “తృప్యత, తృప్యత, తృప్యత,” ఇతి త్రిజలాఙ్గాలి
స్తీరెప్రక్షిప్య త తీరమ్మనసంశోధయేత్ - ఉపవీతీ - స్థలవకపాదం, జల
వకపాదాన్నిక్షిప్య-ఆసీనః - ద్విరాచమ్య-నివీతీ-ఉపరితన వ స్త్రాఙ్గాతుర్గుణీ
కృత్య “యేకేచాన్తత్కులేజాతాలపుత్రాగోత్ర జామృతాః తేగృహ్లాన్తు
మయాదత్తం వస్త్ర నిష్పీడనోదకమ్” ఇతి మన్తేనాపసవ్యం స్థలే నిష్పీడ్య-
వస్త్రంవామమణి బధే నిధాయ—ఉపవీతీ- ద్విరాచమ్య-పురః దక్షిణపా
ర్శ్వే వా కేశామ్బువిస్మజ్య— “శ్రీమాన్వేఙ్కటనాథార్యః కవితార్కిక
కేసరీ! వేదాన్తాచార్యవర్యోమే సన్నిధత్తాం నదా హృది॥ ఆభగవ త్తః ప్రథి
తామనఘామాచార్య సంతతిం వందే॥ మనసి మమ యత్ప్రసాదా ద్వసతి
రహస్య త్రయస్య సారోయమ్ ॥ కర్తృబ్రహ్మత్త కే శాస్త్రే శాతస్మృత ని
సర్తకాః॥ వందే హ స్తిగిరీశస్య వీధీశోధకకింకరం॥ అధ్యాసీనతురంగవక్త్ర
విలసజ్జహన్వీగ్రసిహ్నననాదాచార్యా దిహ దేవతాం సమధికామన్యాన్నమ
న్యామహే॥ యన్యాసౌ భజతే కదాచిదజహద్భూ మా స్వయమ్భూ మి
కాన్తుగ్నానామ్భువినామ్భువార్ణవసముత్తారాయనారాయణః॥ సఙ్గీస్తయే
ద్భగవతశ్చరణారవిన్దం వజ్రాఙ్కుశ భ్వజసరో రుహలాఙ్గానాథ్యమ్॥ ఉత్తుజ
రక్త విలసన్నఖచక్రవాళజ్యోత్స్నాభిరాహతమహద్భృ దయాన్ధకారమ్ ॥

* వామహ స్త సంయు క్త దక్షిణహస్తా జ్ఞాన్యతర్జనోర్మధ్యభాగేన.

యచ్చాచనిస్సృత సరిత్సవరోదకేన తీర్థేన మూర్ధ్ని విధృతేన శివశ్చ
 ప్రాఽభూత్ । ధ్యాతుర్త్వనశ్శమలశైలనిస్సృప్తపఞ్చన్ధ్యా యేచ్ఛిరమ్భగవత
 శ్చరణారవిందమ్॥ ధ్యేయం సదా పరిభవఘ్నమభీష్టదోహా నీర్ధాస్పదం శివ
 విరిశ్చనుతంశరణ్యమ్భక్తార్తిహమ్ప్రణతపాలభవాభిపోతం వందే మహా
 పురుష తే చరణారవిందమ్॥ త్యక్త్వా సుదుస్త్వజసురేస్సితరాజ్యలక్ష్మీన్ధర్మ
 వృత్తర్యవచసా యదగాదరణ్యమ్ । మాయాఃస్మగన్దయితయేస్సితమన్వ
 ధానద్వందే మహాపురుష తే చరణారవిందమ్ ॥ స్వపురుషమభివీక్ష్య చాశహ
 స్తం వదతి యమః కిల తస్య కర్ణమూలేపరిహర మధుసూదన ప్రపన్నాన్
 ప్రభురహమన్యస్మణాన్మవైష్ణవానామ్ ॥ యే కణ్ఠలగ్నతులసీనశీనాక్షమా
 లా యే బాహుమూలపరిచ్ఛిన్నైశ్శబ్దచక్రాః॥ యే వా లలాటఫలకే లసదూ
 ర్ధ్వపుష్టాస్తేవైష్ణవా భువనమాశు పవిత్రయన్తి॥ కమలనయన వాసుదే
 వ విష్ణో ధరిణిధరాచ్యుత శబ్దచక్రపాణే । భవ శరణమితీరయన్తి యే వై
 త్యజ భట దూరతరేణ తానపాపాన్॥ రమాదయిశి రజ భూరమణ కృష్ణ
 విష్ణో హరే త్రివిక్రమ జనార్దన త్రియుగనాథ నారాయణ ఇతీవ శుభ దాని
 యః పఠతి నామధేయా ని తే సతస్య యమపశ్యతా నరకపాతభీతిః కుతః॥
 అస్యేశానా త్వమసి జగతస్సంశ్రయన్తి ముకుందం లక్ష్మీః పద్మాజలభితన
 యా విష్ణుపత్నీన్దిరేతి॥ యన్నామాని శ్రుతిపరిపణాన్యేవమాపర్తయన్తో
 నావర్తన్తే దురితపవనప్రేరితే జన్తచక్రే॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధ
 వానస్త కేశవకృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే॥ నమః పర
 మకల్యాణ నమస్తే విశ్వమజ్గళ వాసుదేవాయ శాంతాయ యదూనామృత
 యేనమః" ఇత్యనుసన్దధానః ఆసీనఏవ దక్షిణాముఖః వస్త్రఖణ్డాద్యయేన
 ప్రత్యేకం శిరోఽజ్గచ్ఛ సప్తృజ్య- --" ఓం భూర్భువస్సువః, శుచీప్రాహ
 వ్యామరుతశ్శుచీనాం, శుచిగంహినోమృధ్వరగం శుచిభ్యః, ఋతేనసత్య
 మృత సాపతయన్, శుచి జన్మానశ్శుచయఃపావకాః" ఇతి మన్తేణ శుష్కం

వాసః ప్రోక్ష్య-- “దేవస్యత్వానవితుఃప్రసవేఽశ్వినోర్భా హుభ్యా
 మ్నూజ్ఞో హస్తాభ్యామాదదే” ఇత్యాదాయ - “ఉదుత్యజ్ఞాతవేదసన్దే
 వంవహన్తికేతవః, దృశేవిశ్వాయసూర్యమ్” ఇత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా-
 “అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయః” ఇత్యవధూయ- “అవహన్తి
 వితన్వానా, కుర్వాణాచీరమాత్తనః, వాసాగ్ంసి మమగావశ్చ, అన్నపా
 నేచస్వదా, తతోమే శ్రియమావహ” ఇత్యుచ్చార్య-ఉత్తరీయేణ శిరస్సం
 వేష్య-ఉపవీతం నివీతజ్ఞరే నిధాయ-కౌశీనన్ధ్రత్వా-జ్ఞజ్ఞే మృజ్జలా
 భ్యాం సంశోధ్య - హస్తాప్రత్యోశ్య- పశ్చిక్చ్య*యుక్త వస్త్రన్ధ్రత్వా†-ఉ
 త్తరీయశ్చ ధృత్వా--ఉపవీతీ-ఊరూ ప్రత్యోశ్య-పాదా ప్రత్యోశ్య-ద్విరా
 చమ్య-అస్తరీయం స్నాన వస్త్రమోర్మ్య - చతుర్గుణీకృత్య- నివీతీ-అమ
 స్త్రకం“ఉచ్ఛిష్టభాగినోదాసాః యేమృతా”స్తేత్వమన్త్రకమ్|తృప్యన్తుశరు
 తాన్మాస్తామమ సమ్బన్ధినోమృతాః” ఇతిమస్త్రేణవా నిష్పీడ్య-మణి
 బధ్నే నిధాయ-ఉపవీతీ ద్విరాచామేత్-తతః ఆచమ్య - ప్రాణానాయమ్య-
 “శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం మన్త్రస్నానజ్ఞురిష్యే” ఇతి సజ్జ
 ల్ప్యః

“ఓం ఆహోహిషా మయోభువః”ఇతి పాదయోః, “ఓం తానఊర్జే
 దధాతస” ఇతి మూర్ధ్ని, “ఓం మహేరణాయచక్షసే” ఇతి హృదయే,
 “ఓం యోవశ్శివతమోరిసః” ఇతి మూర్ధ్ని, ఓం తస్యభాజయతేహసః”

* “పురతస్స్యాచ్చకుష్మచ్యుః పువృతశ్చైకకచ్చవాక్ | దైవేషైతేతథా
 బ్రాహ్మే పశ్చిక్చ్యోభవేన్నరః.”

† అస్తరీయ వస్త్రధారణ సమయే స్నానకాటి మధః పతనంవిధా, ఊర్ధ్వము
 ధృత్య నిషిషేత్.

ఇతి హృదయే, “ఓం ఉశతీరివమాతరః” ఇతి పాదయోః, “ఓంతస్తా అర
జమామవః” ఇతి హృదయే, “ఓంయస్యత్ యాయజస్వధ” ఇతి పాద
యోః, “ఓం ఆపోజనయథాచనః” ఇతి మూర్ధ్ని, ప్రోక్షయేత్.

“ ఖస్థితమ్ముణ్ణరీకాక్షమ్మన్తమ్మూర్తిం హరిం స్త రేత్. అనన్తాది
త్యసజ్జాశం వాసుదేవచ్ఛతుర్భుజమ్. శఙ్ఖచక్రగదాపద్మధారిణం వన
మాలినమ్. కేయూరహారిణం దేవం సువర్ణమకుటోజ్వలమ్. ధ్వజవజ్రా
ఙ్కుశాలత్య వాదపర్కం సునిర్మలమ్. తత్పదాఙ్గుష్ఠజాఙ్గజాన్నిపత స్తీం
స్వమూర్ధని. చిన్తయేద్భ్రహ్మరథేణ ప్రవిశ స్తీం స్వకాన్తనుమ్. తయా
సంతోశయేత్సర్వమృహ్యమృహ్యస్తరమ్మలమ్. తత్క్షణాద్విరజామర్త్యో
జాయతే స్ఫటికోపమః॥ ” ఇతి ధ్యాయేత్. ఇదమేవ మానసికస్సానమ్.

అప్రతిష్ఠిద్ధదివేష్యశక్తశ్చేదుష్టోదకేన స్నాయాత్. ఉపహతశ్చే
న్వోష్టోదకేనస్నాయాత్. వాయుస్నానాశక్తా అశిరస్కం స్నాయాత్. త
త్రాప్యశక్తా పాదాదినాభిపర్యస్తమ్మృజ్జలై స్సమ్యక్ప్రయోశ్యార్ద్రవాససా
సర్వాజమార్జనరూపజ్కాశిలస్నానఙ్కుర్యాత్. తత్రాప్యశక్తా తత్త
చ్చాస్త్రచోదితేషు 1 పార్థివ, 2 వాయవ్య, 3 మాన్త్య, 4 మానస, 5 పఞ్చాజ్ఞ
6 బ్రాహ్మ(స్పృష్టా)స్నానాన్తరేషు అన్యతమస్నానఙ్కుర్యాత్.

1 - కేశవాదినామజ్జలై ధ్యానితుక్కిండు ద్వాదశోర్ధ్వపుష్ట్యం ధరిక్కిలుతు—

2 - పశుక్కురుడైయ గూళిగలై సూర్యాస్తమయకాలత్తిల్ ధరితుక్కిలువతు.

3 - 18-19 వదు పుటజ్జలిల్ వివిక్కుప్పట్టిరుక్కిలుతు.

5 - ఇరండుకాలగైయం ఇరండుకైగైయం ముఖలైయం, జలత్తాల్ పుడ్డికె
యదుక్కిలువతు.

6 - ఆతురనై ఒరుభాగవతక్ న్నిర్మంపణ్ణి పత్తుఆవర్తి స్నానం పణ్ణుకిలుతు.

ఉద్దేశ్య పుణ్య విధి:

సారికేశవత్రై లీకమాదాయ. ఉద్ధరిణ్యా జలమాదాయ. అస్త్రమస్త్రే
ణ (వీర్యాస్త్రాయస్త్రాయ) వామపాణితలం సంశోధ్య - ప్రణవేన మృదన్ని
ధాయ. జలమాదాయ - "గన్ధద్వారాస్తు రాధర్షాం నిత్యపుష్టాః కీషిణీమ్,
శుక్లశీగ్ం సర్వభూతానాన్త్యా మిహోపహ్వయై శియమ్" ఇతి శ్వేతమృత్యే
చనన్మృత్యా. అస్త్రమస్త్రేణ దశసు దిక్షు రక్షాన్మృత్యా. ప్రణవేన స
మిశ్రికృత్య. మూలమస్త్రేణాభిమస్త్య. యథానమ్పదాయం సృసిహ్న
బీజం విలిఖ్య. "భగవాన్సన్వితం వాసుదేవః పవిత్రం శతధారం సహస్రధా
రమపరిమితధారమర్చితమచ్ఛిద్రమచ్యుతిమనస్తమక్షయమవ్యయమ్పరిమ
మ్పవిత్రమ్భగవాన్ వాసుదేవః పునాతు" ఇతి పవిత్రమస్త్రేణ జలన్ని
ప్రసవ్య. తర్జన్యా మృదజ్వలజ్వై కీకృత్య భగవత్పాదయుగళం స్మృత్యా.
దక్షిణపాణినా మృదముపగూహ్య "విష్ణోర్ముకం వీర్యాణి ప్రపూచంయః
పార్థివాని విమమేరజాగ్ం సియోఅస్క భాయదుత్తరగ్ం సన్ధన్ం విచక్ర
మాణస్త్రేధోరుగాయః" ఇతి మస్త్రేణ పఞ్చాచ్చపనివన్తస్త్రేః (ఓం హేం
నమః పరాయ పరమేష్ఠ్యాత్మనే నమః. ఓం యాంనమః పరాయ పురుషా
త్మనే నమః. ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే నమః. ఓం వాం నమః
పరాయ నివృత్త్యాత్మనే నమః. ఓం లాం నమః పరాయ సర్వాత్మనే నమః)
మూలమస్త్రేణ చాభిమస్త్య - ద్వాదశాక్ష రేణ ఇష్టం * సమ్పూర్ణ్య.

"విష్ణో రరాట మసివిష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్చస్త్రే స్థోవిష్ణోస్సూన్య
రసివిష్ణోర్భువ మసివైష్ణవ మసివిష్ణవేత్వా" ఇతి సప్తభిరైష్టవైర్

* "తత్పాదభక్తిజ్ఞానాభ్యా మ్ములఃసమృత్క దాచనాన యాచేత్సురుషో విష్ణుం"
ఇతి పదసాత్ భగవత్పాదభక్తిజ్ఞానయాచేష్టం సమ్పూర్ణ్యైర్భక్త్యర్థః—.

స్త్రోత్రభిమస్త్ర్య - తర్జనాప్రణవేనమూర్ధ్వికింశ్చస్త్ర్య - అనామికయా
 లలాటేచతురజ్జులం నాసికామూలమారభ్యలలాటాంతంవాఙ్మూర్ధ్వం-ద్వ్య
 జ్జులంత్ర్యజ్జుశంవావిస్త్రతం . కుక్షౌనాభ్యాదిద్వాదశాజ్జులమూర్ధ్వం
 త్ర్యజ్జుశంవిస్త్రతం . హృదయేపాదేశమాత్రమష్టాజ్జుశంవాఙ్మూర్ధ్వం
 తురజ్జుశంవిస్త్రతం-కణ్ఠేచతురజ్జుశంమూర్ధ్వంత్ర్యజ్జుశంవిస్త్రతం - దక్షిణ
 కుక్షీపార్యేద్వాదశాజ్జుశంమూర్ధ్వంత్ర్యజ్జుశంవిస్త్రతం - దక్షిణబాహు
 మూలేద్వాదశాజ్జుశంమూర్ధ్వంత్ర్యజ్జుశంవిస్త్రతం . దక్షిణకణ్ఠపార్యే
 చతురజ్జుశంమూర్ధ్వంత్ర్యజ్జుశంవిస్త్రతం - నామకుక్షీపార్యేద్వాదశా
 జ్జుశంమూర్ధ్వంత్ర్యజ్జుశంవిస్త్రతం - నామబాహుమూలేద్వాదశాజ్జుశం
 మూర్ధ్వంత్ర్యజ్జుశంవిస్త్రతం - వామకణ్ఠపార్యేచతురజ్జుశంమూర్ధ్వం
 త్ర్యజ్జుశంవిస్త్రతం-జఘనోపరిపృష్ఠభాగేత్ర్యజ్జుశంమాయతంవిస్త్రతం .
 కకుదేత్ర్యజ్జుశంమాయతంత్ర్యజ్జుశంవిస్త్రతం, భగవత్పాదాకృతీపు
 ఙ్క్తా, “చతుశ్చక్రన్నమస్యామికేశవజ్జుసకప్రభమ్ । నారాయణజ్ఞు
 నశ్యామిశ్చతుశ్శబ్దన్నమామ్యహమ్ । మాధవమ్మణిభక్తాభిశ్చస్తయామి
 చతుర్దశమ్ । చంద్రభాసశ్చతుశ్శార్ఙ్గజోవిష్ణుమహామాత్రయే ॥ విష్ణుశ్చతు
 ర్హలంనందేపద్మకింజల్కసన్నిభమ్ । చతుర్ముసలమబ్జాభంసంశ్రయేమధుసూ
 దనమ్ । అగ్నివర్ణశ్చతుఃఖండమ్భానయామిత్రివిక్రమమ్ । వామసమ్భాల
 సూర్యాభిశ్చతుర్వజ్రంవిభావయే । శ్రీధరమ్పూర్ణరీకాభిశ్చతుఃపట్టనమా
 త్రయే ॥ చతుర్ముద్గరమభ్యేమిహృషీకేశస్తటిత్ప్రభమ్ । పశ్చాయుధమ్
 ద్భనాభమ్పుణమామృతంరూచిషమ్ । దామోదరశ్చతుఃపాశమింద్రకో
 పనిభమ్భజే । వాసుదేవముపాసేహమ్పూర్ణేంద్రియతనన్నిభమ్॥” ఇత్యా
 దిధ్యాసపురస్సరం “ఓంకేశవాయనమః” ఇత్యాదిమంత్రైః లలాటాదిస్థానే
 షుక్రమేణధృత్వా, శేషద్వాదశాక్షరేణమూర్ధ్విధారయేత్ - విష్ణుగాత్ర
 పరామృష్టహరిదాచూర్ణం, “శ్రియైసమః” ఇతిలలాటే .. “అమృతో

దృవామైనమః " ఇతికుక్షౌ - "కమలామైనమః " ఇతిహృదయే - "చ
 న్ద్రశోభినై నమః " ఇతికణ్ఠే - "విష్ణుపత్నై నమః " ఇతిదక్షిణకుక్షిపా
 ర్శ్వే - "వైష్ణవై నమః" ఇతిదక్షిణబాహుమూలే - "నరారోహాయై
 నమః" ఇతిదక్షిణకణ్ఠపార్శ్వే - "హరివల్లభాయైనమః " ఇతివామకుక్షి
 పార్శ్వే - "శార్ఙ్గినై నమః" ఇతివామబాహుమూలే - "దేవదేవికా
 యైనమః" ఇతివామకణ్ఠపార్శ్వే - "నుహలత్యై నమః " ఇతిపుష్పే -
 "లోకసుందరై నమః " ఇతికకుడే - "సర్వాభీష్టఫలప్రదాయైనమః"
 ఇతిశిరిసి - దీపాకారస్థారయేత్ - "ఓం కేశవాయనమః" ఇత్యాదిక్రమే
 నపుష్కానజ్ఞశీఘ్రస్వప్రస్వా - పునః "కేశవాయనమః" ఇత్యాదిక్రమేన
 అష్టదిక్పూర్వై - ఊర్ధ్వపుష్కాధారణానంతరం హస్తానప్రత్యక్షయేత్.
 అశక్తౌ ఆపదివా మృత్తికాసేచన మస్త్రజపాదికంపూర్వవత్కృ
 త్వా "ఉచ్చృతాఽసివరాహేణ కృష్ణేనశతభాహునా, భూమిధేను
 ర్ధరణీ లోకధారిణీ, మృత్తిక హనమేషాపం యస్తయా దుష్కృతజ్ఞు
 తమ్త్యయాహతేన పాపేనజ్జీవా మిశరదశ్శతమ్ | మృత్తికే దేహిమేపు
 ష్టిస్త్యయి సర్వమృత్తిస్థితమ్" || ఇతి మస్త్రేణ ప్రణవేనవా "దామో
 దరశ్శేషవచ్చ నకదాచిత్పరిత్యజేత్" ఇత్యుక్తరీత్యా లలాటే కకుడే చ
 ఊర్ధ్వపుష్కాధారయేత్ - కేశవ దామోదర మస్త్రాభ్యాం కేశవ
 దామోదరౌ ధ్యాయేత్.

అస్తద్గురుభ్యోనమః. అస్తత్పరమగురుభ్యోనమః - అస్తత్సర్వగురు
 భ్యోనమః - శ్రీమతే వేదాంతగురవేనమః - శ్రీమతే రామానుజాయన
 మః - శ్రీపరాబ్జుశ దాసాయనమః - శ్రీమద్యామునమునయేనమః - శ్రీరామ
 మిశ్రాయనమః - శ్రీపుణ్డరీకాయనమః - శ్రీమన్నాథమునయేనమః - శ్రీమ

తే శరకోపాయనమః. శ్రీమతే విష్వక్సేనాయనమః. శ్రియై నమః. శ్రీధరాయ నమః. " అస్త ద్వేశిక మస్త దీయపరమాచార్యాన శేషాన్తరూః శ్రీమల్ల త్కణయోగి పుణ్యవ మహా పూర్ణా మునిం యామునమ్ | రామష్వద్ధ విలో చనమ్మునివరన్నాథం శర ద్వేషిణం సేనేశం శ్రియమిన్దిరాసహచరన్నారా యణం సంశ్రయే" || ఇతి.

"ఎన్నయిర్ తనళి త్తవరై చ్చరణమ్మక్కు యానడై వే యనర్ కురుక్కుణిరై వణజ్జి ప్పిన్నరుళా ర్పెరుమ్బూదూర్ వస్తవళ్లల్ పెరియనమ్మి యూళవన్దార్ మణక్కాల్పమ్మి, నన్నెరియై యనర్కురై త్త పుయ్యక్కొణ్డార్ నాదముని శడకోపన్ శేనై నాదన్, ఇన్నముద త్తిరుసుగ శెన్తి వరై మున్ని ప్పెమ్మెరుమా న్తిరువడిక శడై కిన్తేనే" ఇతిచ గురుపరమ్పరాం సజ్గ్ర హేణ స్వాచార్య ప్రభృతి భగవత్పర్యంతం విస్తరేణ తత్తద్విషయపద్యై శ్చానుసన్ధాయ . తులసీకాష్టమాలా, పద్మాక్షమాలా, శ్రీ పవిత్రమా లాచ్చ కణ్డే నాభిదఘ్నః ధృత్వా శిరిసి చ పవిత్రమాలాస్థత్వా - ద్వాభ్యాన్దర్భాభ్యాం, ద్వ్యంజులవలయం, ఏకాంజులగ్రన్థిమత్, చతురంజులా గ్రం, సకృత్ప్రదక్షిణీకృతం పవిత్రం ద్విగుణీకృతం బ్రహ్మగ్రన్థింవా, అనామి కామూల పర్వమధ్యమపర్వణోర్త ధ్యే హస్తద్వయే వా దక్షిణ హస్తే వా ధారయేత్ .

బ్రహ్మయజ్ఞజపయోః బ్రహ్మగ్రన్థిం, తదిత రేఘుకర ను యథారుచి పవిత్రం బ్రహ్మగ్రన్థింవా, భోజనే వతుకళం, పవిత్రస్థారయేత్ .

స్నానాజ్ఞదేవర్షి పితృతర్పణవిధి.

వాదౌ ప్రత్యౌశ్య-ఆచమ్య - ప్రాణానాయమ్య. "శ్రీభగవదాజ్ఞ యా భగవత్ప్రీత్యర్థం, స్నానాజ్ఞదేవర్షి పితృ తర్పణజ్కురిష్యే" ఇతి సజ్కు ల్ప్య - దేవాన్ బుషీన్ పితౄన్ భగవదాత్మ కాన్ధ్యాత్వా "ఓంబ్రహ్మద యోయేదేవాస్తాన్ దేవాం స్తర్పయామి, ఓం సర్వాన్ దేవాం స్తర్పయామి."

ఓం సర్వదేవగణాం స్తర్పయామి ఓం సర్వదేవపత్నీ స్తర్పయామి. ఓం సర్వదేవగణపత్నీ స్తర్పయామి" ఇతి దేవతీర్థేన విస్మయేత్ . అజుష్ట స క్తనివీతీ ఉదజ్జుఖః, "ఓం కృష్ణ దై వ్విసాయనాదయోయేబుషయస్తాక్షాబుషీం స్తర్పయామి. ఓం సర్వాక్షాబుషీం స్తర్పయామి . ఓం సర్వబుషిగణాం స్తర్పయామి . ఓం సర్వబుషిపత్నీ స్తర్పయామి . ఓం సర్వబుషిగణపత్నీ స్తర్పయామి " ఇతి బుషివీర్థేన విస్మయేత్ . ప్రాచీనావీతీ, దక్షిణాముఖః, "ఓం సోమఃపితృమాన్యమోక్షేరస్వానగ్నిః కవ్యవాహన ఇత్యాదయోయేషితరగ్నాక్ పితౄణాం స్తర్పయామి. ఓం సర్వాగ్నా పితౄణాం స్తర్పయామి. ఓం సర్వపితృగణాం స్తర్పయామి. ఓం సర్వపితృపత్నీ స్తర్పయామి. ఓం సర్వపితృగణపత్నీ స్తర్పయామి." ఇతి పితృవీర్థేన విస్మయేత్ . "ఊర్జం వహ స్తీరమృతజ్ఞుల తమ్యయః కీలాల్ మృరిసుతం, స్వధాస్థ తర్పయత మేపితౄణా" ఇతి జలే, అజ్జలినా త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య దక్షిణపార్శ్వతీరం సంశోధ్య. "తృప్యత, తృప్యత తృప్యత" ఇతి త్రిర్జలాజ్జలి స్తీరేప్రక్షిప్య, త తీరమునసంశోధయేత్ . ఉపవీతీ . ఆచామేత్ .

అవగాహనస్నానం వినా గౌణస్నానేషు నై మి త్తికస్నానేషు* చ దేవర్షిపితృతర్పణన్న కుర్యాత్ .

" భగవానేవ స్వనియామ్య స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తిస్వశేష తై కర సేన మయా స్వకీయైశ్చోపకరణై స్సోర్విరాధనై క ప్రయోజనాయ పరమ పుకుమస్సర్వశేషీ స్వశేషభూత మిదమ్ప్రాతస్సానాఖ్యజ్ఞుర్న స్వస్తి స్వప్రీతయే స్వయమేవ కారితవాక్" ఇతి సాత్వికత్యాగజ్ఞుత్వా . "అనేన

* ఆస్మత్స్వస్వర్పణేహం తే త్వప్రసాదేషురేభగే । స్నానం నై మి త్తికం శ్లేయం దేవర్షిపితృవర్జితం ॥

ప్రాతస్సానాభ్యేన భగవత్కర్తృణా భగవాన్ప్రియతాం వాసు దేవః " ఇతి ప్రాతస్సానం సమాపయేత్ .

— 0. —

ప్రాతస్సన్ధ్యావస్తనవిధిః *

ద్విరాచమ్య-ప్రాణానాయమ్య . "శ్రీభగవదాజ్ఞాయా భగవత్ప్రి త్యర్థం, ప్రాతస్సన్ధ్యాము పాసిష్యే " ఇతి సజ్కుల్ప్య- "కృతఞ్చకరిష్యామి భగవన్ని త్యేన భగవత్ప్రిత్యర్థేన మహావిభూతి చాశురాత్మ్యభగవద్వాసు దేవపాదార విద్వార్పనేన ప్రాతస్సన్ధ్యోపాస నాభ్యేన భగవత్కర్తృణా భగ వస్తంవాసు దేవమర్చయిష్యామి" ఇతిచ సజ్కుల్ప్య- "భగవతోబలేన భగ వతోవీర్యేణ భగవతస్తేజసా భగవతః కర్తృణా భగవతః కర్తృకరిష్యామి భగవతోవాసుదేవస్య" ఇతి బలమస్త్ర మనుసన్ధాయ- "భగవానేన స్వని యామ్యస్వరూప సితిప్రసృత్తి స్వశేషతైకరసేన మయా స్వకీయైశ్చ పక రణై స్సాన్విరాధనై కప్రయోజనాయ పరిమపుగుషస్సర్వ శేషే స్వశేషభూత మిదమ్ప్రాతస్సన్ధ్యోపాసనాఖ్యజ్కర్తృ స్వపై స్వప్రీతయే స్వయమేవ కా రయతి"-ఇతి సాత్త్వి కత్యాగజ్ఞుత్వా-భగవస్తం శ్రీ భూమి నీలాసమేత ధ్యాత్వా-పూర్వం పుణ్డ్రాధారణే ఉదకే దక్షిణానామికయా యథాస మ్మృదాయం నృసింహబీజం విలిఖ్య తత్తీర్థేన, ఉర్ధ్వపుణ్డ్రాధృత్వా- "ఆపోహిషేతి మస్త్రస్య సింధుద్వీపఋషిః, దేవీగాయత్రీచ్ఛందః, ఆపోదే వతా" ఇతి శిరోజిహ్వ హృదయేషు అనఙ్గుష్ఠాభిరఙ్గులీ భిస్సప్తప్రస్టైః- "ప్రో ట్తణే వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా-వాసుహస్తేన తోయం సంస్పృశ్య - బ్ర హ్మతీర్థేన తీర్థమాదాయ-దేవతీర్థేనోర్ధ్వముఖేన ప్రణవేన ఏకవారం, సమ స్తవ్యాహృతిభిః ఏకవారం, గాయత్ర్యా చ ఏకవారం, ప్రోక్ష్య- "ఓం ఆపో

* సన్ధ్యావస్తనభాష్యం, అనుబంధేద్రవ్యం

హిష్టా మయోభవః. ఓం తాన ఊర్జేదధాతన. ఓం మహేరణాయ చక్షునే .
 ఓం యోవశ్శివతమోరసః. ఓం తస్యభాజయతేహసః. ఓం ఉశతీరివమాత
 రః. ఓం తస్మాఅరణ్ణమామవః" ఇతి ప్రత్యేకం శిరసి*ప్రోక్ష్య - " ఓం య
 స్త్యక్షయా య జన్వథ" ఇతి పాదద్వయే సమ్ప్రోక్ష్య - "ఓం ఆపోజనయ
 థాచనః" ఇతి పునశ్శిరసి ప్రోక్ష్య - "ఓం భూర్భువస్సువః" ఇతి ఆత్మాన
 మ్పరిషిచ్య - "సూర్యశ్చేత్యను వాకస్య అగ్నిర్వషిః, దేవీగాయత్రీచ్ఛన్దః,
 సూర్యోదేవతా" ఇతి పూర్వపత్ న్యస్య "అపామ్నాశనేవినియోగః"
 ఇత్యుక్త్వా హస్తే ఆచమనపజ్జలజ్ఞప్రహిత్యా, "సూర్యశ్చనూమన్యశ్చ మ
 న్య పతయశ్చ మన్యకృతేభ్యః, పాపేభ్యోరక్షంతామ్, యద్రాత్రియాపాప
 మకారవమ్, మనసావాచా హస్తాభ్యామ్, పద్భ్యాముదరేణశిశ్నా , రా
 త్రిస్తదవలుప్వతు, యత్కించదురితమ్, ఇదమహమ్తామ మృతయో
 నా, సూర్యేజ్యోతిషి జహోమిస్వాహ" ఇత్యనువాకేన, అపఃప్రాశ్య-ఆచ
 మ్య. "దధిక్రావ్ణ ఇతి మన్తస్య వామదేవఋషిః అనుష్టుప్చందః, దధి
 క్రావా దేవతా," ఇతి న్యస్య - "అపామ్నోక్షణే వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా -
 "ఓందధిక్రావ్ణో అకారివమ్, ఓం జహోరశ్వస్యవాజినః, ఓంసురభిన్తోముఖా
 కరత్, ఓంప్రణాయూగ్ంషి తారిషత్, ఓంఆపోహిష్టామయోభవః, ఓంతా
 న ఊర్జేదధాతన, ఓంమహేరణాయచక్షునే, ఓంయోవశ్శివతమో రసః, ఓం
 తస్యభాజయతేహసః, ఓం ఉశతీరివమాతరః, ఓం తస్మాఅరణ్ణ మామవః,"

* మార్జనజలబిష్టః యథా క్షీతిత తేన చ్యుతోభవేత్ తథా శిరస్త్వేవ మార్జనం
 యత్సేన కుర్యాత్.

ఇతి పూర్వపచ్చిరసి ప్రోక్ష్య - “ఓంయస్మత్కయాయ జిస్వభ” ఇతిచ ద
ద్వయే - “ఓంఆపోజనయథాచనః” ఇతి పునశ్చిరసి ప్రోక్ష్య - “ఓం భూర్భువ
స్సువః” ఇతిఆత్మానమ్పరిషిచ్య - ప్రాణానాయమ్య - శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగ
వత్ప్రీత్యర్థం ప్రాతస్సన్ధ్యాయామర్ఘ్యప్రదానంజ్ఞురిష్యే” ఇతి సజ్జల్ప్య -
ఉత్థాయ - “ఓం అర్ఘ్య ప్రదానమ స్త్రస్య విశ్వామిత్రబుషిః, దేవీగాయ
త్రీచ్ఛందః, సవితాదేవతా,” ఇతి న్యస్య - “అర్ఘ్యప్రదానే వినయోగః”
ఇత్యుక్త్వా - సప్రణవ సన్ధ్యాహృతికగాయత్ర్యా ఆదిత్యాస్తర్వర్తి భగవ
త్సన్ధ్యాయ, పార్షిన్వయముద్ధరణ, ఆభూమధ్యం సముద్ధృతి, తర్జన్య
జ్ఞప్తసంయోగరూప రాక్షసముద్రాగహితాజ్ఞలినా తోయేన, అర్ఘ్యత్ర
యమ్మృత్యే కమ్మన్తముచ్చార్యజలమధ్యే ప్రక్షిపేత్ - అర్ఘ్యత్సూర్యం
సూర్యోదయే సతి, ప్రాణానాయమ్య, “ప్రాతస్సన్ధ్యా కాలాతిక్రమ ప్రా
యశ్చితార్థం, తుర్యార్ఘ్య ప్రదానంజ్ఞురిష్యే” ఇతి సజ్జల్ప్య - సప్తవ్యా
హృతి సముపితిగాయత్ర్యా త త్తత్సత్తోక్తి మస్త్రేణ వా తుర్యా
ర్ఘ్యస్తత్వా - తీరజ్ఞత్వా “ఓం భూభువస్సువః” ఇతి ఆత్మానమ్పరిషిచ్య -
ప్రదక్షిణమ్పరిక్రమ్య - “అనావాదిత్యోబ్రహ్మ” ఇతిధ్యాత్వా - ఆచమ్య -

“ఓం కేశవ స్తర్పయామి” ఇతి మార్గ శీర్ష మాసేశం, “ఓం నారా
యణ స్తర్పయామి,, ఇతి పుష్యమాసేశం, “ఓం మాధవ స్తర్పయామి,,
ఇతి మాఖమాసేశం, “ఓం గోవింద స్తర్పయామి,, ఇతి ఫాల్గునమాసేశం.
“ఓం విష్ణుస్తర్పయామి,, ఇతి చైత్రమాసేశం, “ఓం మధుసూదన స్తర్ప
యామి ” ఇతి వైశాఖమాసేశం, “ఓం త్రివిక్రమ స్తర్పయామి ” ఇతి
జ్యేష్ఠమాసేశం, “ఓం వామన స్తర్పయామి” ఇతి ఆషాఢమాసేశం, “ఓం
శ్రీధర స్తర్పయామి” ఇతి శ్రావణమాసేశం, “ఓం హృషీకేశ స్తర్పయా
మి” ఇతి భాద్రపదమాసేశం, “ఓం పద్మనాభ స్తర్పయామి ” ఇతి ఆశ్వ

యుజమానేశం, “ఓం దామోదరస్తర్పయామి” ఇతి కార్తికమానేశం,
ఇతి ప్రత్యేకస్థాత్యా స స్తర్ప్య - ఆచామేత్ -

జలేనస్థాఙ్కుర్యాచ్చేత్, జానుదఘ్నుజలే తిష్ఠన్ కుర్యాత్ -
స్థలేకుర్యాచ్చేత్, కుక్కుటాసనేనాసీనః, కుర్యాత్ - యద్వా. స్థలవకపాదం,
జలవకపాదం, న్యస్య కుర్యాత్ - తథాచేత్, అ స్తర్పహిశ్చ శుద్ధోభనతి. ఆర్ద్ర
వాససా సన్ధ్యాం స కుర్యాత్ - కుర్యాచ్చేత్, జానుదఘ్నుజలే తిష్ఠన్, ప్ర
దక్షిణ సమస్కారౌ వినా, ఉపస్థానఙ్కుర్యాత్ -

* విష్ణ్వయతనం. తత్సమీపం అన్యద్వా గత్వా, తత్స్థలం ప్రణ
వన్వ్యా హృతిభిః ప్రోక్ష్య-తత్ర ప్రాగగ్రదర్భేషు స్థిత్యా, “అనఃమస్త్రస్య
పృథివ్యా మేరుప్యప్తఋషిః, సుతలఙ్ఘన్దః, శ్రీ కూర్తోదేవతా,” ఇతి న్యస్య,
“అసశేవినియోగః” ఇత్యుక్త్యా - “పృథ్వీత్వయా ధృతాలోకాదేవిత్వం వి
ష్ణునాథృతా । త్వఙ్చధారయమాదేవి పవిత్రఙ్కురుచాననమ్” ఇతి పృథ్వీ
మ్రూర్ధ్వ - “ప్రణవస్యఋషిర్బ్రహ్మ దేవీ గాయత్రీచ్ఛన్దః, పరమాత్మా దే
వతా” “భూరాది సప్తవ్యాహృతీ నామత్రీ భృగుకుత్స వసిష్ఠ గౌతమ కా
శ్యపాఙ్గిరస ఋషయః, గాయత్ర్యుక్తి గనుష్టుబృహతీ పఞ్చి-త్రిష్టుబ్జగ
త్యశ్చన్దాసి,” “అగ్ని వాయుర్క వాగీశవరుణేంద్ర విశ్వదేవాదేవతాః”
“సావిత్ర్యా ఋషిః విశ్వమిత్రః, దేవీ గాయత్రీచ్ఛన్దః, సవితాదేవతా”
“గాయత్రీ శిరసోబ్రహ్మఋషిః అనుష్టుప్తన్దః, పరమాత్మాదేవతా” ఇతి
న్యస్య - “స ర్వేషామ్రూపాయామే వినియోగః” ఇత్యుక్త్యా -

విష్ణ్వయమే తత్సమీపేనా సన్ధ్యావస్తనాది జపకరణే అర్ఘ్యప్రదాన గాయ
త్ర్యాది మస్త్రజపాదీన్ సర్వకాలేషు దేవాభియుఖ ఏమయోత్ - అన్యత్ర, గాయత్రీతి
రమస్త్రజపాన్ సర్వకాలేషు ప్రాజ్ఞుఖిసదబ్రుఖోవా ఆసీన ఏవకుర్యాత్ - “అశ్వత్థ మగ్ని
మర్క-శ్చ సోమం గురు మఘోజలమ్ ! పృథ్వీకృత్యజపన్వ ప్రోయాతిస్థావరతాన్నరః” -

“ఓం భూః” ఇతి పాదయోః, “ఓం భువః” ఇతి జఙ్ఘయోః, “ఓం నువః” ఇతి జాన్వోః, “ఓం మృహః” ఇతి ఉదరే, “ఓం జనః” ఇతి కణ్ఠే, “ఓం తపః” ఇతి ముఖే, “ఓం సత్యం” ఇతి మస్తకే, న్యస్తేత్ - శ్వేతశ్యామవీరశిశ్మ నీల రోహిత కనకవర్ణాః, అభయాక్షుః స్రగచ్ఛాత్ర వరహస్తాః, సప విత్ర చతుర్హస్తాః, స్రుష్టనాద్యలఙ్కృతాః, సర్వాభరణభూషితాః, సోపవీతాః, సజటాశ్చ ధ్యాత్వా - “ఓం తిథ్యవీతుః జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః” ఇతి సాఙ్గృష్ట తర్జన్యా హృదయే, “ఓం న రేణీయం ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా” ఇతి అనఙ్గుష్ఠాభి రఙ్గులీభిర్ నస్తకే, “ఓం భగ్వోదేవస్య శక్త్యై శిఖాయై వాషట్” ఇతి అఙ్గుష్ఠనాశేన అధోముఖేన ముష్టినా శిఖామధ్యే, “ఓం ధీమహి బలాయ కవచాయ హుమ్” ఇతి కణ్ఠాది కట్యంతాస్తనుమ్పాణిభ్యాం పర్శ్వవత్సప్తప్రాప్త్య, “ఓం ధియోయోనః తేజసేనేత్రాభ్యాం వాషట్” ఇతి తర్జనీ మధ్యమా గ్రాభ్యాం యుగపన్నేతద్వయే, న్యస్య “ఓం ప్రచోదయాత్ వీర్యాయాస్త్రాయ ఫట్” ఇతి సాస్త్రచోచ్ఛేన సాఙ్గృష్ట తర్జన్యగ్రేణ పూర్వాద్యా శ్చతుర్దిశః పశ్చాదగ్న్యాదివిదిశశ్చ బద్ధీయాత్ - ఏవమఙ్గన్యాసఙ్కృత్వా - ॥ ధ్యానం ॥ “ముక్తావిద్రుచు హేమనీలధవళచ్ఛాయైర్ముఖై స్త్రీక్షణై ర్యుక్తా మిందుకలానిబద్ధమకుటా స్తత్పార్థవరాత్మికామ్ । గాయత్రీం వరదాభయాఙ్కుశకశాశ్శు భజ్కుపాలఙ్గుణం శబ్దఞ్చక్రమథారవిన్దయుగళం హస్తైర్వహ స్తీమ్భజే” ఇతి ధ్యాత్వా - “ఓం మాప్రోజ్యోతీరస్తోః ౭ మృతమ్మృత్యు భూర్భువస్సువరోమ్” ఇతి శిరోమస్త్రేణ కరాభ్యాం శిరః ప్రభృతిసాదాంతం వర్తవేత్తనవత్స్వసార్శ్వయో స్సర్వరూపం వ్యాపకన్యాసఙ్కృత్యాత్ - “అర్కమణ్డలమధ్యస్థం సూర్యకోటి సమప్రభమ్ । బ్రహ్మాదిసేవ్యపాదాబ్జస్నోమి బ్రహ్మరమాసఖమ్” ఇత్యుక్త్వా - త్రిస్రాణా నా

యన్యః. "అష్టోత్తర సహస్ర మష్టోత్తరశతం, *దశవారం, ఓవయాద్వా, ప్రాతస్సన్ధ్యాగాయత్రీ మస్త్రజపబ్జరిష్యే" ఇతి సజ్జల్ప్య - "ఆయాత్వి త్యనువాకస్య వామదేవఋషిః, అనుష్టుప్చందః, గాయత్రీ దేవతా" ఇతి న్యస్య. "గాయత్ర్యావాహనే వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా, "ఆయాతువరదాదే వ్యక్షరమ్భహ్మసమితమ్, గాయత్రీచ్ఛన్దసామ్నా తేదమ్భహ్మజపస్వనః. ఓజో సి సహోసి బలమసి భ్రాజోసి దేవానాన్ధామనామాసి విశ్వమసి విశ్వా యు స్సర్వమసి స్వర్పాయురభి భూరోక్షాయత్రీ మావాహయామి" ఇత్య నువాకేనావాహ్య. "ప్రాతర్ధాయామి గాయత్రీం రవిమణ్డలమధ్యగామ్ | ఋగ్వేదముచ్చార య స్త్రి ర క్తవర్ణాఙ్ముమారికామ్ | అక్షమాలా కరా మ్భ్రష్ట దైవత్యాం హంసవాహనామ్" ఇతిధ్యాత్వా. ఆసనాదిఋక్షశో పచారాన్తనసా ప్రణవేన సమర్చ్య. "ప్రణవస్య ఋషిర్భ్రష్టః దేవీ గాయ త్రీచ్ఛన్దః, పరమాత్మా దేవతా" "భూరాదివ్యా హృతిత్రయస్య, అత్రిభృ గుకుత్సా ఋషయః, గామత్ర్యుష్ణిగనుష్టుభశ్చన్దాసి, అగ్ని వాయ్వర్కా దేవతాః" "సావిత్రిఋషిర్విశ్వామిత్రః, దేవీ గాయత్రీచ్ఛన్దః, సవితా దేవతా" ఇతి న్యస్య. "ప్రాతస్సన్ధ్యాజపే వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా.

అస్త్రమస్త్రేణ కరతల కరపృష్ఠయో శ్శుద్ధిఙ్మృత్వా. "తథావితు ర్వరేణియం భర్గోదేవస్యధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్" ఇతి గాయత్ర్యా కూర్పరమారభ్య అఙ్గుశ్యగ్రపర్యంతం, పర్యాయేణ కరస్ప ర్శరూపం వ్యాపకన్యా సజ్జల్పత్వా. ప్రణవేన ప్రకోష్ఠాంతం, కరద్వయేపి కరతలయోః కరపృష్ఠయోః పర్యాయేణ పరామృశ్య. కరతలయోః ప్రణవం న్యస్య.

* ఆశావకాశే విపది దశవారం జపేన్నరః | అన్యదాష్టోత్తరశతంవాష్టోత్తరసహస్రకమ్

“ఓం భూః, అఙ్గుష్ఠాభ్యాన్నమః” ఇతి అఙ్గుష్ఠయోర్మూలమంభ్య, అగ్రపర్యంతం, తర్జనీభ్యాం, న్యస్య - “ఓం భువః, తర్జనీభ్యాన్నమః” ఇతి, తర్జనీభ్యః, అఙ్గుష్ఠాభ్యాం తథా న్యస్య - “ఓం సువః, మధ్యమాభ్యాన్నమః” ఇతి మధ్యమయోః, అఙ్గుష్ఠాభ్యాం తథా న్యస్య - “ఓం తథా విత్తుర్వరేణ్యం, అనామికాభ్యాన్నమః” ఇతి, అనామికయోః, అఙ్గుష్ఠాభ్యాం తథా న్యస్య - “ఓం భర్గోదేవస్య ధీమహి, కనిష్ఠికాభ్యాన్నమః” ఇతి, కనిష్ఠికయోః, అఙ్గుష్ఠాభ్యాం తథా న్యస్య “ఓం ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, కరతల కరపుష్పాభ్యాన్నమః” ఇతి, కరతలకరపుష్పయోః, కరద్వయేపి పరామృశ్య - ఏవం, కరన్యాసఙ్కృత్వా-

“ఓం భూః జ్ఞానాయహృదయాయ నమః” ఇతి, అఙ్గుష్ఠయుక్తతర్జన్యా హృదయే న్యస్య - “ఓం భువః, ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా” ఇతి అనఙ్గుష్ఠాభిరఙ్గుళీభిర్ స్తకే న్యస్య - “ఓం సువః, శక్త్యై శిఖాయై వాషట్” ఇతి, అఙ్గుష్ఠనాశేన అధోముఖేన ముష్టినా శిఖామధ్యే న్యస్య - “ఓం తథా విత్తుర్వరేణ్యం, బలాయ కవచాయ హుమ్” ఇతి కణ్ఠాదికట్యంతాం, తనుం పాణిభ్యాం, సర్త్తవత్స్పృష్ట్యా - “ఓం భర్గోదేవస్య ధీమహి, తేజసే నత్రాభ్యాం వాషట్” ఇతి తర్జనీ మధ్యమాగ్రాభ్యాం యుగపక్షేత్రద్వయే న్యస్య - “ఓం ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, వీర్యాయాస్త్రాయ ఫట్” ఇతి సాస్త్రచోఢేన సాఙ్గుప్తతర్జన్యగ్రేణ పూర్వాద్యా శ్చతుర్దిశః పూర్వం, పశ్చాదగ్న్యదివిదిశశ్చ బద్ధీయాత్ - ఏవం మఙ్గన్యాసఙ్కృత్వా - ధ్యానం॥

“యో దేవస్య విత్తాస్తాక నియోధర్తాదిగోచరాః । ప్రేరయే తస్య యద్భర్త

స్తద్వరేణ్యముపాస్తహే" ఇతి గాయత్ర్యర్థం సజ్జిస్త్య—“అదిత్యమణ్డ
లేఘాయేత్పరమాత్మానమన్యయమ్ । విష్ణుశ్చతుర్భుజం రక్తపక్ష్మజాసన
మధ్యగమ్ । కిరీటహారకేయూర కటకాది విభూషితమ్ । శ్రీవత్సవసమాలా
శ్రీతులకాస్తుభోజ్యమ్ । హరిస్పృతామృతధరం శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్ ।
ప్రసన్నవదనంరత్నకుండలైరర్చితానమ్ । సర్వరత్న సమాయుక్త సర్వా
భరణభూషితమ్” ॥ ఏవమ్యగవస్తమాదిత్య మణ్డలే ధ్యాత్వా—కిచ్చిదా
కుశ్చితాగ్రాజ్ఞుళితలం పరస్పరసంయుతం, సంహతాజ్ఞుళికరద్యయంనానా
సమముద్భవత్య, కనిష్ఠికామూలమారభ్యప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ గణనయా
యథాసంక్కుల్పం, పల్నాకావసానముపాంశుజవం కుర్యాత్. —

త్రిః ప్రాణానాయమ్య - “ప్రాతస్సన్ధ్యో పథానంక్కురిష్యే” ఇతి
సంక్కుల్ప్య - “ఉత్తమ ఇత్యనువాకస్య వామదేవఋషిః, అనుష్టుప్శుభః,
గాయత్రీ దేవతా” ఇతి న్యస్య - “గాయత్ర్యద్వాసనేవినియోగః” ఇత్యు
క్త్వా, “ఉత్తమే శిఖరేదేవిభూమ్యామృతమూర్ధని, బ్రాహ్మణే భ్యో
వ్యానుజ్ఞానక్లృచ్ఛ దేవియథానుభమ్” ఇతి గాయత్రీ ముద్వాప్య - “మిత్ర
శ్రీతిఋచస్య విశ్వామిత్రఋషిః, ఆద్యస్య భీరుత్కుభః, పరయోగ్గాయత్రీ
త్రిష్టుభాశుద్ధసీ, మిత్రో దేవతా” ఇతి న్యస్య - “ప్రాతస్సన్ధ్యో పథానే విని
యోగః” ఇత్యుక్త్వా - “మిత్రస్యచర్షణీధృతశ్శ్రౌదేవస్యసానసిం,

*ఏనంప్రతిదశసంఖ్యం వామతిర్జనములపర్వారభ్య, ఏకైకపర్వణి ప్రాదక్షిణ్యక్ర
మేణ వామాజ్ఞాప్రాగ్ న్యస్య గణయేత్.

† ప్రణవాస్తే వ్యాహృతిత్రయాస్తే, పాదానామైతేచేతిపల్నాకావసానమ్.

; జపకాలే “పరేణ్యం” ఇతి జపేత్. ఇతరకాలే “వరేణ్యం” ఇతి పరేత్.

సత్యశ్చిత్రశ్రవస్తమం, మిత్రోజనాన్యాతయతిప్రజానన్మిత్రోదాధార
పృథ్విముతద్యాం, మిత్రఃకృష్టిర నిమిషాభి చష్టేనత్యాయహ వ్యజ్ఞు
తవ ద్విధేమ, ప్రసమిత్ర మనోఅస్తుప్రయస్వాక్ యస్త ఆదిత్యశిక్షతివ్ర
తేన, సహస్యతేనజీయతేత్వోత్వోవై నమగంహా అశ్లోత్యన్మిత్రోనదూ
రాత్ " ఇతి మన్వైరర్థోదితం, సహస్రశ్చిమ్భగవస్తమాదిత్యమణ్డలా
స్తనం సన్ధాతృత్వేనసర్వేషాంసన్ధ్యేతిపరికీర్తితముపసాయ. —

“ఓం సన్ధ్యాయై నమః - ఓం సావిత్ర్యై నమః - ఓం గాయత్ర్యై
నమః - ఓం సరస్వత్యై నమః - ఓం సర్వాభ్యో దేవతాభ్యో నమోనమః” ఇతి
పంచదేవతాః సప్రదక్షిణమ్పూజన్ము - “ఓం కామోకార్షీ స్తన్యూర
కార్షీత్” ఇతిచోక్త్యా, త్రయీతనుమ్పూజన్ము - అభివాద్య - “ఓం పా
చ్యై దిశేనమః - ఓం దక్షిణాయై దిశేనమః - ఓం ప్రత్యక్షై దిశేనమః - ఓం
ఉద్యక్షై దిశేనమః” ఇతి ప్రాచ్యాదిదిక్షు మస్కారబృహత్వా - “ఓం ఊర్ధ్వా
యనమః - ఓం అధరాయనమః - ఓం అస్తరితాయనమః - ఓం భూమ్యై న
మః - ఓం విష్ణవే నమః - ధ్యేయస్సదాసవిత్తమణ్డల మధ్యవర్తీ నారాయ
ణస్సరసిజాననసన్నివిష్టః । కేయూరవాక్ మకరకుణ్డలవాక్ కిరీటీ హరి
హిరణ్మయనపుష్పకతశ్చచక్రః । శఙ్ఖచక్రగదాపాణే ద్వారకానిలయాచ్యు
తః । గోవింద పుణ్డరీకాక్ష రక్ష మాం శరణాగతమ్” “సమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ
గో బ్రాహ్మణపితాయచ । జగద్ధితాయకృష్ణాయగోవిందాయనమోనమః”
ఇతిశ్లోకైః “సయశ్చాయం పురుషే, యశ్చాసావాదిత్యే, సపకః” ఇత్యధీ
తం, హృదయాస్తసితం, పరనూత్తనమ్పూజన్ము - అభివాదయేత్ -

జపకాలే నిషీవన, జృంభణ, క్రోధ, నిద్రా, ఆలస్య, తుఘా, మద,
పతితశ్వాస్త్యజ్ఞాలోకా దశ జపవైరిణస్త్యజేత్ - సమ్భవేయర్థది,

అచమ్య పునర్జపేత్ - పతితాదిసమ్భాషణే, స్నాత్వా పునర్జపేత్ జపకాలే
నాభేరధః స్వకాయం స్పృశేచ్ఛేత్ కరమ్మృతాశయేత్. జలాబావే దక్షి
ణకర్ణం స్పృశేత్. జపమధ్యే వాఙ్మయమాత్మికమే, “ఇదం విష్ణుర్విచక్ర
మేత్రేఘానిదధేఽదమ్, సమూఢమస్య పాగ్ంసురే” ఇతి ఋచజ్ఞపేత్
విష్ణుం వా స్మరేత్. శ్రీకృష్ణం వా ధ్యాత్వా కీర్తయేత్. జపమధ్యే యది
భాగవతఃసమాగచ్ఛేత్ తద్వృణమాభివాద్య, యోగక్షేమాదికమ్పృ
ష్ట్యా, తదనుజ్ఞాతః, జపం సమాచరేత్.

ఉద. యాత్పూర్వం సజ్కల్పితసంజ్ఞాసమాప్తా ఉదయాన స్తరజ్కురి
ష్యమాణోపపాసస్యచ కాలానాగమేన, అవసరలాభే, అష్టాక్షరజపజ్కు-
ర్యాత్—అవసరాలాభే, ఉదయాన స్తరం, ఉపసాయ, తతోష్టాక్షర
జపజ్కుర్యాత్.

మూలమస్త్రజపవిధిః

వాక్యగురుపరమ్పరాం, శ్లోకగురుపరమ్పరాం, పద్మసంస్కార
ప్రదాతాచార్యపరమ్పరాఞ్చానుసంధాయ-మూలమస్త్రేణ పద్మవింశతి
* కృత్వ, అభ్యస్తేన త్రిః ప్రాణనాయమ్య-“శ్రీభగవదాజ్ఞాయా భగవ
ద్ప్రీత్యర్థం ప్రాతస్సంధ్యాయాం, అష్టాక్షరశతకృత్వః అష్టాక్షరమహామస్త్ర
జపజ్కురిష్యే” ఇతి సజ్కల్ప్య - “అస్య శ్రీమదష్టాక్షరమహామస్త్ర
స్య అస్త్రాగ్రామీ నారాయణఋషిః బదరికాశ్రమవాసీ నారాయణ

* వామభర్జనీమూల పర్వారభ్య ఏకైకపర్వణి ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ వామాఞ్ఞాష్టా
|౪౦ స్యస్య గణయేత్.

ఋషిర్వా, దేవీ గాయత్రీచ్ఛందః, పరమాత్మా శ్రీమన్నారాయణో దేవతా" ఇతి న్యస్య - అష్టలిప్యధ్వా - "అం బీజమ్ - ఆయశక్తిః - మంకీలకమ్ - హ్రీం కవచమ్ - ఐం అస్త్రమ్. బుద్ధిస్తత్వమ్ - శుక్లాదిర్వర్ణః - ఉదాత్తాదిస్వరః - శ్రీవైకుంఠే తేత్రమ్ - జీనపరమాత్మనోస్వస్వామిభావస్సమ్మదః - శ్రీమన్నారాయణప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః -" ఇతిధ్యాత్వా - మూలమస్త్రేణ కూర్పరమారభ్య అజుశ్యగ్రపర్యంతం స్వహస్తాపరస్పరం, త్రిపరామృత్య, తతశ్శుద్ధయోర్హస్తయోఃమస్త్రస్య వ్యాపకన్యాసఙ్కుర్యాత్.

దక్షిణహస్తాఙ్కుష్ఠాగ్రేణ, "ఓం ఓం" ఇతి దక్షిణ తర్జనీమధ్యమపర్వణిన్యస్య - ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం ప్రణవం న్యసేత్ - "ఓంనం" ఇతి మధ్యమా మధ్యమపర్వణి న్యస్య - ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం ప్రణవం న్యసేత్ — "ఓంమోం" ఇతి అనామికామధ్యమపర్వణి న్యస్య - ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం ప్రణవం న్యసేత్ — "ఓం నాం" ఇతి కనిష్ఠికామధ్యమపర్వణి న్యస్య - ఆద్యస్త పర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం ప్రణవం న్యసేత్.

వామహస్తాఙ్కుష్ఠాగ్రేణ, "ఓం రాం" ఇతి వామతర్జనీమధ్యమపర్వణి న్యస్య - ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యసేత్ — "ఓంయం" ఇతి మధ్యమా మధ్యమపర్వణి న్యస్య - ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యసేత్ — "ఓంణాం" ఇతి అనామికామధ్యమపర్వణి న్యస్య - ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యసేత్ — "ఓం యం" ఇతి

ఋషిర్వా, దేవీ గాయత్రీచ్ఛన్ధః, పరమాత్మా శ్రీమన్నారాయణో దేవతా" ఇతి న్యస్య-అష్టలిమృద్ధావ్ - "అం బీజమ్ - ఆయశక్తిః - మంకీలకమ్ - హ్రీం కవచమ్ - ఐం అస్త్రమ్. బుద్ధిస్తత్త్వమ్ - శుక్లాదిర్వర్ణః - ఉదాత్తాదిస్వరః - శ్రీవైకుంఠః తేత్రమ్ - జీవపరమాత్మనోస్వస్వామిభావస్సమృద్ధః - శ్రీమన్నారాయణప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః-" ఇతిధ్యాత్వా - మూలమస్త్రేణ కూర్పరమారభ్య అజుశ్యగ్రపర్యంతం స్వహస్తాపరస్పరిం, త్రిపరామృత్య, తిత్తశ్శుద్ధయోహస్తయోఃమస్త్రస్య వ్యాపకన్యాసఙ్కుర్యాత్.

దక్షిణహస్తాఙ్కుష్ఠాగ్రేణ, "ఓం ఓం" ఇతి దక్షిణ తర్జనీమధ్యమపర్వణిన్యస్య - ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం ప్రణవం న్యసేత్ - "ఓంనం" ఇతి మధ్యమా మధ్యమపర్వణి న్యస్య - ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం ప్రణవం న్యసేత్ — "ఓంమోం" ఇతి అనామికామధ్యమపర్వణి న్యస్య-ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం ప్రణవం న్యసేత్ — "ఓం నాం" ఇతి కనిష్ఠికామధ్యమపర్వణి న్యస్య-ఆద్యస్త పర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం ప్రణవం న్యసేత్.

వామహస్తాఙ్కుష్ఠాగ్రేణ, "ఓం రాం" ఇతి వామశర్జనీమధ్యమపర్వణి న్యస్య-ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యసేత్ — "ఓంయం" ఇతి మధ్యమామధ్యమపర్వణి న్యస్య-ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యసేత్ — "ఓం గాం" ఇతి అనామికామధ్యమపర్వణి న్యస్య-ఆద్యస్తపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యసేత్ — "ఓం యం" ఇతి

కనిష్ఠికామధ్యమపర్వణి స్యస్య - ఆద్యంతపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం * న్యస్యేత్.

* ఏషస్థితిస్యాసాగృహస్థస్య—

అథ సంహారవ్యాసః, యతీనాం వనస్థానాఞ్చ:—

వామహస్తాఙ్గుస్తాగ్రేణ,

"ఓం ఓం" ఇతి తర్జనీ మధ్యమపర్వణి	} స్యస్య-ఆద్యంతపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యస్యేత్.
"ఓం నం" .. మధ్యమా ..	
"ఓం మోం" .. అనామికా ..	
"ఓం నాం" .. కనిష్ఠికా ..	

దక్షిణహస్తాఙ్గుస్తాగ్రేణ,

"ఓం రాం" ఇతి కనిష్ఠికా మధ్యమపర్వణి	} స్యస్య-ఆద్యంతపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యస్యేత్.
"ఓం యం" .. అనామికా ..	
"ఓం ణాం" .. మధ్యమా ..	
"ఓం యం" .. తర్జనీ ..	

అథస్పృష్టివ్యాసః, బ్రహ్మచారిణాం:—

దక్షిణహస్తాఙ్గుస్తాగ్రేణ,

"ఓం ఓం" ఇతి తర్జనీ మధ్యమపర్వణి	} స్యస్య-ఆద్యంతపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యస్యేత్.
"ఓం నం" .. మధ్యమా ..	
"ఓం మోం" .. అనామికా ..	
"ఓం నాం" .. కనిష్ఠికా ..	

వామహస్తాఙ్గుస్తాగ్రేణ,

"ఓం రాం" ఇతి కనిష్ఠికా మధ్యమపర్వణి	} స్యస్య-ఆద్యంతపర్వణోః "ఓం" ఇతి ప్రత్యేకం న్యస్యేత్.
"ఓం యం" .. అనామికా ..	
"ఓం ణాం" .. మధ్యమా ..	
"ఓం యం" .. తర్జనీ ..	

“ఓం ఓం, జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః” ఇతి దక్షిణతర్జన్యా దక్షిణాబ్జుష్ఠే న్యస్య - “ఓం నం, ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా” ఇతి దక్షిణాబ్జుష్ఠేన దక్షిణతర్జన్యాం న్యస్య - “ఓం మోం, శక్త్యై శిఖాయై వౌషట్” ఇతి దక్షిణాబ్జుష్ఠేన దక్షిణమధ్యమాయాం న్యస్య - “ఓం నాం, బలాయ కవచాయ హుమ్” ఇతి దక్షిణాబ్జుష్ఠేన దక్షిణానామికాయాం న్యస్య - “ఓం రాం, వీర్యాయాస్త్రాయ ఫట్” ఇతి దక్షిణాబ్జుష్ఠేన దక్షిణకనిష్ఠికాయాం న్యస్య - “ఓం యం, తేజసే నేత్రాభ్యాన్నమః” ఇతి వామతర్జన్యా వామాబ్జుష్ఠే న్యస్య - “ఓం ణాం, తేజసే ఉదరాయ నమః” ఇతి వామాబ్జుష్ఠేన వామతర్జన్యాం న్యస్య - “ఓం యం, తేజసే పుష్టాభ్యాన్నమః” ఇతి వామాబ్జుష్ఠేన వామ మధ్యమాయాం న్యస్య - “ఓం యం, తేజసే బాహుభ్యాన్నమః” ఇతి వామాబ్జుష్ఠేన వామానామికాయాం న్యస్య - “ఓం యం, తేజసే ఊరుభ్యాన్నమః” ఇతి వామాబ్జుష్ఠేన వామకనిష్ఠికాయాం న్యస్య - “ఓం యం, తేజసే జానుభ్యాన్నమః” ఇతి దక్షిణాబ్జుష్ఠేన తదితరాబ్జులీనఖముఖేషు న్యస్య - “ఓం యం, తేజసే పాదాభ్యాన్నమః” ఇతి వామాబ్జుష్ఠేన తదితరాబ్జులీనఖముఖేషు న్యస్య * .

మూలమన్త్రేణ పాణిభ్యాం శిరఃప్రభృతి పాదాంతం వర్తవేత్ప్రసవత్స్వ పార్శ్వయోః స్పర్శరూపం వ్యాపకన్యాసక్రమత్వా—

* ఏవస్థిత్యాసోగృహస్థస్య.

అథసంహారన్యాసః, యతీనాం సంస్థానా ఇచ్ఛా—

“ఓం ఓం, జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః”	ఇతి వామతర్జన్యా వామాబ్జుష్ఠే న్యస్య
“ఓం నం, ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా”	“వామాబ్జుష్ఠేన వామతర్జన్యాం ”
“ఓం మోం, శక్త్యై శిఖాయై వౌషట్”	“వామమధ్యమాయాం ... ..”
“ఓం నాం, బలాయ కవచాయ హుమ్”	“వామానామికాయాం ... ..”
“ఓం రాం, వీర్యాయాస్త్రాయ ఫట్”	“వామకనిష్ఠికాయాం ... ..”
“ఓం యం, తేజసే నేత్రాభ్యాన్నమః”	“దక్షిణాబ్జుష్ఠేన దక్షిణకనిష్ఠికాయాం... ..”

“ఓం ఓం” ఇతి, దక్షిణాజ్ఞాన్యసహితకనిష్ఠికయా నాభౌ విన్యస్య.
 “ఓం నం” ఇతి, అనజ్ఞాప్తాభి రజ్జుశీర్షిణ్యే విన్యస్య. “ఓం మోం”
 ఇతి, అనజ్ఞాప్తాభిరజ్జుశీర్షిణ్యే జాన్వోః విన్యస్య. “ఓం నాం” ఇతి సాజ్ఞాప్తా
 భిరజ్జుశీర్షిణ్యే సదయోః విన్యస్య. “ఓం రాం” ఇతి మధ్యమాజ్ఞుల్య శిర
 సి న్యస్య. “ఓం యం” ఇతి తిర్జనీ మధ్యమాభ్యాం నేత్రయోః
 విన్యస్య. “ఓం ణాం” ఇతి సాజ్ఞాప్తానామికయా ముఖమధ్యే ఘ్రాణస్య
 పుతః విన్యస్య. “ఓం యం” ఇతి సాజ్ఞాప్తతిర్జన్యగ్గేణ హృదయే
 * విన్యస్య -

“ఓం ణాం, తేజసే ఉదరాయ నమః” ఇతి దక్షిణాజ్ఞాప్తేనదక్షిణానామికాయాం న్యస్య
 “ఓం యం, తేజసే పృష్ఠాభ్యాన్నమః” ,, ,, దక్షిణమధ్యమాయాం ,,
 “ఓం యం, తేజసే బాహుభ్యాన్నమః” ,, ,, దక్షిణతిర్జన్యాం ,,
 “ఓం యం, తేజసే ఉదరభ్యాన్నమః” ,, ,, దక్షిణ తిర్జన్యా దక్షిణాజ్ఞాప్తే ,,
 “ఓం యం, తేజసే జానుభ్యాన్నమః” ,, వామాజ్ఞాప్తేన తదితరాజ్ఞుశీర్షిణ్యుభయేభ్యః ,,
 “ఓం యం, తేజసే పాదాభ్యాన్నమః” ,, దక్షిణాజ్ఞాప్తేన ,, ,,

అథసృష్టిన్యాసః బ్రహ్మచారిణాం:-

“ఓం ఓం, జ్ఞానాయ హృదయా నమః” ఇతి దక్షిణతిర్జన్యా దక్షిణాజ్ఞాప్తే న్యస్య.
 “ఓం నం, విశ్వరూపాయ శిరసే న్యస్య” ,, ,, దక్షిణాజ్ఞాప్తేన దక్షిణతిర్జన్యాం ,,
 “ఓం మోం, శక్త్యై శిఖాయై వౌషట్” ,, ,, దక్షిణమధ్యమాయాం ,,
 “ఓం నాం, బలాయ కవచాయ హుమ్” ,, ,, దక్షిణానామికాయాం ,,
 “ఓం రాం, వీర్యాయాస్త్రాయుధత్” ,, ,, దక్షిణకనిష్ఠికాయాం ,,
 “ఓం యం, తేజసే నేత్రాభ్యాన్నమః” ,, వామాజ్ఞాప్తేన వామకనిష్ఠికాయాం ,,
 “ఓం ణాం, తేజసే ఉదరాయనమః” ,, ,, వామానామికాయాం ,,
 “ఓం యం, తేజసే పృష్ఠాభ్యాన్నమః” ,, ,, వామమధ్యమాయాం ,,
 “ఓం యం, తేజసే బాహుభ్యాన్నమః” ,, ,, వామతిర్జన్యాం ,,
 “ఓం యం, తేజసే ఉదరభ్యాన్నమః” ,, ,, వామతిర్జన్యా వామాజ్ఞాప్తే ,,
 “ఓం యం, తేజసే జానుభ్యాన్నమః” ,, ,, దక్షిణాజ్ఞాప్తేన తదితరాజ్ఞుశీర్షిణ్యుభయేభ్యః ,,
 “ఓం యం, తేజసే పాదాభ్యాన్నమః” ,, ,, వామాజ్ఞాప్తేన ,, ,,

* ఏషస్థితిన్యాసోగృహస్థస్య:-

అథసంహారన్యాసః, యతీనాంపసస్థానాశ్చ:-

“ఓం ఓం, జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః” ఇతి, అజ్ఞప్తయుక్త తర్జన్య హృదయే న్యస్య - “ఓం నం, ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా” ఇతి, అనజ్ఞప్తాభిరజ్ఞప్తీభిః సకే న్యస్య - “ఓం మోం, శక్త్యై శిఖాయై వాషట్” ఇతి అజ్ఞప్తనాశేన అధోముఖేన ముష్టినా శిఖామధ్యే న్యస్య - “ఓం నాం, బలాయకవచాయహుమ్” ఇతి కిణ్వాదికట్యన్తస్తమమ్నాణిభ్యాం స్మృతస్పృష్ట్యై - “ఓం రాం, వీర్యాయాస్త్రాయుషట్” ఇతి సాజ్ఞప్త తర్జన్యాయ అంసయోః క్రమేణ శబ్దయేత్ - “ఓం యం, తేజసే నేత్రాభ్యామ్నః” ఇతి తర్జనీమధ్యమాగ్రాభ్యాం యుగపన్నేత్రద్వయే న్యస్య - “ఓం ణాం,

---

“ఓం ఓం” ఇతి సాజ్ఞప్తాభి రజ్ఞప్తీభిః పాదయోః న్యస్య
 “ఓం నం” ,, అనజ్ఞప్తాభి రజ్ఞప్తీభిః జాన్వోః ,,
 “ఓం మోం” ,, ,, సుహ్యే ,,
 “ఓం నాం” ,, దక్షిణాజ్ఞప్త కనిష్ఠి కాభ్యాం నాభౌ”
 “ఓం రాం” ,, సాజ్ఞప్త తర్జన్య గ్రేణ హృదయే”
 “ఓం యం” ,, సాజ్ఞప్త సామికయా ముఖమధ్యే ప్రాణవ్యపురతిః న్యస్య
 “ఓం ణాం” ,, తర్జనీమధ్య మాభ్యాం నేత్రయోః ,,
 “ఓం యం” ,, మధ్యమాజ్ఞప్త్యాశిరసి ,,

అథ సృష్టిన్యాసః బ్రహ్మచారిణాః—

“ఓం ఓం” ఇతి మధ్యమాజ్ఞప్త్యా శిరసి న్యస్య
 “ఓం నం” ,, తర్జనీమధ్య మాభ్యాం నేత్రయోః ,,
 “ఓం మోం” ,, సాజ్ఞప్త సామికయా ముఖమధ్యే ప్రాణవ్యపురతిః న్యస్య
 “ఓం నాం” ,, సాజ్ఞప్త తర్జన్య గ్రేణ హృదయే ,,
 “ఓం రాం” ,, దక్షిణాజ్ఞప్త కనిష్ఠి కాభ్యాం నాభౌ” ,,
 “ఓం యం” ,, అనజ్ఞప్తాభి రజ్ఞప్తీ భిరుహ్యే ,,
 “ఓం ణాం” ,, ,, జాన్వోః ,,
 “ఓం యం” ,, సాజ్ఞప్తాభి రజ్ఞప్తీభిః పాదయోః ,,

తేజసే ఉదరాయ నమః" ఇతి నాభ్యాం అజ్ఞులీభిర్నవ్యస్య - "ఓంయం, తేజ
సే పృష్ఠాభ్యాన్నమః" ఇతి పృష్ఠయోః అజ్ఞులీభిర్నవ్యస్య - "ఓంయం, తేజ
సే గాహుభ్యాన్నమః" ఇతి బాహ్వోః అజ్ఞులీభిర్నవ్యస్య - "ఓంయం,
తేజసే ఉరుభ్యాన్నమః" ఇతి ఉరోః అజ్ఞులీభిర్నవ్యస్య - "ఓం యం తేజ
సే జానుభ్యాన్నమః" ఇతి జానోః అజ్ఞులీభిర్నవ్యస్య - "ఓంయం, తేజసే పా
దాభ్యాన్నమః" ఇతి పాదయోః అజ్ఞులీభిర్నవ్యస్య - "ఓం, వీర్యాయా
స్త్రాయ ఫట్" ఇతి సాస్త్రచోఽపేన సాజ్ఞుష్ఠతర్జన్యగ్రేణ పూర్వాద్యై
శ్చతుర్విధః పూర్వం, పశ్చాదగ్న్యది విదిశశ్చ బద్ధీయాత్ - సాస్త్రచోఽ
పేన సాజ్ఞుష్ఠతర్జన్యగ్రేణ, భ్రామయాన్ సాతత్కనః ప్రాకారమ్మూర్యా
త్ - "ఓం బలాయ కవచాయహుమ్" ఇతి దేహావకుణ్ఠనమ్మూర్యాత్ -

తతః "ఇదం గురుభ్యః పూర్వేభ్యః క్రియతే శిరసా నమః! మస్త్రజ్ఞా
నప్రదాతృభ్యస్తద్గురుభ్యోపి నామృతమ్! నమస్తే మస్త్రరాజాయ నమ
స్తేఽష్టాక్షరాత్తే! నమస్తే చేతనాధారి పరబ్రహ్మభిధాయినే! స్థిత్యా
స్త్రోనయే సర్వానాత్మనస్సన్నియచ్ఛతే! ఋషయేఽష్టాక్షరస్యాస్త్ర
ర్యామితే హరయే నమః! అష్టాక్షరమహామస్త్ర వర్ణసంఖ్యాభిధాయినీమ్!
ఛందశ్చ దేవీజ్ఞాయత్రీం శిరసా ప్రణమామ్యహమ్! మస్త్రస్య దైవతశ్చాపి
పరమాత్మన మవ్యయమ్! నారాయణమృరమ్భిష్టా నతోస్తి శిరసా
హరిమ్! మస్త్రశక్తి స్థితాయస్తి న్నాశితేఽష్టాక్షసాధినీ! పదన్నారా
యణాయేతి శక్తిస్తామ్మృణతోస్త్వహమ్! అకారాదుత్థితాద్భిజాద్వాసు
దేవాభిధాయినః! తద్భిజ మస్యప్రభవమ్మృణవమ్మృణతోస్త్వహమ్!"
ఇతి గుర్వాదీన్ ప్రణమ్య - మనసా గన్ధాదైరభిపూజ్య. || ధ్యానం || "సవ్య
మ్పాదమ్మసార్య శ్రితదురితహర స్థషీణమ్మృణయిత్యా జానున్యాధా
య సవ్యేతరమితరభుజన్నాగభోగే నిధాయ! పశ్చాద్భాకుద్వయేన ప్ర
తిభటశమనే ధారయా శబ్దచక్రే దేవీభూషాదిజాష్టోజనయథు జగతాం

శర-పై కుణ్ఠనాథః" ఇతిధ్యాత్వా. మంత్రార్థ* మపిచింతయన్ మూలమస్త్రజ్ఞపేత్ . తతః మూలమస్త్రేణ ప్రాణాయామఙ్కుర్యాత్ .

ద్వయ జపవిధి.

మూలమస్త్రేణ సజ్జావంశతి కృత్వా, అభ్యస్తేన త్రిః ప్రాణానాయమ్య - "శ్రీ భగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం శరణాగతి మహామస్త్రజపఙ్కురిష్యే" ఇతి సజ్కుల్ప్య - "అస్య శ్రీ శరణాగతి మహామస్త్రస్య లక్ష్మీనారాయణఋషిః, దేవీగాయత్రీచ్ఛస్త్ర, పరమాత్మా శ్రీలక్ష్మీనారాయణోదేవతా" ఇతి . స్యస్య - "లక్ష్మీనారాయణ ప్రీత్యర్థే జపేనియోగః" ఇత్యుక్త్వా - ద్వయమస్త్రేణ కూర్పరమారభ్య, అఙ్కుశ్యగ్రపర్యస్తం, స్వహస్తా పరస్పరం త్రిః పరామృశ్య, తతశ్శుద్ధయోర్హస్తయోర్హస్తస్య వ్యాపకన్యాసఙ్కుత్వా—

"శ్రీమన్నారాయణచరిణౌ, అఙ్కుష్టాభ్యాన్నమః" ఇతిఙ్కుష్టయోస్తర్జనీభ్యాం, "శరణం, తర్జనీభ్యాన్నమః" ఇతి తర్జనోర్ఙ్కుష్టాభ్యాం, "ప్రపద్యే, మధ్యమాభ్యాన్నమః" ఇతి మధ్యమయోః, అఙ్కుష్టాభ్యాం, "శ్రీమతే, అనామికాభ్యాన్నమః" ఇతి, అనామికయోః, అఙ్కుష్టాభ్యాం, "నారా

* తిరుమస్త్రోత్తినడైయఅర్థజ్ఞై సవిస్తారమాక శ్రీమద్రహస్యగ్రంథసారిత్తై మూలమస్త్రాధికారత్తిల్ కణ్ఠుళోపగు. సపకాలత్తిల్ అనునధిక్కిలత్తుక్కాక మూలమస్త్రోత్తినడైయ అర్థం ఇతికోకిల్లై సజ్జికామయ్ శొల్లప్పట్టిరుక్కిలతుః-సర్వరత్తకనానసర్వేశ్వరసుక్కు అనన్యార్హ నిరుపాధికశేషభూతమం, తనక్కుదాననల్లాతపమం, నిరక్షేత్రస్త్రోత్రాకాతనమం, జ్ఞానస్వరూపమం, జ్ఞానగుణకమం, అణుష్టరూపమం, దేహాదివిలక్షణమహన నాన్ (జీవన్) సర్వత్రాక్కరుక్కుం ఉపాయనాయుం, ఉపేయనాయుం, ఆధారనాయుం, అస్తర్భహిర్యోన్మితీయుశ్శవనాయుం సర్వజ్ఞత్వ, సర్వశక్తిత్వ, పరత్వ, సౌలభ్యాదిగుణయుశ్శవనం, లక్ష్మీవిశిష్టమహన నారాయణసుక్కు నిర్వణేశ, సర్వకాల, సర్వావస్థాచిత సర్వవిధకై ద్విర్యజ్ఞై పణ్ణక్కడజే—

యణాయ, కనిష్ఠికాభ్యాన్నమః" ఇతి కనిష్ఠికయోః, అజ్ఞష్టాభ్యాం, న్యస్య-
"నమః, కరతల కరపృష్ఠాభ్యాన్నమః" ఇతి కరతల కరపృష్ఠయోః పరా
మృశేత్ - ఇతి కరన్యాసః. ద్వయమస్త్రేణ పాణిభ్యాం శిరఃప్రభృతి పాదా
స్తం వర్తవేష్టనవత్స్వపార్శ్వయో స్పర్శరూపం వ్యాపకన్యా సజ్జుత్వా-

"శ్రీమన్నారాయణచరణౌ, జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః" ఇత్య
జ్ఞప్త్యుక్త తర్జన్యా హృదయే, "శరణం, విశ్వరూపయ శిరసే న్వాహః"
ఇత్యనన్తష్టాభిజ్ఞలీభిర్తస్తకే, "ప్రపద్యే, శక్త్యై శిఖాయై వౌషట్" ఇత్య
జ్ఞప్తి నాశేన అఘోముఖేన ముష్టినా శిఖాయుధ్యే, న్యస్య, "శ్రీమతే, బలా
య కవచాయ హుమ్" ఇతి కణ్ఠాది కట్యంతస్తనుమ్పాణిభ్యాం వర్తన
త్పిప్లవ్వా "నారాయణాయ, తేజసే నేత్రాభ్యాం వౌషట్" ఇతి తర్జనీ
మధ్యమాగ్రాభ్యాం యుగపన్నేత్రద్వయే న్యస్య, "నమః, వీర్యాయా
స్తాయ హుమ్" ఇతి సాస్త్రచోఢేన నాజుష్ట తర్జన్యగ్రేణ పూర్వాద్యాశ్చ
తుదిశః పూర్వం, పశ్చాదగ్న్యదివిదిశశ్చ బద్ధీయాత్ - ఇత్యజ్ఞన్యాసః॥ ధ్యా
నం ॥ "క్షీరామ్భానిధిరత్నమణ్డపమహా సావర్ణసింహాసనే వామూజ్ఞే-
స్థితి రూప్రసన్నవదనం శ్రీకాంతయాఽఽలిజీతిమ్ । దోర్దణ్డాశ్శీత శఙ్ఖప
జ్ఞుజగదాచక్రేగుదారిశ్రియం త్వన్నిత్యబ్జులయామి జన్మవిముఖో ల
క్ష్మీశ నామాయణ" ఇతి ధ్యాత్వా - యథాశక్తి ద్వయమస్త్రజ్ఞపేత్.

చ ర మ శ్లో క జ ప వి ధిః.

—+—

మూలమస్త్రేణ పల్లవవింశతికృత్వ, అభ్యస్తేన త్రిః ప్రాణానాయ
మ్య. "శ్రీ భగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రార్థన, చరమశ్లోక మహామస్త్రజప
జ్ఞురిపేయ" ఇతి సజ్జుల్ప్య "అస్యశ్రీచరమశ్లోకమహామస్త్రస్య పార్థ
నాగధియుషిః, అనుష్టుప్చంద్రి, పరమాత్మా శ్రీకృష్ణోదేవతా" ఇతి న్యస్య -
"శ్రీకృష్ణ ప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా - చరమశ్లోక

మస్త్రేణ కూర్పరమారభ్య అఙ్గుశ్యగ్రపర్యంతం స్వహస్తాః పరస్పరం త్రిశి
పరామృశ్య, తతశ్శుద్ధయోర్హస్తయోర్హస్తస్యవ్యాపకన్యాసఙ్కృత్వా-

“సర్వధర్తాన్పరిత్యజ్య, అఙ్గుష్ఠాభ్యాన్నమః” ఇత్యఙ్గుష్ఠయో స్తజ్జ
నీభ్యాం, “మామేకం, తర్జనీభ్యాన్నమః” ఇతి తర్జనీభ్యాం, అఙ్గుష్ఠాభ్యాం,
“శరణంనజ, మధ్యమాభ్యాన్నమః” ఇతి మధ్యమయోః అఙ్గుష్ఠాభ్యాం,
“అహంత్యా అనామికాభ్యాన్నమః” ఇత్యనామికయోః అఙ్గుష్ఠాభ్యాం,
“సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి, కనిష్ఠికాభ్యాన్నమః”-ఇతి కనిష్ఠిక
యోః, అఙ్గుష్ఠాభ్యాం, న్యస్య-“మాశుచః, కరితలకరపుష్పాభ్యాన్నమః”
ఇతి కరితలకరపుష్పయోః పరామృశేత్. ఇతి కరిన్యాసః-చరమశ్లోకమ
స్త్రేణ సాణిభ్యాం శిరః ప్రభృతి వాదాంతం వర్త్యేష్టనవత్సర్వసార్వభౌమోః
స్వర్గరూపం వ్యాపకన్యాసఙ్కృత్వా-

“సర్వధర్తాన్పరిత్యజ్య, జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః” ఇత్యఙ్గు
ష్ఠయో క్తతర్జనీభ్యాం హృదయే, “మామేకం, ఐశ్వర్యాయ శిరసే న్వా
హః”-ఇత్యనఙ్గుష్ఠాభి రిఙ్గులీభిః స్తకే, “శరణంనజ, శక్త్యైశిఖాయైవో
పహత్” - ఇత్యఙ్గుష్ఠనాశెన అధోముఖేన ముష్టినాశిఖామధ్యే, న్యస్య-
“అహంత్యా, బలాయ కివచాయ హుమ్,” ఇతి కణ్ఠాది కిట్యంతాంతను
మ్పాణిభ్యాం వర్త్యేష్టనవత్సర్వసార్వభౌమోః

“సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి, తేజసే నేత్రాభ్యాం వోపహత్” ఇతి
తర్జనీమధ్యమాగ్రాభ్యాం యుగపన్నేత్రద్వయే న్యస్య-“మాశుచః, వీ
ర్యానూ స్త్రాయఫత్” ఇతి సాస్త్రచ్ఛ్రేణ నాఙ్గుష్ఠతర్జనగ్రేణ పూ
ర్వాద్యాశ్చతుర్దిశః పూర్వంపశ్చాదగ్నాది విదిశశ్చ, ధీయాత్-ఇత్యఙ్గు
ష్ఠన్యాసఙ్కృత్వా-

ధ్యానం॥ “కిరకమలనిదర్శి తాత్పర్యముద్రః పరికలితోన్నతబహ్ని
బర్హమాడః । ఇతిరకరగృహీతవేత్ర తోత్రోమమ హృది సన్నిధి మాత

నోతు శౌరిః॥ యత్ప్రపత్తిం వినా సర్వై ర్యస్యమాయా దురత్యయా
ధనజ్ఞయరథస్థైః ప్రపద్యే పరమమ్మహాః" ఇతి ధ్యాత్వా - యథా
శక్తిచరమశ్లోకమస్త్రజపజ్కుర్యాత్ —

ద్వాదశాక్షర జపవిధిః.

— ❦ —

మూలమస్త్రేణ పంచవింశతి కృత్వోఽభ్యస్తేన త్రిః ప్రాణానా
యమ్య— "శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం, ద్వాదశాక్షరమహా
మస్త్రజపజ్కురిష్యే" ఇతి సజ్కుల్య— "అస్య శ్రీ వాసుదేవ ద్వాదశాక్షర
మహామస్త్రస్య భగవాన్ సజ్కుర్వణముషిః, జగతీచ్ఛన్దః, వాసుదేవః పర
మాత్మా దేవతా" - ఇతి న్యస్య - "వాసుదేవ ప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః"
ఇత్యుక్త్వా - ద్వాదశాక్షరమస్త్రేణ కూర్పరమారభ్య అజుశ్శ్రగపర్యంతం
స్వహస్తా పరస్పరం త్రిః పరామృశ్య తతశ్శుద్ధయోర్హస్తయోర్హస్తస్య
వ్యాపకన్యాసజ్కుత్యా—

"ఓం ఓం, అజుష్టాభ్యాన్నమః" ఇత్యజుష్టయో స్తర్జనీభ్యాం, "ఓం
నమః, తర్జనీభ్యాన్నమః" ఇతి తర్జన్యోః, అజుష్టాభ్యాం, "ఓం భగవతే మ
ధ్యమాభ్యాన్నమః" ఇతి మధ్యమయోః, అజుష్టాభ్యాం, "ఓం వాసుదే
వాయ, అనామికాభ్యాన్నమః" ఇత్యనామికయోః, అజుష్టాభ్యాం, "ఓం
ఓం నమః, కనిష్ఠికాభ్యాన్నమః" ఇతి కనిష్ఠికయోః, అజుష్టాభ్యాం, న్యస్య -
"ఓం భగవతే వాసుదేవాయ, కరతలకరపృష్ఠాభ్యాన్నమః" ఇతి కరతల
కరపృష్ఠయోః పరామృశేత్ - ఇతి కరన్యాసః - ద్వాదశాక్షర మస్త్రేణ
ప్రాణిభ్యాం శిరఃప్రభృతిసాదాంతం సర్వవేష్టనస్సర్వ పార్శ్వయోః స్పర్శ
రూపం వ్యాపకన్యాసజ్కుత్యా,

“ఓం ఓం, జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః” ఇత్యంజుష్ఠ్యం తత్స
న్యా హృదయే, “ఓం నమః, ఐశ్వర్యాయ శిరిసేన్వాహః” ఇత్యంజుష్ఠాభి
రంజులీభర్తృస్తకే, “ఓం భగవతే, శక్త్యై శిఖాయై వౌషట్” ఇత్యంజుష్ఠ
నాశేన అగోమఘేన ముష్టినా శిఖామధ్యే న్యస్య - “ఓం వాసుదేవాయ,
బలాయ కవచాయ హుమ్” ఇతికన్ఠాదిసిట్ట్యంతాం, తనుం, పాణిభ్యాం వర్త
నత్స్పృష్ట్య - “ఓం ఓం నమః, తేజసేనేతాభ్యాం వౌషట్” ఇతి తర్జనీ
మధ్యమాగ్రాభ్యాం యుగ పన్నేత్రద్వయే న్యస్య - “ఓం భగవతే వాసు
దేవాయ వీర్యాయాస్త్రాయ ఫట్” ఇతి సాస్త్రచ్ఛోటేన సాంఘ్యతర్జన్య
క్రేణసూర్వాద్యాశ్చతుర్దిశఃపూర్వం, పశ్చాదగ్నాదివిదిశశ్చ బద్ధీయాత్ -
ఇత్యంజుష్ఠాసః, ||ధ్యానం|| “అశుభమసవయస్తమ్పక్షజై స్సామఘోషై
రచలమిన చరంతం హైమమారుహ్య తార్క్ష్యమ్ | సజల ఇన పయోదశ్శ్వా
మశ శ్శార్ఙ్గధన్వా శమంతతు పరితాపం సర్వమేత్య స్వయన్మః || చాతు
ర్యార్చనామ్పరిమృత్తా హ్యున్మయపరికర్తృతం | పశ్చరాత్రస్య కృత్స్నస్య
ప్రసూతిమ్పర్యునస్త హే ||” ఇతి ధ్యాత్వా - యథాశక్తి ద్వాదశాక్షర
మస్త్రజపఙ్కుర్యాత్ —

ష డ క్ష ర జ ప వి ధి.

మూలమస్త్రేణ పఞ్చవింశతికృత్య, అభ్యస్తేన త్రిః ప్రాణానా
యమ్య - “శ్రీభగవదాజ్ఞాయా భగవత్ప్రీత్యర్థం శ్రీవిష్ణుషడక్షరమహా
మస్త్ర జపఙ్కురిష్యే” ఇతి సఙ్కుల్ప్య - “అస్య శ్రీవిష్ణుషడక్షర మహా
మస్త్రస్య భగవాన్ బ్రహ్మణుషిః, దేవీ గాయత్రీచ్ఛస్త్ర, విష్ణుః పరమా
త్మా దేవతా”. ఇతి న్యస్య - “విష్ణుప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః” ఇత్యుక్త్వా-

షడక్షరమస్త్రేణ కూర్పరమారభ్య అజుశ్యగ్రపర్యంతం స్వహస్తై పరస్ప
రం త్రిః పరామృత్య, తతశ్చుద్ధయోర్హస్తయోర్చస్త్రస్య వ్యాపకన్యా
సజ్జుత్వా—

“ఓం ఓం, అజుష్టాభ్యాన్నమః” ఇత్యజుష్టయో స్తర్జనీభ్యాం, “ఓం
సమః, తర్జనీభ్యాన్నమః” ఇతి తర్జన్యోః, అజుష్టాభ్యాం, “ఓం విష్ణవే,
మధ్యమాభ్యాన్నమః” ఇతి మధ్యమయోః, అజుష్టాభ్యాం, “ఓం ఓం,
అనామికాభ్యాన్నమః” ఇత్యనామికయోః, అజుష్టాభ్యాం, “ఓంసమః,
కనిష్ఠికాభ్యాన్నమః” ఇతి కనిష్ఠికయోః, అజుష్టాభ్యాం, న్యస్య, “ఓంవిష్ణవే,
కరతల కరపుష్టాభ్యాన్నమః” ఇతి కరతల కరపుష్టయోః పరామృతేత్ .
ఇతి కరన్యాసః షడక్షరమస్త్రేణ పాణిభ్యాం శిరఃప్రభృతి పాదాంతం వర్క
వేష్టనవత్స్వనర్కయోః స్పర్శరూపం వ్యాపకన్యాసజ్జుత్వా—

“ఓం ఓం, జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః” ఇత్యజుష్టయుక్త
తర్జన్యా హృదయే, “ఓం సమః, ఐశ్వర్యాయశిరసేస్వాహా” ఇత్యసజ్జుష్టాభి
రజుశీభిర్చస్త్రకే, “ఓం విష్ణవే, శక్త్యై శిఖాయై వౌషట్” ఇత్యజుష్టనా
శేన అఘోముఖేన ముష్టినా శిఖామధ్యే, న్యస్య - “ఓం ఓం, బలాయ కవ
చాయహుమ్” ఇతి కణ్ఠాదికట్యంతాంతమూర్తిభ్యాం వర్కవత్ప్రప్త్యై-
“ఓం సమః, తేజసే నేత్రాభ్యాం వౌషట్” ఇతి తర్జనీమధ్యమాగ్రాభ్యాం
యుగవత్సేత్రద్వయే న్యస్య - “ఓం విష్ణవే, వీర్యాయాస్త్రాయఫట్” ఇతి
సాస్త్రచ్ఛేదన సాజ్ఞప్త్యర్థస్య గేణ పూర్వాద్యాశ్చతుర్దిశః పూర్వం,
పశ్చాదగ్నాద్యది విశిశ్చ బద్ధీయాత్ . ఇత్యజున్యాసః-

ధ్యానం॥ “సశబ్దచక్రం సకిరీటకుండలం సవీరవస్త్రం సరసీరుహేక్ష
ణమ్ । విశాలవత్సలశోభికౌస్తుభంసమామి విష్ణుం శిరసా చతుర్భు
జమ్॥ మేఘశ్యామమ్పితకా శేయవాసం శ్రీవత్సజ్జుజ్జౌస్తుభోద్భాసితా

జ్ఞమ్ । పుణ్యోపేతస్సుద్ధానీకాయతాక్షం విష్ణుం వందే సర్వలోకైకనా
సమ్॥” ఇతి ధ్యాత్వా - యథాశక్తి పఠితురమస్త్రజపఙ్కుర్యాత్—

అష్టాక్షరవ్యతిరిక్తమస్త్రజపః తదానీమవసరాలాభే భోజనా
త్పూర్వం యదాక గాచిత్కర్తవ్యంయక్తాః.

ఆధారశక్త్యాది తర్పణక్రమః.

ద్విరాచమ్య - ప్రాణనాయమ్య - “శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవ
త్ప్రీత్యర్థం, ఆధారశక్త్యాది తర్పణాంకరిష్యే” ఇతి సజ్కల్ప్య—

ఓం ఆధారశక్త్యనమః	ప్రాణాదిదిక్షు
ఓం ప్రకృత్యైవనమః	ఓం ఆధర్వాయ పీఠగాత్రాయనమః
ఓం అభిలసగదాధారాయకూర్చనూపిణే	ఓం ఆజ్ఞానాయ పీఠగాత్రాయనమః
నారాయణాయనమః	ఓం అశైరాగ్యాయ పీఠగాత్రాయనమః
ఓం అనంతాయ నాగరాజాయనమః	ఓం అశైశ్వర్యాయ పీఠగాత్రాయనమః
ఓం భూం భూమైవనమః	ఓం నభిః పరిచ్ఛిన్నతనవే పీఠభృతే సదా
ఓం శ్రీవైకుంఠాయదిన్యలోకాయనమః	తక్షకేననాయ నాగరాజాయనమః
ఓం శ్రీవైకుంఠాయదిన్యజనపదాయనమః	తదుపరి
ఓం శ్రీవైకుంఠాయ దిన్యనగరాయనమః	ఓం అవ్యదళ పద్మాయనమః
ఓం శ్రీవైకుంఠాయదిన్యవిమీనాయనమః	అవ్యసుపశేషప్రాణాదిక్రమేణప్రాదక్షిణ్యేన
ఓం ఆనందమయాయ దివ్యమణ్డప	ఓం విమలాయైచామరహస్తాయైవనమః
రత్నాయనమః	ఓం ఉక్కిరిశ్చైత్యచామరహస్తాయైవనమః
ఓం ఆస్తరణమూసామూనంతాయనాగ	ఓం జ్ఞానాయైచామరహస్తాయైవనమః
రాజాయనమః	ఓం క్రియామైచామరహస్తాయైవనమః
ఆగ్నేయూంవిదిక్షు	ఓం యోగాయైచామరహస్తాయైవనమః
ఓం ధర్మాయ పీఠపాదాయనమః	ఓం ప్రభైవ్యైచామరహస్తాయైవనమః
ఓం జ్ఞానాయ పీఠపాదాయనమః	ఓం సత్యాయైచామరహస్తాయైవనమః
ఓం శైరాగ్యాయ పీఠపాదాయనమః	ఓం ఈశానాయైచామరహస్తాయైవనమః
ఓం విశ్వరూపాయ పీఠపాదాయనమః	

కర్ణికాపూర్వభాగే

ఓం అనుగ్రహయేచామగహస్థాయేనమః

ఓం జగత్ప్రకృతయేదివ్యయోగ

పీఠాయనమః

ఓం దివ్యయోగపర్యక్తోయనమః

ఓం సహస్రభజామణిమణ్డితాయా

నస్తాయ నాగరాజాయనమః

ఓం పాదపీఠాత్త నేచస్తాయనాగ

రాజాయనమః

ఓం సర్వపరివారాణామృత్యానశ్చేదనమః

ఓం అనంతగరుడవిష్వక్సేనానాం సపతక

పద్మానశ్చేదనమః

యోగవీతస్యపశ్చిమోత్తరదిగ్భాగే

ఓం అనన్తదురుభోధనమః

కల్పితేనాగభోగే

ఓం శ్రీమతే నారాయణాయనమః

తస్యదక్షిణతః

ఓం శ్రీం శ్రీయైనమః

నామతః

ఓం భూం భూమ్యైనమః

తత్త్రైః

ఓం నీం నీశాయైనమః

ఓం సర్వాభ్యోభగవద్విష్ణుమణిషీభ్యోనమః

ఓం కిరీటాయమశుభాధిపతయేనమః

ఓం కిరీటమాలాయై ఆపీడాత్త నేనమః

ఓం దక్షిణ కుండలాయమకరాత్త నేనమః

ఓం వామకుండలాయ మకరాత్త నేనమః

ఓం వై జయన్త్యైనమాల్మాయైనమః

ఓం ప్రేమత్తులన్త్యైనమః

ఓం శ్రీవత్సాయ శ్రీనివాసాయనమః

ఓం హరిరాయసర్వాభరణాధిపతయేనమః

ఓం కాన్తుభాయసర్వరత్నాధిపతయేనమః

ఓం కాల్పగణగోజ్వలాయదివ్యపీఠమ్

రాయనమః

ఓం సర్వభ్యోభగవద్విష్ణు భూమశ్చేదనమః

దక్షిణతః

ఓం సుదర్శనాయ హేతిరాజాయనమః

ఓం నన్దకాయ ఖడ్గాధిపతయేనమః

ఓం పద్మానమః

నామతః

ఓం పాశ్చిమజన్మాయకక్షాధిపతయేనమః

ఓం కామాదత్త్యైగదాధిపత్యైనమః

ఓం కాక్తాయచాపాధిపతయేనమః

ఓం సర్వభ్యోభగవద్విష్ణుయధేభ్యోనమః

ఓం సర్వాభ్యోభగవత్పదారవిన్దనంనాహి

నీభ్యోనమః

ప్రవృత్తతః

ఓం అనన్తాయ నాగరాజాయనమః

ఓం సర్వభ్యోభగవద్విష్ణుజనశ్చేదనమః

పురతః

ఓం భగవత్పాదుకాభ్యాన్నమః

ఓం సర్వభ్యోభగవద్విష్ణుజనశ్చేదనమః

అగ్రతః	ఓం జయాయద్వారపాలాయనమః	
ఓం పం వైవతేయాయనమః	ఓం విజయాయద్వారపాలాయనమః	
తస్యపాగ్నిసత్తరపాశ్వే	ఓం ధాత్రేద్వారపాలాయనమః	
ఓం భగవతే విష్వక్సేనాయనమః	ఓం విధాత్రేద్వారపాలాయనమః	
తస్యపాగ్నిగదిచతుర్దితః	ఓం సర్వభ్యోభగవద్ద్వారపాలేభ్యోనమః	
ఓం గం గజాననాయనమః	ప్రగాదిక్రమేణ	
ఓం జం జయతేనాయనమః	ఓం కుచుదాయ గణాధిపతయే	} నవా హస పరివా రప్ర హర ణాయ నమః
ఓం నాం నారిచక్రాయనమః	ఓం కుచుగాతాయ గణాధిపతయే	
ఓం కంకాలప్రకృతి సంక్షేకాయనమః	ఓం పుణ్డరీకాయ గణాధిపతయే	
ఓం సర్వభ్యోభగవద్విష్వక్సేనపరిజనేభ్యో	ఓం వామనాయ గణాధిపతయే	
పాగ్నిగదిక్రమేణ	ఓం శబ్దకర్ణాయ గణాధిపతయే	
ఓం చిత్తాయద్వారపాలాయనమః	ఓం సర్వసేత్రాయ గణాధిపతయే	
ఓం ప్రవర్ణాయద్వారపాలాయనమః	ఓం సుమఖాయ గణాధిపతయే	
ఓం భద్రాయద్వారపాలాయనమః	ఓం సుప్రతిష్ఠాయ గణాధిపతయే	
ఓం సుభద్రాయద్వారపాలాయనమః	ఓం సర్వభ్యో భగవత్పరిషదే భ్యోనమః	

ఇతి సత్తర్పణః—

దేవర్షి కాణ్డరి పితృతర్పణవిధిః

“ శ్రీభగవదాజ్ఞాయా భగవత్ప్రీతిర్థం, దేవర్షి కాణ్డరి పితృతర్పణాజ్ఞురిష్యే ” ఇతి సజ్జల్ప్య-దేవాక్ ఋషీక్ పితౄక్ భగవదాత్మకాన్ధ్యత్వా-సాగ్మ్యభిః, “ ఓం బ్రహ్మదయో యోదేవాస్తాదేవాంస్తర్పయామి . ఓం సర్వాక్ దేవాంస్తర్పయామి . ఓం సర్వదేవగణాంస్తర్పయామి . ఓం సర్వదేవపత్నీస్తర్పయామి . ఓం సర్వదేవగణపత్నీస్తర్పయామి ” ఇతి దేవతార్థేన విసృజేత్ . ఉదజ్ఞుభోఽజ్ఞుష్టద్వయ స క్తనివీతీ, “ ఓం కృష్ణదైవసాయనాదయో యేఋషయస్తాక్ ఋషీంస్తర్పయామి . ఓం సర్వాక్ ఋషీంస్తర్పయామి . ఓం సర్వఋషిగణాం

స్తర్పయామి. ఓం సర్వఋషిపత్నీ స్తర్పయామి. ఓం సర్వఋషిగణపత్నీ
స్తర్పయామి. ఓం ప్రజాపతిశ్శాస్త్రాఋషి స్తర్పయామి. ఓం సోమశ్శాస్త్రా
ఋషి స్తర్పయామి. ఓం అగ్నిశ్శాస్త్రా ఋషి స్తర్పయామి. ఓం విశ్వా
దేవాకాశాఋషి స్తర్పయామి. ఓం సాంహితీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్ప
యామి. ఓం యాజ్ఞకీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి. ఓం వారుణీర్దేవతా
ఉపనిషదస్తర్పయామి. ఓం బ్రహ్మణంస్వయంభువ స్తర్పయామి. ఓం
సదసస్పతి స్తర్పయామి" ఇతి ఋషిత్థిగేన విసృజేత్ - దక్షిణాముఖః ప్రా
చీనావీతీ, "ఓం సోమః పితృమాన్య మోక్షిరస్వానగ్నిః కన్యవాహన ఇత్యా
దయో యేశితరస్తాపితౄం స్తర్పయామి. ఓం సర్వా పితౄం స్తర్ప
యామి. ఓం సర్వపితృగణం స్తర్పయామి. ఓం సర్వ పితృపత్నీ స్తర్ప
యామి. ఓం సర్వపితృగణపత్నీ స్తర్పయామి. " ఇతిపితృత్థిగేన, స స్త
ర్పయి - "ఊర్జంవహ స్తీరమృతఙ్ఘృతమ్పయః కీలాలమ్పరిసుతిం, స్వధాన్ధ
తర్పయతమేపితౄణా, "ఇతిబలే, అజ్ఞలినా త్రిః ప్రదక్షిణీవృత్య దక్షిణపార్శ్వ
తీరం సంశోడ్య - "తృప్యత, తృప్యతి, తృప్యత" ఇతి త్రిర్జలాజ్ఞలిమ్ప్రక్షిప్య -
త త్తీరమ్పనస్సంశోధయేత్ - ఉపవీతీ - ఆచామేత్ -

వ స్త్ర ని ష్పీడ న క్ర మః.

నివీతి స్నానవ స్త్రాశ్చతుర్గుణీకృత్య - " యేకేచాస్త్కత్తులేజాతా
అపుత్రాగోత్రజామృతాః । తేగృహ్ణాన్తు మమూదత్తం వ స్త్రనిష్పీడనోద
కమ్ " ఇతి మస్త్రేణ శుచాదేశే, అపసన్యం, నిష్పీడ్య - వామప్రకోష్ఠే
విన్యస్య - ఉపవీతీ - ద్విరాచమ్య -

" హే ఆవాహిత తీర్థాని తదగమన్త్రాశ్చ మమాత్మని సమాగ
చ్ఛతి" ఇత్యుక్త్వా అవాహిత తీర్థచున్త్రా ఆహ్వానముద్రయా సమాహ
రేత్ - జీవపితౄకోవ స్త్ర ని ష్పీడనన్న కుర్యాత్

ద్వాదశ్యాం, పూర్ణిమాయాం, దర్శనం క్రాంత్యోః, శ్రాద్ధదినేన, వస్త్రనిష్పీడనం, నకుర్యాత్. దర్శనం క్రాంత్యాది శ్రాద్ధదినేషు శ్రాద్ధానంతరం జ్ఞుర్యాత్.

“భగవానేవస్వనియామ్య స్వరూపస్థితి ప్రపుత్తి స్వశేషతైకరసేన మయా స్వకీయై శ్చోపకరణై స్సాస్విరాధనైక ప్రయోజనాయ పామ పురుషస్సర్వశేషీ స్వశేషభూతమిదమౌత్సర్గస్యోపాసనాఖ్యం కర్తవ్యం స్వప్రీతయే స్వయమేవ కారితవాః”-ఇతి సాత్విక త్యాగజ్ఞుర్యాత్.

“కృతఞ్చ కరిష్యామి భగవన్ని త్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతిచాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవచాదారవిందార్చనేన ప్రాతస్సన్ధ్యోపాసనాఖ్యేన భగవత్కర్తృణా భగవాన్ ప్రీయతాం వాసుదేవః”-ఇతి సతతస్సన్ధ్యావందనం భగవతి సమర్పయేత్.

బ్రహ్మయజ్ఞక్రమః

అచమ్య - పాణానాయమ్య - “శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం, బ్రహ్మయజ్ఞేనయత్యే” ఇతి సజ్కల్ప్య - “కృతఞ్చ కరిష్యామి భగవన్ని త్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతిచాతురాత్మ్యభగవద్వాసుదేవచాదారవిందార్చనేన బ్రహ్మయజ్ఞేన భగవంతం వాసుదేవ మర్చయిష్యామి” ఇతి సజ్కల్ప్య - “భగవతోబలేన భగవతో వీర్యేణ భగవతస్తేజసా భగవతః కర్తృణా భగవతః కర్తృ కరిష్యామి భగవతో వాసుదేవస్య” - ఇతి బలమస్త్రమనుసన్ధాయ - “భగవానేవస్వ నియామ్య స్వరూపస్థితి ప్రపుత్తి స్వశేషతైకరసేన మయా స్వకీయై శ్చోపకరణై స్సాస్విరాధనైక ప్రయోజనాయ పరమపురుషస్సర్వశేషీ స్వశేషభూతిమిదమౌత్సర్గస్యోపాసనాఖ్యం జ్ఞుర్యస్వస్వప్రీతయే స్వయమేవ కారయతి” ఇతి సాత్విక త్యాగజ్ఞుత్వా “విద్యుదసివిద్యమేనాప్తానమృతాత్సత్యముపైమి” ఇతి దక్షిణకర

తలేన అప ఆచాయ వాసుకరతల సన్న్యజ్య - తూష్ణం త్రిరహః ప్రాశ్య. ద్విపరిమృజ్య - సకృదుపస్పృశ్య-శిరస్సర్వాజులీభిః, చక్షుషీ. అనామికయా, నాసికేతర్జన్యా, శ్రోత్రేకనిష్ఠికయా, హృదయస్తలేన చ ఉపస్పృశ్య - శుచౌదేశే దర్శనాస్తీర్య, తత్రాసీన స్పవిత్రపాణిద్వయః, త్రిః ప్రాణానాయుర్య - దక్షిణ పాదోత్తరముపస్థజ్ఞాత్వా, దక్షిణ బానుని దక్షిణోత్తరా పాణీత్వా "ఓం" ఇత్యుక్త్వా - "ఓం భూః ఓం భువః - ఓం సువః" ఇతి వ్యాహృతిత్రయ ముక్త్వా - "ఓంతత్సవితుర్వరేణియమ్-ఓం భర్గోదేవస్య ధీమహి - ఓం ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" ఇతిపాదశః, "ఓంతత్సవితుర్వరేణియమ్ భర్గోదేవస్య ధీమహి, ఓంధియోయోనః ప్రచోదయాత్" ఇత్యర్ధశః, "ఓంతత్సవితుర్వరేణియమ్ భర్గోదేవస్య ధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" ఇత్యనవాన ఘోచ్చరేత్ - ఇతి శ్రౌతప్రక్రియా. అథవా - "ఓం భూః తత్సవితుర్వరేణియమ్, ఓం భువః భర్గోదేవస్య ధీమహి, ఓం సువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" ఇతి పాదశః. "ఓం భూః తత్సవితుర్వరేణియమ్ భర్గోదేవస్య ధీమహి, ఓం భువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" ఇత్యర్ధశః. "ఓం సువః తత్సవితుర్వరేణియమ్ భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" ఇత్యనవానం - "ఓం భూభువస్సువః, తత్సవితుర్వరేణియమ్, భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" ఇతి చోచ్చరేత్. ఇతిస్తూర్తప్రక్రియా. ఉభయప్రక్రియయోస్త దుపరిపక్యమాణం సర్వం నమ మేవ. తతః, "హరిః ఓం, అగ్నిమిశే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్విజం, హోతారం రత్విజాతమమ్ హరిః ఓం" - "హరిః ఓం, ఇమే

త్వోజ్జేత్వావా యనస్థస్థాయనస్థదేహౌచస్సవిత్తాప్రి యస్త్వశ్శేష
తమాయకర్తృణే, హరిః ఓం" . " హరిః ఓం, అగ్న్య ఆయాహి వీతయే
గృణాన్ హన్య దాతయే, నిహంతాసన్న్యజ్ఞిషీ హరిః ఓం " . " హరి
ఓం, శన్వో దేవీరభిష్టయ ఆపోభనన్తువీతయే, శంయోరభి స్రవన్తుసః హరిః
ఓం" ఇతి వేదాదీనుక్త్వా . అధీతక్రమేణ స్వశాఖాయాం ప్రశ్నమనువా
కంవా యథాశక్త్యధీత్య . పుంసూక్తంచావర్తయేత్ . న్యాభ్యాయా
ధ్యయనాభావే పుంసూక్తంవా గాయత్రీం దశశత్యోవాధీత్య . తతః
"ఓంభూర్భువస్సువ స్సత్యస్తపశ్యద్ధాయాం జహోమి" ఇత్యుక్త్వా "ఓం
నమోఽబ్రహ్మణే నమో అస్త్యగ్నయే నమః పృథివ్యై నమః ఓషధీభ్యః,
నమోవాచే నమోవాచస్వ తయేనమో నిష్ణవే బృహతే కరోమి" ఇతి
త్రిరుక్త్వా, - " సృష్టిరసిన్మశ్చ మేచాప్తాన మృతాత్సత్యము చాగామ్" ఇతి
దక్షిణకరతలేన అపఠిదాయ వామకరితలం సమ్ప్రజ్య-ఆచమ్య - "భగవా
నేన స్వనియామ్య స్వరూపస్థితిప్రస్ఫుత్తి స్వశేషతైకరి సేనమయా స్వకీయై
శ్చోపకరణే స్యాన్విరాధనైకప్రయోజనాయ పరమపురుషస్సర్వశేషీస్వశే
షభూతమిదం బ్రహ్మయజ్ఞాభ్యజ్ఞర్క్త స్వసైస్వవీతయే స్వయమేవ కారిత
వాక్" - ఇతి సాత్త్వికత్యాగబ్జుత్వా - "కృతఞ్చ కరిష్యామి భగవన్ని త్యేష
భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతిచాతురాత్యభగవద్వాసు దేవచా దారవి
ద్యార్చనేన బ్రహ్మయజ్ఞేన భగవత్కర్తృణా భగవాన్ప్రీయతాం వాసుదేవః"
ఇతి భగవతి సమర్పయేత్ —

ప్రాతర్బ్రహ్మయజ్ఞాకరణే మాధ్యాహ్నికానంతరం, తిర్పణాత్పూ
ర్వం, వైశ్వదేవాస్తేవా కుర్యాత్ —

గృహగమనప్రకారః.

అభిగమనస్స విష్ణోయతనం వివిధః "ప్రాసాదస్తేన దేవీయ మా
చ్యామ్యుచ్చరాత్రికమ్ । అశ్వత్థావటస్తేనుం సత్సమూహజ్ఞోర్గృ
హమ్ ॥ దూరాత్ప్రసక్తీణజ్ఞుర్యాన్నికటాత్ప్రతిమాంహరే । దణ్డవత్ప్ర
ణామైశ్చ నమస్కుర్యాచ్చతుర్దిశమ్ " ఇత్యుక్తరీత్యా, దూరాత్ప్ర
సక్తీకృత్య దణ్డవత్తుర్దిక్షుయుక్తా ప్రణామా కృత్వా, విష్వక్సేనం,
ద్వారచాలంశ్చ, ప్రణమ్య, అనుజ్ఞాప్య, భగవన్నద్విరమ్భవిశేత్ - తతో
భగవత్తమష్టాజ్ఞాదిప్రణామేన యథార్హమ్యూమ్య - భగవతః పురతః,
శాస్త్రోన్మీద్యాత్రిశదపచారాది గన్ధరహితో దక్షిణతః స్థిత్యా - గురు

* ద్వాత్రింశదపచారణమే, ఇతరాపచారణమూషన - వాహనత్తిక మేతేటి
క్కొణ్డావట, పాదుకైయేహ్మీట్టుక్కొణ్డావట కోవిలితే ప్రవేశకై - ఉత్సవకాలం
లితేహ్మీ భగవాన్ నేవిమామే - ఎతిరే భగవాన్ క్కొణ్డావటనే ప్రణామమ్మణ్డామే
దరుకైయానే ప్రణామమ్మణ్డావట - భగవాన్ తిరే తిన్దె ప్రసక్తీణమ్మణ్డావట -
ఉశావకాలత్తిమే, అనుభవాయురమ్మ మ్మీతుమ్ భగవద్వందనమ్ - భగవాన్ తిరే కాతై
సీట్టుకిట - యోగపత్తై క్కొట్టిక్కొమ్మకిట - పదుత్తుక్కొమ్మకిట - భోషనం శేయకిట
తు - పాయవారై చొట్టుకిట - ఇత్తెవ్వారై చొట్టుకిట - ఎందాబల్పమ్ - అమర్ణ
వారై చొట్టుకిట - శీటికిట - అట్టుకిట - శణ్డోడుకిట - గ్రహికిట - అనుగ్రహి
కిట - స్త్రీకలిడత్తిల్ కేళీనాచకవారైకళై చొట్టుకిట - అపానవాయువై విడుకి
అగు - కమ్మళియెయూనతు, నన్ద్రైయేయవతు, పోర్తిక్కొణ్డా ప్రణామమ్మణ్డావట - పర
నిదై - పరస్తుతి - శక్తనాయుక్కుచ్చెయ్ తే గౌహోపచారమ్మణ్డావట - అనివేదితభక్తికమ్ -
అర్చనకాలంశ్చ శి యుక్తావట ఫలమ్మలెలా - తుకళై సమర్పిక్కొమే - వేతేవిధవాకి విని
యోగిక్కుప్పట్ట వృజ్ఞనాదికళుడైయమిచ్చతై భగవానుక్కునమర్పిక్కు - భగవానుక్కు
పుష్పభాగై త్తెక్కొట్టిక్కొణ్డా ఉట్టాయతల్ - భగవత్సమీపత్తిల్ వైష్ణవవాకిలమ్, అ
వైష్ణవవాకిలమ్, రాజావాకిలమ్, గురువాకిలమ్, ఇనర్కళై, ఉపచరక్కు - భగవత్సన్ని
ధయల్ ఏకాంతవిరమత్తురక్కుల్ సేవిక్కు - గీతివాచ్యనర్తనపుణ్యకర్ణ ముతలానతు

పరమృతయో భగవన్తం శరణముపగమ్య . సావనమనోహర తద్దర్శనా
నంద్యహిత సర్వాజ్ఞః, తాదృశశరణాగతిఫలభూత తత్కాలోత్సన్న భగవ
త్ప్రేమ హావాహరూపాణి, స్తన్యస్తనప్రియవశీకరణాని, స్తోత్రాణి పతేత్ .
తత్రచ భగవత్ప్రసాదలబ్ధతులనీదళ సాదోదకాదికం యత్కించనపి ప్రణి
పాతపురస్కరం హర్షోత్ఫుల్లకపోలః శిరసాసమ్భవ్య యథార్హముపయు
జ్జీత - ఏవమృగవత్ప్రేవయా, ఆత్మానజ్ఞుత్థార్థమన్యమానః భగవదనుజ్ఞ
యాత్వచిన్నిభృతముపవిశ్య జపాదిభిరుచాసీత . తతః “చక్రవద్భాను
యేన్నాజ్ఞమృప్తభాగన్నదర్శయేత్ । వశ్చాద్భాగేన నిర్గచ్ఛేద్దేవతా స
న్నిధౌసుధీః” ఇత్యుక్తనియమవిశిష్టః, పరిహృతాశచారః, ప్రణమ్య - వి

కతై పారవ్యత్తాతే తడుక్కిఱతు - దేవతా నరనమూయ భగవానై యజ్ఞకిఱతు - దేవతా
స్తరాలకు త్తిల్ ప్రవేశితు స్నానమృణామర్ కోవిలిల్ ప్రవేశిక్తై - విమానచ్చాయెయైమి
తిత్తుక్కొణ్ణు ప్రదక్షిణమృణుతేల్ (విమానచ్చాయెయై మితిత్తుక్కొణ్ణై ప్రదక్షిణమృణు
వేణ్ణుమిడ త్తిల్ అనచ్చాయెయై మూన్ఱుభాగమాక్కి ముదల్ భాగత్తాతే పోకిలాన్) అచా
ర్యసమీప త్తిల్ మానమాయుకుక్కిఱతు - తనై స్తుతిత్తుక్కొణ్ణువతు - భగవానై గిర్దిక్కి
ఱతు - మయిల్ - నఖం - ఎలుమ్బు, ఇవై కతై భగవత్సన్నిధియిల్ పోడుకిఱతు - ఎచ్చిలై యు
మిట్టేకిఱతు - భగవత్సన్నిధియిల్, నన్నిధిసమీప త్తియిమ్ మ - మాత్రోత్సర్జనమృణ్ణుక్తై -
ఎణ్ణైయై త్తేయత్తుక్కొణ్ణు కోవిలిల్ ప్రవేశిక్తై - కోవిలిశతిమ్బులమ్మిడి మిట్టేకిఱతు - త్త శాస
త్తుమ్మిపోయిసన్ద భగవానై యర్చిక్తై - శవాసుగమనమృణ్ణిసన్ద భగవానై యర్చిక్తై -
శవసహనమృణ్ణి పోయిలిల్ ప్రవేశిక్తై - నిమ స్త్రణభజనమృణ్ణిచకిఱతు భగవానై యర్చ
క్తై - భగవత్సన్నిధియిల్ తేల్ తిప్పట్ట దీపజ్జలై వేరుఇడల్లకుమ్మ కొణ్ణుపోకిఱతు - భగ
వత్సన్నిధియిల్ భగవత్కడై కత్తెచ్చొల్లుమ్మోతు అనాదరిత్తు క్కేట్టామల్ పోకిఱ
తు - దేవతా నరజ్ఞకుక్కాక ఉద్దేశిక్తప్పట్ట పుష్పజలై భగవానై యర్చిక్తై - భగవా
నుమ్మ సమర్చిక్తై త్తక్కుళుమ్మజ్జలై మోరుతల్ - ఆలయసమీప త్తిల్ భగవత్సేవార్థ
మాకపన్ద చణ్ణాలపతితాదిజనబ్దైస్పర్శితాల్ స్నానమృణ్ణుక్తై - ఉత్సాన త్తిల్ స్వర్ణశక్తై
యాతే స్నానమృణ్ణుక్తై - భగవద్విగ్రహ త్తిల్ గోహబుద్ధి, అచార్యవిడ త్తిల్ మనుష్యబుద్ధి -
దేవతా నరనమూయ భగవానై యజ్ఞకిఱతు - విశేష్టు వేదాధ్యయనమృణ్ణుక్తై - అనప
ధాన త్తిల్ కూడ ర కత్తెచ్చొల్డుక్తై -

స్వకేనాసీనప్యమజ్ఞాప్య నిర్గత్య - వారిపూరితం, నువర్ణ రజతతామ్రాది
పాత్రమాదాయ - పాషణ్డాదిదర్శనాలాపవర్జితః, గృహమాగత్య, సుప్ర
తౌళితపాణిపాదః, స్వయంమూర్ఖావృత్తేన మణిక*స్థేనవా వారిణా గృ
హం సమ్ప్రేక్షేత్ —

ఓ పా స స వి ధిః

పాదౌ ప్రతౌళ్య - ద్విరావమ్యపూర్వస్థి౯ది నే, ఆత్మసమారోప
ణేకృతే, “ఉపాసరోహజాతవేదః పున స్త్వం. దేవేభ్యోహవ్యంవహనః ప్రజా
సన్న, ఆయుః ప్రజాగ్ంరయిమస్తాసు ధేహి, అజస్రోదీదిహి నోదురోణోఽతి
మస్తేణ, ఆత్మసమారూఢాగ్నింయజ్ఞయకాపేదర్భద్వయేవా ఉద్గిరణేన
సమారోప్యతాకికాగ్నౌప్రక్షిపేత్ - పూర్వస్థి౯ది నే సమిత్యమారోపణేకృ
తేతు “అజహన్వన స్సుప్రతీకః పురస్తాదగ్నే స్వాంయోని మాసీదస్తాధ్యా-
అస్తి స్తస్థానే అధ్యుత్తరస్త్విన్వీశ్వే దేవాయజమానశ్చసీదత” ఇతి మస్త్రే
ణ “ఉదుబ్ధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాస్తూరేసగ్ం సృజేథామయ
ఇచ్చ, పునఃకృణ్వగ్ం స్తాపితరంయువానమన్వాతాగ్ం సీత్వయితస్తుమే
తమ్” ఇతి మస్త్రేణచానాహితాగ్నిం సమిధం లాకికాగ్నౌప్రక్షిప్య -
పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య—

“శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం, ప్రాతరౌపాసనహోమం
హోష్యామి” ఇతి సజ్కల్ప్య - “కృతఞ్చకరిష్యామి భగవన్నిత్యేన

* మణికః = బృహజ్జలభాణ్డం.

భగవత్ప్రత్యర్థేన మహావిభూతి చాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవపాదార
విస్తార్చనేన నాతరౌపాసనేన భగవత్కర్తృణా భగవత్తుం వాసుదేవమర్చ
యిష్యామి " ఇతి సజ్జల్య - " భగవతోబలేన భగవతోవీర్యేణ
భగవతస్తేజసా భగవతఃకర్తృణా భగవతః కర్తృకరిష్యామి భగవతోవాసు
దేవస్య " ఇతి బలమస్త్రమను సన్ధాయ - " భగవానేన స్వనియామ్యు
స్వరూపస్థితిప్రసృత్తి స్వశేషతైకం సేనమయా స్వకీయైశ్చోపకరణైస్సాన్వి
రాధనై కప్రయోజనాయ పరమపురుషస్సర్వశేషీస్వశేషభూతమిదమ్సాన్వి
తరౌపాసనాఖ్యజ్జుర్త్య స్వస్తి స్వప్రీతయే స్వయమేవ కారయతి " ఇతి
సాత్వికత్యాగజ్జుత్వా - యత్రాగ్నిస్థాపనం తత్ర దక్షిణారమ్భం ఉద
గపవర్గం ప్రాచీన్త్రిస్రోరేఖాః, పశ్చిమారమ్భం పౌగపవర్గం ఉదీచీన్త్రి
స్రోరేఖాశ్చ, శకలేన దర్శేణవా అఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాం సజ్జలహీతేన
లిఖత్వాతత్ర తం న్యస్య - అద్భిరమ్రోత్య, శకలం నైర్మత్యాం నిరన్య
అపఉపస్పృశ్య - వ్యాహృతిభిః అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య - యాజ్ఞయైరిధనైః
ప్రజ్వాల్య - అమ్రోత్యుణ శేషంప్రాగుదగ్వా ఉత్సృజ్య - అన్యజ్జలంప్రాతే
పూరయిత్వా.యథా పరిస్తరణాదృహిస్సాన్వితృథా ప్రాగుదగ్వా నిధా
య.ప్రాగుదగగ్రాణ షోడశషోడశదర్భాణా అగ్నేః ప్రాగారభ్య ప్రదక్షి
ణం పరిస్తీర్య - దక్షిణానుత్తరాణా ఉత్తరానధరాణా కృత్వా -

అఙ్గలిన్బుధ్వా " చత్వారిశ్చ జ్ఞాత్రయోఅస్య పాదాద్వేశీర్షే
స్తప్తహస్తాసోఅస్య, త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతిమహాదేవౌ మర్త్యాగ్ం
ఆవివేశ - . ఏషహిదేవః ప్రదిశోఽనుసర్వాఃపూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే

భగవత్ప్రత్యర్థేన మహావిభూతి చాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవపాదార
విందార్చనేన ప్రాతరౌపాసనేన భగవత్కర్తృణా భగవంతం వాసుదేవమర్చ
యిష్యామి " ఇతి సజ్కుల్ప్య - " భగవతోబలేన భగవతోపీర్యేణ
భగవత స్తేజసా భగవతఃకర్తృణా భగవతః కర్తృకరిష్యామి భగవతోవాసు
దేవస్య " ఇతి బలమస్త్రమను సన్ధాయ - " భగవానేవ స్వనియామ్య
స్వరూపస్థితిప్రవృత్తి స్వశేషతైకరిసేనమయా స్వకేయైశ్చోపకరణైస్సాన్వి
రాధనై కప్రయోజనాయ పరమపురుషస్సర్వశేషీస్వశేషభూతమిదమ్ప్ర
తరౌపాసనాఖ్యజ్కుర్త్య స్వస్తి స్వప్రీతయే స్వయమేన కారయతి " ఇతి
సాత్వికత్యాగజ్కుత్వా - యత్రాగ్నిస్థాపనం తత్ర దక్షిణారమ్భం ఉద
గవర్గం ప్రాచీ స్త్రిస్రోరేఖాః, పశ్చిమారమ్భం పౌగవర్గం ఉదీచీ స్త్రి
స్రోరేఖాశ్చ, శకలేన దర్శేణవా అఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాం సజ్కృహీతేన
లిఖత్వా-తత్ర తం న్యస్య - అద్భిరమౌష్య, శకలం నై రృత్యాం నిరన్య-
అవఉపస్పృశ్య - వ్యాహృతిభిః అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య - యాజ్ఞయైస్థనైః
ప్రజ్వాల్య - అమౌక్షణశేషంప్రాగుదగ్వా ఉత్సృజ్య - అన్యజ్జలంవాతే
పూరయిత్వా-యథా పరిస్తరణాదృహిస్సాన్వి త్తథా ప్రాగుదగ్వా నిధా
య-ప్రాగుదగగ్రాః షోడశషోడశదర్భాః అగ్నేః ప్రాగారభ్య ప్రదక్షి
ణం పరిస్తీర్య - దక్షిణానుత్తరాః ఉత్తరానధరాః కృత్వా -

అజ్ఞలిమ్బధా " చత్వారిశృజ్ఞాత్రయోఅస్య పాదాద్వేశీర్షే
సప్తహస్తాసోఅస్య, త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతిమహాదేవో మర్త్యాగ్ం
ఆవివేశ - ఏషహిదేవః ప్రదిశోఽనుసర్వాఃపూర్వోహిజాతస్స ఉగర్షే

అస్తి, సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యజ్ఞాన్తిపతివిశ్వ తోముఖః,
 ప్రాజ్ఞానోదేవ అగ్నే అభి ముఖోభవ" ఇతి అగ్నిమ్నార్థ్య - "ఓం అగ్న
 యేనమః - ఓం జాత వేద సేనమః - ఓం సహోజ సేనమః - ఓం అజిరా
 ప్రభ వేనమః - ఓం వై శ్వానరాయనమః - ఓం నర్యాప సేనమః - ఓం
 వజ్జిరాధ సేనమః - ఓం వినర్పిణేనమః" - ఇతి ప్రాగాద్యష్టసుదిక్షు అత్తతై
 స్సమ్నూజ్య - " ఓం యజ్ఞ పురుషాయనమః" ఇత్యత్తైర్ ధ్యే యజ్ఞ పురు
 షం సమ్నూజ్య - " సర్వేభ్యశ్రీవైష్ణవేభ్యో నమః" - ఇత్యత్తైర్ భర్త్యర్చ్య -
 "ఓం అదితేనుమన్యస్వ - ఓం అనుమతేనుమన్యస్వ - ఓం సరస్వతేనుమ
 న్యస్వ - ఓం దేవసవిత్రిః ప్రసున" ఇత్యగ్నిమ్నరిషిచ్య - అగ్నా వేకాంసమిధ
 మాధాయ - తణ్డూలముష్టిమాదాయ - సవ్యహస్తేనిక్షిప్య - దక్షిణ
 హస్తేన ప్రాత్య్ అర్ధాంశం గృహీత్వా - "ఓం సూర్యాయస్వాహా" -
 ఇత్యగ్నా హస్తేన దేవతీర్థేనమధ్యేహుత్వా - "సూర్యాయేదన్నమమ" -
 కిచ్చదధికభాగం "ఓం అగ్నయేస్విష్ట కృతేస్వాహా" - ఇత్యగ్నా ప్రాగు
 త్తరభాగే హుత్వా - "అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదన్నమమ" - రాత్రౌతు
 "ఓం అగ్నయేస్వాహా" ఇత్యగ్నిమధ్యేహుత్వా - "అగ్నయ ఇదన్నమ
 మ - ఓం అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా" ఇత్యగ్నా ప్రాగు త్తరభాగే హుత్వా -
 "అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదన్నమమ -" ఏకాం సమిధమాధాయ, ఆహుతీసం
 సర్గేనతి, "ఆహుతీసంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం సనస్పతిహోమఙ్కరిష్యే" -
 ఇతి సఙ్కల్ప్య - "యత్రివేత్థి వనస్పతే దేవానాం గుహ్యనామాని -
 తత్రహవ్యానిగామయ స్వాహా" ఇతి సమిధమాధాయ - "వనస్పతయ
 ఇదన్నమమ" - "ఓం అదితేన్వమగ్గస్థాః - ఓం అనుమతేన్వ మగ్గస్థాః -

ఓం సరస్వతేస్వమగ్ధాః - ఓం దేవసవితః ప్రాసావీ " ఇత్యగ్నిమృషి
 చ్య - " ఓం శ్రీవిష్ణవేస్వాహా " ఇతి ఏకయాసమిథా దర్భద్వయేనవా
 పూర్ణాహుతింహుత్వా - " శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదన్నమమ - తణ్డలే
 శ్రితేనతి - ఉత్థాయ " అగ్నేనయనుపథారాయేఅన్తా విశ్వనిదేవ వ
 యునా నివిద్యా, యుయోధ్యస్తజ్జ హురాణమేనో భూయస్థా నేనమ
 ఉక్తింవిధేమ - ఓం అగ్నయేనమః । మస్త్రహీనశ్క్రియాహీనమృక్తి
 హీనం హుతాశన । యద్ధతస్తుమయాదేవ పరిపూర్ణస్తదస్తుతే । ప్రా
 యశ్చిత్తాస్యశేషాణి తపఃకర్తాత్తి కానినై । యానితేషామశేషాణాబ్జృ
 ష్టానుస్మరణమృరమ్ " ఇతి ప్రణమ్య - అభివాద్య - ఆచమ్య - " భగవా
 నేవస్వనియామ్యస్వరూపస్థితిప్రవృత్తిస్వశేషతై కరసేనమయాస్వకియైశ్చ
 పకరణై స్సాస్విరాధనై కప్రయోజనాయ పరమపురుష స్సర్వశేషీ స్వ
 శేషభూతమిదంప్రాతిరౌపసనాఖ్యజ్కర్తస్వస్తై స్వప్రీతయే స్వయమేవ
 కారితవా " ఇతి సాత్వికత్యాగబ్జృత్వా - " కృతఞ్చకరిష్యామి భగవ
 న్నిత్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతిచాతురాత్యభగవద్యాసుదేవ
 పాచారవిద్యార్చనేన ప్రాతరౌపసనేన భగవత్కర్తౄణా భగవాన్ప్రియతాం
 వాసుదేవః " ఇతి ప్రాతరౌపసనం భగవతినమర్పయేత్ - " అయన్తేయో
 నిర్ఘుత్స్వియోయతోజాతోఅరోచథాః, తంజాసన్నగ్న ఆరోహాథానోవ
 ర్ధయార్ఘ్యమ్ " ఇత్యగ్నింసమిథ్యారోపయేత్ - యద్వా, " యాతేఅగ్నే
 యజ్ఞయాత నూస్తయేహ్యరోహంతాత్తానం, అచ్ఛావసూని కృణ్వన్న
 స్తేనర్యాపురూణి, యజ్ఞోభూత్వాయజ్ఞమాసీదస్వాంయోనిం, జాతివేదో
 భువ ఆజాయ మాస స్సత్తయపహి " ఇతి అగ్నిం ఆత్మనిఆరోపయేత్ .

అభిగమనారాధనక్రమః.

(సకృన్దనవాసోభూషణ తామూల్పాద్యలబ్ధకృత స్సప్రవతౌళిత
 పాణిచానోయాగ గృహమృవిశ్వ - దూరాత్ప్రణమ్య - ద్వారపాలాన్ప్రణ
 మ్యానుజ్ఞాప్య - సమీపజ్ఞత్వా “కాసల్యాసుప్రజారామ పూర్వా సన్ధ్యా
 ప్రవర్తతే । ఉత్తిష్ఠ నరశార్దూల కర్తవ్యనైవమాహ్నికమ్ ॥ వీరసౌమ్యవి
 బుధ్యస్వ కాసల్యానన్దవర్ధన । జగద్ధిస్త్వం స్వపితి త్వయిసుప్తే సరాధిప ॥
 యామిన్యపైతి యదునాథ విముక్తా నిద్రామున్నేష మృచ్ఛతి తప్త్రాన్తి
 పి తేనవిశ్వమ్ । జాతస్త్వయజ్ఞులు జగద్ధిత మేవక ర్తున్తర్త ప్రవర్తనధియా
 ధరణీత లేస్తిక్ ॥ సుఖాయ సుప్రాతమిదన్తవాన్తు జగత్ప్రతే జాగృహీ నన్ద
 సూనో । అమౌఘజమన్తశ్శయ మజ్ఞుతారాలోలమృమున్తీలతులోచన
 తే” ఇత్యాదిభిర్భగవన్తమ్ప్రబోధ్య పత్రపుష్పఫలాదిభిర్దైవేకాలాను
 గుణ్యేనార్చయిత్వా - అష్టాశ్లేన ప్రణమ్య - భక్తిభారావసమితస్సౌ ద్వయ
 ముచ్ఛార్య తదర్థవివరణ రూపమిత గద్యమనుసన్ధాయ “సత్యజ్ఞానానన్తా
 నన్తామలస్వరూప, నత్సల స్వామిః సుశీల సులభ సర్వజ్ఞ సర్వశక్తే పరమ
 కారుణిక కృతజ్ఞ సిర పరిపూర్ణ పరమోదార శుద్ధసత్యమయదిన్యమజ్ఞశ
 విగ్రహోపేత శ్రీమన్నారాయణ, అత్యంతాశ్చినోఽహమిత స్త్వదాను
 కూల్యమేవ కరిష్యే, త్వత్ప్రతికూల్యన్నకరిష్యే, మమచ, ఏతత్క్షణోత్త
 రకాలీనసాయమభిగమనపర్యన్త కైజ్ఞ్యర్యోత్పాదనరూపరతాయాన్తాన్వం
 వినా కల్పకోటిసహస్రేణాపి సాధనన్నాస్తి, త్వమేవైవాసాయాన్తరస్థానేస్థి
 త్వానిరుక్తకైజ్ఞ్యర్యోత్పాదనరూపరతాయాన్తాన్, ఏతత్కైజ్ఞ్యర్యాధ్యతా
 భ్యుపగమద్వాదేణ కరిష్యసి ఇతి సుదృఢం, అధ్యవస్యామి • త్వమే వై
 తద్రతాయుర్ను, దేహేన్ద్రియాదివిలక్షణోఽహమ్మదీయ త్వేనాభిమతచ్ఛ
 వన్తు సర్వస్వామినే శ్రీమతే నారాయణాయ తుభ్యమేవ సమమ, నిరుక్త
 కైజ్ఞ్యర్యోత్పాదనరూపరతాయాన్తర ఉక్తగుణ విశిష్టాయ తుభ్యమేవ సమ

మ, ఏతద్రక్ష్యతే ఫలమపి తాదృశాయ శుభ్యమేన నమమ" ఇతి ప్రపదనఙ్కు-
ర్యాత్ . తతః, దర్పణాదిమజ్జళ ద్రవ్యవేక్షణమ్ - తతః, "సౌరభేయాస్సర్వ
హిణాః పవిత్రాః పుణ్యరాశయః । ప్రతిగృహ్లాన్తు మే గ్రాసజ్ఞావస్థైలో
క్యమాతరః" ఇతి మన్తేణ పరగవే గ్రాసముష్టి ప్రదానఙ్కుర్యాత్ -
తతః, గురూణాం వృద్ధానాఞ్చాభివాదనమ్ గురూపాసనమ్ . వేదాధ్యయ
న, తద్ధారణ, తదర్థవిచారణ వేదాజ్ఞావేక్షణాదికమృథమయామే కుర్యా
త్ . సాజ్ఞ పపదనరూపాభిగమనాశక్తౌ స్వగురోః సాదారవిద్వే స్వభరస్స్వ
స్యేత్ . తస్యాప్యసమ్భవే కరణత్రయైకరూప్యేణ జప, ధ్యాన, అర్చన, స్తోత్ర
కథన, సజ్కీర్తన, ప్రణామాఞ్జలిబద్ధాదికం స్వశక్యఙ్కుర్యాత్ . సూతకా
శౌచాద్య ప్రాయత్యకాలేషి మనసాభిగమనం, భాషాపబద్ధస్తోతాదికం,
దూరతోఽనస్థాయ ప్రణామాఞ్జలిబద్ధాదికం, కార్యమేవ - "భగవానేవ
స్వ నియామ్య స్వరూపస్థితిప్రవృత్తి స్వశేషతైకరిసేమయాస్వకేయైశ్చోప
కరణైస్సాస్విరాధనైకప్రయోజనాయ పరిమపురుష స్సర్వశేషీ స్వశేష
భూత మిదమభిగమనాఖ్యజ్జర్మస్వస్వైస్సప్రీతయే స్వయమేవ కారితవా" -
ఇతి సాత్వికత్యాగఙ్కుత్వా - "కృతఞ్చకరిష్యామి భగవన్ని త్యేన భగ
వత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతి చాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవసాదారవిద్వార్చ
నేన అభిగమనేన భగవత్కర్మణాభగవాన్ప్రియతాం వాసుదేవః" ఇత్యభి
గమనం భగవతి సమర్పయేత్ .

ఉపాదానప్రకరణమ్.

అథాహం ద్వితీయ యామేప్రాప్తే "కృతఞ్చకరిష్యామి భగవ
న్ని త్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతి చాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవ
సాదారవిద్వార్చనేన ఉపాదానేన భగవత్కర్మణా భగవత్సం వాసుదేవమ

మర్చిముష్కామి" ఇతి సజ్కుల్యైః "భగవతోబలేన భగవతో వీర్యేణ భగవత స్తేజసా భగవతః కర్తృణా భగవతః కర్తృకరిష్యామి భగవతో వాసుదేవస్య" ఇతి బలమస్త్య మనుసన్ధాయ - "భగవానేవస్వనియామ్య స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తిస్వశేషతైకరసేనమయా స్వకీయైశ్చోపకరణై స్సార్వరాధనైక ప్రయోజనాయ పరమపురుషస్సర్వశేషే స్వ శేషభూతమిదం ఉపాదానాఖ్యం కర్తృ స్వస్యై స్వప్రీతయే స్వయమేవ కారయతి" ఇతి సాత్త్వికత్యాగజ్కృత్యా—

"అహంస్త్విత్వీయభాగేన కృష్ణారాధనతత్పరః । ద్రవ్యాణ్యారాధనార్థాని శాస్త్రీయాశః సమార్జయేత్ ॥ ప్రభూతాని విశుద్ధాని శుద్ధదేశోద్భవానిచ । అరాద్రాణ్యనిషిద్ధాని సజ్జప్తహితాని వైషవైః ॥ సుగంధీమనోజ్ఞాని పుష్పాణ్యభిముఖానిచ । వాసాని ధనధాన్యాని చంద్రనాద్యనులేపనమ్ ॥ అన్యాని హవిరర్థాని తాని మూలఫలాని చ । సంక్షోభితాని బహుశోదేవభోగ్యాని యానిచ ॥ దధిక్షీరాజ్యముఖ్యాని ద్రవ్యాణి చ విశేషతః । ఉత్తమానుపదంశాంశ్చ ముద్గమాషాదికాన్యపి ॥ తామ్బూలాదీని చాన్యాని సర్వాణ్యదాయసాదరమ్ । యథాహ్వానాని సంస్కృత్య ప్రకమేతార్చనస్తతః ॥" "ప్రాతఃకృతాయ చిన్వీయాత్సాంసామాత్స్వయమేవహి । పూజార్థమస్త్రమస్త్రీణాం పుష్పాదీన్యన్వితఃపథి ॥ యాయాదరిణ్యమథవా నిర్బాధంహి తిదార్జనె । అకణ్ఠకద్రుమోత్థాశ్చకణ్ఠకిద్రుమజాలపి ॥ హృద్యాసుగంధాః కర్తృణ్యాగ్రాహ్యస్స ద్వేషితాదయః । ఉగ్రగంధాహ్వాకర్తృణ్యాన్వప్రసిద్ధాస్తథైవచ ॥ చతుష్పథ శివావాస శ్చ శానావని మధ్యగాః । త్తతాలశనివాతాద్యైః క్రిమికీటసమావృతాః ॥ వర్జనీయాః ప్రయత్నేన పత్రపుష్పఫలాదయః ॥ అమ్బుజాని సుగంధీని నితరక్తాని కానిచిత్ ॥ యోక్తవ్యాని పవిత్రాణి స్వయంచారాధనేషువై । సాంక్షురాణిసం పత్రాణి ప్రభూతాన్యేవమేవహి ॥ విహితాన్యర్చననిత్యం యథర్తుప్రభవానిచ । సగృ

హేకరవీరోత్తైః కుసుమైరర్చనం హితమ్ ॥ విశేషతస్సకామస్య సిద్ధిభూతి
యుతస్యచ ” ఇత్యాది శాస్త్రాణిపర్యాలోచ్య హేయోపదేయవిభాగం
వివిచ్య - “స్వప్రయత్న కృతంశస్తం మధ్యమం నన్యముచ్యతే అథనుస్తు
క్రయక్రీతం యాచిత స్వధనమాధమమ్” ఇత్యుక్తరీత్యా, ఉత్తమాదివిభా
గమపి వివిచ్య, ఆరాధనోపయుక్త ద్రవ్యమాహ్వాచార్యే - సమిత్తుష్పకుశా
దీనా మస్త్రమస్త్రేణార్జనఙ్కుర్యాత్ -

సమిత్తులసీపుష్ప దర్శాహరణవిధి.

స్వారామాత్స్వరితము తమమ్ - వన్యమృధ్యమమ్ - క్రయక్రీ
తమధమమ్. ప్రతిగ్రహాలభే దాతుగేచ ఫలం. కర్తుః కిచ్చిద్భవేన్నవా -

“ సమిధః పాననాః పూజ్యాశ్చర్మయుక్తాః పదుట్పరాః యుష్మాన్
హరామి హోమార్థమస్తాన్ రక్షన్తుసర్వదా ” ఇతి సమిధఆహారేత్ -

తులసీగ్రహణేవర్జ్యదినాని; - “ ఆరవాచేచ శుక్రేచ మన్వాది
షు యుగాదిషు । నాహరేత్తులసీపత్రమృధ్యాహ్నిత్పరతోఽహనిసజ్కాన్
న్వామృత్యయోరస్తే ద్వాదశ్యాన్నిశిసన్ధ్యయోః । తులసీం యే విచిన్వ
న్తి తేకృన్తన్తిహరేశ్వరః ” ఇత్యాదీని - “తులస్యమృతజన్తాసి సదాత్వజ్జే
శవప్రియే । కేశవార్థం యునామి త్వం వరదా భవశోభనే ॥ మోక్షైక
హేతోర్ధరాణిప్రసూతే విష్ణోస్సమస్తస్యగురోః ప్రియేతే । ఆరాధనార్థమ్పు
రుషోత్తమస్య యునామి పత్రమృతసిక్తమన్వ ॥ ప్రసీద మమచేవేశి ప్రసీద
హరివల్లభే । క్షీరోదమధనోద్భూతే తులసి త్వమృగీదమే ” ఇతి మ
న్త్రైః, అనిషిద్ధదినేషు సాఙ్కురాశ్చతుష్పత్రాం పట్పత్రాం వా తులసీ
జ్వష్టేయాత్ -

అశుద్ధదేశోద్భవ, ఉగ్రగర్భ, అగర్భ, అప్రసిద్ధ, చత్వరశ్శ శానాదిస్థాన
X, అశనిచాతాహతి, క్రిమికీట సమాన్యతాని, ప్రళపుష్పఫలాదీని, కృష్ణపు
ష్పాణి కరవీరపుష్పశ్చస్త్యయేత్ - శుద్ధదేశోద్భవ, అశాద్ర, వైష్ణవసజ్జు
హిత, హృస్య, సుగర్భ, సిత, క్షాంతి పుష్పాణి, కణ్ఠకాకణ్ఠకోద్భవాని పు
ష్పాణిచ గృహ్ణీయూత్ —

కుశావారిణవిధిః - “శుచాదేశే శుచిర్భూత్వా స్థితః పూర్వోత్త
రాముఖః । పుష్కారేణైవ మస్త్రేణ కుశాస్సృశ్యా ద్విజోత్తమైః”
ఇత్యుక్తరీత్యా “ఒంహం” ఇతి స్మృత్వా - “విరిజ్ఞేన సహోత్పన్న పర
మేష్ఠినిస్తగ్ధానుదసర్వాణి చాచాని దర్శన్వస్తికరోమమ(భవ)” ఇతిమస్త్రే
ణకర్మలవనఙ్కుర్యాత్ —

ఏనం, ఆయుర్బలమితిమస్త్రేణ దిస్తథావనకాష్ఠప్రతాణి సంగృ
హ్ణీయూత్ —

“కులటాపణ్ణ పతితనైరిభ్యఃకాకిణీమపి । ఉద్యతామపి గృహ్ణీయా
న్నాపద్యసికదాచన ॥ తస్మైరాత్మితీవాత్ పణ్ణాత్ డమ్భ లోభమదాన్వి
తాత్ । మాత్రావిత్తన్నగృహ్ణీయాదభక్తాదపచారతః ” ఇత్యాది భగవ
చ్ఛాస్త్ర ధర్మశాస్త్రాదితః ప్రతిగ్రహనియమస్సమ్యగవలోకనీయః । ఆపద్వ
శేనాసత్ప్రతిగ్రహేనమాభివేషి “చానస్తదద్భిరై రుక్తమచ్యుతః ప్రీ
యతామితి । ప్రతిగ్రహీతృభిశ్చైవ నతేమద్విషయోపగా” ఇతి శౌన
కోచాత్తయమవచనరీత్యా “అచ్యుతః ప్రీయతామ్” ఇతి మస్త్రముచ్చా
ర్య, సదసత్ప్రతిగ్రహఙ్కుర్యాత్ . బలాదిమస్త్ర నిష్ఠానామ్బలాదిమ
స్త్రైరపి ప్రతిగ్రహః కార్యః . తదిహసాత్కాద్వా పరమ్పరయావా సమా
రాధనోపకరణభూత శాస్త్రీయ సమస్తద్రవ్యైవాయేషు స్వశక్యేషు
ధ్యానాదివిరోధి కాయక్షేతకరబహ్యయాస రహితేషు న్యాయతః ప్రవ
ర్తేత —

ఏవం, బౌహార్యోపకరణవత్, అనస్తరభావీజ్యానర్హత్వాపాదకా
ప్రాదశ చ్చణ్డాల షడ్వ్యంశ సంజ్ఞకానాత్మగుణ తిరస్కారకతయా
ఇజ్యోపయోగిత్యాత్, పరమాత్మ సమీప్యణనేషు “అహింసా ప్రథమమ్ము
ష్పమ్ముష్పమిన్ద్రియనిగ్రహః । సర్వభూతదయాపుష్పం ఉమాపుష్పం
విశేషతః । జ్ఞానమ్ముష్పస్తపఃపుష్పస్థాన మ్ముష్పస్తథైవచ । సత్యమష్ట
విషమ్ముష్పం విష్ణోఃప్రీతికంమ్భవేత్” ఇత్యాదినా ప్రధానతమతయోపదే
శాత్, జ్ఞాన వృద్ధిహేతుభూతసదాచార్యసేవా సమ్భాషణాదిభిః, అమా
నిత్యాదిగుణానామాస్త రాణాం సమ్పాదనమపుసాదాన కోటానివిశతే.
పూర్వసిద్ధబౌహార్యోపకరణస్యాపి పుంసః, ఆ స్తరోపకరణసంపర్ధక వేదా
స్తకాలక్ష్యేపస్యాపుసాదానరూపతయా తిత్కాలే తేన కాలయాపనఙ్కు
ర్యాత్ ఏకస్మిన్దినేవివ్యయనాదినిమిత్తవశేనానేకే జ్యోప్రసక్తాః* అజ్గుణ
నిరోధే చతాదర్శ్యాత్” ఇతి న్యాయేన, ఉపాదాన, అభిగమనాది కాలస
జ్కోచః కార్యః - తస్మాత్సమారాధ నోపయుక్తమ్భూహ్యమాస్త రఞ్ఘాప్స
పాదద్యాత్ - ఇత్యుపాదాననిష్కర్షః -

అథ “భగవానేవ స్వనియామ్య స్వరూప స్థితి ప్రవృత్తి స్వశేషతై
కరసేనమయా స్వకీయైశ్చోపకరణై స్సాస్విరాధనైక ప్రయోజనాయ పరమ
పురుష స్సర్వశేషీ స్వశేషభూతభిదం, ఉపాదానాఖ్యజ్కర్తృత్వస్వస్వై స్వ
ప్రీతయే స్వయమేవ కారితవాక్” ఇతి సాత్వికత్యాగజ్కృత్వా -

* అనకాశమిల్లాతనగయద్గుళిల్ కర్తృజ్కలైచ్చురుక్తవేణ్ణియతా యిరు
స్తాల్ ప్రధానమాన ఆజ్ఞయెచ్చురుక్కామల్ అప్రదానమాన అజ్ఞజ్కలైయే సజ్కోచపృ
థుత్త వేణుమెన్నిణ న్యాయత్తలే విష్వాదివిమిత్తమాయ్ అనేక ఇత్యైవేరిదుంపక్ష
త్తిల్ అజ్ఞజ్కలైవ అభిగమనోపాదానకాలజ్కలైయే శురుక్తవేణుం -

“కృతజ్ఞుకరిష్యామి భగవన్ని తేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతిచాతు
రాత్మ్య భగవద్వాసుదేవపాదారవిద్యార్చనేన ఉపాదానాభ్యేన భగవ
త్కర్తృణా భగవాన్ ప్రీయతాం వాసుదేవః” ఇతి ఉపాదానం భగవతి
సమర్పయేత్ —

ఇత్యాదులపరంగా.

“కృతజ్ఞుకరిష్యామి భగవన్ని తేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతి
చాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవ పాదారవిద్యార్చనేన ఇత్యయా భగవ
త్కర్తృణా భగవత్తం వాసుదేవమర్పయిష్యామి” ఇతి సజ్జల్ప - “భగ
వతోబలేన భగవతోపీర్యేణ భగవత స్తేజసా భగవతః కర్తృణా భగవతః
కర్తృకరిష్యామి భగవతో వాసుదేవస్య” ఇతి బలమన్త్రమునుసన్ధాయ -
“భగవానేనస్వనియామ్య స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తి స్వ శేషతైకరసేనమయా
స్వకేయైశ్చోపకరణై స్సాన్విరాభనై క ప్రయోజనాయ పరమపురుషస్సర్వ
శేషీ స్వ శేపభూతమిదం, ఇత్యాఖ్యం, కర్తృస్వస్వైస్వప్రీతయే స్వయమేవ
కారయతి” ఇత్యనుసన్ధాయ—

మూఢ్యాహ్నిక స్నానవిధిః.

ప్రాతస్నానోక్తి ప్రకారేణ సజ్జల్పపూర్వకం భగవచ్ఛా
స్త్రోక్త స్నానజ్జల్పా, వస్త్రధారణం, మన్తస్మరణం, మానసికస్నా
నం, ఊర్ధ్వపుష్కా భారణం, దేవర్షి పితృతర్పణాఞ్చ పూర్వవత్కుర్యాత్

అథవా.

ధర్మశాస్త్రోక్తప్రకారేణ మృత్తికాగోమయాదికజ్జహిత్యా నద్యాదికజ్జ
త్వా-సుప్రత్యక్షితపాణిపాదః, తీరం సంశోధ్య, ద్వీరాచమ్య-త్రైః ప్రాణానా
యమ్య-అజ్జలిమ్బధ్యా “అస్తద్గురుభ్యోనమః” ఇతి గురుపరమ్పరాస్మరణ
పూర్వకం “శ్రీమాన్వేంకటనాథార్యః” ఇత్యారభ్య “అస్యాం శు
భతిథౌ శ్రీభగవదాజ్ఞయాభగవత్ప్రీత్యర్థజ్జర్కణ్యతాసిద్ధ్యర్థం, అస్మిన్
తీర్థే, అస్యాం నద్యాంవా, మాధ్యాహ్నిక స్నానజ్జరిష్యే” ఇతి సజ్జ-
ల్ప్య - “సమస్తజగదాధార శజ్ఞచక్రిగదాధర! దేహి దేవమనూనుజ్ఞాం
యుష్మత్తీర్థనిషేవణే” ఇతి సాజ్జలిబద్ధమ్భగవత్తమచుజ్ఞాప్య - తీర్థాధిదై-
వతం శ్రీరజ్జనాథాదికమనుజ్ఞాప్య-మార్వాం, “అశ్వక్రాంతేరథక్రాంతేవిష్ణు
క్రాంతే వసున్ధరా! శ్రీరసాధారితా దేవిరక్షస్వమామ్నదేవదే! ఉద్భృతాఽ-
సివ రాహేణకృష్ణేన శతబాహునా || భూమిర్ధేనుర్ధగణీ లోకధారిణీ, మృ-
త్తికేహన మేషాఽఽంయన్త యాదుష్కృతజ్జుతమ్ | త్వయాహతేన సా-
వేనజీ వామిశరదశ్శతమ్ | మృత్తికేదేహిమేపుష్టిన్వయిసర్వమ్మృత్తిష్టి-
తమ్” ఇతి మృదజ్జ గృహీత్వా . తీరం సంశోధ్య . సంస్థాప్య నాభిద-
ఘ్నజలేసరసి స్నాత్వా-మృదజ్జహిత్యా . “అశ్వక్రాంతే” ఇత్యాదిసప్త
నాక్యాన్యచ్చార్య-ఆర్చ్యములక మాత్రయా ఏకయామృదాశిర ఆలిప్య-
నాభేరుపరిచ్ఛాద్యాం, అథ స్తిస్మభిః, షడ్భిః సాదద్వయజ్జాలిప్య . “గన్ధ-
ద్వారాస్తు రాధర్షాన్నిత్యపుష్టాజ్జ రీషిణీమ్ | ఈశ్వరీగం సంభూతానా-
న్వామిహోపహ్వయే శ్రియం” ఇతి సర్వాజ్ఞే గోమయమాలిప్య స్నాత్వా-

“ఉదుత్తమం ... .. ఆయుఃప్రమోషీ^{*}” ఇతి వద్యచంపాదనసూక్తం,
 “అపోనా ఇదగ్ం ... .. భూగ్భవస్సు వరాపటం^{*}” ఇతియజుః, “అపోహి
 స్తా ... .. ఆపోజనయథాచనః^{*}” ఇతితిస్రః, “హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయః ...
 బలమోజోనిధత్త^{*}” ఇతి చతస్రః, “పనమానస్సు వర్జనః ... ..
 లునాతు^{*}” ఇత్యనువాకశ్చజఃత్వాప్రోక్ష్య - సూర్యమృణవేన నిరీక్ష్య-
 త్రిర్నిమజ్జ్య హిరణ్యశృంగమిత్యాద్యైః ప్రాతస్సానోక్తప్రకారేణకృత్యా.
 ప్రాతఃస్నానవత్, దేవర్షిపితృతిర్పణం, వస్త్రధారణం, మస్త్రస్నానం,
 మానసికస్నానం, ఊర్ధ్వపుష్కారణశ్చ కుర్యాత్. వస్త్రనిష్పీడన మా
 త్రంమాధ్యాహ్నిక సన్ధ్యాసానానంతరంకుర్యాత్.

మాధ్యాహ్నిక సన్ధ్యావస్తనవిధిః.

ద్విరాచమ్య - ప్రాణానాయమ్య - “శ్రీ భగవదాజ్ఞాయా భగవ
 త్ప్రీత్యర్థం, మాధ్యాహ్నికసన్ధ్యాముపాసిష్యే” ఇతి సజ్కుల్ప్య - “కృత
 శ్చకరిష్యామి భగవన్నిత్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేనమహావిభూతిచాతురాత్మ్య
 భగవద్వాసుదేవసాదార విహార్చనేన మాధ్యాహ్నికసన్ధ్యాసాననేన భగ
 వత్కర్తృణా భగవంతంవాసుదేవమర్చయిష్యామి” ఇతి సజ్కుల్ప్య -
 “భగవతోబలేన భగవతోవీర్యేణ భగవతిస్తేజసా భగవతఃకర్తృణా
 భగవతఃకర్తృ కరిష్యామి భగవతో వాసుదేవస్య” - ఇతిబలమస్త్రమను
 సన్ధాయ - “భగవానేన స్వనియామ్యస్వరూపసితిప్రవృత్తి స్వశేషతై
 కర సేనమహాస్వకీ యైశ్చోపకరణై స్సాంస్వరాధనైక ప్రయోజనాయ
 పరమపురుషస్సర్వశేషే స్వశేషభూతమిదమాధ్యాహ్నిక సన్ధ్యాసానాఖ్య
 జ్ఞుర్త్వస్వస్వైస్వప్రీతయే స్వయమెవకారయతి” ఇతి సాత్వికత్యాగజ్ఞు

* ఏతేమస్త్రాః సమూర్ణతయాధర్మశాస్త్రోక్తప్రాతిస్నాన ప్రకరణే ద్రష్టవ్యాః.

త్వా - "అపహిష్ఠేతి మస్త్రస్య" ఇత్యారభ్య "ఆత్మానం పరిషి చ్య" ఇతి పర్యంతం, ప్రాతస్సన్ధ్యావందనవత్ - "ఆపః పున స్విత్యనువాకస్య ఆప ఋషిః, అచక్షుష్కద్యః, బ్రహ్మణస్పతిగేవతా" ఇతి వ్యస్య - "అచామ్నా శ నే వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా - హస్తే ఆచమనజలజ్ఞప్తహీత్వా, "ఆపః పునన్తు పృథివీమృక్షానీ పూతాపునాతుమామ్, పునన్తు బ్రహ్మణస్పతి ర్భ్రష్టాపూతాపునాతుమామ్, య దుచ్ఛిష్టమభోజ్యం యద్వాదృశ్చరి త మ్మమ, సర్వమునన్తుచూమాపాః సత్యా ప్రతిగ్రహగ్ంస్వాహా" ఇత్య ను వాకేన, అపశ్చుశకేన ప్రాశ్య-ఆచమ్య - "దధిక్రావ్ణ ఇతి మస్త్ర స్య" ఇత్యారభ్య "రాక్షసముద్రా రహితాజ్ఞలి నాతోయేన" ఇతి పర్యంతం ప్రాతస్సన్ధ్యావందనవత్ - ఏక మస్త్రస్థ త్వా - అధ్యాత్మార్పణం, మూఢ్యాహ్నితి క్రమే, ప్రాణానాయమ్య - "మూఢ్యాహ్నిక సన్ధ్యాకాలాతిక్రమ ప్రాయశ్చి త్తార్థం, అధ్యప్రదానజ్ఞు రిషే" ఇతి సజ్జల్ప్య - "సస్త్రవ్యాహృతి" ఇత్యారభ్య "ధ్యాత్వా - స స్తిర్వ్య - ఆచమ్య" ఇతి పర్యంతం, ప్రాతస్స న్ధ్యావందనవత్ .

శ క్తశ్చేత్సూర్యాభిముఖ స్తిష్ఠన్నేన, ఆశ క్తశ్చేత్, ఆసీనః - జపేత్ - "ఆసనమస్త్రస్య" ఇత్యారభ్య "దశవారం" ఇతి పర్యంతం ప్రాత స్సన్ధ్యావందనవత్ - "మూఢ్యాహ్నిక సన్ధ్యాగాయత్రీ మస్త్రజపజ్ఞు రిషే" ఇతి సజ్జల్పే విశేషః - "ఆయాత్వీత్యను వాకస్య" ఇత్యారభ్య "ఇత్యనువా కేనానాహ్య" ఇతి పర్యస్తమ్నాత్రీ సన్ధ్యావందనవత్ - "మధ్యవి నేతు సావిత్రీం రవిమణ్డలమధ్యగామ్ । యజ ర్వేదం వ్యాహర స్మి శ్వేతాం శూలకరాం శివామ్ । యువతీం ద్రుదై వత్యాం ధ్యాయామి పృషవహనామ్" ఏవం

ధ్యాత్వా - "ఆసనాదిపాదశః" ఇత్యారభ్య "సవితాదేవతా" ఇతి
 పర్యంతం, ప్రాశస్త్యధ్యాయవస్తవత్ - "మాధ్యాహ్నికసన్ధ్యాదపే విని
 యోగః" ఇతిభేదః - "అస్త్రమస్త్రేణ" ఇత్యారభ్య "సంహతాఙ్గుళి
 కరద్వయం" ఇతి పర్యంతం, ప్రాశస్త్యధ్యాయవస్తవత్ - హృదయసమము
 ధ్యాయ-ఇతిభేదః - "కనిష్ఠి కామూల మారభ్య" ఇత్యారభ్య, "కుర్యాత్"
 ఇతిపర్యంతం, పూర్వవత్ - త్రిః ప్రాణానామయ్య - "మాధ్యాహ్నిక
 సన్ధ్యోపసానఙ్గుళి ష్టే" ఇతి నఙ్గుళ్యః - "ఉత్తమ ఇత్యను వాకస్య"
 ఇత్యారభ్య "ఉద్వాస్య" ఇతిపర్యంతం పూర్వవత్ - "ఆసత్యేనేతిష
 ఢ్యచస్య హిరణ్యస్తావముషిః, ఆద్యయోస్త్రీష్టువ్, చతస్పరాజ్ఞాయత్రీ
 జగత్పుష్టిక్రిష్ట భశ్చంద్రాంసి, సవితా దేవతా" ఇతిన్యస్య "మాధ్యాహ్నిక
 సన్ధ్యోపసానే వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా - "అస్మిన్నేన రజసానర్తమానోని
 వేశయన్నమృతమృత్యుచ్చ, హిరణ్యయేన సవితాభే నాదేవ్రా యాతి
 భువనావిషశ్చన్, ఉద్వయస్త మసస్పరి పశ్యన్తోజ్యోతి రుత్తరం, దేవదే
 వత్రా సూర్యమగన్, శ్యోతిరుత్తమం, ఉదుత్యజ్ఞాత వేదసందేసం వహ
 న్నికేతవః, ద్వుశే విశ్వామసూర్యం, చిత్రనే వానాముదగా దనీకఙ్గుత్సురి
 త్రస్యవరుణస్యాగ్నేః, ఆప్రాద్యావా పృథివీ అన్తరిక్షగ్ సూర్యఆత్మా
 జగతస్తస్మషశ్చ, తచ్చక్షుర్దేవ హితమ్మరస్తాచ్చుక్రముచ్చరత్, పశ్యేమ
 శరదశ్శతఙ్జీవేమ శరదశ్శత స్సన్దామశరద శ్శత మ్మోదామశరదశ్శత
 మ్భవా మశరదశ్శతగ్ శ్రణవామశ రద శ్శతమ్ప్రబ్రవామశరద
 శ్శత మజీతాస్సామశరదశ్శతం జ్యోక్తసూర్యస్తృశే, యఉదగాస్తహ

తోఽర్ణవా ద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్యచుధ్యాత్స మాపుషభో లోహి
తాక్ష స్సూర్యోవిపశ్చిన్న సాపునాతు" ఇతి ఆదిత్యముపసాయ - శేషం
ప్రాతస్సన్ధ్యావస్తనవత్ కుర్యాత్. మధ్యన్దినే తిక్రాస్తే దిన్మమస్కారం
ప్రతీచ్యాది కుర్యాత్ .

ప్రాతఃకాలోక్తకీర్త్యా ప్రాశామూమసజ్జల్ప ఋషి చ్ఛన్తోదేవతాజ్ఞ
న్యాసాదిపూర్వకం యథాశక్తి మూలమప్యర్చనేత్.

తతః సప్త నిష్క్రియజ్కుర్యాత్.

"భగవానేసస్వనిరూమ్య స్వరూపస్థితి ప్రస్ఫుత్తి స్వ శేషతైకరసేన మ
యాస్వకీయైశ్చోపకరణై స్సాంస్వరాధనైక ప్రయోజనాయ పరమపురుష
స్సర్వ శేషీ స్వ శేషభూతమిదం మాధ్యాహ్నిక సన్ధ్యోపాసనాఖ్యజ్కుర్తస్వపై
స్వప్రీతయే స్వయమేవకారితవాః" ఇతి సాత్విక త్యాగజ్కుర్త్యా - "ప్రతి
ఇచ్ఛకరిష్యామి భగవన్ని త్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతి చాతురా
త్మ్యభగవద్వాసుదేవ సాదారవిదార్పనేన మాధ్యాహ్నిక సన్ధ్యోపాస
నేన భగవాన్ప్రీయతాం వాసుదేవః" ఇతి మాధ్యాహ్నిక సన్ధ్యోపాసన
స్మరణవతి సమర్పయేత్

భగవదారాధనక్రమః.

ఆజానుసాదా, ఆకూర్పరం శాణీవక్షాశ్శ్వాచాస్తః, తత్తత్తేత్రా
ధీశం శ్రీరజ్జనాథాదికం, భగవంతం, మనసాభ్యర్చ్య - పూజాగృహోద్భవ
ర్దూరతోఽవస్థాయ. "చక్షాదిద్వారశాఖేభ్యోనమః." ఇతి సూర్యమ్యగన్ధాది
భిరభర్చ్య-ఆత్మప్రవేశనం యాచిత్వా - తైర్దత్తానుజ్ఞో ద్వారశార్యేఽ
వస్థాయ - అస్త్రమస్త్రేణా భిరుప్రీతం, పుష్పం, దుష్టజన్తుపలాయనా

౧౦ దేవగృహస్థః ప్రాప్య - దేవగృహ స్థానాదవిన్యాసపూర్వకమ్
 విశ్య - "కూర్కాదీన్ దివ్యలోక స్తదను మణిమయ మ్మణ్డప స్తత్ర శేష స్త
 స్త్రిన్ ధర్మాదిపీఠ స్తదపరికిమల జ్ఞానరగ్రాహిణీశ్చ విష్ణుద్వేషీర్విభూషా
 యుధగణముగగమ్నాయకే నైవతేయం సేనేశద్వారపాలాన్ కుముద
 ముఖగణాన్ విష్ణుభక్తాన్ ప్రపద్యే - ॥ నమోనమో వాఙ్మనసాతిభూమ
 యే నమోనమో వాఙ్మనసైకభూమయే । నమోనమోఽన స్తమహావి
 భూతియే నమోనమోఽన స్తదయైకిస్థితే ॥ నధర్మనిష్ఠోఽస్తి నచాత్మవే
 గీ నభక్తి మాం స్త్వచ్ఛరణావధే । అకించనోఽనన్యగతిశ్శరణ్య త్వత్పా
 దమూలం శరణమ్ప్రపద్యే ॥ అపరాధసహస్రభాజనమ్పతితమ్భిమ భ
 వార్హస్మాదరే అగతిం శరణాగతం హరే కృపయా కేవల మాత్మసాంకు
 రు ॥ అనుర్యాదః త్సుదశ్చలమతిరసూయాప్రసవభూః కృతఘ్నో దుర్తానీ
 స్కరవరనశో వజ్ఞనవరః । సృశంసః పాపిః కథమహమితో దుఃఖజలధేర
 పారాదు తీర్ణ స్తవపరిచరేయజ్ఞరణయోః" ఇత్యాదిభిశ్చోక్తైర్భగవత్త
 మష్టాశేన ప్రణయ్య - ప్రవక్షిణీ కృత్య - సాక్షతానిపుష్పాణిప్రకీర్య -
 కర్పూరాగరుచంద్రైర్దూపయిత్వా - తాశత్రయపూర్వకం, ఘట్టా నాదేన
 భగవత్తంప్రబోధ్య - ప్రణవేన అస్త్రమస్త్రేణ చ కవాటోద్ఘాటనశ్చు
 త్వా విఘ్నేనాభిగమనారాధనేప్రాతరకృతే "క్యాసల్యా సుప్రజారా
 మ" ఇత్యాదిభిస్సమ్పాద్య - నిశ్చయే ప్రదేశే "ఓంభూంభూమ్యై నమః"
 ఇతి భువంసస్థుప్య మూలమస్త్రేణ దక్షిణకరేణ "శోషయామి" - తేన
 మస్త్రేణ "వాహయామి" తేనైవమస్త్రేణ వాయుకరేణ "ప్లావయామి" ఇతి
 తన్యాయోగ్యతామాపాద్య - అస్త్రమస్త్రేణ రత్నోజ్జుత్వా సురభిముద్రా
 మ్పదర్శ్య - దార్శన్యదుమయంవా ఆత్మన ఆసనద్వేష్య పురస్తాద్దక్షిణతస్సం
 స్తీర్య - సచ్ఛేదేనాస్త్ర మస్త్రేణాభిమన్య - "ఆసనమస్త్రస్య పృథివ్యా
 మేరుప్యపృథుషిః - నుతలజ్ఞానః - శ్రీ కూర్మోదేవతా" ఇతి న్యస్య - "ఆసనే

వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా - "పృథ్విత్వయాభృతా లోకా దేవిత్వం
విష్ణునాభృతా । త్వత్త్వధారయ మాన్దేవి పవిత్రజ్జురుచాసనమ్" ఇతి సా
మాన్యతః ప్రాప్తమస్త్రేణ పద్మాసనస్వస్తికాసనాదిపేక్షకమనలమ్భ్య -
ఆసీనః, "అస్తద్గురుభ్యో నమః" ఇత్యాది గురుపరమ్పరయా భగవంతం
శరణముపగమ్య - తమేన ప్రాప్య త్వేన ప్రాప్తత్వేనానిష్ఠనివర్తిక త్వేన
చ యథావస్థితస్వరూపరూపగుణవిభూతిలీలోపకరణవిస్తార మనుసన్ధాయ
కరిష్యమాణభగవదారాధనపర్యంతాతిమాత్రప్రీతిజనకానుభవజనకాత్య
ప్రియావీరత విశదతమప్రత్యక్షరూపానుభానానుకూల మనోమృత్తిసిద్ధ్య
ర్థం, ద్వయోచ్ఛారణ పూర్వకం, "అఖిలహేయ" ఇత్యాది "అనన్య
శరణ స్వత్వా దారవిన్దయుగళం శరణమహం ప్రపద్యే" ఇత్యంతం
బృహద్గద్య మనుసన్ధాయ - సాక్ష ప్రపదన మనుషాయ - తదశక్తా
న్యాసదశకంవాను సన్ధాయ - తత్ప్రకారః - "అహమ్మద్రక్షణ భరోమ
ద్రక్షణ ఫలంతథా । నమమ శ్రీమతే రేవేత్యాత్మానం నితీ పేద్భుధః ॥ స్వ
స్వామ్యుకించన శ్రీమన్ననుకూలోన్యవర్జితః । విశ్వాస ప్రాథనా పూర్వ
మాత్మరక్షాభరన్త్యయి ॥ స్వామిన్వశేషం స్వవశం స్వభరత్వేన నిర్భ
రమ్ । స్వదత్తస్వధియాస్వార్థం స్వస్తిస్వస్యసి మాంస్వయమ్ ॥ శ్రీమన్నభీ
ష్టపరదత్వామస్తి శరణజ్ఞతః । ఏతద్దేహవసానే మాన్వత్వాద చూపయ
స్వయమ్ ॥ త్వచ్ఛేష శ్వేస్థిరధియన్వత్ప్రేక్షప్రయోజనమ్ । నిషిద్ధ
కామ్యరహితజ్జురుమాన్నిత్యకిజ్జరమ్ ॥ దేవీభూషణహేత్వాది జుష్టస్య
భగవంస్తవ నిత్యన్నిరపరాధేషు కైజ్జుర్యేషు నియుజ్జ్వనమామ్ ॥ మా
మృదీయచ్ఛ నిఖిలశ్చేతినాచేతనాత్మకమ్ । స్వకైజ్జుర్యోపకరణం సరద
స్వీకురు స్వయమ్ ॥ త్వదేకరత్యుస్యమమత్వమేన కరుణాకర । నప్రపర్తయ
పాపానిప్రవృత్తాని నివర్తయ ॥ అస్మత్ప్యానాశ్చక్రిరణజ్జుత్వానాం వర్జనచ్ఛ
మే । తుమస్వ నిఖిలస్తేన ప్రణతార్తిహాగ ప్రభో ॥ శ్రీమన్నయతపశ్చాజ్ఞం

మద్రక్షణభార్యణమ్! అచీకరస్వయం స్వస్తిన్నతోఽహమిహనిర్భరః॥
సంసారావర్తనేగ్రహశమనశుభదృగ్దేశికషేషితోహం సస్త్వకోఽనైవైరు
పాయైరనుచితచరితేష్వద్య శాంతాభిసన్ధిః । నిశ్శబ్దస్తత్త్వదృష్ట్యా నిరవ
ధికదయమ్పూర్ణ్య సంరక్షకత్వాం వ్యస్య త్వత్పాదపద్మే వరదనిజభరన్ని
ర్భరోనిర్భయోఽస్మి” ఇతి.

తజ్జనిత భగవత్ప్రసాదోపబృష్టత మనోవృత్తి స్తమేవభగవస్త
మాత్మనస్సామిత్వేనానుసన్ధాయ - అత్యర్థప్రియావితవిశదతమ ప్ర
త్యక్షరూపానుభూయేన ధ్యాయన్నాసీత. తతస్తదనుభవజనితాతిమాత్ర
ప్రీతికారితపరిపూర్ణకైజ్జ్యాయాపపూజా మారభేత.

అష్టావింశతికృత్వో మనసాఽవర్తితేన మూలమస్త్రేణ (ధర్మశా
స్త్రోక్తేనవా) (త్రిః ప్రాణానాయమ్య “కృతఞ్చకరిష్యామి భగవన్ని త్యేన
భగవత్ప్రత్యర్థేన మహావిభూతిచాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవపాదారవిందా
ర్చనేనేజ్యారాధనేనభగవత్కర్మణా భగవంతం వాసుదేవమర్చయిష్యామి”
ఇతిసంకల్ప్య - “భగవతోబలేన భగవతోపిద్యేణ భగవతస్తేజసా భగ
వతఃకర్మణా భగవతః కర్మకరిష్యామి భగవతోవాసుదేవస్య” ఇతిబలమ
స్త్రమను సన్ధాయ - “భగవానేన స్వనియామ్యస్వరూపస్థితిప్రవృత్తి స్వ
శేషతైకరసేనానేనాత్మనా స్వకీయైశ్చ దేహేంద్రియాస్తః కరణైస్సర్వకీ
యకల్యాణతమద్రవ్యమయానౌపచారిక సాంస్పర్శికాభ్యవహరికాదినమ
స్తభోగానతిప్రభూతానతిపిఠసతమానతినమగ్రా సత్యస్త భక్తికృతానఖిల
పరిజనపరిచ్ఛదాన్వితాయ స్వస్మై స్వప్రీతయే స్వయమేవ ప్రతిపాదయితు
ముచక్రమతే” ఇతిమను సన్ధాయ.

భూతశుద్ధి క్రమః.

“ఓం లాం నమః పరాయ స్వాత్మ నే నమః” ఇతి శాదయోర్న్యాయ
సమ్మర్పణ పృథివీజన్మతన్మాత్రే విలాపయామి - గన్ధతన్మాత్ర మప్సువిలాప
యామి” ఇతి చి స్తయేత్.

“ఓం నాం నమః పరాయ నివృత్త్యాత్మ నే నమః” ఇతి గుహ్యే
న్యాసమ్మర్పణ - “అహో రసతన్మాత్రే విలాపయామి - రసతన్మాత్ర స్తేజసి వి
లాపయామి ” ఇతి చి స్తయేత్.

“ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మ నే నమః” ఇతి హృదయే
న్యాసమ్మర్పణ - తేజో రూపతన్మాత్రే విలాపయామి - రూపతన్మాత్రం వా
యా విలాపయామి” ఇతి చి స్తయేత్.

“ఓం యాం నమః పరాయ పురుషాత్మ నే నమః” ఇతినాసాగ్రే న్యా
సమ్మర్పణ - “వాయుం స్పర్శతన్మాత్రే విలాపయామి - స్పర్శతన్మాత్ర
మాకాశే విలాపయామి” ఇతి చి స్తయేత్.

*“ఓం సోం నమః పరాయ పరమేష్ఠ్యాత్మ నే నమః” ఇతి మూ
ర్ధ్ని న్యాసమ్మర్పణ - “ఆకాశం శబ్దతన్మాత్రే విలాపయామి - శబ్దతన్మా
త్రం సూర్యసనచక్షు స్త్వోఞ్చిత్రాణి జ్ఞానేంద్రియాణి, ఉపస్థ పాయుపా
దపాణి వాగ్రూప కిర్ణేంద్రియాణి మనశ్శబ్దహజ్జ్కారే విలాపయామి -
అహజ్జ్కారమ్మహతి విలాపయామి - మహాస్తమ్మకృతౌ విలాపయామి -
ప్రకృతి స్తమసి విలాపయామి - తమః పరమాత్మ న్యేకేభావయామి” ఇతి
తత్త్వానాం సంహారంచి స్తయేత్.

తతశ్చ ప్రాణాయామేనై కేసములమస్త్యస్త్రీణేనచాణినా నా

*ఎతేషజ్ఞాప్రవహోపనిషన్తన్మాః. ఎతేష అన్తేనమశ్శబ్దంకేచిన్న పతన్తి.

భిదేశే న్యస్య - మన్తోద్భూత చణ్డవాన్యూప్యాయిత నాభిదేశస్థ వా
యునా శరీరమన్తర్పహిశ్చ సర్వస్తత్త్వక్రమేణ * “శోషయామి” ఇతివిశో
ష్య- పునఃప్యప్తామిశతీకృత్వో మనసా ఆన ర్తితేన మూలమన్త్రేణ (సా
ణానాయమ్య - మూలమన్త్రస్త్రక్షిణేనచాణినా హృదయే న్యస్య, మన్తో
ద్భూతి చక్రకాగ్నిజ్వాలోపబృంహితజ్వారాగ్నినా తత్తత్సమష్టిప్రవీన స
ర్వతత్త్వ సర్వకిల్బిష సర్వాజ్ఞానతద్వాస సం స్వదేహ స్తత్త్వక్రమేణ† “దా
హయామి” ఇతి దధ్వా - దగ తత్తత్సమష్టిప్రవీనసర్వతత్త్వ సర్వకిల్బిష
సర్వాజ్ఞాన తద్వాసనో భూత్వా భగవద్దక్షిణసాదాజ్ఞుష్ఠా దధస్తాన్ముల
మన్త్రేణ స్వాత్మానమ్ప్రవేశయేత్ - అపరేణసాణాయామిన భగవత్ప్రసా
దేన భగవత్కింకరతా యోగ్యతామూసాద్య- తస్మాదాదాయ - తద్వా
మసాదాజ్ఞుష్ఠాదధస్తాన్ములమన్త్రేణ స్వాత్మానం విన్యస్య - భగవద్వామ
సాదాజ్ఞుష్ఠసఖశీతాంశుమణ్డలగళద్దివ్యా మృత ధారయాఽఽత్మానమభిషే
చ్య, భగవత్ప్రసాదేన తదమృతమయం సగ్నైకై జ్ఞుర్య మనోహరం సర్వ
కైజ్ఞుర్యయోగ్యం శరీరముత్పన్నస్థాన్త్యా - తస్మిన్ శరీరే పశ్యాన్విపని
షన్తన్త్యాః సృష్టిక్రమేణ న్యస్యేత్ - తత్ప్రకారః-

“ఓం షం నమః పరాయ పరమేష్ఠ్యైత్త నే నమః” ఇతి మూర్ధ్ని
న్యాసజ్ఞుర్యః “పరమాత్మనః తమఉత్పాదయామి-తమనః ప్రకృతిము
త్పాదయామి-ప్రకృతేర్హస్త ముత్పాదయామి-మహతోఽహజ్ఞుర
ముత్పాదయామి - అహజ్ఞురాద్భూత రసన చక్షు స్తవ్రోఽన్త్రాణి
జ్ఞానేన్ద్రియాణి, ఉపస్థ పాయుసాదపాణి వాగ్రూపకర్తేన్ద్రియాణి మనశ్శబ్ద

* “పృథివీం శోషయామి - గన్తతన్త్రాతం శోషయామి” ఇత్యారభ్య క్రిమేణ
“తిమశ్శోషయామి” ఇతిపర్యంతం శోషణస్థాన్త్యా-

† హార్షవత్-

తస్మాత్త్రిభిర్వాత్సాదయామి - శబ్దతస్మాత్తాదాకాశముత్పాదయామి" ఇతి చిన్తయేత్ -

"ఓం యాం నమః పరాయ పుగుహత్త నే నమః" ఇతి నాసాగ్రే న్యాసఙ్కుర్వత్ "ఆకాశాత్ స్పర్శతస్మాత్ ముత్పాదయామి - స్పర్శతస్మాత్ ద్వాయముత్పాదయామి" ఇతి చిన్తయేత్ -

"ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్త నే నమః" ఇతి హృదయేన్యాసఙ్కుర్వత్ "వాయోరూపతస్మాత్ ముత్పాదయామి - రూపతస్మాత్ తేజ ఉత్పాదయామి" ఇతి చిన్తయేత్ -

"ఓం వాం నమః పరాయ నివృత్త్యాత్త నే నమః" ఇతి గుహ్యేన్యాసఙ్కుర్వత్ "తేజో రసతస్మాత్ ముత్పాదయామి - రసతస్మాత్ తాప ఉత్పాదయామి" ఇతి చిన్తయేత్ -

"ఓం లాం నమః పరాయ సర్వాత్త నే నమః" ఇతి పాదయోర్న్యాసఙ్కుర్వత్ "అవోభృగధృతస్మాత్ ముత్పాదయామి - గధృతస్మాత్ తృప్తిభి ముత్పాదయామి" ఇతి చిన్తయేత్ -

ఏవయూతం పరిశుద్ధదేహస్థాత్వా పురతి ప్రాణాయామేనై కేన భగవద్వామపాదాఙ్కుషవినిస్సృతామృతి ధారయా ఆత్మాన మభిషిచ్య-
కృతలాఙ్ఘనో ధృతోర్ధ్వ పుణ్డ్రః.

"అస్య శ్రీమదష్టాక్షర మహామన్తస్య అన్తర్యామి నారాయణఋషిః (బదరికాశ్రమవాసీ శ్రీమన్నారాయణఋషిర్వా) దేవీగాయత్రీ చృద్ధః, పరమాత్మా శ్రీమన్నారాయణోదేవతా" ఇతిన్యస్యేత్ - అఙ్ఘరి మృద్ధా - "అంబీదం - ఆయశక్తిః - మంకీలకం - హ్రీంకవచం - ఐం

స్త్రం-బుద్ధిస్త్రం-కాదిరస్య-పదాత్తాదిస్త్రం-శ్రీవైకుంఠేత్రం-
జనపరమాత్మ నోస్త్వస్వామిభావస్సమ్మథః - శ్రీభగవదారాధనార్థే
వినియోగః" ఇత్యుక్త్వా - మూలము స్తోత్ర పూర్వవత్ హస్తశుద్ధిజ్ఞా-
త్వా న్యాపకన్యాసం కరణ్ణలీఘం హృదయాద్యజ్ఞేఘచాక్షరన్యాసంచకు-
ర్యాత్, తదనంతరమపదన్యాసంకుర్యాత్. తత్ప్రకారః —

"ఓం ఓం అక్షుష్టాభ్యాం నమః" ఇతి అక్షుష్టయో స్త్రస్వీభ్యాంస్యస్య-
ఓంనమః త్విస్వీభ్యాం నమః" ఇతి త్విస్వీరజ్జుష్టాభ్యాం స్యస్య - "ఓం
నారాయణాయ మధ్యమాభ్యాం నమః" ఇతి మధ్యమయోరజ్జుష్టాభ్యాం
స్యస్య - "ఓం ఓం అనామికాభ్యాం నమః" ఇతి అనామికయో రజ్జుష్టా-
భ్యాం స్యస్య - "ఓం నారాయణాయ కరణల కరపృష్టాభ్యాంనమః" ఇతి
కరతల కరపృష్టయోః పరామృశ్య - ఇతి కరిన్యాసః—

"ఓం ఓం జ్ఞానాయహృదయాయ నమః" ఇతి అక్షుష్టయుక్తత-
ర్జన్యా హృదయే స్యస్య - "ఓం నమః ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా" ఇతి
అనజ్జుష్టాభిజ్ఞులీభిర్ స్త్రకే స్యస్య - "ఓం నారాయణాయ శక్త్యై శిఖాయై
వాషట్" ఇతి అక్షుష్టనాశేన అధోముఖేన ముష్టిగా శిఖామధ్యేస్యస్య -
"ఓం ఓం బలాయ కవచాయహుమ్" ఇతి కణ్ఠాది కట్యంతాంత నుమ్మాణి-
భ్యాంవర్తపత్స్పృష్ట్యా - "ఓం నమః తేజసే నేత్రాభ్యాం వాషట్" ఇతి
తర్జనీమధ్యమాగ్రాభ్యాం యుగపక్షేత్రద్వయే స్యస్య - "ఓం నారాయ-
ణాయ వీర్యాయస్తాయ ఫట్" ఇతి సాస్త్రవృత్తేన సాక్షుష్ట తర్జన్య-
గ్రాణి పూర్వాద్యాశ్చతుర్దిశః పూర్వం పశ్చాదగ్వాదివిదిశశ్చబద్ధీయా-
త్ - ఇత్యుక్తన్యాసః—

తతోయాగమారభేత - “భగవానేనస్యనిమూమ్యస్వ రూపస్థితి ప్రవృత్తిస్వశేషతైకరసేనానేనాత్మనా స్వకీయైశ్చ నేహేద్వియాస్తకరణైఃస్వకీయకల్యాణతమద్రవ్యమయా నౌపచారికి సాంస్పర్శికాభ్యవహారి కాది సమస్తభోగా నతిప్రభూతా నతిప్రియతనూ నతిసమగ్రా నత్యస్తభక్తికృతా నఖిలపరిజనపరిచ్ఛదాన్వితాయ స్వస్తి స్వప్రీతయే స్వయమేవ కా రయతి” ఇతి పూర్వవద్ధ్యాత్వా-హృదయకమలమధోముఖమూర్ధ్వముఖ మున్నమయ్య-బాహ్యతో వక్ష్యమాణాధారశక్త్యానికల్పనక్రమేణ యోగపీతాస్తజ్కల్పయిత్వా - పర్యజ్కుం నాగరాజఞ్చ కల్పయిత్వా - తస్య పీఠస్య దక్షిణపార్శ్వతస్సాన్వితానమాసీనం విచిన్త్య-తత్పీఠస్యపరి “సస్య మ్మాదం” ఇతి శ్లోకరీత్యా వక్ష్యమాణక్రమేణ సపరివారమృగవస్తం విచిన్త్య-ధ్యాత్వా-“సావణ్ణే స్థాలివ ర్యే మణిగణఖచితే గోఘృతాక్తా నుప క్వాన్ భక్ష్యాన్భోజ్యాన్శ్చ తేహ్యస్సరమమపి హవిశ్శృప్య మన్నం నిధా యు నానాశాక్తైరుపేతం సుదధిమధుఘృత క్షీరసానీయయు క్తంతామ్బు లఞ్చత్త యూగే ప్రతిదివసమహ మ్తానసజ్కల్పయామి” ఇతి శ్లోకో క్తరీత్యా మానసైరతిమానుషై సాంస్పర్శికౌపచారికాభ్యవహారికై ర్భౌగై రభ్యర్చ్య - భగవత్తమ్సృణమ్య - ప్రసాద్య-

“భగవత్ పుణ్డరీకాక్ష హృద్యాగస్త మయా కృతం ఆత్మసాత్కురు దేవేశ బాహ్యైస్తాన్వం సమ్యగర్చయే || విభో సకలలోకేశ ప్రణతార్తి హరామృత | త్వమ్భక్త్యా పూజయామ్యద్య భోగై రర్ఘ్యదభిః క్రమాత్ ||” ఇతి బాహ్యయాగమృతే నివేద్య - తదనుజ్ఞాతః, చక్షాదిగ్వార పాలాన్ గంధాదిభిరభ్యర్చ్య - సమ్భారాన్ సమ్భృత్య - ఆత్మనో వామ పార్శ్వే జలభాజనే తోయముత్సార్య - గన్ధపుష్పయుతజ్జుత్వా - మూలమస్త్రేణ సప్తకృత్వోభిమన్త్య - మూలమస్త్రేణ విశోష్య, దధ్వా-ది వ్యామృతమయవ్యోయముత్సాద్య - అస్త్రమస్త్రేణ రక్షోజ్జుత్వా-సుర

భిముద్రామృదర్య-అన్యాని పూజాద్రవ్యాణ్యత్తన్ దక్షిణసార్వే ని
ధాయ -మూలమస్త్రేణ శోషణదాహనప్లాననై ర్యోగ్య తామాపాద్య-పు
రితస్సాస్త్రిణే పీఠే దేవప్రాచీక్రమేణ ఆగ్నేయాదికోణేషు, క్రమేణ అ
ర్ఘ్యై, పాద్య, ఆచమనీయ, స్నానీయ, పాత్రాణి, మధ్యే శుద్ధోదకపాత్ర
* ఇన్ధినిధాయ-మూలమస్త్రేణ స్త్రీస్త్రేణా ప్రత్యక్ష్య - శోషణ దా
హన ప్లాననాని కృత్వా - సంస్కృతతోయేన తాని పూరయిత్వా—

అర్ఘ్యైశ్చే—సిద్ధార్థం - అక్షతా - కుశాగ్రం - తిలం -
యవం - గంధం - ఫలం - పుష్పం -

పాద్యపాత్రే—దూర్వాం - విష్ణుపరీం - శ్యామాకం - పద్మం -
అక్షతా - తిలం -

ఆచమనీయపాత్రే—ఏలం - లవణం - తక్కిలం - జాతీం -
కర్పూరం - చందనం - లామజ్జం-పుష్పాణి -

స్నానీయపాత్రే— గంధం-సర్వాష ధీ + - రత్నం - ఫలం-బీజం
కుశం - తిలం-అక్షతా-చది - క్షీరం - ఘృతం - రజనీం-చనిక్షిపేత్.

ద్రవ్యాలాభే శులసీంవానిక్షిపేత్ - అర్ఘ్యాదిపాత్రాణి సాణినా
మూలమస్త్రేణాభి మస్త్ర్య- ఓం సమోభగవతే అర్ఘ్యమృరికల్పయా
మి" ఇతిర్ఘ్యమృరికల్పయేత్ - "ఓం సమోభగవతే పాద్యమృరికల్పయా
మి" ఇతిపాద్యమృరికల్పయేత్ - "ఓం సమోభగవతే ఆచమనీయ మృరి
కల్పయామి" ఇతి ఆచమనీయమృరి కల్పయేత్ - "ఓం సమోభగవతే
స్నానీయమృరికల్పయామి" ఇతిస్నానీయమృరికల్పయేత్ - "ఓం సమో
భగవతే శుద్ధోదకమృరికల్పయామి" ఇతి శుద్ధోదకమృరికల్పయేత్ -
తతోఽర్ఘ్య పాత్రజలముద్ధరిణ్యాఽదాయ - మూలమస్త్రేణాభిమస్త్ర్య

* ఏతేషం పాత్రాణాం ప్రతిదినం వినిమయే యథా నస్యార్థా పరికల్పయేత్.

+ కోషంహంసి పారిదేవ్య ముం తైలేషు చమృతాః | ఏచా కచోర మస్తాశ్చ
సర్వావధ్య! ప్రకీర్తితాః,

యాగభూమిం సర్వాణి యాగద్రవ్యాణ్యత్సానం ప్రత్యేకమ్ప్రాయశ్చ -
ఆసనస్పృశకల్పయేత్ - తత్ప్రకారః -

ఆధారశక్త్యాది పీఠకల్పనమ్.

ఓం ఆధారశక్త్యై నమః	}	ఇతి యథాస్థానముపర్యుపరి ధ్యాత్వా - ప్రణమ్య,
ఓం ప్రకృత్యై నమః		
ఓం అభిలజగదాధారాయ కూర్మయాపిశే నారాయణాయ నమః		
ఓం ఆనన్దాయ నాగరాజాయ నమః		
ఓం భూంభూమ్యై నమః		
ఓం శ్రీవైకుంఠాయ దివ్యలోకాయ నమః	}	ఇతి శ్రీవైకుంఠ దివ్యలోకం ధ్యాత్వా - ప్రణమ్య,
ఓం శ్రీవైకుంఠాయ దివ్యజనపదాయ నమః		
ఓం శ్రీవైకుంఠాయ దివ్యజనపదాయ నమః	}	ఇతి దివ్యజనపదం ధ్యాత్వా ప్రణమ్య,
ఓం శ్రీవైకుంఠాయ దివ్యనగరాయ నమః		
ఓం శ్రీవైకుంఠాయ దివ్యవిమానాయ నమః	}	ఇతి దివ్యవిమానం ధ్యాత్వా ప్రణమ్య,
ఓం ఆనన్దమయాయ దివ్యమణిపరత్నా య నమః		
ఓం ఆనందరూపాయానన్దాయనాగ రాజాయనమః	}	ఇతి ఆనందం ధ్యాత్వా ప్రణమ్య,
ఓం అధర్వాయ పీఠపాదాయ నమః ఇత్యాగ్నేయాం		
ఓం జ్ఞానాయ పీఠపాదాయ నమః ఇతి వైర్వత్యాం	}	పీఠపాదాన్ విన్యస్య, ధ్యాత్వా, ప్రణమ్య,
ఓం వైరాగ్యాయ పీఠపాదాయ నమః ఇతి వాయవ్యాం		
ఓం దిశ్యాయ పీఠ పాదాయ నమః ఇత్యేశాన్యాం		
ఓం అధర్వాయ పీఠగాత్రాయ నమః ఇతి ప్రాచ్యాం		
ఓం జ్ఞానాయ పీఠగాత్రాయ నమః ఇతి దక్షిణస్యాం	}	పీఠగాత్రాణి న్యస్య- ధ్యా త్వా - ప్రణమ్య,
ఓం వైరాగ్యాయ పీఠగాత్రాయ నమః ఇతి పశ్చిమాం		
ఓం అశ్వరూపాయ పీఠగాత్రాయ నమః ఇత్యుత్తరాం		
ఓం అశ్వరూపాయ పీఠగాత్రాయ నమః ఇత్యుత్తరాం		

ఓం ఏభిః పరిచ్ఛిన్నైతనవే పీఠభృతే సదాత్మనేన
స్తాయ నాగరాజాయ నమః

ఇతి సదాత్మకం సర్వకార్యో
న్ముఖం విభుమస్తనం విన్య
స్య ధ్యాత్వా ప్రణమ్య,

తదుపరి,

ఓం ఆప్తదశపద్యాయ నమః

ఇతి అప్తదశపద్యం విన్యస్య

తస్య అప్తసు దశేషు,

ఓం విమలాద్యై చామరహస్తాయై నమః - ఇతి
పూర్వదశే

ఓం ఉత్కర్షిణ్యై చామరహస్తాయై నమః -
అగ్నేయదశే

ఓం జ్ఞానాయై చామరహస్తాయై నమః -
దక్షిణదశే

ఓం క్రియాయై చామరహస్తాయై నమః -
నైర్వృతదశే

ఓం యోగాయై చామరహస్తాయై నమః -
పశ్చిమదశే

ఓం ప్రత్యేష్ఠ్యై చామరహస్తాయై నమః -
వాయవ్యదశే

ఓం సత్యాయై చామరహస్తాయై నమః -
ఉత్తరదశే

ఓం ఈశానాయై చామరహస్తాయై నమః -
విశానదశే

విమలాద్యా హరే ర్ముఖం
వీక్షమాణాః, కరేణైకేన చా
మరాణిద ధతీస్వ లబ్ధు
తాః,
ఇతరైకహస్తేన శిరోనిహీ
తేన సమస్యస్త్రీ రస్తా ధ్యా
త్వా - ప్రణమ్య-గఢాదిభి
రభ్యర్చ్య,

ఃరితా పూర్వభాగే

ఓం అనుగ్రహాయై చామర హస్తాయై నమః

ఇతి పూర్వోక్త రూపా
హనుగ్రహాయైచామరహస్తాం
విన్యస్య - ధ్యాత్వా-
ప్రణమ్య.

ఓం జగత్ప్రకృతయే దివ్యయోగ పీఠాయ నమః

ఇతి జగత్ప్రకృతిభూతమా
ధార శక్త్యాద్యభిలదేవతా
మయమద్భుతం యోగ పీఠం
విన్యస్య - ప్రణమ్య
అభ్యర్చ్య,

ఓం దివ్యయోగ పర్యక్షాయ నమః

ఇతి దివ్యయోగ పర్యక్షం
విన్యస్య.

ఓం సహస్రఫణామణిమణ్డితాయానస్తాయ
నాగరాజాయ నమః

ఇతి మధ్యేష్టర్ణీకృత విగ్రహం
రజ తాదినిభ మున్మితృద
పత్రాయణేక్షణం శైల్యసౌగ
ధ్య సౌమమర్య మార్దవాదిగు
ణాకరం విరాసమివ ఫణామణి
సహస్రం వితత్యాసీనమనస్తం
నాగరాజం విన్యస్య-ధ్యాత్వా
అభ్యర్చ్య

ఓం పాద పీఠాత్తేనస్తాయ నాగరాజాయ నమః ఇతి పురతః పాదపీఠం విన్యస్య,
పురతః పార్శ్వతః పశ్చాదపి నర్వతః,

ఓం సర్వపరివారాణామృద్ధాసశ్చైవ నమః ఇతి పద్మాసనాని విన్యస్య
యోగ పీఠస్య పశ్చాత్ పురతః ప్రాగుత్తరేచ క్రమేణ,

ఓం అనన్త గరుడ విన్యస్యేనానాం నవీతకపద్మా
సశ్చైవ నమః

ఇతి నవీతక పద్మాసనాని
విన్యస్య -
సర్వత్ర పుష్పాక్షతాన్యకీర్య-
ధూపైర్ధూపయిత్వా -

యోగ పీఠస్య పశ్చిమోత్తర దిగ్భాగే సమీపతః,

ఓం అనన్తదురుభ్యో నమః

ఇతి రహస్యత్రయ గాయత్రీ ప్రవా
త్యాక్, తదర్థోపదేష్ట్యాక్, ఇ
జ్యాప్రయోగ శిక్షకాక్, భరన
మర్పణ కల్పాకాంశ్చ, సర్వాక్
గురూక్, తదీయాక్ గురూంశ్చ,
ధ్యాత్యా-ప్రణమ్య, గన్ధాద్యైరభ్య
ర్చ్య - ఆభివాద్య - ప్రసాద్య "గు
ర వస్తదీయగురవో దిశస్తు మమసా
ధ్వనుగ్రహమ్| యుష్మదుపజనితకత్తి
మతిరివాంహరిమర్చయామిగ తభీః ప్ర
సీవతి" ఇతి ప్రణమ్య-అనుజ్ఞాప్య-భ
గవద్భాగవతార్థేతి—

ఓం ప్రభుతే నారాయణాయ నమః

ఇతి కల్పితే నాగభోగే సమాసీ
నం, భగవత్సన్నారాయణంపుష్టరీక
దశామలాయతేక్షణం, కిరీట ముకు
ట హారకేయూర కటకాది సర్వ
భూషణైర్భూషితం, ఆకుఞ్చిత దక్షి
ణ పాదం, ప్రసారిత వామపాదం,
దక్షిణ జానువ్యస్తప్రసారితదక్షిణభు
జం, నాగభోగేవిన్యస్త వామభుజం,
ఊర్ధ్వభుజద్వయేన శభ్రచక్రధరం,
సర్వేషాం సృష్టిస్థితి ప్రళయహేతు
భూతం, అష్టనాభం, “విరాజమా
నః” “చకాసతం” “ఉదగ్ర”
“ప్రబుద్ధ” “స్ఫురత్” “అపూ
ర్వ” “అచింత్య” పరమ సత్త్వ
పశ్చాత్ క్తిమయ విగ్రహం, పశ్చా
పని షష్ఠస్త్రైః ధ్యాత్వా—

“భగవత్ సమారాధనాభిముఖోభవ” ఇతి ప్రార్థ్య—మూలమస్త్రీణ
దణ్డనత్ప్రణమోతాయ— “బ్రహ్మాద్యాస్సకలాదేవా యన్నస్కర్తు మపీ
శ్వరాః । సపతభగవా నద్య మమప్రత్యక్షతాజ్ఞతః ॥ స్వాగతమ్భగవన్న
ద్య మాంతారయితు మాగత । ధన్యోస్త్వసుగృహీతోస్తి కృతార్థోస్తి
కృపానిధే” ఇతి స్వాగతన్నివేద్య— “సాన్నిధ్యఙ్కురు దేవేశ సర్వదా
సర్వకామద । ద్రవ్య మస్త్రీ క్రియా భక్తి శ్రద్ధాహానిం సహప్రభో ॥”
ఇతి సాన్నిధ్యయాచనఙ్కుర్యాత్—

* విరాజమానే త్యాదిస్తోత్రరత్నశ్లోకప్రతీక గ్రహణం తదథాకాను సమ్మానార్థం

అథదశాహ్వన సత్కీయాప్రకారః*.

౧ - నుస్త్రయోగః— తిష్ఠన్ ఉద్ధరిణ్యార్ఘ్యజలమాదాయ - తత్ర పు
చ్చద్వయన్నిక్షిప్య - ఉస్థజ్జుత్వా † ధారణవిధారణేకృత్వా
మూలనుస్త్ర చతురావృత్తి పూర్వక మావాహ్య భగవ
ద్విగ్రహచిస్తనమ్.

౨ - సమాహ్వనమ్— “ఓం పరమధామానస్థిత. మదనుగ్రహాభి యో
గోన్యతానతార, ఏహ్యేహ్యభిమతసిద్ధిద, మస్త్రశరీర ఓం న
మోఽమః” — “ఓం షాంసమఃపరాయ పరమేష్వత్త నే వా
నుదేవాయ నమః” ఇతి స్వాభిమతదివ్యదేశాద్భగవదుద్యో
గ ధ్యానమ్ - “ఓం యాం నమః పరాయ పురుషాత్త నే స
జ్జర్హణాయ నమః” ఇతి కరస్థ చాత్ర బలే భగవతః ప్రవేశ
ధ్యానశ్చ.

౩ - కరపుష్పపదర్శనమ్— “ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్త నే
ప్రమృన్నాయనమః” ఇతి పాత్రమృగవస్తుభే దర్శయిత్వా -
పురతో నిధాయ - ఏకమ్బుష్పం సజలం సతేజోహస్తేనా,
దాయ - దేవస్య ముఖే దర్శనమ్.

౪ - బిమ్బాప్రవేశనమ్— “ఆవాహయామి లక్ష్మీశన్వరమాత్మానమవ్య
యమ్ । ఆతిష్ఠతా మిమామ్నూర్తి మ్మదనుగ్రహకామ్యయా ।
శ్రియాసార్థజగన్నాథో దేవో నారాయణః ప్రభుః ॥” ఇతి
ధ్యాత్వా - “ఓం వాం నమఃపరాయ నివృత్త్యాత్త నే అని
రుద్ధాయనమః” ఇతి మస్త్రేణ*శిరః ప్రభృతి పాదాస్తమ్బుష్ప
జలాభ్యామృగవ స్తమభిషిచ్య - బిమ్బప్రవేశధ్యానమ్ -

* దశాహ్వన సత్కీయాప్రకారేషు గృహార్చనాన్నాన్తి

† వాసుదా న్తతలే సజలం యాఉద్ధరిణ్యానానః ధారణమ్-దక్షిణపాణినాచ్ఛద
నం విదారణమ్,

౫. యోగవిగ్రహచింతనః—అన్యత్పుష్పమాదాయ - “ఓం లాం న
మః పరాయ సర్వాత్త నే నారాయణాయ నమః” ఇతి బ్ర
హ్మస్థమిధాయ - శేషమృతిగ్రహసాత్రే నిరస్య - మూ
లమస్త్రేణ భగవద్విగ్రహధ్యానమ్ - భగవతః శిరః ప్రభృ
తి పాదాస్తమ్భభ్రోష్ఠపనిషత్తన్త్రాణాం సృష్టిక్రమేణ న్యా
సః - తత్ప్రకారః—

“ఓం యం నమః పరాయ పరమేష్ట్యాత్త నే నమః” ఇతి భగవన్మూర్ధ్ని,
“ఓం యాం నమః పరాయ పురుషాత్త నే నమః” ఇతి నాసాగ్రే,
“ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్త నే నమః” ఇతి హృదయే,
“ఓం వాం నమః పరాయ నివృత్త్యాత్త నే నమః” ఇతి గుహ్యే,
“ఓం లాం నమః పరాయసర్వాత్త నే నమః” ఇతి పాదయోః, న్యాసః

మూలమస్త్రస్య భగవచ్ఛిరఃప్రభృతి పాదాస్తమవకుణ్ఠసరూపోవ్యాప
కన్యాసః - మూలమన్త్రాక్షరాణాం సృష్టిన్యాసః - తత్ప్రకారః—

“ఓం ఓం” ఇతి మధ్యమాఙ్గుల్యా భగవన్మూర్ధ్ని,

“ఓం నం” ఇతి త్వన్యా మధ్యమాఙ్గుల్యా చ నేత్రయోః,

“ఓం మోం” ఇతి సాఙ్గుషానామికయా ముఖమధ్యే ప్రాణస్య

పురతః,

“ఓం నాం” ఇతి సాఙ్గుష్ఠతర్జన్యగ్రేణ హృదయే,

“ఓం రాం” ఇతి దక్షిణాఙ్గుషేన కనిష్ఠికయా చ నాభౌ,

“ఓం యం” ఇత్యనఙ్గుషాభిరఙ్గుళీభిర్దుహ్యే,

“ఓం కాం” ఇత్యనఙ్గుషాభిరఙ్గుళీభిర్దాన్వే,

“ఓం యం” ఇతి సాఙ్గుషాభిరఙ్గుళీభిః పాదయోః - న్యస్య -

తతః, నాభ్యాది హృదయ పర్యంతం స్థితిన్యాసశ్చ—తత్ప్రకారః—

“ఓం ఓం” ఇతి దక్షిణాఙ్గుషేన కనిష్ఠికయా చ నాభౌ,

* పూర్వోక్తక్రమేణ నాసుదేవాది పదఘటితా నేన పశ్చోపనిషత్తన్త్రాణా
శేచిత్ స్మర్యంతే.

- “ఓం నం” ఇత్యనఙ్గుష్ఠాభిరఙ్గులీభిర్గుహ్యే
 “ఓం మోం” ఇత్యనఙ్గుష్ఠాభిరఙ్గులీభిర్జాన్వోః,
 “ఓం నాం” ఇతి సాఙ్గుష్ఠాభిరఙ్గులీభిః పాదయోః,
 “ఓం రాం” ఇతి మధ్యమాఙ్గుల్యా శిరిసి,
 “ఓం యం” ఇతి తర్జన్యా మధ్యమాఙ్గుల్యాచ నేత్రయోః.
 “ఓం ణాం” ఇతి సాఙ్గుష్ఠానామికయా ముఖమధ్యే ఘ్రాణస్య పురతః,
 “ఓం యం” ఇతి సాఙ్గుష్ఠిర్జన్యగ్రేణ హృదయే, న్యస్యేత్

౬ - ప్రణామః—“మూలమస్త్రేణ” ప్రణామః.

౭ - సముత్థానమ్—మూలమస్త్రేణ ఉత్థానం.

౮ - స్వాగతమ్—“బ్రహ్మాద్యాస్సకలా దేవా యన్నస్మద్గుమవీశ్వరాః

సవీష భగవానద్య మమ ప్రత్యక్షతాజ్ఞతః । స్వాగతమ్భగవ
 న్నద్య మాన్తారయితుమాగతిః । ధన్యోస్త్వనుగృహీతోస్త్వి
 కృతార్థోస్త్వి కృపానిధే ” ఇతి మస్త్రేణ భగవత్స్వాగత
 ప్రశ్నః.

౯ - పుష్పం. మూలమస్త్రేణ భగవత్పాదారవిన్దయోః పుష్పసమర్పణమ్.

౧౦ - సాన్నిధ్యయాచనమ్—ఉద్ధరిణ్యైర్ఘ్ర్య జలమాదాయ - తత్రపు
 ష్పన్నిక్షిప్య - “ఓం ఓం జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః భ
 గవః సన్నిధిత్వేహ విగ్రహే” ఇతి భగవన్మూర్ధ్ని పుష్పే
 ణ జలమృదాయ . శేషమృతిగ్రహపాత్రే నిరస్య - పునరు
 ద్ధరిణ్యైర్ఘ్ర్యజలమాదాయ - లన్యత్పుష్పన్నిక్షిప్య - “ఓం
 నాం బలాయ కవచాయ హుమ్ భగవః సన్నిధిత్వేహ వి
 గ్రహే ” ఇతి భగవన్మూర్ధ్ని పుష్పేణ జలమృదాయ - శే
 షమృతిగ్రహపాత్రే నిరస్య - పునరుద్ధరిణ్యైర్ఘ్ర్యజలమా
 దాయ - తత్రపుష్పన్నిక్షిప్య - “ఓం యం తేజసే నేత్రాభ్యాం

* స్థితస్య దేవస్య స్థితిస్యానః. ఉపవిష్టస్య స్థితిస్యానః - శయానస్య సంహారస్యానః.
 అవాహనకాలే నృప్తిస్థితిస్యానః. విసర్జనకాలే సంహారస్యానః.

వౌషట్ భగవత్ యావదారాధనపరిసమాప్తినన్నిధ త్వేహం
విగ్రహే " ఇతి భగవన్మూర్ధ్ని పుష్పేణ అర్ఘ్యజలమ్పూ
దాయ . శేషచ్ఛుతిగ్రహపాత్రే నిరస్య - " సాన్నిధ్యఙ్కు
రుదేవేశ సర్వదా సర్వకామద । ద్రవ్యమస్త్రక్రియా భక్తి
శ్రద్ధాహాని సహ ప్రభో " ఇతి పూర్వోక్తార్ఘ్యత్రయపుర
స్కరం సాన్నిధ్యస్యయాచనమ్.

ఇతి దశాహ్వనసత్క్రియాప్రకారః.

అథపూర్వోక్తాధారశక్త్యాది వీరపరికల్పన శేషః—

భగవద్దక్షిణతః.

ఓం శ్రీంశ్రీయై నమః

ఇతి గోరోచనవర్ణం, భగవన్నారాయణే
త్యాది గణ్యోక్తగుణసమ్మన్నం, శ్రీయమావా
హ్య - ప్రణమ్య
వామే.

ఓం భూం భూమ్యై నమః

ఇతి శ్యామాం, భూమిం, ఆవాహ్య-ప్రణమ్య
తత్రైవ.

ఓం! నీం నీశాయై నమః

ఇతి వారితవర్ణం, నీలాం, ఆవాహ్య-ప్రణమ్య

ఓం సర్వాభ్యాం భగవద్విష్ణు
మహిషీభ్యై నమః.

ఇతి సర్వా భగవద్విష్ణుమహిషీన్సమస్తతః
ప్రణమేత్—

శ్రీభూమ్యాది బిమ్బే విద్యమానే దశాహ్వనసత్క్రియాఙ్కుర్యాత్ -
తత్ప్రకారః—

౧ - మస్త్రయోగః—ఉద్ధరిణ్యార్ఘ్యజలమాదాయ - తత్ర పుష్పద్వయ
న్నితీప్య ఉరస్సంకృత్వా - ధారణవిధారణేకృత్వా - "ఓం
శ్రీం శ్రీయై నమః" ఇతి శ్రీమస్త్రచతురావృత్తిపూర్వక
మావాహ్యశ్రీవిగ్రహచిస్తనమ్.

౨ . సమాహ్వానమ్—“ఓం పగమథామావస్థితే, మదనుగహభియో
గోద్యతానతారే, ఏ హ్యేహ్యభిమతసిద్ధిదే, మస్త్రశరీరే, ఓం
నమో నమః - ఓం షాం నమః” ఇతి శ్రియ ఉద్యోగధ్యా
నమ్ - “ఓం యాం నమః” ఇతి కరస్థచాత్రజలే శ్రియః ప్ర
వేశధ్యానమ్.

౩ . కరపుష్పపదర్శనమ్—“ఓం రాం నమః” ఇతి చాత్రం శ్రీముఖే ద
ర్శయిత్వా - పుగతో నిధాయ - ఏకముష్పంసజలం సతేజో
హస్తేనాదాయ - శ్రియోముఖే దర్శనమ్.

౪ . బిమ్బోపవేశనమ్—“ఓం వాం నమః” ఇతి మస్త్రేణ శ్రీమస్త్రే
ణచ శిరఃప్రభృతి సాదాస్తముష్పజలాభ్యామభిషేచ్య - బి
మ్బే ప్రవేశధ్యానమ్.

౫ . యోగవిగ్రహచింతనమ్—అన్యత్సుష్పమాదాయ - “ఓం లాం న
మః” ఇతి బ్రహ్మరస్థమ్నిధాయ - శేషమ్మృతిగ్రహపాత్రే
నిరస్య - శ్రీమస్త్రేణ విగ్రహధ్యానమ్. తతః, శిరః ప్రభృ
తి సాదాస్తం, పఞ్చాప్సవిషదాం సృష్టిన్యాసఙ్కుర్యాత్ .
తత్ప్రకారః—

“ఓం షాం నమః” ఇతి మూర్ధ్ని,

“ఓం యాం నమః” ఇతి నాసాగ్రే,

“ఓం రాం నమః” ఇతి హృదయే,

“ఓం వాం నమః” ఇతి గుహ్యే,

“ఓం లాం నమః” ఇతి సాదయోః - న్యస్త్యేత్.

“ఓం శ్రీం శ్రియోనమః ఇతి శ్రీ మస్త్రేణ న్యాపకన్యాసఙ్కుత్వా.

“ఓం శ్రాం జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః” ఇత్యుక్త్యుక్త్యంతర్జన్య
హృదయే,

- "ఓం శ్రీం ఐశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా" ఇత్యనఙ్గుష్టాభిరఙ్గుశీభిర్క్తస్తకే,
 "ఓం శ్రూం శక్త్యై శిఖాయై వాపత్" ఇత్యఙ్గుష్టనాశేన ముష్టినా అ
 ధోముఖేన, శిఖామధ్యే,
 "ఓం శైం బలాయ కవచాయ హుమ్" ఇతి కణ్ఠాదికట్యంతాంతనుమ్పాణి
 భ్యాం వర్తవత్సప్తప్రహ్వ-
 "ఓం శ్రౌం తేజసే నేతాభ్యాం వాపత్" ఇతి తర్జన్యా మధ్యమాఙ్గు
 భ్యాం చయుగపన్నేత్రద్వయే, న్యస్య -
 "ఓం శ్రః వీర్యాయాస్త్రాయ ఫత్" ఇతి నాస్త్రచ్ఛ్రేణ సాఙ్గుష్ట త
 ర్జన్యై గేణ పూర్వాద్యాశ్చతుర్దిశః పూర్వం పశ్చాదగ్వాద్యా
 విదిశశ్చ బద్ధీయాత్ -

ఇతి షడఙ్గున్యాసఙ్కుర్యాత్.

- ౧ - ప్రణామః— "శ్రీమ స్త్రోత్ర" ప్రణామః.
 ౨ - సముత్థానమ్— "శ్రీమ స్త్రోత్ర" ఉత్థానం.
 ౩ - స్వాగతమ్— "శ్రీమ స్త్రోత్ర" స్వాగతప్రశ్నః.
 ౪ - పుష్పమ్— "శ్రీమ స్త్రోత్ర" పుష్పప్రదానం.
 ౫ - సాన్నిధ్యయాచనమ్ . - ఉద్ధరిణ్యార్ఘ్యజలమాదాయ - తత్రపుష్ప
 న్నిక్షిప్య. "ఓం ఓం జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః భగవతి
 శ్రీసన్నిధి త్వేహవిగ్రహే" ఇతి శ్రీమూర్ధ్ని పుష్పేణ జల
 మ్పూదాయ - శేషమ్పూతిగ్రహ పాత్రే నిరస్య - పునరుద్ధరి
 ణ్యార్ఘ్యజలమాదాయ - అన్యత్పుష్పన్నిక్షిప్య - "ఓం నాం
 బలాయ కవచాయ హుమ్, భగవతి శ్రీ సన్నిధి త్వేహవి
 గ్రహే" ఇతి శ్రీ మూర్ధ్ని పుష్పేణ జలమ్పూదాయ - శేషమ్పూ
 తిగ్రహపాత్రే నిరస్య - పునరుద్ధరిణ్యార్ఘ్యజలమాదాయ తత్ర

పుష్పన్నిక్షిప్య - "ఓం యం తేజసే నేతాభ్యాం వాష
ట్ భగవతి శ్రీ, యావదారాధనపరిసమాప్తినన్నిధత్యేహ
విగ్రహే" ఇతి శ్రీ మూర్ధ్ని పుష్పేణ జలమ్బుదాయ - శే
షమ్పుత్రిగ్రహపాతే నిరస్య - ఏషమర్చ్యత్రయపురస్కరం సా
న్నిధ్యస్యయాచనమ్.

ఏవమ్భూమి నీళయోరపి మన్తయోగాది సాన్నిధ్యయాచనపర్య
ంతం, తి త్తస్త్వ స్త్రేణ కుర్యాత్ -

నాలగ్రామశిలాయాన్త, ఆవాహనంవినా, * సాన్నిధ్యయాచన
మాత్రం కుర్యాత్ -

అథ పూర్వోక్తాధారశక్త్యాదివీరకల్పన శేషః -

ఓం కిరీటాను మకుటాధిపతయే నమః	ఇతి, భగవతః పశ్చిమపార్శ్వే, చతు ర్భావం, చతుర్వక్త్రం, కృష్ణాంబులి పుటం, మూర్ధ్ని భగవద్కిరీటాధారయంతం. కిరీటా ఖ్యం, ఐశ్వ పురుషమ్మృణమ్య.
ఓం కిరీటమాలాయై, అశీడాత్త నమః	ఇతి స్వమాలినా నేవావీడమ్మృణభతం, అశీ డాత్తానం, దివ్యపురుషం, భగవతః పురతో ధ్యత్వా-ప్రణమ్య.
ఓం దక్షిణ కుండలాయ మకరాత్త నే నమః	ఇతి భగవతో దక్షిణ వామపార్శ్వయోః, యతాకమం స్వమాలినా భగవచ్చరణభూ మణస్తథతమ్మకరకుండలాఖ్యం సూరిద్వయ మ్మృణమ్య.
ఓం వామ కుండలాయ మకరాత్త నే నమః.	ఇతి పశ్చిమర్థం, మృదుతనం, పశ్చాభూ తాధారభూతం, భూతమాలాఖ్యం, మూ ర్తిమతీః శ్రియమివ శ్రితం, భగవతః పురతో ప్రణమ్య.
ఓం వైం వై జయస్త్యై వరమాలాయై నమః	

* ఆభిముఖ్యప్రార్థనం.

ఓం శ్రీమత్సులస్యై నమః

{ ఇతి పురతో నైజయస్తీపా
శ్చేవ "శ్యామాజ్కమలపత్రా
శ్రీశ్లోవిన్దచరణప్రియాం । ప్రి
యాం శ్రియమివానన్యాంహారే
ర్నిత్యవిభూషణం" ప్రణమ్య.

ఓం శ్రీవత్సయ శ్రీనివాసాయ నమః

{ ఇతి పురతఃప్రధానతత్వాధార
భూతం, సేమప్రభం, శ్రీవత్స
మ్మృణమ్య.

ఓం హారాయ సంభరణాధిపతయే
నమః

{ ఇతి హారాత్సానమ్మరతః
ప్రణమ్య.

ఓం కాన్తుభాయ సర్వరత్నాధి
పతయే నమః

{ ఇతి పురతోజీవతత్వాధార
భూతం, భాన్వరనవుషం, కాన్తు
భ త్తానం ప్రణమ్య.

ఓం కాంక్ష్యగుణోజ్జ్వలాయ దివ్యసీతామ్బరాయ,
నమః

{ ఇతి పురతః సీతామ్బర
మ్మృణమ్య.

ఓం సర్వభ్యో భగవద్విష్ణుభూషణేభ్యో నమః

{ ఇతి "తత్తవద్గమ్యతానితే
జాం నీవ పరాత్తనః । మసారా
ణిష్కగ్ధ్వి ముకుందారాకృతీనిచ ।
మనోనయన హారీణి జీవస్యాపి ని
జైర్గుణైః । స్వైరేవధార్యమా
ణానియాపైర్భూషణవిధైశ్చభైః ।
యథాయాపం యథాస్థానం య
థావిగ్లంయథాక్రమమ్ । ప్రణమ్య
దిస్తయేద్భక్త్యా శ్చైవ్రత్తైః
పురతోహరే" ఇత్యాదిక్రమేణ
భగవతః పురతఃపరమపురాదీని
సర్వాణి భూషణాని ధ్యాత్వా-
ప్రణమ్య.

- ఓం సువర్చనాయ హేతిరాజాయ నమః { ఇతి సువర్చనాత్మనం, రక్త
వర్ణం, రక్తశేత్రం, ద్విభుజం, కృ
తాజ్ఞానిపుటం, భగవత్సమాలో
కయంతం, తద్గర్భనానందబుద్ధిత
ముఖం, మూర్ధ్ని భగవచ్ఛక్తి
రయంతం, మనస్తత్త్వధిదైవతం,
వక్షిణతిః ప్రణమ్య.
- ఓం నందకాయ భగవాధిపతయే నమః { ఇతి తత్త్వేన, భావతత్త్వాధిదై
వతం, మూర్ధ్ని భగవత్తద్గర్భరయ
ంతం, దివ్యపురుషప్రణమ్య.
- ఓం పద్మాయ నమః { ఇతి తత్త్వేన, శిరిసి పద్మ
రయంతం, తైత్త్య సౌగంధ్య సౌంద
ర్య మార్దవాదిగుణం, లీలా
పద్మం, భ్యాత్వా-ప్రణమ్య.
- ఓం పూర్వాబిర్యాయ శక్వాధిపతయే నమః { ఇతి, వామరీతి, శక్వాత్మనం,
శిరివర్ణం, రక్తశేత్రం, ద్విభుజం,
కృతాజ్ఞానిపుటం, శబ్దసాద బు
ద్ధితముఖం, మూర్ధ్ని భగవచ్ఛ
క్తిరయంతం, ప్రణమ్య.
- ఓం కామోదక్రమోదాధి పత్నేయ నమః { ఇతి తత్త్వేన గదాం, దేవీం,
మహాత్తత్త్వాధిదైవతం, భగవద్గ
దాంశిరసాదధతీం ప్రణమ్య.
- ఓం శార్కాయ బాపాధి పతయే నమః { ఇతి తత్త్వేన త్రిణతం, శిర
సాభగవద్గదారయంతం, తత్త
దాకృతి శిరీతూడిరద్వయసమే
తం, శార్కాత్మనం, ప్రణమ్య.
- ఓం సర్వభ్యో భగవద్విద్యాయ ధేభ్యో నమః { ఇతి స్వామి భగవదాయ
దని, స్వకలోధృతస్వస్వయా
పాయథాని, ప్రణమ్య.
- ఓం సర్వాభ్యో భగవత్ పదారవిష్ట సంవాహినీభ్యో నమః { ఇతి భగ వత్పద రవిష్టసంవా
హినీస్సమంతతిః ప్రణమ్య.

ఓం అనన్తాయ నాగరాజాయ నమః

ఇతి పుష్పతః, అనన్తన్నాగ
రాజం, చతుర్భుజం, హలము
సలధరం, కృతాంజలిపుటం, ఘ
ణామణి చక్రాసమణ్డితోత్తమా
జ్ఞం, వాదుణీకాన్తిభ్యామ్పత్నీ
భ్యాంసమేతం, భగవన్తమాలోక
యన్తం, తద్దర్శనానన్తబృహీతి
సర్వాజ్ఞం, ధ్యాత్వా ప్రణమ్య.

ఓం సర్వభ్యో భగవత్పరిజనేభ్యో నమః

ఇతి అనుక్తానసజ్ఞేయాక్,
భగవత్పరిజనాక్, సర్వతః ప్ర
ణమ్య.

ఓం భగవత్పాదుకాభ్యాం నమః

ఇతి పురతః, పాదుకే ప్ర
ణమ్య.

ఓం సర్వభ్యో భగవత్పరిచ్ఛదేభ్యో నమః

ఇతి సర్వాక్, సుపరిచ్ఛదాక్
సర్వతః ప్రణమ్య.

ఓం వైం వైనలేయాయ నమః

ఇతి, అగ్రతః, వైనలేయం, స
మాసేనం, ద్విభుజం, కృతాంజలిపు
టం, భగవన్త మాలోకయన్తం,
రుద్రాసుక్తిభ్యామ్పత్నీభ్యాం
సమేతం, ధ్యాత్వా, ప్రణమ్య.

ఓం భగవతే విష్వక్సేనాయ నమః

ఇతి భగవతః ప్రాగుత్తరే
దక్షిణాయుఖం, చతుర్భుజం, కృ
తాంజలిపుటం, కజ్రచక్రధరం, నీల
మేఘనిభం, సూత్రపత్యపత్నాన్తి
సమేతం, ధ్యాత్వా - ప్రణమ్య.

ఓం గం గజాననాయ నమః

ఓం జం జయశ్లేనాయ నమః

ఓం హం హరివక్త్రాయ నమః

ఓం కం కాలప్రకృతి సంజ్ఞ కాయ నమః

ఓం సర్వభ్యో భగవద్విష్వక్సేన పరిజనేభ్యో నమః

ఇతి విష్వక్సేన పరిజనాక్,
తస్య నమన్తతః ప్రణమ్య.

ఓం చక్షాయ ద్వారపాలాయ నమః
ఓం ప్రచక్షాయ ద్వారపాలాయ నమః

{ ఇతి పూర్వద్వార పార్శ్వ
యోః శబ్దచక్రగదాఽఽజ్ఞాము
ద్రాధరచతుర్నాస్తౌ, చక్షప్రచక్ష
ప్రణమ్య.

ఓం భద్రాయ ద్వారపాలాయ నమః
ఓం సుభద్రాయ ద్వారపాలాయ నమః

{ ఇతి దక్షిణద్వారపార్శ్వ
యోః పూర్వోక్తలక్షణౌ భద్ర
సుభద్రా ప్రణమ్య.

ఓం జయాయ ద్వారపాలాయ నమః
ఓం విజయాయ ద్వారపాలాయ నమః

{ ఇతి పశ్చిమద్వారపార్శ్వయోః
పూర్వోక్త లక్షణౌ జయవిజయా
ప్రణమ్య.

ఓం ధాత్రే ద్వారపాలాయ నమః
ఓం విధాత్రే ద్వారపాలాయ నమః

{ ఇతి ఉత్తరద్వారపార్శ్వ
యోః పూర్వోక్త లక్షణౌ ధాత్రీ
విధాత్రా, ప్రణమ్య.

ఓం సర్వభ్యో భగవద్ద్వారపాలేభ్యో నమః

{ ఇతి సర్వాద్ద్వారపాలాక
సర్వతః ప్రణమ్య.

ఓం కుముదాయ గణాధిపతయే సవాహన
పరివార ప్రహరణాయ నమః,
ఇతి పూర్వస్యాం,

ఓం కుముదాయ గణాధిపతయే సవాహన
పరివార ప్రహరణాయ నమః, ఇతి ఆగ్నేయ్యాం,

ఓం పుణ్డ్రీకాయ గణాధిపతయే సవాహనపరివార
ప్రహరణాయ నమః, ఇతి దక్షిణస్యాం,

ఓం వామనాయ గణాధిపతయే సవాహనపరివార
ప్రహరణాయ నమః, ఇతి నైర్ఋత్యాం,

ఓం శంఖచక్రాయ గణాధిపతయే సవాహనపరివార
ప్రహరణాయ నమః, ఇతి పశ్చిమాయాం,

ఓం సర్వశ్రేత్రాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార
ప్రహరణాయ నమః, ఇతి వాయువ్యాం,

ఓం కుసుమాయ గణాధిపతయే సవాహన పరివార
ప్రహరణాయ నమః, ఇతి ఉత్తరస్యాం,

ఓం సుప్రతిష్ఠితాయ గణాధి పతయే సవాహన
పరివార ప్రహరణాయనమః, ఇతి విశాన్యాం, చ

{ కుముదాది గణాధిపతీకైః,
చతుర్బాహూకైః, శబ్దచక్ర గదా
ధరాకైః, సవాహన పరివార ప్ర
హరణాకైః, ధృత్వా ప్ర
ణమ్య

ఓం నర్సేభ్యో భగవత్పరిమ దేభ్యోన మః

{ ఇతి పూర్వోక్తలక్షణాన్
సర్వాన్, పారిషదాన్, సమస్తతః
ప్రణమ్య, గణ్ధాద్యైరభ్యర్చయేత్.

పూజాయామావాహనస్థానాని:—క్షీరాక్షవాదిత్యమణ్డల హృద
యాని; మధురాయోధ్యాది దివ్యావతారస్థానాని; అన్యాని పౌరాణి
కాని; శ్రీరజ్జాగీని యథారుచి.

సవమ్భగవస్త స్నారాయణం, దేవీభూషణాయుధ పరిజన పరిచ్ఛ
దద్వారచాల పారిషదే సేవ్యమానం, స్వాధీనత్రివిధచేతనాచేతన స్వరూ
పస్థితి ప్రవృత్తిభేదం, క్షేతకర్తృద్యతేషదోషానంస్పృష్టం, స్వాభావికానవ
ధికాతిశయ జ్ఞానబలైశ్వర్య వీర్య శక్తి తేజఃప్రభృత్యసంఖ్యేయ కల్యా
ణగుణగణాఘ మహర్ణవం, ధ్యాత్వా - ప్రణమ్య - మూలమస్త్రేణ స్వా
త్సవమ్భగవతే నివేద్య - ప్రణమ్య - అనుజ్ఞాప్య - పూజామారభేత్.

“ఇత్యాకాలస్త్రుతీయోయమహోంశస్సముపాగతః । సమ్భ్రు
తాశ్చైవ సమ్భారాః కల్పితాన్యాసనానిచ । స్నానాద్యర్థాని దేవేశ త
వేచ్ఛా వర్తతే యది । అపలోకనదానేన తత్సర్వం సఫలమ్కరు । తద
ర్థం సహదేవీభ్యం సానుగైస్సచివైస్సహ । మదనుగ్రహాయ కృపయాహ్య
త్రాగన్తుస్త్యమర్హసి ” ఇతి విజ్ఞాప్య - మన్త్రాసనమాసీయ - గణ్ధాదిభిర
భ్యర్చ్య - మూలమస్త్రేణ పాదుకే ప్రదాయ - తత్రోపవిష్టే భగవతి,
ఉద్ధరిణ్యా పూర్వస్థాపితాదర్శ్యపాత్రాదర్శ్య జలమాదాయ, పాణిభ్యా
జ్ఞాన సమముద్భృత్య తిష్ఠన్నవనతాసనస్సక్ “భగవన్ మత్పూజామ్సృ
తిగృహీష్వ ” ఇతి ప్రార్థయన్, భగవన్తుభే దర్శయిత్వా-ఘట్టనాదపూ
ర్వకం, భగవద్దక్షిణ హస్తే కిచ్చిత్ప్రదాయ - శేషమర్చ్య ప్రతిగ్రహ

* అలయేషు తు మూలబిమ్బే సాశ్రమామకలాపత్సన్నిధ్య యంచమత్రమ్ -
ఉత్సవాదిబిమ్బానాం మూలబిమ్బత్ - త్రాహీహాన్దేవీనాం శ్రీవత్సచ్ఛాపహసమ్.

పాత్రే ప్రతీపేత్ - హస్తశాటికాన్పురదాయ - స్వహస్తాప్రత్యాశ్చ - పాదయోః పుష్పాణి దత్వా - తతస్త్వహ స్త్వయమ్మసార్య - " అకృత్రిమ ప్రేమరసనిర్భరై స్త్వకరామ్బుజైః । శుద్ధై స్త్వభావసుభగై స్సుఖిస్త్వై స్సుగన్ధిభిః । సంవాహ్యమానమనిశం శేషశేషాశనాదిభిః । అసత్యస్యాతి సీచస్య భక్తిహీనస్యదుర్చితేః । మమాసి కరయౌరద్య స్వయైవ కృపయా హరే । నిధేహి చరణద్వస్త్రస్త్వామస్తి శరణజ్ఞతః " ఇతి సమ్పూర్ణ - పాద్యపాత్రాజ్జలమాదాయ మూలమన్త్రోచ్ఛారణ పూర్వకం "భగవన్నిద మ్మాన్యమ్మృతిగృహీష్ట్య" ఇతి ప్రార్థయన్ననతాననః భగవత్పాదయోః కింబుత్పదాయ - మనసా పాదా ప్రత్యాశ్చ - శేషమ్మాన్య ప్రతిగ్రహపాత్రే ప్రతీపేత్. ఏవం ద్విః పాదౌ వస్త్రేణ సమ్మృజ్య - గన్ధపుష్పాణి దత్వా - ఆచమనీయపాత్రాదాచమనీయమాదాయ - మూలమన్త్రోచ్ఛారణ పూర్వకం, "ఆచమనీయమ్మృతిగృహీష్ట్య" ఇతి ప్రార్థయన్ ఘృణాగచ్ఛానం, భగవదతీ గహ స్తే క్షిప్యేత్వా - ఆకామన్తమ్మగనస్తన్ధ్యాత్వా - శేషమాచమన్ ప్రతిగ్రహపాత్రే ప్రతీపేత్. ఏవం త్రిః తతోగన్ధ పుష్ప గూఢ సేచాచమనః ముఖచాపితామ్బులానని దత్వా - ప్రణమ్య - "అత్తాత్మయం సర్వం, భగవత్, నిత్య కింకరత్వామి స్మీకురు " ఇతి భగవతే నివేదయేత్. అర్ఘ్యాదిన్నానాన్త వ్యతిరిక్తానాముపచారాణాం ముఖ్యద్రవ్యాలాభే సర్వార్థతోయేనైవ దానం. మూలమస్త్రైశ్చైవ సర్వోపచారాణాం ప్రదర్శనాదిపూర్వకం సమర్పయేత్. †

* కర్పూరశుక్లమగుగలు మాచుబుక్లౌఢివాసనా ద్రవ్యయదాయః.

† ఏకైకోపచారసమర్పణకాలే అత్తత్పదార్థనామోచ్ఛారణపూర్వకం, అత్తత్పదార్థం, " ఇదమహం య సేవ " ఇతిప్రార్థయేత్ - " ఇహమ్మృతిగృహీష్ట్య భగవత్ " ఇతివద్యాత్ - " సేవయే దత్తిహ గామగ్ధై స్సర్వాపరాధాకక్షయన్ " ఇతితుషణక్రూర్యత్ - " ఆశేన భగవాన్స్పృయతాం వాసుదేవ " ఇతిహేమయేత్.

తతః, స్నానాసనమానీయ - గన్ధాదిభిరభ్యర్చ్య - ప్రణమ్య - "స్నానకాలస్త్వయమ్పూష్టస్తవేచ్ఛా వర్తతే యది । అభ్యర్జయిత్వా దేవేశ సుస్నానబుద్ధుమర్హసి । స్ఫుటికృతమ్మయాదేవ ఇదంస్నానపరే త్వయి । సపాదపీఠమ్పరమమిదం స్నానాసనమ్మహత్ । ఆసాదయాశు స్నానార్థమ్మదనుగ్రహకామ్యయా " ఇతి విజ్ఞాప్య - మూలమస్త్రేణ పాదుకే ప్రదాయ - తత్రోపవిష్టే, భగవతి, మాల్యవస్త్రభూషణాన్యపనీయ, విష్వక్సే నాయదత్వా - స్నానశాటికామ్పూదాయ - పాద్య, ఆచమన, పాదపీఠప్రదాన, దస్తకాష్ఠ, జిహ్వనిర్దేఖన, గ్లాహ*ష, ముఖప్రత్యేక్షన, హస్తప్రత్యేక్షన, ఆచమన, ఆదర్శప్రదర్శన, హస్తప్రత్యేక్షన, ముఖవాస, తామ్బూల, తైలాభ్యర్జన, ఉద్వర్తన, ఆమలకతోయ, ప్రత్యేక్షనతోయ, కఙ్కురి, ప్లోత దేహశోభనశాటికాప్రదాన, హరిద్రాలేపన, ప్రత్యేక్షన, వస్త్రోత్తరీయయజ్ఞోపవీత, పాద్య, ఆచమన, పవిత్రప్రదాన, గన్ధ, పుష్ప, ధూప, దీప, ఆచమనాని దత్వా - సృతగీతవాద్యాది సర్వమజ్జలైస్సహ, పురుషసూక్తేన మూలమస్త్రేణచ భగవంతం - స్నానీయతోయేనాభిషిచ్య - నీరాజన, ఆచమన, దేహశోభనప్లోతవస్త్రోత్తరీయ, పాద్య, ఆచమన, కూర్చప్రసారణాని సమర్పయేత్.

తతః, అలంకారాసనమానీయ - గన్ధాదిభిరభ్యర్చ్య - ప్రణమ్య - "సమృన్నందేవ సద్వస్త్రభూషాసక్చిన్దనాదికమ్ । అలంకారాసనమ్భద్రమధితిష్ఠ తృతీయకమ్" ఇతి విజ్ఞాప్య - మూలమస్త్రేణ పాదుకే ప్రదాయ - తత్రోపవిష్టే, పచ్చిపాత్రస్థతోయాన్యశేషాణి పరిహృత్య - స్నానీయవర్జమర్చ్యాదీని పూర్వవత్కల్పయిత్వా - అర్చ్యపాద్యాచమనీయాని దత్వా - గన్ధ, పాదసమర్పనవస్త్రోత్తరీయ భూషణోపవీతాచమనీయానిదత్వా, పుష్పప్రదానాలంకారాశ్చనోర్ధ్వపుష్కాదర్శ ప్రదర్శనాచమనాని

* గంధూషాస్త్రయోదిశ.

సమర్ప్య - ఘట్టానాదపూర్వకం, ధూపనీపం తత ఆచమనశ్చుగద్యాత్ -
 ధ్వజచ్ఛత్ర చామరనాహన శబ్దబింబ కాహళీభేర్యాది సకలవ ద్యన్మత్తగీ
 తాదిభిరభ్యర్చయేత్. ఏనం శ్రీ భూమి నీళానామపి *తితిః అనన్త గరుడ
 విష్వక్సేన హేతిరాజాగీనాం, పరాఙ్ముఖాద్యాచార్యాణాం స్నానాన
 నాద్యలక్ష్మణా సనాత్ప్రవాహారాః ప్రత్యేకమ్ప్రత్యేకం సమ్మయేత్. -
 అథనా గర్భ, పుష్ప, ధూపనీవాచమనీయాన్వేషద ద్యాత్ - అథచున్మైః భ
 గవతః పుష్పాణిసమ్మయేత్ - తత్ప్రకారః.

“హరిః ఓం, అగ్నిమీశేపురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృచ్ఛిజమ్,
 హోతారంరత్నధాతమమ్, హరిః ఓం” - “హరిః ఓం, ఇషే త్వోజ్జ
 త్వావాయ నస్థోప్రాయ నస్థదేవోవస్సనితాప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ
 కర్తణే, హరిః ఓం” - “హరిః ఓం, అగ్న ఆయాహీనీతయే గృణాన్ హవ్య
 దాతయే, నిహోతాసథిబర్హిషి, హరిః ఓం” - “హరి ఓం, శన్నో దే
 వీర్భిష్టయ ఆపోభవన్తుపీతయే, శంయోర్భిసనన్తునః హరిః ఓం” -
 “ఓమిత్యక్రేవ్యాహరేత్, నమ ఇతి పఞ్చాత్, నారాయణాయేత్యుపరిష్టా
 త్, ఓమి త్యేకాక్షరం, నమ ఇతి ద్వై అక్షరే, నారాయణాయేతి పఞ్చాక్షరాణి,
 ఏతద్వై నారాయణ స్వాష్టాక్షరం షడం, యోహవై నారాయణస్వాష్టా
 క్షరం పదమధ్యైతి, అనంబ్రవస్సర్వమాయురేతి, విన్దతే ప్రజాపత్యంరాయ
 స్సోమంగౌపత్యమ్, తతోఽమృతత్వమశ్ను తేతితోఽమృతత్వమశ్ను తఇతి,
 యఏనంవేద, ఇత్యుపనిషత్ హరిః ఓం” - “అథకిర్త్యాచారాద్యాని గృహ్య

* విష్ణుసతి ప్రత్యేకమ్మూర్త్యాత్.

స్తే, ఉదాహరణకు పూర్వపాదము, పూర్వపాదము, కార్యణి, యజ్ఞోపవీతి నా, ప్రదక్షిణమ్ " "ఇచ్ఛామోహిమహాబాహుం రఘువీరమ్మహాబలమ్ గజేన మహతా యాస్తం రామచ్ఛత్రాపృతాననమ్ " - "తద్దృష్ట్వా శత్రుహంతారమ్మహర్షీణాం సుఖావహమ్ | బభూవహృష్టా వై దేహీ భర్తార మ్పరిపన్వజే " - "ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యయుత్సవః | మా మకాః సాణ్ణవాశ్చైవ కిమకుర్వతసంజయః || " "ఏషనారాయణశ్రీనూకా క్షీరార్ణవనికేతనః | నాగపర్యజ్ఞముత్సృజ్య హ్యగతో మధురామ్పురీం".

“పరాశరమ్ముని వరంకృత పౌర్వాహ్నికక్రియం | మైత్రేయః పరిప ప్రచ్ఛ ప్రశోపత్యాభివాద్యచ”, నమామిసర్వలోకానాం జననిమద్భిసమ్భ వామ్ | శ్రియమున్నిద్రపద్మాక్షీం విష్ణుచక్షుస్థలేస్థితామ్ || “తాసామూవిర భూచ్ఛారిః స్తయమానముఖామ్బుజః | పీతామ్బర ధరస్సృగ్వీసాత్మాన్మ న్నధఃమన్మధః”, “వై కుణ్డేతు పరేహోకేశ్రియాసార్థం జగత్పతిః | ఆస్తే విష్ణురచిన్వ్యాతాభక్తైర్భాగవతైస్సహ”, “శెన్త్రాల్ కుణ్డే యామికున్దాల్ శిక్షాశనమాం, నిన్త్రాల్ మువజియాం నీళ్ ఇడలుళ్, ఎన్తుం పుణ్డేయామ్మ ణి విళక్కాం పూపట్టాపుల్ గుం అణ్డేయాం, తిరుమాఱ్ఱరపు” - “కదా పురశ్శంఖరథాశ్శకల్పకధ్వజారవిన్దాఙ్ముశ నజలాఞ్చనమ్ | త్రివిక్రమ త్వ చ్చరణామ్బుజస్త్వయమ్మక్రియమూర్ధాస మలఙ్కరిష్యతి” - “అఖిలభుసన జన్మస్థేమ భక్తాదిలీలేవినత వివిధభూత క్రాంతరక్షేకదీక్షే | శుతిశిరసివిదీప్తే బ్రహ్మణి క్రినివాసే భవతుమమ పరస్మిన్ శేయుషీభక్తిరూపా” - “స్వస్తి హస్తిగిరిమస్తశేఖర స్సన్దనోతు మయినస్తతం హరిః | నిస్సమాభ్యధికమ భ్యధత్తయదేవమాపనిషగీరవ్యతీ” - “మఃశివరత్నవశౌ రేర్నిత్యహృద్యోప జీవః కలుషమతిరవిన్దా కిన్కరత్వాధిరాజ్యమ్ | విధిపరిణతిభేదాద్వీక్షిత స్తేన కాలే గురుపరిషగువజ్ఞ హృన్యగోపాయతి స్వమ్” - “కల్యాణానా మవికలనిధిః కాపికారుణ్యసీమానిత్యామోదానిగమనచసామ్రాట్ మన్దార

మాలా । సమృద్ధివ్యా మధువిజయినస్సన్నిధతంతం సదామేనై హదేవీ సక
 లభవన ప్రార్థనాకామధేనుః ” . “ఉపనీతినమూర్ధ్వపుణ్ణాన న్తస్త్రిజగత్సు
 బ్యంఫలన్త్రికణ్ణహ స్తమ్ శరణాగతసార్థవాహమిడశిఖయా శేఖరిణమృతిం
 యతీనామ్ ” - “భాద్రపదమాస గత విష్ణుపగులయితే వేంకటమహీధ్రపతి
 తీర్థదినభూతే । ప్రాదురభవజ్జగతి దైత్యరిపుఘట్టాహ న్త కవితార్కిక మృ
 గేన్ద్ర గురుమూర్త్యా ” ఇత్యాదిభిః మూలమ స్త్రోణ ప్రత్యక్షరచ్చపుష్పమ్మృ
 దాయ - ద్వాదశాక్ష రేణ, విష్ణుగాయత్ర్యా, పభాస్పనిపన్తనైః, పురుష
 సూక్తఋగ్భిః, అన్యైశ్చభగవన్తనైః పుష్పంప్రదాయ - దేవ్యాదిచారిష
 దాన్తం, తత్తన్తనైః పుష్పమ్మృదాయ - ప్రణమ్య. ప్రతిదిశమ్మృదక్షిణ
 ప్రణామపూర్వక మృగవతే పుష్పాంజలిన్దత్వా. పురతః ప్రణమ్య. శ్రుతి
 సుతైస్సోత్తైస్సత్వా - స్వాత్మానన్నిత్యకింకర త్వేననివేద్య - తత్తైవధ్యా
 త్వా - యథాశక్తిమూలమన్త్రాంజలిత్వా - సర్వభోగ ప్రపూరణేం శాలి
 తన్డలనిర్మితా మ్నాతాన్దత్వా - “భోగాపవగ్గఫలదాభుజ్యభోగా
 జగద్గురో । సతామవ్యసతా మేషామస్తుతే పరిపూర్ణతా ” ఇతి ప్రార్థ్య -
 ముఖవాస తామూర్బలాదీ నిప్రదాయ. అర్ఘ్యంధత్వా. భోజ్యాసనమానీయ -
 అభ్యర్చ్యప్రణమ్య. “ప్రాప్యన్తు ప్రాపణే కాలేపతత్యాసీత ఏషతే మృష్ట
 మేధ్యసిరాన్నానిభక్ష్య భోజ్యాన్యనేకశః । సమృన్నాని జగన్నాథ భోజ్యా
 సనముచాశ్రయ ” ఇతి విజ్ఞాప్య - సాదుకేప్రదాయ - తత్రోపవిష్టే భగ
 వతి పాద్యా చమన్వా[†]ణీయానిదత్వా - గుడం, మాక్షికం, సర్పిః, దధి, తీర[‡]

* దివ్య ప్రబంధాదిభిః.

† అర్హణం = “ శీతభోదకసంయుక్తమేలాకర్పూరసంయుతమ్ । మన్దోష్ణంవాస
 నాయుక్తమర్హణాయుక్తమీరితమ్ ॥ ”

‡ అయమేవ మధుపర్కః.

శ్చేతి చాత్రేనిక్షిప్య - శోషణాదిభిర్విశోధ్య - అర్ఘ్యజలేనప్రోక్ష్య - అవ
నతిశిరాహన్వోష్ణులనయనో హృష్టమానసాభూత్వా, ప్రదాయ - ఆచమ
నీయస్తద్యాత్.

యద్యవ్యమ్భగవతే దీయతే తత్సర్వం శోషణాదిభిర్విశోధ్య అర్ఘ్య
జలేన సమ్పూర్ణ్యస్త్రమస్త్రేణ రత్నాబ్జృత్వా, దద్యాత్. తత్శ్చగాం
సువర్ణం రత్నానిచ దద్యాత్. తతః, సుచంస్కృతాన్న మాజ్యాభ్యవధి
క్షీరమభూనిచ, ఫలమూలవ్యజ్జనాని, మోచకాంశ్చ, అన్యాని లోకే ప్రి
యతమాని, శాస్త్రావిరుద్ధాని, ఆత్మనశ్చేష్టానిసమభ్యుత్తయ - శోషణాదిభిర్వి
శోధ్య - అర్ఘ్యజలేన ప్రోక్ష్య - అస్త్రమస్త్రేణ రత్నాబ్జృత్వా - సురభిము
ద్రామృదర్య - దేవస్యపురతో నిధాయ - కృతాశ్చలిస్సభయ స్తిష్ఠకా,
“అనత్యమశుచిన్మీచ మపరాధైకభాజనమ్ | అల్పశక్తిమచైతన్య మన
ర్హస్తవ్యక్తియాస్వపి | మామనాదృత్యదుర్బుద్ధిం స్వయైవకృపయావిభో |
ఆతిప్రభూతమత్యస్తభక్తిస్తేనోపపాదితమ్ | శుద్ధంసర్వగుణోపేతం
సర్వనోపవిన్దితమ్ | న్యానురూపంవిశేషేణ స్వదేవ్యాస్సదృశజ్ఞాణైః |
త్వమేవేదం హవిః కృత్వా స్వీకురుష్యసురేశ్వర | పాయసాన్నజుడాన్నఞ్చ
ముద్గాన్నం శుద్ధమోదనమ్ | గధీక్షీరాజ్యసమ్మిశ్ర న్నానాపూవఫలాన్వి
తమ్ | యతీంద్రయామునేయాద్యైః పరాఙ్ముశముఖైరపి | నివేద్యమాన
న్నైవేద్యం స్వీకురుష్యసురేశ్వర |” ఇతి సమ్పూర్ణ్య “ఆతిప్రభూత
మతిప్రియతమ మతినమగ్ర మత్యస్తభక్తికృత మిదంస్వీకురు” ఇతి
ప్రణామపూర్వక మత్యస్తసాధ్వనవిసయావనతః పరిషేచనోపస్తరణార్థ
దేవస్య దక్షిణహస్తే, అర్హణామ్బు దత్వా - ఘంటానాదపురస్కరం - గ్రా
నముద్రయా హవిరాదికమ్మూలమస్త్రేణనివేదయేత్. మధ్యేమధ్యేపా

* మధ్యమానామికా మధ్యమపర్వణో రజ్జుష్ఠయోగో గ్రానముద్రా.

నీయశ్చసమగ్నయేత్. తతశ్చానుచానతర్పణేప్రదాయ. సర్వార్థతోయే
నహస్తప్రత్యక్షన, గణ్ధాను, ముఖప్రత్యక్షనాని సమర్ప్య. తతః, చాద్య
మూచమనీయశ్చసమర్ప్య - ప్లోతవస్త్రేణముఖశోభనం, హస్తశోభనం,
పాదశోభనశ్చకృత్వా - గంధపుష్పముఖవాసతామ్బూలానిదత్వా. ప్ర
ణమేత్.

దేవ్యాదీనామపి హవిర్నివేదనపక్షే భగవన్నివేదితాదన్యర్థవిర్నివే
దయేత్. పునర్జన్మాసనమ్ - ర్చేనమార్జయిత్వా - గంధాదిభిరభ్యర్చ్య -
ప్రణమ్య. అనుజ్ఞాప్య - “మన్తాసినమిదన్తుభ్య మ్మయాదత్తిమనుత్త
మమ్ | కూర్చేనశోభితంవిష్ణో పునరాసాదయప్రభో” ఇతి విజ్ఞాప్య - మూ
లమస్త్రేణ పాదుకేప్రదాయ. తత్రోపనిష్టే భగవతి పాద్యాచమనే
దత్వా - మాల్యభూషణాదీవ్యపనీయ - సేవేశాయుత్వా - పాద్యాచమన
గంధపుష్ప ధూపదీపాచమనా పూపఫలాచమనముఖవాసతామ్బూలాది
భిరభ్యర్చ్య - ప్రదక్షిణీకృత్యప్రణమ్య.

పర్యక్తాననమభ్యర్చ్య ప్రణమ్య - “భగవత్పుణ్డరీకాక్షకరుణా
మృతవారిధే | ఆనాదయమయాదత్త మ్పర్యక్తాననముత్తిమమ్” ఇతి
ప్రార్థ్య - మూలమస్త్రేణపాదుకేప్రదాయ. తత్రోపనిష్టే భగవతి, పా
ద్యాచమనేదత్వా - మాల్యభూషణ వస్త్రాణివిపృజ్య - విష్వక్సేనాయద
త్వా - సుఖశయనోచితం సుఖస్వర్గం వాసస్తదుచితాని భూషణాని, ఉప
నీతశ్చప్రదాయ. ఆచమనస్తత్వా. గంధపుష్ప ధూపదీపముఖవాసతామ్బూ
లాదిభిరభ్యర్చ్యయేత్.

“చరణమ్పవిత్రం వితతమ్పరాణమ్, యేనప్రాంత స్తరతిగు

* అనుసానం = జమ్బీరరసమిత్రత్రాదీని - తర్పణం = “అపకైర్విరిపకైర్విశ్చ
సుపకైర్విర్జల పక్షకైః | పానీయైర్మృకగున్నైర్నైర్మృకేభిః ఫలాయుభిః | ఏతైరిహనాయు
క్తస్తర్పణం సముదాహృతమ్”

ప్రకృతాని, తేనప్రవృత్తేః శుద్ధేనపూతాః, అతిప్రాప్తాన మరాతిస్తరేమ,
 లోకస్యదావరి మర్చిమత్ప్రవృత్తమ్, జ్యోతిష్కద్యాజమానమహస్వత్,
 అమృతస్యధారాబహుధాదోహమానమ్, చరణన్మోహోకే సుధితాస్థ
 ధాను”

“తద్విష్ణోః పరమన్నదంసదాపశ్యన్తిసూరయః, దివీవచక్షురా
 తతమ్, తద్విచాసో విపస్యప్రాజాగృవాం సస్సమిన్ధతే, విష్ణోర్యత్పరమ
 మ్పదమ్” - “పర్యాప్త్యా అనంతరాయాయస్వస్థామోతిరాత్ర ఉత్త
 మమహర్భవతి సర్వస్యావైస్య సర్వస్య జిత్యైసర్వమేవతే నాహ్నోతి సర్వ
 జ్జాయతి” ఇతి సృతగీత వాద్యాదిభిస్సహనీరాజనం సమర్ప్య -

“శి త్తంశిరుకా లేనన్దున్నెచ్చేచిత్తు,

ఉహాత్తామరై యసియే పోత్తుంపొదుల్ కేళాయ్,

వె త్తం సేయ్ తుణ్ణుం కుల త్తిల్ పిఱందు,

నీకు త్తేవలక్కుళై కొళ్ళామల్ పోగాదు,

ఇ త్తైప్పరై కొళ్ళానన్దు కాణ్ గోవిన్దా,

ఎ త్తైక్కు-మెత్తేయ్ పిఱవిక్కుం,

ఉన్దన్నోడుళోమే యా పూమునక్కే-నామాటో చెయ్ ప్పూం,

మత్తెనకాకామజ్గల్ మా త్తేలోరెంబావాయ్”

“నజ్గక్కడల్ కడైన్ద మాదవనై క్కేశవనై,

తిజ్గల్ తిరుముగత్తుచ్చేయిత్తై యార్ శెకరిత్తైంజి,

అజప్పైకొణ్ణవాత్తై అణిపుదువై,

మైజమల త్తైణ్డెరియల్ పట్టర్ పిర్రాకోడై శొన్న,

శజ్గత్తమియ్ చూలై ముప్పదుం తప్పామే,

ఇగ్గిప్పరిశురై స్పారీ రిరండు మాల్వరై న్నోళ్,
 శెజ్జణ్ తిరుముగత్తు చ్చెల్వ త్తిరుమాలాల్,
 ఎఱుంతిరువరుళ్ పెత్తిళ్ బురువ రెంబావాయ్”

“పల్లాణు పల్లాణు పల్లాయిత్రాణు, పుగ్గోడినూతాయరం
 మల్లాణ్ తిణ్ణోళ్ మణివణ్ణా వుళ్ శెన్వడి శెన్వితిరుక్కాప్ప.

అడియోమోడుం నిన్నోడుం పెరిపిన్తియాయరం పల్లాణు, ఎసి
 వాయ్ నిన్ పలమార్బినిల్ వాళ్ గిన్ ప్త మజైయుంపల్లాణు, వడవార్ శోడివల
 త్తుత్తైయుం శుడరాళ్ళియుంపల్లాణు, పడై బోర్బుక్కుముత్తిజ్జుమచ్చాశెన్ని
 యముం పల్లాణే.”

“సర్వదేశదశాకాశే స్వవ్యాపతపరాక్షిమా । రామానుజా
 ర్యదివ్యాజ్ఞా వర్ధతామభివర్ధతామ్ । రామానుజార్య దివ్యాజ్ఞాప్రతి
 వాసరముజ్వలా । దిగస్తవ్యాపినీ భూమాత్సహి లోకహితైషిణీ ।
 శ్రీమన్ శ్రీరఙ్గశ్రియమనుపద్రవామనుదినం సంవర్ధయ । శ్రీమన్ శ్రీరఙ్గ
 శ్రియమనుపద్రవామనుదినం సంవర్ధయ । సమారామానుజార్యాయ వే
 దాంతార్థప్రదాయినే! ఆత్రేయపద్మనాభార్య సుతాయగుణశాలినే! రామా
 నుజదయాపాత్రంజ్ఞానవైరాగ్యభూషణమ్ । శ్రీమద్వేంకటనాథార్యం
 వందేవేదాంతదేశికమ్” ॥

“వాళ్ళియిరామానుశప్పిళ్ళా మాతికవాల్ వాళుం, అణినికనూ
 స్తగురు, వాళ్ళియవన్ మాజన్ మత్తైయు మిరామానుశన్ పాపియముం
 తేరుంబడియురై క్కుం శీర్ .

వంజప్పలశమయం మాయ్ క్కవందోళ్ వాళ్ళియే,
 మన్నుపుగళ్ళ ప్పూదూరాన్ మనముకప్పోళ్ వాళ్ళియే
 కంజ త్తిరుమంగైయు కక్కవందోళ్ వాళ్ళియే,
 కలియనురై కుడికొండ కరుత్తుడై యోళ్ వాళ్ళియే,
 శెంజోల్ త్తిమిళ్ళ మత్తైగళ్ తెళిందురై ప్పోళ్ వాళ్ళియే,

తిరుమలై మూల్ తిరుమణియాయ్ శీఱక్కవందోన్ వాత్రియే,
తంజప్పరకదియై త్తందరుళ్వోన్ వాత్రియే,
శెందమిత్తుంపుల్ తిరువేంగడవన్ వాత్రియే”

“నానిలముంతాన్ వాత్రి నాన్ మరై గళ్ తాంవాత్రి,
నూనకరిల్ మాఱన్ మత్తై వాత్రి,
జానియర్ గళ్ శెన్నియణి శేర్ ,

తూప్పల్ వేదాన్ దేశికి నే ఇన్న మొరు సూత్తాణ్ణిరుమ్” — వాత్రియణి
తూప్పల్ పరుసకమాన్తాశిరియన్, వాత్రియవన్నాడారవిన్దమలర్, వాత్రి
యనన్ కోదిలాత్తాళ్ మలరైక్కిణ్ణాడిక్కిణ్ణిరుక్కుం, తీదిలాన్లార్ తిరళ్”
శ్రీచూన్వేజ్కుటనాధార్యః కవితార్కిక కేసరీ । వేదాన్తాచార్య
సర్వామే సన్నిధతాం సదాహృద॥

శ్రీమల్లక్షణయోగీంద్రసిద్ధాంతవిజయధ్వజమ్ । విశ్వామిత్రకులం
ద్భూతిం వరదార్యమహమ్భజే ॥ సర్వతస్రస్వతన్త్రాయ సిహ్వానకవివాది
నామ్ । వేదాన్తాచార్య సర్వాయ వేజ్కుటేశాయ మజ్గళమ్ ॥ నభస్యమా
సి శ్రోణాయామపతీర్ణాయ సూరయే । విశ్వామిత్రాన్వయానాంస్తు
వేజ్కుటేశాయ మజ్గళమ్ ॥ పితాయస్యానస్తసూరిః పుణ్డరీకాక్షయజ్ఞనః ।
పౌత్రోయస్తనయస్తోతారమ్భాయాస్తస్య మజ్గళమ్ ॥ వేజ్కుటేశానతా
రోయస్తద్భూతకోధవా భవేత్ । యతీంద్రాంకోధవేత్యేవం వితర్కాన్
యాస్తు మజ్గళమ్ ॥ శ్రీభాష్యకారః స్థాన మాత్మనా దర్శితమ్మనః ।
ఉద్ధర్తమాగతోనూన మిత్యుక్తాయాస్తు మజ్గళమ్ ॥ యోబాల్యే వరదా
ర్యస్య ప్రాచార్యస్య పరాన్దయామ్ । అవాప్యపృథ్విజమితస్తస్మై యోగ్యా
యమజ్గళమ్ ॥ రామానుజార్యాద్రాత్రేయాన్తాతు లాత్సకలాశలాః । అ
వాపవిశేష్యజ్ఞేయస్తస్మై ప్రాజ్ఞాయమజ్గళమ్ ॥ శ్రుతప్రకాశికాభూమా
యేనాచాపరిరక్షితా । ప్రవర్తితాచ వాత్రేషు తస్మై శ్రేష్ఠాయమజ్గళమ్॥

సాంస్కృతిభిర్ద్రామిడిభిర్భవ్యోః కృతిభిర్జనాన్ । యస్సముజ్జీవయామాస
తస్మైసేవ్యాయ మజ్గళమ్ ॥ యఃఖ్యాతిలాభపూజాసు విముఖోవైష్ణవేజనే ।
క్రయణీయదశామ్నస్తస్మైభవ్యాయ మజ్గళమ్ ॥ యస్తాదేవమయా
నర్వం శాస్త్రమగ్రాహి నాన్యతః । తస్మైవేజ్జుటనాథాయ మమనా
థాయ మజ్గళమ్ ॥ పిత్రేబ్రహ్మాపదేప్రేమే గురవేదైవతాయచ । ప్రా
ప్త్యాయప్రాపకాయాస్తు వేజ్జుటశాయ మజ్గళమ్ ॥ యఃకృతంవరచార్యేణ
వేదాంతచార్య మజ్గళమ్ । ఆశాస్తేనుదిసం సోపి భవేన్నజ్గళభాజనమ్ ॥
భాద్రపదమాస గత విష్ణువిమలఋతే వేజ్జుటమహీధ్రుతి తీర్థదిన
భూతే । ప్రాదురభసజ్జగతి దైత్యరపు ఘణ్టా హస్త కివితార్కికమృగేంద్ర
గుగుమూర్త్యా ॥ సశబ్దచక్రిశ్శాన స్సదూర్ధ్వపుణ్యచండలిస్సకణ్డల్ప సత్తు
ళస్యస్థు పద్మనాలికః । సితాస్తరీయ సూత్తరీయ యజ్ఞసూత్ర శోభితో
మయావిస్తు మానసేగురుస్స వేజ్జుటేశ్వరః ॥ అచ త్తసూరిసూనవేభినస్త్వ
మాననైభవాద్విగ్నివాది హంసజైత్రకాళమేఘ దేశికాత్ । ఉపాత్త
సర్వశాసనాయ హస్త నర్షవింశతౌ పునః పునర్న మస్మియాస్తువేజ్జుటేశ
సూరయే ॥ కలయేనతతజ్జురణాజలధిజ్జురూపావిషయజ్జుమలాధిపతేః ।
కలినైరిశతారినచోరిసికజ్జువితార్కికకేసరి సూరిగురమ్ ॥ కవితార్కిక
కళభవ్రజ కబళీకృతిసిహ్న జ్జుమలావతి కిగుణారస పరిపర్థితభోధమ్ ।
యతినాయక పదపజ్జుజ యుగళీపరితస్త్రిమృజ మానస బుధవేజ్జుటప
తి దేశికమనిశమ్ ॥ గురౌ వాదిహంసామ్బుడాచార్య శిష్యే జనాభక్తి
హీనా యతీంద్రాప్రియాస్సృయః । యతీంద్రాప్రియా విష్ణుకారుణ్యదూరాఃకు
తోముక్తివార్తాహి తాదృగ్విధానామ్ ॥ వేదే సజ్జాతఫేదే మునిజనవచనే
ప్రాప్త నిత్యావమానే సజ్జీరే నర్వ సర్వేపతి తదనుగుణే నిష్ప్రమాణేపురా
ణేమామూవాదే సమోదేకలికలుషపశాచ్ఛాన్యవాదే వివాదే ధర్మతా
ణాయ యో భూత్సదయతు భగవాన్ విష్ణుఘణ్టావతారః ॥ ఆశామతజ్జుజగ

ణానవిషహ్యవేగా న్వాదేయతిషీతిభృతః ప్రసభన్నిరున్ధకః । కార్యకథా హవ కుతూహలిభిః పరేమా జ్ఞురే సపష కవితార్కికసిహ్నాదః॥ కవితార్కికసిహ్నాయ కల్యాణగుణశాలినే । శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవేనమః” ఇత్యాదిభిః, (శ్రుతినుభౌత్వైస్తత్త్వైః) స్తుత్యా.

“భగవా నేనస్వ నియామ్యస్వరూపసితిప్రవృత్తి స్వశేషతైకరసే నానేనాత్మనాస్వకీయైశ్చ దేదేన్ద్రియాన్తఃకరణై స్స్వకీయ కల్యాణానినుద్రవ్యమయానౌపచారిక సాంస్కృతికాభ్యవహరికాని సనుస్తభోగానతిప్రభూతానతిప్రియతమా నతీసమగ్రానత్యస్త భక్తికృతానఖిలపరిజనపరిచ్ఛదాన్వితాయస్సస్తై స్వప్రీతయే స్వయమేవ ప్రతిపాదితవాః” ఇత్యనుసన్దాయ .

“భగవత్ విచ్యక్సేనారాధనాయ మామనుజానీహి” ఇతి భగవత్తమనుజాప్య . భగవన్ని వేదితాద్ధవిశ్వేషాద్విష్యక్సేనా నుకించి దుద్ధృత్యనిషీప్య. అన్యత్సంగతేధావిభజ్య. అత్కారమేకమవస్థాప్య. ఏకంకారిభ్యోదత్వా . ఏకంస్వాచార్యవైష్ణవేభ్యోని వేదయేత్ . భగవద్యాగావ శీష్టైర్జలై ర్విష్యక్సేనమభ్యర్చ్య . పూర్వోద్ధృతంహవిశ్చదత్వా . తదర్చనమ్మరిసమాప్య . సదన్నం తత్పరిచారకేభ్యోనివేద్యజలే ప్రక్షిప్తే . యద్వాతదనుచరో భూత్వాస్వయముభ్యజ్జీత .

“మనోబుద్ధ్యభిమానేన సహస్యస్యధరాతలే । కూర్మవచ్చతురః సాదా శిరస్తత్రైవ పశ్యచుమ్ । ప్రదక్షిణసమేతేన హ్యేవమ్భూతేనసర్వదా । అష్టాక్షేనప్రణామనహ్యుపవిశ్యాగ్రతోఽభిః” ఇత్యుక్తాష్టాక్షేన ప్రణమ్య . ఇజ్జామధ్యే సమ్భావిత బుద్ధిపూర్వాపచారాజ్ఞవై కల్యాదిపరిహారార్థం శిరణముపగచ్ఛేత్* .

* “సత్యజ్ఞానానస్తానస్తామలస్స కూపక్రియఃపతే వస్సల, స్వామిక, సుశీల సులభ సర్వజ్ఞ నర్పిత శ్రీ పరమకారుణిక కృతజ్ఞస్థిర పరిపూర్ణ పరమేశ్వర మధ్యతమయ దివ్యమణిగ విగ్రహా కేశ శ్రీసున్నా గాయణ అత్యంతాశ్చింతనోపహమిత స్వదాన కూల్య

తితోర్ఘ్యజలచ్ఛ్రుదాయ - "అను గుణాది కఙ్కాధచిక్ష్పన్నాన్తి కంవిధిమ్ | దత్తానుజ్ఞః స రేణాపిగమనాయాత్త న్బహిః | నిస్సత్తుకామోని షీప్య దేవన్ద్రావారికాగిషు | సభయస్సానుతాశ్చ చణ్డాదీన్ద్రావరపాల కాః | కుముదాగీజ్జణేశాంశ్చ చక్రాదీన్ద్రాయుధాన్యపి | గరుడచ్ఛావిశే షేణ శేషం శేషాశనన్తథా | ప్రణమ్య భారయేద్దేవంసస్మే హాసరసాధ్వ సమ్ || విక్షిప్తస్థాపనమివ న్యస్యస్మిన్ మహావిధిమ్ | నిధిత్సస్మిన్ చతుస్స్వ మ్పియస్మిన్ కల్పకమ్"

"ఉటకలు ఉకలుఉకలోణ్ శుడరాత్రియేశంకే, ఆట నెట్ నా స్తకవా రేయత్రియ శార్క్ల మేతణ్ణ, ఇటప్రపడామలిగుండ వెణ్ మమలోక పాలీర్ కాళ్, పటనై యరై యాప్రటకల్ పళియత్తై కుటిక్కోణ్ మిన్ ||"

"సర్వేభవ స్తస్యగణా స్సన్నద్ధా స్సర్వదిక్ష్యపి | సావధానాశ్చ తిప్తం నిక్షిపామి భవత్స్వహమ్ | మమనాథమ్మమగురుమిత్తర మ్మాత రచ్ఛమే | హరింక్రియమ్భునఙ్కాపితాన్పాలయత సర్వతః | యథానిక్షిప్త రూపమ్మే సర్వరూత సర్వదా | భవత్శరణంలభ్యా వ్రజామిగత సాధ్వసః" ఇతి విజ్ఞాప్యపురతఃప్రార్థ యేతహరిణ్ణిరా, "సను దేవత్వమేవైక స్సస్థావరచ రణ్ణగత్ | బ్రహ్మాదిస్థావరాన్తస్మిన్ పరివాసి బిభర్షి చ | సంహరిష్యసిచా ప్యస్తేరూపై సైస్వర్యభేషిత్తైః | కేసత్విమూల్యసేదేన కేసవాత్సం విహ న్యసే | అత స్త్వమేనత్వాన్ద్రేవ్యా చణ్డాదీన్పాలకానపి | మాఙ్గు మామ

మేవకరిష్యే త్వత్ప్రాప్తికూల్యన్నకరిష్యే-మమచ, ఇజ్యామధ్యే సమ్భాషితిబుద్ధిపూర్వకా పచారంజ్ఞతై కిల్యాదిపరిహార రూపరత్నాయాన్ద్రావం వినాకల్పకోటి సహస్రేణాపి సాధన న్నాస్తి - త్వమేవోపా గూ స్తరథానేధీత్వా, ఏకద్రక్ష్యా రిష్యసీతిసుదృఢమధ్యవస్యా మి - త్వమేవైక ద్రక్ష్యాంకురు - నేహేంద్రియాది విలక్షణానామృదీయత్వే నాభిమతచ్ఛా సస్తుసర్వస్వామినే శ్రీమతే నారాయణాయరుభ్యమేవ సమమ-ఏతిద్రక్ష్యాభర ఉ క్తగుణ విశిష్టాయతుభ్య మేనమమ - ఏతిద్రక్ష్యాభలమపేతుభ్య మేనమమ" ఇతి శరణాగతి ప్రకారః.

మహేతత్సర్వజ్ఞహమశేషతః । పాలయత్వా స్వసంకల్పమాత్రేణ
మధుసూదన । త్వామ్యయా త్వయి నిక్షిప్తం విశ్వస్తేనార్థికల్పమ్ ।
ఆగతాయ యథాకాలం సర్వమేగాతుచర్హసి" ఇతి విజ్ఞాప్య - కవాటం
బద్ధీయాత్ తతోజితన్తాస్త్రోతానుసంధానంబుర్యాత్

ధనుర్తానేషు బ్రాహ్మణుహూర్తే భగవదారాధనంబుర్యాత్ .
తదనంతరమేవ సన్ధ్యాసందనంబుర్యాత్ .

— — —
వై శ్వ దే వ క్ర మః
— — —

స్వార్థభాగేన వై శ్వ దేవం పశ్యచుహాయజ్ఞాంశ్చ యథాసూత్రం
యథాసమ్ప్రదాయం కుర్యాత్ - తత్ప్రకారః - సాదాప్రత్యక్ష - ద్విరా
చమ్య - ప్రాణానాయమ్య - "శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం, ప్రా
తరైర్వైశ్వదేవం జ్ఞురిష్యే" ఇతిసంకల్ప్య - "కృత్యాకరిష్యామి భగవన్ని
త్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతి చాతురాత్య భగవద్వాసుదేవ సా
దారవిద్వార్చనేన ప్రాతరైర్వైశ్వదేవేన భగవత్కర్తృణా భగవంతం వాసు
దేవ మర్చయిష్యామి" ఇతిసంకల్ప్య - "భగవతోఽలేన భగవతోపీశ్య
ణ భగవతస్తేజ సాభగవతః కర్తృణాభగవతః కర్తకరిష్యామి భగవతో
వాసుదేవస్య" ఇతి బలమంత్ర మనుసన్ధాయ - "భగవానేవ స్వనియా
మ్య స్వయాపస్థితి ప్రవృత్తి స్వశేషతైకరసేన మయాస్వకీయైశ్చిహ్నిజై
స్సాస్విరాధవైక ప్రయోజనాయ షరమపురుష స్సర్వశేషీస్వశేష భూతమి
దమృతరైర్వైశ్వ దేవాఖ్యజ్ఞుర్త్వస్వస్మై స్వప్రీతయేస్వయమేవకారయతి,
ఇతి సాత్వికత్యాగజ్ఞుత్వా - ఔపాసనాగ్నిం పంచనాగ్నింవాప్రతిష్ఠాప
యేత్ - తత్ప్రకారః - స్థణ్ణిలంబయిత్వా - ప్రాచీపూర్వ ముదకస్సగ్ధ
స్థణ్ణిణారమ్భ మాలిఖేత్ - అథోదీచీ పురస్సగ్ధ మృశ్చిమారమ్భమాలి

భేత్ - అవాక్కరోఽభ్యుక్త్యతృణం వై రృత్యాంసరస్య. అపడిపస్పృశ్య-
 “భూర్భువస్సువరోమ్” ఇతి, అగ్నిచ్చుత్తిష్ఠాచ్య. ఉభస్పృజ్యతేఽపౌతృణ
 తోయ శేషమ్పూక్తియమచ్యన్నిరధాత్యుదగ్ధా యథాబహిస్సాస్యచ్చ
 పరిస్తరాణామ్-పరి స్తీర్య - ఆత్మనః పురతోదర్భాన్ సం స్తీర్య-తదుపరి
 ప్రోక్షణీ సాత్రన్నిధాయ. జలమ్పూరయేత్ - భార్యాదిః సాకస్పృజ్యనో వై శ్వ
 దేవార్థం స్థాపిత మన్నమాదాయ “భూతమ్” ఇత్యుక్తాయజమానా
 యదద్యాత్ - “తత్సుభూతం విరాడన్న స్తన్నాత్మయి” ఇత్యుచ్చరణ య
 జమాన్ గృహీత్వా - అగ్నావధిశిత్య - వామభాగే నిక్షిప్య-ప్రోక్ష్య
 దక్షిణోత్తర తయాద్యేధావిభజ్య - ఉత్తరభాగ మ్పూర్వ పశ్చిమ త
 యాత్రేధా విభజ్య-దక్షిణభాగ మ్పూర్వపశ్చిమతయా న్యూనాధిక త్వేన
 ద్యేధా విభజ్య - “ఓం అదితేను మన్యస్వ - ఓం అనుమతేను మన్యస్వ-
 ఓం సరస్వతేను మన్యస్వ - ఓం దేవసవితః ప్రసుచ” ఇత్యగ్నిమృరిషిచ్య -
 అగ్నావేకాం సమిధమాధాయ - దక్షిణభాగే పూర్వభాగాదామలక ప్ర
 మాణమన్నం సంహతాజుళినా ౭౭ దాయ - హవిస్సాత్రం వామహస్తేన
 స్పృశణ, ఉత్తానేన పాణినా, అగ్నిష్ఠాగ్రేణ హవిర్నివీజ్య,

“ఓం అగ్నయేస్వాహా” ఇతిహుత్వా “అగ్నయ ఇదంచమచు” ఇత్యుక్తా-
 క్తావ-

“ఓం విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్సాహా” ఇతిహుత్వా “విశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఇ
 దన్నమచు” ఇత్యుక్తావ,

“ఓం ధ్రువాయభూమాయస్వాహా” ఇతిహుత్వా “ధ్రువాయభూమా
 యేదన్నమచు” ఇత్యుక్తావ,

* వై శ్వ దేవాన్నవిభాగ క్రిమస్త్యనుపద సంయోజితి చక్రాకారివ్యసనాకార
 ప్రతిఘాపప్రియో ప్రకటికృతోవర్తితే
 ౧౬

“ఓం ధృవక్షితయేస్వాహా” ఇతిహుత్వా “ధృవక్షితయ ఇదన్నమ
మ” ఇత్యుక్త్వా,

“ఓం అచ్యుతక్షితయేస్వాహా” ఇతిహుత్వా “అచ్యుతక్షితయ ఇదన్నమ
మ” ఇత్యుక్త్వా,

“ఓం అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా” ఇతిపూర్వా హుత్యసంయుతం, అగ్నా,
విశాన్యాం, హుత్వా “అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదన్నమమ” ఇ
త్యుక్త్వా,

పునరేకాంసమిధమాధాయ . “ఓం అదితేస్వమగ్ధంఘాః - అను
మ తేస్వమగ్ధంఘాః - సరస్వతేస్వమగ్ధంఘాః - దేవసవిత్రప్రాసావీ” ఇతిప
రిషిర్హోత్ర ”

“చక్రాకారేతు-అగ్నయేస్వాహా - అగ్నయ ఇదన్నమమ” - “సో
మాయస్వాహా - సోమాయేదన్నమమ” - “విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్వాహా”
ఇత్యేవంక్రమేణహోమః .

బ లి హ రణ క్రమః.

దక్షిణ భాగద్వయాన్న మేకీకృత్య - అగ్నేః ‘పశ్చాద్భూమి మద్భి
స్సన్తుభ్య - వ్యాహృతిభిః ప్రోక్ష్య -

“ఓం ధర్తాయస్వాహా” ఇతి దత్వా . “ధర్తాయేదన్నమమ” ఇత్యు
క్త్వా-

తదుత్తరతః,

“ఓం అధర్తాయస్వాహా” ఇతి దత్వా . “అధర్తాయేదన్నమమ” ఇత్యుక్తా - ఉభయమృషిచ్య -

ధర్తబలేః పశ్చిమాదాభ్య అద్భిస్సమృజ్య - ప్రోక్ష్య

“ఓం అద్భిస్సాహా” ఇతి దత్వా . “అద్భి ఇదన్నమమ” ఇత్యుక్తా - పరిషిచ్య -

తత్పూర్వతః, అద్భిస్సమృజ్య, ప్రోక్ష్య -

“ఓం ఓషధి వసస్పతిభ్య స్వాహా” ఇతి దత్వా . “ఓషధివసస్పతిభ్య ఇదన్నమమ ” ఇత్యుక్తా -

తత్పూర్వతః, అద్భిస్సమృజ్య, ప్రోక్ష్య -

“ఓం రత్నోదేవ జనేభ్యస్వాహా ” ఇతి దత్వా . “రత్నోదేవజనేభ్య ఇదన్నమమ ” ఇత్యుక్తా - ఉభయమృషిచ్య .

అధర్తబలేరుత్తరతః, పశ్చిమాదాభ్య తత్సమద్భిస్సమృజ్య-ప్రోక్ష్య-

“ఓం గృహ్యభ్యస్వాహా ” ఇతి దత్వా . “గృహ్యభ్య ఇదన్నమమ ” ఇత్యుక్తా -

తత్పూర్వతః, అద్భిస్సమృజ్య - ప్రోక్ష్య -

“ఓం అవసానేభ్యస్వాహా ” ఇతిదత్వా . “అవసానేభ్య ఇదన్నమమ” ఇత్యుక్తా -

తత్పూర్వతః, అద్భిస్సమృజ్య - ప్రోక్ష్య -

“ఓం అవసాన పతిభ్యస్వాహా ” ఇతి దత్వా . “అవసాన పతిభ్య ఇదన్నమమ ” ఇత్యుక్తా -

తత్పూర్వతః, అద్భిస్సమృజ్య - ప్రోక్ష్య -

“ఓం సర్వభూతేభ్యస్వాహా ” ఇతి దత్వా . “సర్వభూతేభ్య ఇదన్న

మమ " ఇత్యుక్తా - చతుర్థామేకమృషేచనబృత్వా -
అధర్మబలేః పశ్చిమాదారభ్య, అబ్బలేరు త్తరతః, అద్భిసన్మృజ్య.

[ప్రోక్ష్య-

"ఓం కామాయస్వాహా" ఇతి దత్వా "కామాయేదన్నమమ" ఇత్యుక్తా - పరిషేచ్య -

తత్పురతః, అద్భిసన్మృజ్య - [ప్రోక్ష్య

"ఓం అన్తరిక్షాయస్వాహా" ఇతి దత్వా "అన్తరిక్షాయేదన్నమమ" ఇత్యుక్తా - పరిషేచ్య -

తత్పురతః, అద్భిసన్మృజ్య - [ప్రోక్ష్య-

"ఓం యదేచతి జగతియచ్చ చేష్టతినామ్నాభాగోయన్నామేస్వాహా",
ఇతి దత్వా - "నామ్న ఇదన్నమమ" ఇత్యుక్తా - పరిషించేత్
ఏవన్దత్వాద్వాదశబలయః పూర్వాద్వా పశ్చిమాద్వా ఉత్తరా
ద్వా దక్షిణాద్వా యథాముదశా భవేయుః తథాకల్పనీయాః -

ద్వాదశ బలిభ్యోదక్షిణతః, పశ్చిమాదారభ్య, ప్రాగవధి, దీర్ఘం,
అద్భిసన్మృజ్య - [ప్రోక్ష్య - పశ్చిమాదారభ్య,

"ఓం పృథివ్యైస్వాహా" ఇతి దత్వా "పృథివ్యా ఇదన్నమమ"

ఇత్యుక్తా -

"ఓం అన్తరిక్షాయస్వాహా" ,, "అన్తరిక్షాయేదన్నమమ" ,,

"ఓం దివేస్వాహా" ,, "దివ ఇదన్నమమ" ,,

"ఓం సూర్యాయస్వాహా" ,, "సూర్యాయేదన్నమమ" ,,

"ఓం చంద్రమనేస్వాహా" ,, "చంద్రమన ఇదన్నమమ" ,,

ఇత్యుక్తాః.

ఇతిదత్వా.

“ఓం నక్షత్రేభ్యస్సాహా” ,, “నక్షత్రేభ్య ఇదన్నమమ” ,,
 “ఓం ఇంద్రాయస్సాహా” ,, “ఇంద్రాయేదన్నమమ” ,,
 “ఓం బృహస్పతయేస్సాహా” ,, “బృహస్పతయ ఇదన్నమమ”
 “ఓం ప్రజాపతయేస్సాహా” ,, “ప్రజాపతయ ఇదన్నమమ”
 “ఓం బ్రహ్మణేస్సాహా” ,, “బ్రహ్మణ ఇదన్నమమ” ,,

స ర్వేషామేకమృరిషేచనమ్.

పృథివ్యాదిషు దశేబలిషు, ఆదితః, అబ్జలిపర్యస్తచ్ఛితుష్టయం,
 మధ్యేధర్మ బలిపర్యస్తచ్ఛితుష్టయం, తత్పురతో బలిద్వయచ్ఛి కుర్యా

*

త్ - అయమేవన్య జనాకారః.

ఏ త ద్ద క్షీణ తః.

[సాచీనావీతీ - భూమిచుద్భిస్సన్మృజ్య - ప్రోక్ష్య -

“ఓం స్వధాపితృభ్యః” ఇతి పితృ తీర్థేనబలిస్తత్వా - “పితృభ్య ఇదన్న
 మమ” ఇత్యుక్తాః -

ఉపవీతీ - తదుత్తరతః, భూమిచుద్భిస్సన్మృజ్య - ప్రోక్ష్య -

“ఓం నమోరుద్రాయ పశుపతయేస్సాహా” ఇతి దత్వా - “రుద్రాయ
 పశుపతయ ఇదన్నమమ” ఇత్యుక్తాః సాచీనావీతీ పితృబలిమ
 ప్రదక్షిణచ్యురిషిచ్య - ఉపవీతీ - రుద్రబలిమృరిషిచ్య -

* ‘ధ్వజాకార’ సరాకార, విల్లికాకార, స్రాకార, వ్యజనాకార ప్రభృత
 యోబహవోవైశ్వ దేవాకారా ధర్మకాస్త్రేపృశ్యస్తే - తేషామకాకార వ్యజనాకారా
 జేష, అకామానాంవిహితౌ - తయోరాకార యోర్బలీనాం పశుపేషనానాం చ కరణప్ర
 కారావైశ్వ దేవప్రకరణాస్తే పృథక్పృథక్పక్షిప్తయోర్బలియోర్బలిష్టవాః.

అపశిష్టాన్నేముష్టిత్రయమ్నాత్రాస్తరే గృహీత్వా - బహిర్గత్వా -
అద్భిర్యామిం సమృజ్య - ప్రోక్ష్య -

“యేభూతాః ప్రచరన్తి దివాబలిమి చ్చన్తోవితుదన్య ప్రేష్యాః,
తేభ్యోబలిమ్ముష్టి కామోహరామి మయిశుష్టిమ్ముష్టి సతిర్దధాతుస్వాహా”
ఇతి దత్వా - “దివాచరేభ్యో భూతేభ్య ఇరన్నమమ” ఇత్యుక్త్వా -

పరిషిచ్య - తత్పురతః,

“ఐస్త్రివారుణవాయవ్యా సౌమ్యాయామ్యాశ్చ నైరృతాః । వాయసాః
ప్రతిగృహ్ణన్తు బలిమ్భూమా మయూర్హిమ్” ఇతి దత్వా - “వాయసే
భ్య ఇరన్నమమ” ఇత్యుక్త్వా -

పరిషిచ్య - తత్పురతః,

*
“యాశ్వానాశ్యామశబళౌ వై వస్వతకులౌభ్యవౌ । తాభ్యామ్బ
లిన్స్పిదాస్యామిస్యాతామేతా పహింసకౌ” ఇతి దత్వా - “శ్వభ్యామిద
న్నమమ” ఇత్యుక్త్వా -

పరిషిచ్య

భార్యాదినా ధర్మాదిచతుర్వింశతిబలీన్ అన్యత్రాపనాయ్య - అగ్ని
సమూపమాగత్య -

ప్రాణానాయమ్య - “శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం, అగ్రదా
సజ్జరిష్యే” ఇతి సజ్జల్ప్య -

అగ్నేరుత్తరతః భూమిమద్భి సమృజ్య - ప్రోక్ష్య -

అన్నస్య, ఉత్తరభాగత్రయే పూర్వభాగే, అన్నముష్టిమాదాయ -

“అకామోప మాతాయశ్రోత్రి యాయాగ్రస్థదామి” ఇతి భూ
మహానిధాయ -

1 సమ్ప్రదాయే సతిరద్యాత్.

* సమ్ప్రదాయే సతిదద్యాత్.

“అకామోపసూతాయశ్రోత్రీయా దోదన్వమమ” ఇత్యుక్తాన్వ-
పరిపించేత్.

ప ఞ్చ మహా య జ్ఞ క్రి మః.

శ్రోత్రాచ మనఃకృత్వా-ప్రాణానాయమ్య - “శ్రీభగవదాజ్ఞయా
భగవత్ప్రీతిర్థం. దేవయజ్ఞేనయజ్ఞే” ఇతి సజ్కల్ప్య - “విద్యుః సివిద్యమే
సాప్తాన మృతాత్సత్త్వముపైమి” ఇతి దక్షిణా కిరతిలేన. అపఠదాయవా
మకరతలం సమృజ్య - “ఓం అదితేను మన్యస్వ. ఓం ఆనుచుతేను మన్యస్వ.
ఓం సరస్వతేను మన్యస్వ - దేవసవిత్రిః ప్రసువ” ఇతిగ్నిమ్పరిపీచ్య - అ
గ్నో ఏకాసమిధం దర్శన్వయంవాప్రక్షిచ్య - ఉత్తరభాగన్వయే పశ్యమ
భాగాద్ధవిర్గపీత్వా - “ఓం దేవేభ్యస్సాన్వహ” ఇతిగ్నోనూత్వా - “దేవే
భ్యఇదన్నమమ” ఇత్యుక్తాన్వ - ఏకాసమిధం దర్శన్వయంవాప్రక్షిచ్య -
“ఓం అదితేన్వమగ్గంధాః. అనుచుతేన్వ మగ్గంధాః సరస్వతేన్వ మగ్గంధాః
“దేవసవిత్రః ప్రాసావీ” ఇతి పునఃపరిపీచ్య - “పృష్ఠిరసి పృశ్చ మేసా వై నమృ
తాత్సత్త్వముపాగామ్” ఇతి దక్షిణా కిరతిలేన అపఠదాయ - వామకర
తలం సమృజ్య -

శ్రోత్రాచ మనఃకృత్వా-ప్రాచీనావీతీ. “శ్రీభగవదాజ్ఞయాభగ
వత్ప్రీతిర్థం, పితృయజ్ఞేనయజ్ఞే” - ఇతి సజ్కల్ప్య - “విద్యుః సివిద్యమే
సాప్తానమృతాత్సత్త్వముపైమి” ఇతి దక్షిణా కిరతిలేన అపఠదాయ, వా
మకరతలం సమృజ్య - అగ్నేర్దక్షిణతో భూమిమన్విసమృజ్య - ప్రోక్ష్య-
దేవయజ్ఞే శేషాద్ధ విర్గపీత్వా - “ఓం పితృభ్యస్సాన్వహ” ఇతి పితృతీ
ర్థేన బలిన్నిధాయ - “పితృభ్య ఇదన్నమమ” ఇత్యుక్తాన్వ - అగ్నేర్దక్షిణ

పితృభ్యస్సాన్వహానూత్వా-రోమితేన.

మరిషిచ్య - “వృష్టిరసి నృశ్చమే పాప్తానమృతాత్సత్యమువాగామ్” ఇతి
దక్షిణకరతలేన, అపరిచాయ, వామకరతలం సమృజ్య - ఉపవీతీ -

శ్రోతాచమనబ్జుత్వా-ప్రాణానాయమ్య - “శ్రీభగవదాజ్ఞయా
భగవత్ప్రీత్యర్థం భూతయజ్ఞేనయజ్ఞే” ఇతి సబ్జుల్ప్య - “విద్యుదసి విద్య
మేపాప్తాన మృతాత్సత్యము వైమి” ఇతి దక్షిణకరతలేన, అపరిచాయ,
వామకరతలం సమృజ్య - అగ్రదానాత్పశ్చిమభాగే అద్భిస్సమృజ్య -
ప్రోక్ష్య-దేవపితృయజ్ఞశిష్టం హవిర్గృహీత్వా-“ఓం భూతేభ్యోబలిగ్ం హ
రామి” ఇతి దేవతీర్థేన భూతబలిస్తత్వా - “భూతేభ్య ఇదన్నమమ” ఇ
త్యుక్త్వా - పరిషిచ్య - “వృష్టిరసి నృశ్చమే పాప్తానమృతాత్సత్యము వాగామ్” ఇతి
దక్షిణకరతలేన, అపరిచాయ వామకరతలం సమృజ్య-

శ్రోతాచమనబ్జుత్వా-ప్రాణానాయమ్య “శ్రీభగవదాజ్ఞయా
భగవత్ప్రీత్యర్థం, మనుష్యయజ్ఞేనయజ్ఞే” ఇతి సబ్జుల్ప్య - “విద్యుదసి
విద్యమే పాప్తాన మృతాత్సత్యమువైమి” ఇతి దక్షిణకరతలేన, అపరిచాయ
సమృజ్య, వామకరతలం సమృజ్య-మధ్యమభాగా దగ్రదానాన్నద్వి గు
జ్జుహీత్వా-అగ్రదాన భూతబలిర్హృద్యే “మనుష్యేభ్యోహస్తా” ఇతి
దేవతీర్థేన భూతబలిన్నిధాయ-“మనుష్యేభ్య ఇదన్నమమ” ఇత్యుక్త్వా-
పరిషిచ్య-“వృష్టిరసి నృశ్చమే పాప్తానమృతాత్సత్యము వాగామ్” ఇతి
దక్షిణకరతలేన, అపరిచాయ, వామకరతలం సమృజ్య-

శ్రోతాచమనబ్జుత్వా - “ఓం శ్రీవిష్ణవేస్వాహా” ఇత్యుక్త్వా
శ్రావణీయ - “శ్రీవిష్ణవే పరిమాత్తన ఇదన్నమమ” ఇత్యుక్త్వా-ఉత్థా

* భూతేభ్యనమ ఇతి శ్లోకం.

* మనుష్యేభ్యన్నందదామి హస్తా, ఇత్యుక్తే

య - "అగ్నేనయ సుపథారాయే అస్తా విశ్వాని దేవ వయనానివి
గ్వాః, యుయోధ్యస్తజ్జహురాణమేనో భూయిష్టాస్తే నమఉంవి
ధేమ, ఓం అగ్నయేనమః, మస్త్రహీంక్ష్మీరూహేనమ్యక్తీహీనం హు
తాశన, యధుతస్తు మయా దేవ పరిపూర్ణస్తదస్తుతే । ప్రాయశ్చిత్తాన్య
శేమాణి తపకర్తాత్త కానినై । యూని తేమామశేమాణాఞ్శ్చష్టానుస్తరణ
మృరమ్" ఇత్యుపస్థాయ - ప్రణమ్య - అభివాదయేత్.

పితృబలిం భూతబలిం బహిఃప్రక్షిప్య-సాత్రస్థం అవశిష్టాన్నంభోజ
నార్థాన్నేన ప్రాణాహుతేః పుం సంయోజయేత్ - అగ్రదానం మను
వ్యయజ్ఞంచ అతిథిభ్యో దద్యాత్.

ఆచమ్య "భగవానేవ స్వనియామ్య స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తి స్వ
శేషతైకరసేన మయా స్వకీయైశ్చోపకరణై స్సాన్విరాధనైకప్రయోజనా
య పరమపురుష స్సర్వశేషీ స్వశేషభూతమిదం ప్రాతరైశ్వర్యదేవాభ్య
ఞ్జుర్త్వస్వస్మై స్వప్రీతయే స్వయమేవ కారితవాః" ఇతి సాత్వికత్యాగ
ఞ్జుత్వా - "కృతఞ్చకరిష్యామి భగవన్నిత్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహా
విభూతిచాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవన దారవిదార్పనేనప్రాతరైశ్వ
ర్యదేవేన భగవత్కర్తృణాభగవాన్ప్రీయతాం వాసుదేవః" ఇతి ప్రాతరై
శ్వర్యదేవంభగవతి సమర్పయేత్.

తితోయతిభ్యో బ్రహ్మచారిభ్యశ్చ, భిక్షాస్తద్యాత్ - వైశ్వదేవా
త్సూర్యం యతయోబ్రహ్మచారిణశ్చభిక్షార్థ మాగతాశ్చేదైశ్వర్యదేవార్థ
మన్నముద్ధృత్య, పాత్రాస్తరే నిభాయ, యతిభ్యోభిక్షాస్తద్యాత్ - ఉద్ధృ
తాన్నేన వైశ్వదేవఞ్జుర్యాత్

తతః అభిషేకతీర్థం స్వీకుర్యాత్.

తతః అతిథిమంజుణే[†] గోదోహనమాత్రం, దిదృక్షుస్సిత్యా, అతి
థీణ, అభ్యాగతా[‡], బాలాన్వృద్ధా[§], రోగిణః, గర్భిణీః, పరిచారకాం
శ్చ ప్రథమమ్భజయేత్.

భో జ న క్ర మః.

కాండప్రత్యక్ష - ద్విరాచమ్య-ప్రణనేన గోమయజలేన భక్తిపాత్ర
స్యామ్యానాతిరిక్తశ్చతురశ్రమణ్డలం కృత్వా - తత్ర, జమ్బూ, వనస,
కాశ్మీ, నాళికేర, పలాశ[‡], కదలీ, ఉహినా, విశాచోదుమ్బర, పద్మ, ఆ
మ్ర వ్రతాణామ్, అన్యతమం శోధితమ్పాత్రం నిధాయ - పానపాత్రస్థ
షీణ పార్శ్వే నిధాయ - ప్రాజ్ఞుఖత్వాది నియమయుక్తః, ఆయనఅజి
నవ్యతిరిక్తే ఆసనే ఉపవిశా పాదాభ్యాంకరాభ్యా మాస్యేనచ పంచభి
రార్ద్రః, నర్దుల దర్భపవిత్ర మనామికాయాన్వృత్వా - పత్న్యాదిభిర్ద
ర్వాదినా పరివిష్టమన్నం, ఆజ్యసిక్తం, దృష్ట్వా-ప్రాజ్ఞలిః "అస్తాకన్నిత్య
మస్తేతత్" ఇత్యుక్త్వా - హస్తేన, అన్నం, పాద్యేన శుద్ధజలేన వా

* ఏకరాత్రమేన పరగృహే నివసన్, అజ్ఞాతోబ్రాహ్మణః, అతిథిః - జ్ఞాతృ, అభ్యాగతః—

† నాడికాయాశ్చతుర్భాగః—

‡ పల్లపలాశ పత్రభిన్నం.

§ పల్లపద్మ పత్రభిన్నం.

వ్యాహృతిభిః ప్రోక్త్య-శోషణాదిభిర్విశోధ్య-వ్యాహృతిభిః మూలమస్త్రేణల
 నైశ్చల్యపావనమస్త్రైరభిమన్త్య-అన్తర్యామిణేనివేద్య-పరగృహేచేత్స్వా
 ర్చాయై ప్రథమన్నివేద్య-తతోన్తర్యామిణే నివేద్య-ప్రణవ వ్యాహృతిభిః
 హస్తేన అన్నమనుల్లంఘయన్ వాత్రేజలమసాతయన్ ప్రథమపరిషేచన
 జ్ఞుత్వా - భార్యాదిదత్తేన, అర్ఘ్యజలేన “సత్యస్త్యేన పరిషిञ్చామి”
 ఇతి ద్వితీయపరిషేచనజ్ఞుత్వా - కుక్కుటా సనసంస్థితః, సాదాభ్యామ్నా
 దేన వా భూమిం స్పృష్ట్యా, వామహస్తాజ్ఞప్త తర్జనీమధ్యమాభివానుభా
 గే సాత్రం స్పృష్ట్యా - అన్నస్య దక్షిణభాగే పరిదత్తేన సాద్యేన “అమృ
 తోపస్తరణమసి” ఇతి మస్త్రేణ నిశ్శబ్దమాపోశనజ్ఞుర్భ్యాః. ఆపోశనా
 ర్థజ్ఞలే పూరితే పునర్నపూరయేత్. సాజ్ఞప్తమధ్యమానామికాభ్యాం,
 ఆమలకప్రమాణమన్నమ్ప్రగాదిచతుర్థిక్షు మధ్యేచ గృహీత్వా - ‘ఓం
 ప్రాణాయస్వాహ - ఓం అవానాయస్వాహ - ఓం వాయనాయస్వాహ -
 ఓం ఉదానాయస్వాహ - ఓం సమానాయస్వాహ” ఇతి క్రమేణపఞ్చప్రా
 ణాహుతీర్ఘ్నత్వా-మనసా “ప్రాణాయేదన్నమమ” ఇత్యాది, ఉద్దేశ్యత్యా
 గస్తదాతదా కృత్వా - దస్తస్పర్శవర్జం, పృథక్పృథక్క్షిగీర్య “బ్రహ్మణిమ
 ఆత్మామృతత్వాయ” ఇతి ఉచ్చార్య తతోవామహస్తమ్ప్రక్షాళయేత్. తా
 వత్పర్యస్తజ్ఞాప్తవన్తాని స్యాత్. అనన్తరం, భార్యైన్యో వాశాస్త్రా
 విరుద్ధాని భగవన్నివేదితాని ఆత్మన శ్చేష్టాని పరివేషేత్. అన్వేషదంశా
 ద్యానయనార్థాం నిషేధార్థాం వాచంవదేత్. అతిథీకప్రసాద్యతదను

* రాత్రిభోజనకాలే “బుతస్త్వాస్త్యేన పరిషిञ్చామి” ఇతివదత్

; కాస్త్రవిరుద్ధమాన భోజనపదార్థంగచ్ఛ ఆమలిపఞ్చలో-అనైయానః—

జ్ఞానోభుజ్జీత, సహభుజ్జానాన్ వాచోపచరేత్. తదర్థేవాచంవిసృజేత్ -
నాన్యార్థం, యదికామాద్విసృజేత్ తదా భూర్భువస్సువరోమితిజపిత్వా శే
షంభుజ్జీత-వక్త్రనిస్సుతమ్ముక్తశిష్టం, కబళశేషం, నపునర్భుజ్జీత-చాత్రేచన
మిశ్రయేత్. అపూపశాకమూల ఫలాదీన్ హస్తేనైవ అసచ్ఛిద్య భక్ష
యేత్ -నతుదన్తైః. ప్రత్యక్షలవణం వర్జయేత్ - తైలపక్వ మపక్వంవా
దర్వా నదద్యాత్. అన్న, వ్యజ్జన, పానీయ, దధి, క్షీర, ఘృతాని హ
స్తేన న దద్యాత్. దద్యాచ్ఛేత్ పర్ణాదికమస్తరే కృత్వాదద్యాత్. ఓదన
వ్యజ్జనాదిషు దోషోక్తిర్నవదేత్. దేవసదనే, తమసి, అనావృతస్థలే, హ

౧ . జాతిదుష్టం:—వెంగాయం-వెళ్ళెయ్ పూండు-ఉల్లి-ముల్లంగి-పెణ్ కత్తె-శురై
క్కాయ్ - మురుంగై - తాని - కాట్టుక్కరణై - అమ్మణందాళ్ - శిఱుకాంజోరి-
శివందలకల్లి - శుమ్మట్టి - పనంపత్తి - మూంగిల్ శురుత్తు - తేతాంకొట్టై - ఆలై -
అత్తి-కొన్నై - పీరక్కంగాయ్ - శణకీరై - శిఱుకీరై - పేయప్పిడల్ - కొట్టిక్కి-త్తం
గు-మణ్ణుప్ప-పుణ్ణామ్మ - శివందపెరుంకాయం - కాడి-కోన్నై - నాయ్ ముక్కై -
అరశు-కురింజి-శిథ్తై - గంజా-కంబు-కోళం - వరశు-కుసుంబై - కేల్లైవరశు-ఎళ్ళు,
ఉళుండు, ఇవైతివిరి కప్పపథ న్యంగళ్ - కిలింజల్ శుణ్ణాంబు. ముదలూన వైకళ్.

౨ - క్రియాదుష్టం:—ఋతుస్నాన దిన త్రిత్ స్త్రీయాలే తోడప్పట్టదుం, పశ్చానం
సాగ్రమిల్లాదవర్కళాలే పక్వమానదుమాన అన్నం - కైయాలేకొమ్మప్పప్పట్ట తయి
ర్-వాయాలే ఊడప్పట్టదుం అయ్యర్ కైయినాల్ కలైక్కప్పట్టదుం వస్త్రత్తినాల్
పడిక్కట్ట ప్పడావదుమాన బలం - పునఃపాకంపణ్ణిన అన్నం - విక్రయిక్కప్పట్ట
అన్నం-శుట్టణ్ పు-మోర్ తివిర సారంఎడుక్కప్పట్టు విసాగ్రమాన పదార్థంగళ్ -
రాత్రియిల్ దీపమిల్లామల్ నిలా అగ్ని ఇవైగళుడైయ వెళిచ్చత్తిల్ భుజిక్క
ప్పట్ట అన్నం-భోజనమధ్యత్తిల్ పరిమాణప్పట్టనెయ్ - నఖత్తాలేకిండవై - పితా
మహాచార్యక్ మాల్తీతమయక్ భగ్త ఇవర్ కళుడైయ ఎచ్చిల్ తివిర మథ్తైవర్
కళాల్ ఎచ్చిల్ పణ్ణప్పట్ట పదార్థంగళ్ - కాయ్ చ్చినఇళిసీర్, ముదలూన
వైకళ్

౩ . కాలదుష్టం:—మూన్లువరుష త్తుమ్మ మేల్వట్టు పత్తికాన ధాన్యంగళ్ - ఒరుమా

ర్యై, భూమా, శూన్యగృహేచ, సభుజ్జీత. రాత్రౌ, అహనివా ద్వీర్నభు
జ్జీత - అపరరాత్రే, అర్ధరాత్రే, అహ్నోమధ్యభాగేవా సభుజ్జీత. తిష్ఠ

సత్తుక్కు మేల్వట్టు పడ్డకాన అరికి, వెద్దీదీలై, ఒరుపత్తుక్కు మేల్వట్టుపడ్డకాన
నెయ్, ఎణ్ణెయ్, పయిల్లంపయిల్లం-ఒరుపత్తుక్కు మేల్వట్టు ఉపయోగపట్ట
మణ్ పాత్రం లితే పక్వమాన పదార్థంగళి - ఒరువాల్లెక్కు మేల్వట్టు
కై త్తెజలం - ఒరురాత్రిక్కు మేల్వట్టు కై త్తె పక్వమానపదార్థంగళి - (అడియిల్
శీల్ పట్టపదార్థంగళియు పద్యపిత్య నోమియై :- పాల్ - ఉప్ప-పామ్మి-
మంగళి-వల్లెల్ - నెడాం - నెలుల్ అరికి-తునై - పయిల్ నెంగళాననై-శుట్టాంబు
మిళకు - ఊణుకాయ్ కళి - ఇంజి-వెల్లపామ్మ - మానాడు శేర్క-పట్ట రెయిర్ -
అనల్-క్షీరాన్నం-పారి-జల త్తెల్ శేర్క-పట్ట అన్నం-ఎణ్ణెయ్ నెయ్-రెయిర్ ఇన్
గళిత ఎరినోడేయాడదు కూడిన అన్నం - పడ్డంగళి-తిరిట్టుపామ్మ-మరుందు-పున
పాకంపణ్ణి కాకంగళి -) ఆకాల త్తెల్ ఉండు పణ్ణపట్టఫలంగళి - (ప్రథమైతిథి
యిల్ పూశంకాయ్-ద్వితీయై తిథియిల్ కత్తారిక్కాయ్ - అష్టమితిథియిల్
తేంగాయ్-దశమితిథియిల్ పుడలంగాయ్-ఏకాదశితిథియిల్ అనైక్కాయ్-
త్రయోదశితిథియిల్ ఎళ్ళు-చతుర్దశితిథియిల్ పులి-సప్తమి, నాయ్ ద్విత్వమై, ఇం
దదినంగళిత నెల్లిక్కాయ్ - పకలిల్ పాల్, విశంపత్తం, పారి - రాత్రియిల్
ఎళ్ళుకలం పదార్థంగళి, తయిర్, మాపు, తేన్, నల్లెణ్ణెయ్, ఇంజి - ఎల్లదినంగ
ళిల్ కల్యాణపూశంకాయ్, కత్తారిక్కాయ్, పద్మమిళకాయ్, పాడలంకా
య్, కార్తిమల్లి, పరుంకాయం, ఎలుమిచ్చంపత్తం, ఎరుమైపామ్మ, తునరంపయ
పు కడుకు, కడలై, కారామణి, కొళ్ళు, వెళ్ళవనైక్కాయ్, అరిక్కిరై-దావ
లి పారణైయిల్ పులి, కడుకు, ఉళున్దు, పయిల్ గుంపరుప్ప, నల్లెణ్ణెయ్-కత్తారిక్కా
య్, వాల్తైయైచ్చేర్ న్ద వన్దువకై - ముదలాననై కళి.

౪ - సంసర్గదుష్టం:—ఉపొద్దుకూడిన నెయ్, పాల్-నూల్, పుణ్ణు, ఈ, మయిర్,
నఖం, ఇన్దైకళిల్ యేదాయినం కలంది అన్నం-(అపత్కాల త్తెల్ ఇంద అన్నతై
భుజిక్కు వేండియరుందాల్ అనెల్ సిండమాత్రింఎడుతువై త్తు విట్టు, మద్రు అన్న
తై త్తిర త్తినాల్ ప్రాక్షీర్తు కాంబలైయాడదు మణ్ణెయాడదు పోట్టు స్వీకరి
క్కలాం) సన్యాసికళుడైయ భిక్షాపాత్ర త్తెల్ పట్ట అన్నం సన్యాసికళాల్

న్నాననారూఢపాదః, అకృతాచమనః, ఏకవస్త్రోధరః, ప్రావృతమస్తకః,
అన్యం స్పృశః, చణ్డాళః, రజస్వలా శూద్రాది శబ్దం శృణ్వః, పక్షి
దూష్ణకైస్సహచ, న భుజ్యేత పాణౌ, అజ్జలౌ, పర్ణపుష్పే, మృత్వాత్రే,
వస్త్రే చ న భుజ్యేత. ఏకవక్త్రభుజ్జానేషు భోజనాద్విరమ్యనోత్తిష్ఠేత్. ఆప
దియద్యుత్తిష్ఠేత్, తదా, అగ్ని, భస్మ, స్తమ్భ, సలిల, దర్భ, ద్వార, నిమ్న
భూమిష్వన్యతమేన పక్షిభేదః కార్యః. తైలేక్షుయన్త్ర, పలిత, శూద్ర,
రజస్వలా, ముసలానాంయానత్కాలం శబ్దశ్రూయతే తాపత్కాల

కొడుక్కపట్ట అన్నం - తేంగాయ్ శేర్ - సాన్ - పుళిశేర్ - పయ్యార్ మొదలగున్న
అవరె - కొడివరె - పుడల్ - ముదలియై

౫ - ఆశ్రయదుష్టం - ఇహగల నాత్ర త్తిల్ వైక్కప్పట్ట ఇళినీర్ - తామ్రపా
త్ర త్తిల్ వైక్కప్పట్ట తేర్, వెయ్, పాల్ - ఇరుంబుపాత్రి త్తినాల్ పరిమాణప్ప
ట్టపదార్థంగళి - ఇరుంబుపాత్రి త్తిల్ వైక్కప్పట్ట జలం - కన్దుకిణం పత్తు
నాళి కరుక్కుళి పట్ట పశువిక్ పాల్ - మార్ కలందపాల్ - శిన్దెప్పశువిక్
పాల్ - కన్దుళెత్తపశువిక్ పాల్ - వేత్తిపశువిక్ కన్దినాల్ కలక్కప్పట్టపా
ల్ - రెన్దెక్కన్దుపాట్ట పశువిక్ పాల్ - శంఖపాత్ర త్తిల్ జలం - ముతలియవై.

౬ - నిమిత్తదుష్టం: — బ్రాహ్మణకళాలో విక్రయిక్రమపట్ట పాఠతయిర్, మోర్, -
నాయ్, కాక్టె, హోత్రి, ఎలి, పూనై, కీర్తిపల్లె ఇవై మదలా నడుకళాలో
తోడపట్ట అన్నం, వ్యంజనం - మనుష్యలో, పశుకళాలో, ఇవైకళాలో మోర
పట్ట అన్నం. పాదప్రతాశనం పట్టింశేషజలం - కాలాతేతోడపట్ట దంతాండ
పట్టదుమాస అన్నం - సత్తెల్లో పోడపట్ట అన్నం - తణ్ణీర్ సందత్తజలం -
నెలుత్తుక్కొండు పోడపట్ట అన్నం - తలైవాళైవిట్టు వేళేపట్టియాయ్
కొండవరిపట్ట అన్నం - కాందిప్పిన అన్నం - నాలుతరం కళైయప్పదాద
అరికియం పయ్యనీరుంపరుప్పం - నాలుతరం అలంబప్పదాద కాకంగళుం ఫలం
గళుం - నామరూపంగళాళే ఆటియప్పదాద పదార్థంగళి - తనక్కెప్పు
ప్రత్యేకనాయ్ పాకం కెయ్యపట్ట పదార్థంగళి - భూమియిలో విడ్డాదమట్టై
నీర్ - ముతలియవె.

న్నభుజ్యతే. భార్యాదిభిశ్చ కలహం, పుత్రానాశ్చ భర్తృవం, తేషాముచ్చిష్టదానశ్చ వృజ్యేత్. సాయస, నధి, క్షీర, అమ్మ, నర్సింపి, అన్యాలిచ నిశ్శబ్దమ్మిజేత్. సాశ్రస్థసంసానీయంపీతశేవం భూమాకిశ్చిన్ని స్రావ్యవిజేత్. దధి, క్షీర, అజ్య, సలిల, సక్తు, సాయసవ్యతిరిక్తం సర్వం సశేషమశ్నీయాత్. భోజకేసవనాశశ్చేత్ తదా సూర్యంస్తరణ హస్తాభ్యాం పాత్రం స్పృశణ, ఆరీపదగృహంనాద్యాత్ పునర్దీపముద్దీప్య పాత్రస్థమేవాన్నమద్యాత్. “శ్రీగోవిందాయనమః” ఇతి ప్రతికఙ్కం గోవిందమనుస్తరేత్. తతోనర్తుశపవిత్రవేష్టనంవిసయ్య అనామికాయాన్ధృత్వా అన్యదత్తేన పాద్యతీర్థేన “అమృతాపిధానమసి” ఇతి సశేషముత్తరాపోశనఙ్కుర్యాత్ శేషం “రౌరవేఽపుణ్య నిలయేపద్మాద్భుదనివాసిసామ్ । అగ్నినాముదగన్దత్త మక్షయ్యఘనశిష్యతు” ఇతిమంత్రేణ భోజనపాత్రస్య వామతోదేవతీర్థేన భువి నిస్రావ్య - విస్రంశితద్దర్భ ఇతురగ్రశ్రమణ్ణల ఏవ ప్రక్షిపేత్ - నబహిః, సభోజనపాత్రేవా. హస్తమ్పత్యుశ్యనా, నిర్లేహ్యావా ఉత్తరాపోశనం నగృహీయాత్. ఉత్తరాపోశనాన్పిశ్యాత్ భోజనపాత్రం నస్పృశేత్. ఉత్థాయ - బహిర్నిర్గత్య, అచనః, వామచార్యే త్రిగణ్ణామాకృత్వా చూషాదిచూర్ణైశ్చిన్నిర్వాహస్తమ్పత్యుశ్య - పునశ్చ త్రయోదశగణ్ణామాకృదన్తశోధనశ్చకుర్యాత్. గణ్ణామకాలే, తద్జన్యాదన్తశోధన స్మకుర్యాత్. తత్తోయశ్చానపిజేత్. మృద్ధంణాదిభిః హస్తప్రత్యుశినఙ్కుత్వా - తతోముఖప్రత్యుశినఙ్కుత్వా - చాదాప్రత్యుశ్యద్విరాచామేత్. (అచమనాత్పూర్వం శ్వశూద్రా దీన్ననిరీక్షేత్.)

తతః “ప్రాణానాజ్గన్ధిరిసిరుద్రోమావిశా సక్తస్తేనాన్నేనాప్యాయస్య” ఇతి హృదయమాలభ్య - “అజ్ఞప్తమాత్రః పురుషోఽజ్ఞప్తశ్చసమ్రాజితః । ఈశస్వర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రీణాతివిశ్వభుక్” ఇతి దక్షిణపాదాఙ్గులే ఊర్ధ్వదక్షిణహస్తేన జలంనిస్రావ్య - “శ్రద్ధాయామృతేనివిశ్యామృత

గోపాలతత్త్వానుసారమున నాపాద్యము . అచానేనివిశ్వామిత్రగోపాలతమ
 పానమున నాపాద్యము - వ్యానేనివిశ్వామిత్రగోపాలతంవ్యానమున నా
 పాద్యము - ఉదానేనివిశ్వామిత్రగోపాలతముదానమున నాపాద్యము -
 సమానేనివిశ్వామిత్రగోపాలతగోసమానమున నాపాద్యము - బ్రహ్మణి
 మతత్త్వమృతత్వాయ" ఇతి హుతమభిమన్త్య - సూర్యమభివీక్షేత -
 రాత్రోదీప మసలోకయేత్ . "ఉదుత్యజ్ఞాతవేదసద్దేవం వహన్తి కేతవః,
 దృశేవిశ్వాయ సూర్యమ్" ఇత్యాదిత్యముపతిష్ఠేత . తతః, "విష్ణురత్నాత
 ధైవాన్న మృణానుశ్చవై సదానత్యేనతేనమే భుక్తజ్జీర్ణత్యన్నమిదన్త
 తః" [థా] ఇత్యుచ్చార్య, ఉదరమృణమృజ్య - "ఓం" ఇతి బ్రహ్మణి స్వా
 త్మానం యోజయేత్ .

కృష్ణాష్టమి, కృష్ణచతుర్దశీ తిథిషు, ఏకవారమేవ భోజనమ్కూర్యాత్ .
 పూర్ణిమాయాం అమావాస్యాయాం, సమ్మమణే, శ్రాద్ధదినే, నిమిస్త్ర
 దినే చరాత్రో భోజనన్నకుర్యాత్ - గ్రస్తాస్తగే చన్ద్రే, గ్రహణాత్పూర్వ
 న్యాం రాత్రౌ పరస్మిన్నహనిచ నభుజ్యేత - గ్రస్తాస్తగే సూర్యే, తదహా
 రాత్రంనభుజ్యేత . చన్ద్రసూర్యౌ దృష్ట్యాస్మాత్తే వ్యభుజ్యేత . చన్ద్రగ్రస్తోద
 యే, తస్మిన్ అహ్నిసూర్యగ్రస్తోదయే పూర్వన్యాంరాత్రౌ భోజనన్నకు
 ర్యాత్ . సూర్యగ్రహణే గ్రహణాయామాత్పూర్వం యామచతుష్టయం,
 చన్ద్రగ్రహణేయామత్రయం, పూర్ణచన్ద్రగ్రహణేయామచతుష్టయం చ
 నభుజ్యేత . బాలవృద్ధాతురాణా మేకయామవర్జనమలం - భుక్త్వా ఆర్ద్ర
 పాదో న గృహద్యహిర్వృజేత్ .

తామూలచర్వణ క్రమః.

సహభుక్తవద్భ్యః, భగవన్ని వేదితంతామూలస్తద్యాత్. తతః స్వ
యచ్ఛుచర్వేత్. ఏకజ్జుముకం, క్రముకత్రయం, అధికంవా దద్యాత్
సక్రముకద్వయం. తామూలచర్వణదశాయా న్నాగపల్లీదళమాస్యా
స్తరే నిధాయ - అసస్తరిం, ఖడ్గితక్రముకచ్ఛనిధాయ - అగ్ర సిరా మూ
లోభయసార్వాగ్రవర్జం, సశోధితచూర్ణం, తౌలితనాగపల్లీపర్ణచ్ఛ
ర్వేత్. చూర్ణం, నాగపల్లీదళస్య పృష్ఠపవళుషేత్ నాస్తర్భాగే
చూర్ణాధారపర్ణం, క్షీణపర్ణం, యనుశపర్ణం చ నభక్షయేత్. పర్ణద్వయ
మేకీకృత్యచ, నభక్షయేత్. ఏకాదశ్యాం, పితృదినేషుచ తామూలంపర్జ
యేత్. భగవానేన స్వనియామ్యస్వరూపస్థితి "ప్రవృత్తిస్వశేషతేకరసేన
మయా స్వకీయైశ్చోపకరణై స్సాన్విరాధనై కప్రయోజనాయ పరమపురుష
స్వస్య శేషీస్వశేషభూతమిదం ఇజ్యాఖ్యంఽర్హస్వపైస్వప్రీతయే స్వయమే
వకారితవా" ఇతి సాత్వికత్యాగజ్జ్యూత్వా - కృతచ్ఛకరిష్యామి భగవ
న్ని త్యేనభగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతిచాతురాత్యై భగవద్వాసుదేవ
పాదారవిద్యార్చనేన ఇజ్యాయా భగవతః కర్తౄణా భగవాన్ ప్రీయతాం వా
సుదేవ ఇతీజ్యాం భగవతి సమర్పయేత్. —

స్వాధ్యాయ ప్రకరణమ్.

— ❖ —

తతశ్చతుర్థేకాతే,

“కృతచ్ఛకరిష్యామి భగవన్ని త్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావి
భూతి చాతురాత్యై భగవద్వాసుదేవ పాదారవిద్యార్చనేన స్వాధ్యాయేన
భగవత్కర్తౄణాభగవంతం వాసుదేవ మర్చయిష్యామి” ఇతి జ్ఞాన్వ్య
“భగవతోబలేన భగవతోవీర్యేణ భగవతస్తేజసా భగవతః కర్తౄణా భగ

సంఘః కర్తృకరిష్యామి భగవతో వాసుదేవస్య" ఇతి బలమస్త్రమనుస
థాయ - "భగవానేనస్వనియామ్యస్వరూపశీతిప్రవృత్తి స్వశేషతైకరసేన
మయా స్వకీయైశ్చోపకరణై స్స్వైరాధనై కప్రయోజనాయ పరమపురుష
స్సర్వశేషీ స్వశేషభూతిమిదం, స్వాధ్యాయాఖ్యం, కర్తృ స్వస్తి స్వప్రీతయే
స్వయమేవకారయతి" ఇతి సాంఖ్యిక త్యాగజ్ఞుత్వా -

చతుర్ముఖ ప్రసాదవిదిత సకలవేద తదుపబృహ్మణార్థేన స్వ
యోగమహిమసాక్షాత్కృతపరావరతత్వయాధాత్మ్యేన వాప్తీకిమహర్ని
ణా లోకానుగ్రహము ప్రణీతం "వేదః ప్రాచేతసాదాసీత్" ఇత్యాది
నాసర్వాభ్యుపగతవేదాపరపర్యాయమహిమానం, "మధ్యాహ్నస్త్రీప్రస
జ్గతః" ఇత్యుక్తరీత్యాస్వాధ్యాయకాలే, అవశ్యపరనీయతయా సజ్గ్రహీ
తం శ్రీమద్రామాయణాఖ్య మితిహాసం శరణాగతి సారభూతం సార్థమ
నుసన్దధీత. అర్థానుసన్ధానాశక్తౌ శ్రీమద్రామాయణగ్రంథ మూలమాత్ర
సారాయణజ్ఞుర్యాత్. తథా మనుపరాశరవ్యాస శుకశౌనకాది పరమ
ఋషి ప్రణీత భగవద్గీతాన స్వచిత్తరంజకేతిహాసపురాణ పరిశీలనంకు
ర్యాత్ -

ఉపబృహ్మణంర పేక్షాధికారి వేదభాగమేవచిన్తయేత్ - తత్రాపి
సాక్షాద్భగవత్స్వతిచాదక భాగమేవచిన్తయేత్.

తథావేదాస్తద్వయవ్యాఖ్యానసాసేక్షాధికారి వ్యాఖ్యానేనసహ,
తన్నిరపేక్షాధికారిమూలమాత్రజ్ఞుచిన్తయేత్ శ్రీమద్భాష్యభగవద్గీతా,
తద్భాష్యశ్రీమద్రహస్యత్రయసార, స్వయోగమహిమ సాక్షాత్కృత నిగ
మాస్త్రశ్రీమత్పరాజ్ఞుశ పరమాచార్యప్రణీత ద్రామిడగాథాసహస్రసం
హితా, తద్వ్యాఖ్యాన పరిశీలనం అనసూయుభ్యః, పరావరతత్వ నిర్ణయాభి
లాషిభ్యః, వీతరాగేభ్యః, ప్రశ్నిశేభ్యః స్వశిష్యేభ్యః, నిగమాస్త్ర తద్వ్యాఖ్యా
న ప్రసచనాదికం కుర్యాత్, పరిపూర్ణజ్ఞాన ఉపబృహ్మణంరపేక్షాధి

కారీ భగవత్ప్రాప్తి, తదుపాయ ప్రతిపాదక ద్వాదశాక్షరపడక్షరద్వయ
మూలమన్తాది భగవత్స్మృత్యజపఙ్కుర్యాత్. తదశక్తౌ, సర్వకాలకీర్తనీ
యాని భగవన్నామాని సజ్జీర్తయేత్. అనధ్యాయదినేషువేదాభ్యాస
నిషేధాత్ స్మృతీతిహాసపురాణపఠనమన్త్యజపాదికఙ్కుర్యాత్. ఆశౌచ
దినే తేషామపినిషేధాత్ భగవన్నామ కీర్తనంకుర్యాత్.

తదేవం, యథాధికారం, యథాసమ్యక్, సమూహయవా పృథగావీ
భగవత్ప్రీణన స్వచిత్తరిజ్జక యశాగిజ్జాన ప్రగీపస్మిహాయమానవాచిక
పాపోదయ ప్రతిబంధక, ఇతిహాస పురాణ భగవత్సోత్త నిగమాన్తద్వయ
తద్వ్యాఖ్యానగ్రంథ, శ్రవణ, మసన, ప్రవచనసత్సంవాదవ్యాపకమన్త్యజ
పాదయః, అనుష్ఠేయాః. తదనన్తరం, బంధుజనకార్యం, ఉత్తకార్యం, గృ
హక్షేత్రాది చిన్తనశ్చకుర్యాత్. ఆత్మపోష్యరిక్షశార్థం యావన్తి ధనాచి
సమ్పాదనీయాని బహ్వయాసనర్జం శాస్త్రావిరుద్ధమార్గేణ యదృచ్ఛాప్రా
ప్తాని తావన్తిధనాన్యేవ లభ్యానన్తుష్యేత్

సాయంసన్ధ్యావస్తనవిధి.

అథలోహితాయతినూర్త్యే, వస్త్రపరిచర్యపూర్వకం, సాయంస
న్ధ్యాముపాసీత. తత్సకారః పాదప్రత్యక్ష్య (పాఞ్చుఖ ఉదబ్జుభోవా, ఆసీనః
ద్విరాచమ్య - ప్రాణానాయమ్య. "శ్రీ భగవదాజ్ఞాయా భగవత్ప్రీతిర్థం

* సతిర్దశి-అష్టమి-అమావాస్య-పౌర్ణమాసీ ప్రతిపత్తి-మన్వాది-యుగాది-విషు
నద్వయతయనద్వయరూపప్రకృతిని; యశ్చిత్త, ఉదయోత్పత్తి, అస్తమి గా
త్పూర్వంపాత్రి మహూర్తమన్త్యయతిస్థిపాక్షి ఉద్దినం; యస్యాశ్చతుర్దశ్యాం సూ
ర్యాస్తమయాత్పూర్వం, పౌర్ణమాస్యా, అమావాస్యా కూవాప్రాప్తి, తిద్భుతుర్దశిపూ
ర్వభూతా త్రియోనశీతిధి, యస్తాద్దేవాన్, పూర్వశివ, అపరివేదిత అనధ్యాయ, తిద్దినాన్.

సాయంసన్ధ్యాముపాసితే" ఇతిసంకల్ప - కృతంచేత్వాదినాసంకల్ప - బలమస్త్రమనుసంధాయ . భగవానేవేతిసాత్వికత్యాగంకృత్వా . "ఆహా హి షేతిమస్త్రస్య" ఇత్యారభ్య "ఆత్మానమ్మరిషిచ్య" ఇతిపర్యంతం, ప్రాతస్సన్ధ్యావందనవత్కుర్యాత్ . "అగ్నిశ్చేత్యనువాకస్య సూర్యఋషిః, దేవీ గాయత్రీచ్ఛందః, అగ్నిరేవతా" ఇతి స్వస్య - "అపామ్రాశ నేవినియోగః" ఇత్యుక్త్వా . హస్తే, ఆచమనవజ్జలజ్ఞప్తాత్వా . "అగ్నిశ్చమామన్యశ్చ నున్యపతయశ్చమన్య కృతేభ్యః, పావేహ్యోరక్షంతామ్, యదహ్నిపాప మకారపమ్ మనసావాచాహస్తాభ్యామ్, పద్భ్యాముదరేణశిశ్నా, అహస్తద వలుమ్పతు, యత్కించ దురితమ్మయి, ఇదమహమ్తామమృతయోనా, సత్యేజ్యోతిషిహోమిస్తాహ" ఇత్యపఃప్రాశ్య - ఆచమ్య - "దధిక్రావ్ణ ఇతిమస్త్రస్య" ఇత్యారభ్య "రాక్షసముజారసాతాజ్జలినాతోయేన" ఇతిపర్యంతం, ప్రాతస్సన్ధ్యావందనవత్కుర్యాత్ . అర్ధాస్తమితేసూర్యే, ప్రత్యక్షఖస్తిష్ఠః, అర్ధ్యత్రయద్వత్వా - అర్ధ్యాత్పూర్వం సూర్యాస్త మయేసతి, ప్రాణానాయమ్య - "సాయంసన్ధ్యాకాలాతిక్రమ ప్రాయశ్చి త్తార్థం, తుర్యార్థప్రదానఙ్కరిష్యే" ఇతిసంకల్ప - "సప్తవ్యాహృతి సమ్ముటితగాయత్ర్యా" ఇత్యారభ్య "సస్తర్వ్య ఆచమ్య" ఇతిపర్యంతం, ప్రాతస్సన్ధ్యావందనవత్కుర్యాత్ . విష్ణ్వాయతనం, తత్సమీపం, అన్యద్వా గత్వా, యత్రబహురీష్యతే తత్సలం ప్రణవ వ్యాహృతిభిః ప్రోక్త్య . తత్రఉదగగ్రదర్భేషుప్రత్యక్షఖమాసీనః, "ఆసనమస్త్రస్య" ఇత్యారభ్య "దశవారం" ఇతి పర్యంతంప్రాతస్సన్ధ్యావందనవత్కుర్యాత్ - "సాయం సన్ధ్యాయాంగాయత్రీమస్త్రజపఙ్కరిష్యే" ఇతిసంకల్ప - "ఆయాత్వి త్యనువాకస్య" ఇత్యారభ్య "ఇత్యనువాకేనావాహ్య" ఇతి పర్యంతం ప్రాతస్సన్ధ్యావందనవత్కుర్యాత్ . "సాయంసరస్వతీం శ్యామాం రవిమణ్డల

మధ్యగామ్ | సామవేదం వ్యాహర స్తీర్ణక్రాయుధధరాంశుభామ్ | ధ్యా
యామి విష్ణుడైవత్యాంపుద్గాఙ్గుడవాహనామ్" ఇతిధ్యాత్వా. "అసనాది
ఊడశ" ఇత్యారభ్య "సవితాదేవతా, ఇతి న్యస్య" ఇతి పర్యంతం ప్రాత
స్సన్ధ్యావస్తనవత్. "సాయంసన్ధ్యాజపేవినియోగః" ఇత్యుక్త్వా - "అస్త్ర
మస్త్రేణ" ఇత్యారభ్య "సంహతాఙ్గుళి కరవ్యయం ఇతిపర్యంతం, ప్రాత
స్సన్ధ్యావస్తనవత్ - నాభిసముద్ధృత్య, "కనిస్థి కామూలరభ్య" ఇత్య
రభ్య "త్రిప్రాణానాయమ్య" ఇతిపర్యంతం, ప్రాతస్సన్ధ్యావస్తనవత్ -
"సాయంసన్ధ్యోపస్థానఙ్గురిష్యే ఇతిసఙ్కుల్ప్య - "ఉత్తిను ఇత్యనువా
కస్య" ఇత్యారభ్య "గాయత్రీముద్వాస్య" ఇతిపర్యంతం ప్రాతస్సన్ధ్యావస్త
నవత్ - "ఇమమ్మితివచ్చిర్చస్య, దేవరాతఙ్ముషీః, గాయత్రీ, త్రిష్టమ్,
గాయత్రీ, జగతీ, త్రిష్టభశ్చంద్రాంసి, సవితాదేవతా" ఇతిన్యస్య - "సాయం
సన్ధ్యోపస్థా నేవినియోగః" ఇత్యుక్త్వా - "ఇమమ్మేవరుణ శ్రుణ్దేహనమద్యా
చమృతయ, త్వామవస్యూరాచకే, తత్త్వాయామిబ్రహ్మణావస్త మాన
స్తదాశాస్త్రే య జమానోహవిర్భిః, అహేడమానోనరుణేహబోధ్యురు
శగంసమాన ఆయుఃప్రమోషీః, యచ్చిద్ధితేవిశోయథాప్రదేవవరుణవ్ర
తమ్, మిసీమసిద్వవిద్యవి, యత్కిఞ్చేదంవరుణదైవ్యేజనేభిర్ద్రోహమ్మను
ష్యాశ్చరామసి, అచిత్తీయ త్తవధర్మాయయోపిమ మాన స్తస్మాదేనసో దే
వరీరిషః, కిత్తవాసోయద్రిపుర్నదీవియద్యాఘాసత్యిమతయన్నవిడ్మ, సర్వా
తావిష్యశిధిరేవదేవాథాతేస్యా మనరుణస్త్రియాసః" ఇత్యుపస్థాయ - శేషం,
ప్రాతస్సన్ధ్యావస్తనవత్ కుర్యాత్.

ప్రదోషరహితరాత్రౌ, ఆశౌచాదిరహితః, శ్రీమదష్టాక్షరమపియ
 థాశక్తి జపిత్యాచమ్యసాత్వికత్యాగంకుర్యాత్. ప్రదోషరాత్రౌ అష్టా
 క్షరస్త్వేవజపేత్. ప్రదోష, అవధ్యాయ రాత్రిషు, ఆపదిచ, గాయత్రీజప
 స్యసంజ్ఞాచాకార్యః. తత్ప్రకారస్త్విత్యం:—ప్రతిపత్ పౌణమాసీ,
 అమావాస్య రాత్రిషు, షట్త్రింశత్సంఖ్యాయాః; చతుర్థీ, అష్టమీ, చతుర్దశీ
 రాత్రిషు, చతుఃపంచాశత్సంఖ్యాయాః, సప్తమీగాత్రౌ, సప్తత్రింశత్సంఖ్యాయాః;
 విషయన త్రయోదశీ రాత్రిషు అష్టావింశతీసంఖ్యాయాః, గాయత్రీజపఃకు
 ర్యాత్. మహాప్రదోషాభ్యే త్రయోదశీప్రదోషే, దినసన్యాప్తమ భాగమా
 రభ్య, అర్ధరాత్రస్యంతం గాయత్రీజప, సాయమాపానన, వైశ్వదేవ, సా
 యమభిగమన, భగవదారాధనవ్యతిరిక్త దశాయాం, ఆత్మనోహితమచింత
 యః, కాష్ఠనన్దనస్కుర్యాత్. శ్రాద్ధభోజనరాత్రౌ, ఆశౌచదినే, ఆపదిచ
 †
 దశసంఖ్యాయా గాయత్రీజపఃకుర్యాత్. విమానస్థం దేవం ప్రదోషే, స్వ

* చతుర్థీ, సప్తమీ, త్రయోదశీ, ఇంద్రతిథికలిక్ సూర్యాస్తమయతుక్కు మేర్
 కాలవిశేషతుక్కు ప్రదోషమెఘుకేర్. చతుర్థీ సప్తమీతిథికలిక్ సూర్యాస్త
 మయస్కవల్ మూన్త యుహూర్తకాలం ప్రదోషం - త్రయోదశీ తిథియల్ ప
 కలిసెట్టాం భాగ్యుదల్ అర్ధరాత్రిపర్యంతం ప్రదోషం ఎన్దదినం సూర్యాస్త
 మయానన్తరం ఓన్మదునాత్తీకైక్కుల్ చతుర్థీతిథిమిక్కిదో అన్దదినం ప్ర
 దోషం మద్ర్ద్రానాల్ సూర్యాస్తమయానన్తరం చతుర్థీరెడ్డునాత్తీకై ఇరున్దా
 ల్ అన్దదినం ప్రదోషం ఎన్దదినం సూర్యాస్తమయానన్తరం పదిన్దెన్ద నాత్తీ
 కైక్కుల్ సప్తమీమిక్కిదో అన్దదినం ప్రదోషం. మద్ర్ద్రానాల్ సూర్యాస్తమ
 యానన్తరం సప్తమీ ఓన్మనాత్తీకై ఇరున్దాల్ అన్దదినం ప్రదోషం ఎన్దదినం
 † సూర్యోరూది అఱుపదునాత్తీకైక్కుల్ త్రయోదశీ మిక్కిదో అన్ద
 దినం ప్రదోషం. మద్ర్ద్రానాల్ సూర్యాస్తమయానన్తరం అరై నాత్తీకై త్రయో
 దశీ ఇరున్దాం అన్దదినం ప్రదోషం.

† గాయత్రీజపః : దావీదప దశన్యాసోపకార్యః.

గృహార్చామర్థరాత్రే, సప్తశ్లేష్మప్రణమేత్. ప్రదోషేఽపిసృసింహ స్సేవ్య ఏవ - ఆస్థానమణ్డపే వీధ్యాస్తు స్వదాపశ్లేత్ప్రణమేచ్ఛ.

తతోవారిపూరిత పాత్రజ్యోహిత్యా, గృహమానాద్య. ప్రాతఃకాల నత్ ఆహితాగ్నిరిగ్నిచకోతజ్ఞుర్యాత్. అనాహితాగ్ని రౌపాసనజ్ఞుర్యాత్. తతః శ్రీ విష్ణుసహస్రనామ చారాయణజ్ఞుర్యాత్.

తతః, ప్రాతరభిగమసరీత్యా నాయమ్భగసంతం శరణముపగచ్ఛేత్. తత్రత్య "ఏతత్త్రిణోత్తర కాలీన" ఇత్యారభ్య "రూపరతాయాం" ఇతివ్య వైస్యథానే "ప్రాతరభిగమనపర్యంత భగవత్కైజ్జ్యోత్వాద సరూపర తాయాం" ఇతివాన్యమ్రయజ్య, అనుసంస్థేయం.

స్నానానంతం వినా, ఇజ్యాకాలీన ఆరాధననత్ ఆరాధనజ్ఞుర్యాత్. తిదశక్తౌ, అలక్ష్మారాసన, అగ్న్యవాచ్యాచమన, గిర్ధమా ల్య పుష్పధూపదీప మాత్రాదాన, భోజ్యాసన, పాద్యాచమన, అర్హణా మ్భుసమర్చణ హవిర్హివేదన పువర్తన్త్రాసనాంతజ్ఞుర్యాత్. పర్యక్తాస న చాద్యాచమనీయాని సమర్ప్య క్షీరాజ్యశర్కరోపేత నైవేద్యం సమ ర్ప్య. సమస్కృత్య, నాగభాగసమన్వితే పుష్పధూపై రామోదితే యో గపర్యజ్కే శ్రీ భూమినీలాభిర్ఘా భగవంతంశాయయేత్. నీరాజనజ్ఞు త్యా - అగ్న్యంసమర్ప్య - చక్రాదై గ్ర్యస్త్రైఃవై స శేయేనచ దిశసుదిక్షు రతూ ధ్యాత్వా - దేవగృహాద్వానుచారినిన్యాసపూర్వకమ్బహిర్గచ్ఛేత్

తతః, దేవాలయజ్ఞత్వా శ్రియఃపతిం విమానస్థమ్పశ్యేత్. తదన మ్భవే విమానం, గోపురంవా పశ్యేత్.

తతః, వైశ్వదేవే షడాహుతీర్ధుత్వా "యేభూతాఃప్రచరన్తిచక్రమ్భ

లిమిచ్ఛన్తోవితుదస్త్వప్రేమ్యాః, తేభ్యోబలిమ్పప్తికామోహరామిమయిపు
ప్తిమ్పప్తిపతిర్దధాతుస్వాహా" "నక్తశ్చరేభ్యో భూతేభ్య ఇదం" ఇతి
మస్త్రేణనైహాయసబలిచ్ఛకుర్యాత్. బలిహరణ పశ్చిమహాయజ్ఞాంస్తు
సకుర్యాత్. కేచిద్బలిహరణమపి కుర్వన్తి. యథాస్మద్మదాయనును
షేయమ్.

రాత్రోవిశేషాత్, అతిథీం యథాశక్త్యభిపూజయేత్.

తతిః, పూర్వవత్, భోజనఙ్కుర్యాత్. భోజననిషేధకశాస్త్రం
వినా, అన్యేనవిలుతేన భోజనే విలుప్తే ప్రాణాగ్నిహోత్ర మస్త్రజ్ఞపేత్.

తతిః, దివేష, మస్త్రజపం, రాత్రియోగ్య నేదాధ్యయనం "రా
త్రోచోరప్రసక్తేన" ఇత్యుక్తరీత్యా శ్రీమద్భాగవతాది సాత్వికపురాణ ప
ఠనచ్ఛకుర్యాత్.

"భగవానేవ స్వనియామ్యస్వరూపస్థితిప్రవృత్తిస్వశేషతైకరసీన
మయా స్వకీయైశ్చోపకరణై స్సాన్విరంభనైకప్రయోజనాయ పరమపురు
షస్సర్వశేషీ స్వశేషభూతమిదం, స్వాభ్యామాఖ్యం, కర్తవ్యసైన్వశ్రీత
యేచ్ఛయమేనకారితవా" ఇతి సాత్వికత్యాగఙ్కుత్వా కృతశ్చకరిష్యా
మిభగవన్ని త్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతీచాతురాత్య భగవ
ద్వాసుదేవ పాదారవిదూర్చనేన స్వాభ్యామేనభగవత్కర్తృణా భగవా
న్ప్రీయతాంవాసుదేవ ఇతి స్వాభ్యాయం భగవతిసమర్పయేత్

యోగప్రకరణమ్.

సుప్రతౌభిత పాణిపాదస్సాచాంతశ్శుచౌదేశే, ప్రాఙ్ముఖః, అసీ
సః త్రిప్రాణానాయమ్య. "కృతశ్చకరిష్యామి భగవన్ని త్యేన భగవత్ప్రీ

త్యక్తేన మహావిభూతి చాతురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవ పాదారవిందార్ప
నేన యోగేన భగవత్కర్తృణా భగవన్తం వాసుదేవమర్చయిష్యామి”
ఇతిసంకల్ప్య - “భగవతోపలేన భగవతోపిర్యేణ భగవతి స్తేజసా భగ
వతః కర్తృణా భగవతః కర్తృకరిష్యామి భగవతో వాసుదేవస్య” ఇతి బల
మన్తమునుసన్ధాయ - “భగవానేన స్వనిరూప్య స్వరూపశితి ప్రవృత్తి
స్వశేషతైకరసేన మయా స్వకీయై శిచ్చిపకరణై సాన్విరాధనై కప్రయోజ
నాయ పరమపురుష స్సర్వశేషీ స్వశేషభూతమిదంయోగాఖ్య జ్ఞుర్
స్వస్థై స్వప్రీతయే స్వయమేవ కారయతి” ఇతి సాత్వికత్యాగజ్ఞుత్వా-

ద్వయమనుసన్ధాయ - “అఖిలహేయప్రత్యసీక” ఇత్యాది ప్రాతరను
సంహితప్రకారేణానుసన్ధాయ - “చతుర్దశ భువనాత్కమణ్డం” ఇత్యార
భ్య సమగ్రం శ్రీవైకుంఠగద్యమనుసన్దధీతి - తదశ్చత్తా భగవద్ధ్యాన సోపా
నం వాఽనుసన్దధీత.

[†]
తతోయోగజ్ఞుర్యాత్ - తస్య, అజ్ఞాన్యప్త - తత్ప్రకారః—

అష్టాంగ యోగ క్రమః.

౧ యమః— (మనసః, ఏకత్యైవ, అపహాపకంయోగాజ్ఞం) ఏతదజ్ఞా
ని పశ్య. ౧ బ్రహ్మచర్యం (యోషిత్సు భోగ్యతాబుద్ధి యుక్తేక్షణాదిర
హితత్వం) ౨ అహింసా (అప్రాణిహీనా) - ౩ సత్యం (భయాదే
రహేతుభూతంవాక్యం) - ౪ అస్తేయం (అచౌర్యం) - ౫ అపరి
గ్రహః (నిషిద్ధద్రవ్యాణామనాదాసం) -

† పరమాత్మ జీవాత్ స్వరూపాను సన్ధాన పూర్వకం, ఇన్ద్రియాణివశిక్పత్తిమన
సఃపర బ్రహ్మజ్యేషణంయోగః.

౨ నియమః - (యోగాభ్యాసినః పురుషస్య నియామకంయోగాజ్ఞం)
 ఏతదజ్ఞానిపశ్యుః - ౧ సన్తోషః (విషయత్యాగః) - ౨ శౌచం
 (అభివ్యతిహారానిద్రిత సంసర్గ స్వభర్తవ్యవస్థానాని) - ౩, తపః
 (ఉపవాసాది) - ౪. స్వాధ్యాయః (వేదవేదాంత తదజ్ఞావలోకనా
 దిః) - ౫. ప్రణీధానం (పరబ్రహ్మణిచిత్తానక్తిః) -

౩. ఆసనమ్ - భగవత్సన్నిధౌ, అన్యత్రవా, వివిక్తే, గోమయేనోపలిప్తే
 శుచౌదేశే దర్శనాస్తీర్య - దార్వాసనస్నిధాయ - తదుపర్య
 జినం, తదుపరివస్త్రస్నిధాయ - ప్రాజుఖ ఉపవిశ్య - స్వస్తిక,
 గోముఖ, బద్ధ, పద్మ, వీర, సింహ, భద్ర, ముక్త, మయూరా
 ద్యాసనేషుస్వాభిమతేన కేవచిదాసనేనస్థిత్యా - గురూకభగవంత
 శ్చప్రణమ్య - భూతశుద్ధిశ్చుత్వా - కాయశిరోగ్రీవాసక్లి వక్షస్థ
 లాని సమానికృత్వా - దృశౌ నాసాగ్రన్యస్తే వినిమిలితలక్షణే
 కృత్వా - తాలుతలస్థాఞ్జహ్య స్తశనావళేరస్తరే ఓషపుటావీషల్ల
 గ్నాచకృత్వా-ఊరుమధ్యప్రదేశేయోర్బాహు కూర్పకౌర్మత్వా-
 దక్షిణోత్తరా పాణీకృత్వా - యోగపట్టేనాఖిలం విగ్రహం సన్ధా
 ర్య - అపానదేశన్నిరుద్ధోర్ధ్వస్థమేవవికాస్యైవమవస్థాసమ్ -

౪. ప్రాణాయామః - సచ, రేచకపూరక కుమ్భకావస్థాత్రయ సమాశ్రితః.
 తత్రరేచకోనామ, కనిష్ఠానామికాభ్యాం వామనాసికాంరుద్ధ్వా -
 నేత్రేసమ్యక్ష్విమిల్య - దక్షిణనాసయా (ఉచ్ఛ్వాసేనముఖనాసా
 భ్యామృషీర్ని ర్గచ్ఛత్) (ప్రాణవాయుబహిర్విసర్జనం - పూరకో
 నామ, అజ్ఞుష్ఠేనదక్షిణ నాసికాం సమ్యగ్రుద్ధ్వా - వామనాసయా
 స్తరేబాహ్యవాయుపూరణం-కుమ్భకోనామ, అజ్ఞులీలిస్తాభి రేవనాసి
 కాద్వయంరుద్ధ్వా-ఓషాభ్యాం, ఆస్యంరుద్ధ్వా-ప్రాణవాయుబాహ్య

* ప్రాణః = స్వదేహోత్పన్న వాయుః - ఆయామః = తస్మిన్ కాలే

వాయోర్యుగపద్బద్ధసం . ఏతేత్యయోపిమాత్రా భేదాదు త్తమ
మధ్యమాధమాభ వన్తి . తత్తోత్తమః షట్త్రింశన్తాత్రకః . మధ్య
మః చతుర్వింశతిమాత్రకః . అధమః ద్వాదశమాత్రకః . అత్యై
వకుస్థుకావస్థాయాం, మూలమస్త్రస్య పంచవింశత్యభ్యస్త స్య
మనసోచ్ఛారణమ్.

౫. ప్రత్యాహారః . శబ్దాదివిషయేషు సత్సారిభిః, చక్షురాదిభిస్సహ, తేభ్యో
విషయేభ్యః మనస్సమాకర్షణమ్.

౬. ధారణా. ప్రసన్నవదనే, పుణ్డరీకదళామలాయ తేక్షణే, సుకుమారకపోలే,
సువిస్తీర్ణలలాటఫలకోజ్జ్వలే, సమకర్ణాస్తవిన్యస్తచారు కుణ్డల
భూషణే, ఉల్లాసాతిశయమనోజ్ఞభూలతే, ప్రవాళాతిశాయ్యధర
విమ్బే, శృంఖలాభిరామకణ్ఠే, శృంఖచక్రగదాబ్జ కేయూర కటకాదివి
భూషితాత్మ్యజ్వల చతుర్బాహా, అతికోమళ దివ్య రేఖాలబ్ధృతా
తామ్రకరతలే, దివ్యాంజలీయక విరాజితాతికోమళ దివ్యసఖావళీ
విరాజితాతిరక్తాంజలీభిరలబ్ధృతే, సువిస్తీర్ణశ్రీవత్సకౌస్తుభముక్తా
హార వనమాలాలక్ష్మీపరిష్కృతవక్షసి, వలిత్రిభణ్ణినా నిమగ్ననాభి
నా దివ్యముక్తాదామోదరబద్ధన కాశ్చీగుణాదినోదరేణ విరాజ
మానే, కదలీప్రకాణరుచిరసమస్థితోరుయుగ్మే, మణిదర్పణాయ
మానజఙ్గాయుగ్మే, తత్తతోస్థిలితపుణ్డరీక సదృశ శృంఖచక్రాదిరేఖా
లాఙ్ఘిత చరణయుగలే, అతిమనోహర కిరీట మకుట చూడావతం
సే, విమలపీతామ్బురే, యుగవదుదిత సూర్యసహస్ర తేజసి, శుద్ధస
త్వమయే, శ్రియఃపత్యోనారాయణే పరబ్రహ్మణే, ఆత్మమాన సస్యా
చచ్ఛల త్వేనస్థాపనమ్ -

* సక్రీషేణసవిశేషేన జానుష్కృతక్షిణీకృత్య, ఆఙ్గాలిసాఫ్ఫటసం యావత్కాతేన
కుర్వాతావాక్ కాలః.

౧౮౮   వజ్రకాలప్రకాశే, యోగప్రకరణే,

౭, ధ్యానం-ధారణాసిద్ధాస్త్ర భూషణాది విశిష్టదివ్యమంగళవిగ్రహ విషయి
ణీవిజాతీయప్రత్యయానంతరితా స్మృతినంతతి.

౮. సమాధిః-పూర్వోక్తాస్త్ర భూషణాది విశిష్టదివ్యమంగళ విగ్రహవత
ఏవభగవతః, నామరూపాపత్యయ వినాశాదిరాహిత్యేన స్వరూ
పధ్యానం.

ఏవంబుర్ముమశక్తః అర్చిరాదిమార్గేణ శ్రీవైకుణ్ఠగతి ప్రకారంచిన్త
యేత్.

శ్రీ వైకుణ్ఠగతి చిన్తనప్రకారః.

అశేషచిదచిద్బస్తుశేషీభూతః, పరమకారుణికః, శ్రియఃపతిః, అనాది
కాలమూరధ్య సంసారిసాగర నిమగ్నాన్ చేతనానుద్ధి ధీర్ముః, అజ్ఞాత, యా
దృద్భుక, ఆనుషంగిక, ప్రాసంగిక, సామాన్యబుద్ధిమూల, సుకృతవిశేష
వ్యాజేన తాన్ జాయమానతాదశాయామేవ, విశేషతః కటాక్ష్య అద్వై
షాభిముఖ్యసాత్విక సంభాషణాదీన్యత్పాద్య, సదాచార్యానుగ్రహ లబ్ధ
జ్ఞానాకృత్యా, తిన్దుభేన స్వస్తి భరసమర్పణంకారయిత్యా, శరీరపాత
సజ్జల్పితసమయే ప్రాప్తే సుహృత్సు సుకృతం ద్విషత్సుదుష్కృతశ్చా
రోష్య, దేహోపసానసమయేకాష్టసామాణస్సంభాన్ కేవలం స్వీయ
యాదయయైవ ఏబోధ్య, అప్రచ్యుతపూర్వసంస్కారమనోరథాన్ కృత్వా,
బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదీనామివ యమకింకరనైరపేక్ష్యేణ స్వయమేవైత్రాత్క్ర
మణ నిమిత్తీభూయ ప్రశస్తా ప్రశస్తనియమ రాహిత్యేన తత్కాలో
పస్థితం యంకంచనశరీర విశ్లేషనిమిత్తముత్పాద్య, వాక్పాణిపాదసాయూ
పస్థాఖ్య కర్తేన్ద్రియాణి, ఘ్రాణరసనాచక్షుస్త్వకోఽత్రాఖ్య జ్ఞానేన్ద్రి
యాణి చమనసిసంయోజ్య, తాదృశమృతః ప్రాణవాయు నాసంయోజ్య,
ఇంద్రియమనస్సంయుక్తం ప్రాణవాయుజ్ఞేవాత్మనాసంయోజ్యః ఏకాదశేం

ద్రవియప్రాణసంయుక్తజీవం త్రిస్థానాత్^{*} భద్రశాయాం స్థూలదేహమథ
నోద్భూతైస్సూక్ష్మపచ్చభూతైస్సంయోజ్య, ఏవం, ఇంద్రియ, ప్రాణ,
భూతసూక్ష్మసంయుక్తంజీవం, నిసర్గసౌహార్దే, హార్దే, స్వస్తికా విశ్రమయ్య-
ఏవం, స్థూలశరీరాత్, విద్యదవిద్యత్సాధారణం, ఉత్కృష్టిక్రమజ్ఞ
మయిత్యా - అనంతరంస్వర్గ నరకాదిలోకాంతరమార్గద్వారభూతేషు శత
సంఖ్యకనాడీ విశేషేషు యథానగచ్ఛేత్తథా తేభ్యోనివర్త్య, అర్చిరాది
మార్గద్వారభూతాయాంశతాధికాయాం సుషుమ్నేతి, బ్రహ్మనాడీతి. మూ
ర్ధన్య నాడీతిచలఖ్యాతాయాం హృదియ మధ్యనాడ్యాం పాణేంద్రియ
సంయుక్త సూక్ష్మశరీరేణ సహప్రవేశ్య. పద్మకోశ, స్తన, కదళీపుష్ప దృష్టాంత
దర్శితస్య అవలంబమాన హృత్పుండరీకస్యమధ్యే సూక్ష్మసుషీరాత్ ఉప

ర్యారోహ్య, ఏకాదశద్వార సహిత బ్రహ్మపురాఖ్యస్థూలశరీరే బ్రహ్మరం
ధ్రాఖ్య ప్రధానద్వారముద్భూత్య, తిన్దూరేణ ముముక్షుం ప్రథాప్య, నాడీ
భిస్సహశృంజలబద్ధన్యాయేనసూతా[†] సూక్ష్మసూర్య కిరణా[†] అవలంబ
య్య, ముగ్ధవచనాభ్యసనప్రవృత్తబాలకోపలాశక నార్వభౌమన్యాయేనము
ముక్షుంసన్నేహం కరేణాదాయ, పునస్సంనారహేతుభూతి కిర్తవాసనా
రూప నిశ్చేణికాన్నివర్త్య - దేవయాన మార్గమ్ప్రయ్య - తన్దూరే,
అర్చిరితి, అహరితి, శుక్లపక్ష ఇతి, ఉత్తరాయణమితి, సంవత్సర ఇతి,
వాయు రితి, ఆదిత్య ఇతి, చంద్ర ఇతి, వైద్యుత ఇతి, అమానవసంజ్ఞకస్యా
స్య సహకారిణో వరుణేంద్ర ప్రజాపతయః ఇతి చనామ్నా ప్రసిద్ధేః, త
త్కుద్గమనపూర్వకం సబహుమానంస్వస్వసీమాపర్యంతమార్గ ప్రవర్తనార్థ

* త్రిస్థానం=ముదుగిలోనంశమెన్దు మ్పేరుడైయ ప్రధానమాన ఎలంబు మూత్తై-

త్తోభద్రశాయాం=కడైగిడదైయిల్

† నవరసాగిణి, నాభిః, శిరస్సితిబ్రహ్మరస్సగ్నిః.

మనుప్రజన్విః, ఆతివాహికై స్సహస్వయన్పుధానస్స, క్రమేణ గమ
యిత్వా - త త్తత్సమూ న్తేషు భగవచ్ఛాస్త్రోక్త త త్తద్భోగాననుభావ్య -
ఏవమర్చిరాదిమార్గేణ ప్రకృతిమణ్డలాదూర్ధ్వ దేశావస్థితం, చిరాద్ది
దృక్షీతం అవైష్ణవానామప్రాప్యం శ్రీవైకుంఠాఖ్యందివ్యలోక జన్మయిత్వా,
తత్సమ్నిప్రసహంత్యః, అప్రాకృత సలిలాయాః, విరజానద్యాః, అర్వా
క్షీరే, భ క్తిప్రప త్తివశీకృతస్య స్వస్యసంజ్ఞల్పేన స్థాపితం, గతిమాత్రార్థ
మనువర్తమానం సూక్ష్మశరీరం విసర్జ్య శరీరంపినై వ సంజ్ఞల్ప మాత్రా
దేవ విరజాయాః, ఉ త్తరతీరమృపయ్య - అప్రాకృతశరీరమ్పదాయ -
ఐరమృదీయాఖ్య సరఃపర్యంతజన్మయిత్వా - అనంతరం సోమనవన సంజ్ఞ
కాశ్వత్థి సమీపమృపయ్య - తత్ర, శతమ్నాలాహస్తాః శతమజ్జనహస్తాః,
శతశ్శూర్పహస్తాః, శతంవాసోహస్తాః, శతమ్పూహస్తాః, ఏవంరీత్యాపంచ
శతసంఖ్యాప్సరోభిః శతం శతంసంఘీభూయ సమాగచ్ఛంతీభిః ప్రత్యుద్గ
మయ్య - బ్రహ్మలక్ష్మరై రలక్ష్మర్య - తతః, తిల్యనామకవృక్ష సమీ
పంగమయిత్వా, తత్ర, శ్రీ వైకుంఠనాథస్య దివ్యగన్ధమ్పివేశ్య - సాలజ్ఞా
ఖ్యస్థాన సమీపంగమయిత్వా, తత్ర శ్రీవైకుంఠ నాథస్యదివ్యరసమ్పివేశ్య -
అపరాజితాఖ్యామనన సమీపం గమయిత్వా, తత్ర శ్రీవైకుంఠనాథస్య
దివ్యతేజఃప్రవేశ్య - తతోనిత్యసూరిభిః ప్రత్యుద్గమయ్య - మహాగోపుర
ద్వార సమీపజన్మయిత్వా - తత్రత్య, ఇంద్రప్రజాపత్యాఖ్యద్వారపాలా
భ్యాం, దివ్యద్వారకవాటాతిక్రమణపూర్వకం శ్రీవైకుంఠ నగరమ్పివేశ
యేత్, అప్రాకృతైః రాజోపచారై రర్చయిత్వా, రాజవీధీగమనసమయే,
తత్రత్యాస్సారయః స్వస్యగృహేషు ము క్తమానీయ యథోచితమ్పాదా
ప్రత్యుశయేయః. దేశాంతగతపుత్ర సన్దర్శన జనితానన్దవత్సోమాతర

* విదుషం, ఆతివాహికే (గన్పతాం, మార్గ ప్రవర్తనే) పరమపురుషేణ నియుక్తా
ఆదివాహికాః సేవకా విశేషా ఏనే ౭౮ రాగయః

ఇవ శ్రీ భూమినీశాదేవ్యైశి, ఏలిద్దర్శన జనితప్రీత్యతిశయాత్, శరత్కాల
పరిపూర్ణచంద్ర ముగ్ధులనదృశ దివ్యాననశాలిన్యః, స్వీయపరిచారికా సహి
తాః, స్వపరమధనభూత భగవత్పాదుకాయుగళ, దివ్యచూర్ణ, పూర్ణ
కుమ్భ, మజ్జశిపిపాది సత్కరిణోపకరణై స్సహ ప్రత్యుద్గచ్ఛేయుః. సర్వేశ్వ
రోభగవాన్ శ్రియఃపతిరపి, ఏతన్ముక్తం, ప్రత్యుద్గమ్య హిరణ్మయ దివ్య
విమాన సమీపజ్ఞమయేత్. తత్రబ్రహ్మయశాంసి ఏనమృనిశేయుః. తతో
ముక్తః, నిరవధిక పరమానంద నిత్యముక్తసేవితం సర్వేశ్వరాధిపీతం,
ఆనందమయ మణ్డపమాసాద్య. తత్రత్యైః, కుముదాదిదివ్య పార్షదైః చణా
దిద్వారపాలకైశ్చ సస్నేహబహుమాన మాలోకితః, విష్వక్సేననియుక్తేన
అస్థాననిర్వాహకేనాహూతః పదేపదే ప్రణమన్ ఉత్తిష్ఠన్ ప్రణమంశ్చ
మణ్డపముఖభాగమారుహ్య, తత్రనుమేరుసదృశవిగ్రహం త్రయీమయం
దివ్యదమ్పతిమణిదర్పణాయమానం భగవదభిముఖమవతిష్ఠమానం గరు
త్క్షంతం పాదయోః ప్రణమ్య, మణ్డపమధ్యే భగవద్గుణేష్వైక్యై కశ్యా
తైస్త్వైస్త్విరనుసంధీయమాన మేనమేవ గుణంసర్వాధికం ప్రతిపాదయ
తాం వాదవివాదమపి విరచయతాం భగవద్గుణగణవర్ణనై కప్రణయినాం
నిత్యసూరీణాం పక్షిబద్ధాం గోష్ఠీం మధ్యేన ప్రవిశ్య, చిరాభిలషితస్య
భగవద స్తరజ్జజనసంహాసమనోరథస్య సమ్మత్యై కృతార్థః, తతోది
వ్యపరిజన పరిచ్ఛద్యాభరణాయుధదేవతాః స్వాసాధారణలక్షణ విశిష్ట
విగ్రహైః యథాస్థానం భగవంతం పరిచరంతీ స్సంసేవ్య, సమభివృద్ధ
సర్వవిధకైజ్జ్యుర్య మనోరథః, శేషపర్యజ్కుసమీపంగత్వా, తత్రనుము
ఖేన భగవతా విరచితాయాః కృషేస్సఫలతయా పూర్ణమనోరథాన్
సన్తుష్టాస్తరజ్ఞాన్ స్వాచార్యాన్ కృతజ్ఞతా ప్రకాశసపూర్వకం ప్రణమ్య,
దివ్యపర్యజ్కు సమీప ముపసృత్య, తత్రదివ్యసింహాసనే, అష్టదశదివ్యపద్మ
సాంపనుదశేషం | పాగాదికమేణవిమలాదీరషా, క్రితాపూర్వభాగే, అను

గ్రహాఞ్చసంసేవ్య-తత్పద్మచక్రే కర్ణికోపరి దివ్యయోగ పగ్యజ్ఞే సహస్ర
 ఫణామణిశోభితమనస్తన్నాగరాజమాసేవ్య - అనన్తభోగిని, శేషశే
 షాశనాది సర్వమృజనచ్యుగవతస్తత్తదవస్థోచిత పరిచర్యాయా మా
 జ్ఞాపయన్త్యా, శీలరూపగుణ నిలాసాదిభిరాత్మాను రూపయాశ్రియా సహా
 సీనం, పుణ్యరీకదళామలాయతేక్షణం, దివ్యాయుధ దివ్యభూషణైర్భూషితం
 ఆకుఞ్చితదక్షిణచాదం, ప్రసారిత వామచాదం, దక్షిణజానున్యస్తప్రసా
 రితదక్షిణభుజం, నాగభోగేవిద్యస్త వామభుజం, భూమ్యానీశయాచ సం
 సేవితం, నిరతిశయభోగ్యం, వాసుదేవాఖ్యం శ్రీ వైకుంఠనాథంసంసేవ్య-
 తతోదివ్యభూషణ దివ్యాయుధభూషితా తదీయానవయవాన్ప్రత్యేక
 శోఽనుభూయ - తతః, శ్రీ శతకోశాఖ్య సాచుకా నివేశస్థానభూత పాద
 పీఠపర్యస్తజ్జత్వా - అత్యంతసాధ్వసవినయావనతోభూత్వా పునఃపునఃప్రణా
 మ్య - మామైకాన్తికాన్తిక పరిచర్యకరణాయ స్వీకురుష్వేతియా
 చమాసః, తతోభగవతాస్వయమేనాత్మ సజ్జీవనేనావలోకనే నానాకోక్య,
 సమస్తకేశాపహేన నిరతిశయసుఖాపహేనాత్మీయ శ్రీమత్పాదారవిష్ట
 యుగ లేన శిరస్యలబ్ధృతః, భాగవతైక్యర్య భగవత్కైక్యర్య సామ్రా
 జ్యయోగ్యతాహ్వాపితిః, అమృతసాగరాంతర్నిమగ్నసర్వావయవభివా
 నన్దనిర్భరస్తత్పాదారవిష్టయుగళ మేవావలన్బ్య తత్పర్యజ్కమారుహ్య-
 అఙ్గాగత కుమారన్యాయేన భగవతాఽనుమోదితో భగవత్సహజ
 సాహాద్యేనాపహతసాప్తత్వాది రూపగుణాప్తకా విర్భావమృప్తస్సము
 క్తః, భగవతాస్వస్య దివ్యచరిత్రాణి, ఏతన్ముఖాచ్ఛ్రితవ్యానీత్యభినన్దధ
 తా "కోసి" ఇతి పృష్టః, నిత్యసంసార్య వస్థతోనిత్యసూర్య వస్థామ్పా
 పయితుర్భగవతోఽప్రతీకార మహోపకారంస్తృత్వా వక్ష్యమాణప్ర
 కారేణోత్తరాణి విజ్ఞాపయేత్ :- "అనాదికాలం సంసారార్ణవే సమ్యక్
 గ్మస్త్యద్దాస భూతోహ, మిదానీమ్భవతో దివ్యాత, సగ్రహాను భవ

రూపార్ణవేమగోస్తి-మదీయస్వరూపం సర్వజగదాత్మభూత భవత్స్వరూపాధీనం, మదీయప్రవృత్తినివృత్తిభవత్సజ్జల్పానీనే, మదీయోభోగః భవత్సోగాధీన ఇతిచాజ్ఞాసిషం. మకార వివరణప్రతిపాదిత నిమిషాధికభవద్దాస్య నిత్యం స్థిత్యా స్వరూపప్రాప్తేషుత్వత్కైజ్జ ర్జేషు నిత్యసూరివక్షప్రతిపాత స్వాతంత్ర్యమూప్రవాసస్తి-సర్వాణిజగన్విజహంశ్చ, త్వత్కైజ్జర్జోపకరణానీతీదానీమవాగచ్ఛం, సర్వాత్మనా మైశ్వర్యకైవల్యానుభవరిసామదీయత్వదనుభవరసలేశేనాపియథానసదృశాస్తథానామ మహనీయ మపర్యాప్తం భవదనుభవముపలభ్య భోక్తాభోగ్యంచాహమిదానీమానం, “యతోవాచోనివర్తన్త” ఇత్యుక్తరీత్యాశ్రుతిభిరపి సర్ణయితు మశక్యా భవతోగుణాః సమగ్రమనుసన్ధాతుముపశ్లోకయితుంచ సమర్థః కృతోస్తి. ఇతఃపరంతర్వమేవ మయా పునరావృత్తిరహిత మవిగ్రహంతం కైజ్జర్జ్యంకారయ” ఇతి, ఏవంనిజ్ఞాపయతి యుక్తే తచ్ఛ్చుత్వా శ్రేయఃపతిః అవిముక్తస్తస్యసానరస ముద్ధశిశు ప్రభచుజల్పితంశ్రుత్వేన పరమానందనిర్భరాయాః “జగత్సగుంతయదసాజ్ఞసంశయం” “యస్యావీక్ష్యముఖం” “యద్భూవిభ్రమభేదతః” ఇత్యుక్తనైభవశాలిన్యాః, అఖిలజగన్మాతుశ్శ్రియోముఖం సాభిసాయంవీక్ష్య, ఏకాభిసాయయాతయాసహ ముక్తజ్జటాక్షయిత్వా, తియాసహ, తిం, అనచధిక కృపరూపనుగృహ్లాతి. ఏవం, పరమశేషిణోర్భగవతో ర్ద్వివ్యదమృతోఽయో కృపామూప్రస్సముక్తః, పరభక్త, పరజ్ఞాన, పరమభక్తియుక్తః, సరిపూర్ణోత్తిరానధిరహిత విశదతమానన్యప్రయోజనానవధిక్రమియ భగవదనుభవజనిత, నిరతిశయప్రీతిపరీవాహభూత కైజ్జర్జైక్యకమనోరథః, ఏకాన్తికాత్మ్యన్తిక నిత్యకిజ్జరః, సర్పదేశ సర్పకాల సర్పావస్థాను సర్పవిధకైజ్జర్జ్యణి సర్పవిధశరీరైరనుభూయ, అనవధికాతిశయూనన్ద మహత్సాననిమగ్నోభవతి.

. ఇత్యుక్త ముక్తనిరతిశయదశాం యథాశక్తి, యథామనోరథం
అనునన్దధానవన ముఖమాసీనో నిద్రా సమాగమపర్యంత మ్భగవద్ధ్యానర
సాస్వాదేన స్వాత్మనజ్జుతార్థయన్నాసీత.

తతోనిద్రాప్రసక్తా, పృథివీమారభ్య ప్రకృతి పర్యంతానితత్వాని
భగవదారాధనారంభోక్తరీత్యాస్వస్వకారణేసంహృత్య - ప్రకృతిస్తమ
న్యూపసంహృత్య, తమోజీవ ఉపసంహృత్య, జీవమృరమాత్మన్యూపసం
హృత్య - వివిధవ్యాపారనిరతస్య భగవత్కైర్భ్యుర్యోపకరణభూతస్యేన్ద్రి
యవర్గస్య విశాన్త్యర్థం స్వయముపసతాన్నిద్రామనివారయన్

యోగాదుత్థితః. "భగవానేవస్వనియామ్య స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తి
స్వశేష్తైకరసేనమయా స్వకీయైశ్చోపకరణై స్సాస్విరాధనైకప్రయోజ
నాయ పరమపురుషస్సర్వశేషీ స్వశేషభూతమిదం పూర్వరాత్ర యోగా
ఖ్యిజ్జిర్న స్వస్తి స్వప్రీతయే స్వయమేవ కారితవాన్" ఇతి సాత్వికత్యా
గజ్జుత్వా-

నిద్రాంచకరిష్యమాణ కైర్భ్యుర్యోపకరణ ఇంద్రియవర్గ విశాన్తి
నిమిత్తతయా కైంకర్యత్వేనానుసన్ధాయ.

శ య స వి ధిః.

సుశుద్ధశుష్కపాదః శాస్త్రోక్తప్రకారేణ సముచితేస్థానే, శా
స్త్రీయే శయనీయే, శుద్ధత్వానగ్నత్వాదినియమయుక్తః, ప్రాసాదఖట్వా
పర్యజ్ఞన్యాయేన నాడీ పురీత ద్భ్రష్టాను, స్వాత్మనశ్చయన మనున

* నాడీ, ప్రాసాదస్థానీయం - పురీతం, ఖట్వాస్థానీయం - బ్రహ్మతః, పర్యజ్ఞ-
స్థానీయం . అతోబ్రహ్మైవ సాత్మాత్మభూతస్థానమ్.

న్దాయ.లక్ష్మీపరిష్కృతవృత్తకేన మాధవశబ్దేన “క్షీరసాగరతరంగ శీకరాసా
ర తారకిత చారుమూర్తయే భోగిభోగశయనీయ శాయిసేమాధవాయ
మధువిద్విషేనమః” ఇతి శ్లోకేనచ భగవత్తజ్జీర్ణయన్, పరమాత్మని
స్వస్య పరిష్కృతవృత్తకేన పరామృత్య స్వారాధ్యస్య భగవతశ్చరణారవిస్త
యోర్విస్య స్తశిరస్కః, తమేవమాధవం హృదయేధ్యాయన్ కర్తయన్
సుఖంశయాత.

శృంగ్యహే, వృక్షమూలే, చతుష్పథే, దేవాలయే, శర్కరా
లోష్టపాంసుషు, దీక్షాంవినాదభేషు, మృగచర్తణివా, ధాన్యగోదేవ విప్ర
గురూణా మనస్థానస్థానా దున్నతస్థలేచ నశయాత. స్వగృహేప్రాక్చిరాః,
పథిప్రత్యక్చిరాః, శ్వశురస్యాన్యస్యవాగృహే దక్షిణాశిరాః, శయాత. కదా
పిసోదక్చిరాస్వపేత్ - ననగ్నః, నార్ద్రవాసాః, స్వపేత్ - అవిశాలాయాం,
నిమ్నోన్నతాయాం, మలినాయాం, సూక్ష్మజంతు ప్రచురాయాం వా శ
యాయాం, నస్వపేత్ - రాత్రౌ యామచతుష్టయే మధ్యయామద్వయ
ఏవనిదామనుభవేత్ -

సంతానార్థతయా, భగవత్తైజ్జీర్ణబుద్ధ్యా - సువస్రవేషధర
యా, దయితయా, అరోగయా, శుద్ధదిత్తయా, ధర్మపత్న్యసహ, అని
షిద్ధ దినేషు సంవిశేత్ - షష్ఠ్యష్టమ్యేకాదశీ ద్వాదశీ చతుర్దశ్య మావా
స్య పూర్ణిమాతిథిషు, సజ్కాన్తి వ్యతీపత శ్రాద్ధోపవాసదినేషు, బుధ
వారే, అశ్విన్యాశ్లేషామఖా మూలా స్వాతీ జ్యేష్ఠా సూర్యత్రయజన్మనక్ష
త్రేషు, నిమన్త్రణదినే, మన్వాదిషు, యుగాదిషు, స్త్రీరజోదర్శన
ప్రభృతి దినచతుష్టయేచ స్త్రీసంగమం వర్జయేత్ - అజాతపుత్రా
న్పుత్నీం ఋతుకాలే, అనిషిద్ధాయాం రాత్రౌ అప్రాధితోపుష్పేయా
త్ - అన్యరాత్రౌతుప్రాధిత ఏవైవైవాత్ - ఏకస్యాన్నిశ్చేకదైవ స్త్రీయజ్ఞ

* రజోదర్శన ప్రభృతి పాదకాహారాత్రాత్మికః కాలో గర్భగహణసమర్థో

చేత్ సద్విస్త్రస్త్రిర్వా. అప్తమాసాదూర్ధ్వజ్జర్భిణీన్నగచేత్ - వ్యవాయావధి
స్త్రియాసహ సంవిశేత్ . తతః పృథగేవశయాత - ఋతుకాలే సజ్జమే,
యజ్ఞసూత్రం ఉపవీతమేవ - అన్యతౌతు' పృష్ఠభాగతోనివీతమేవకృత్వా
స్త్రియజ్ఞచేత్ - ఋతాపుషేయా ద్యద్యుభయోస్సాన్నం, అన్యతౌతు
మూత్రో క్షద్విగుణశౌచమాచరేత్ - పృథగస్త్రాభ్యాభావపిఠారయే
తాం - మిథునీభూయ శౌచంవ్రతి సవిలంబేత.

యదా యదా నిద్రావిచ్ఛేదః, తదా తదా భగవస్తన్ధ్యాయేత్ -
పునరానిద్రాగమాత్తానామానికీర్తయేచ్ఛ - నిద్రాసమయే, దుస్వప్న
దర్శనే, సాదాహస్తాక్షతౌశ్య, గ్వరాచమ్య, భగవస్తమ్ప్రణమ్య,
తస్మానునిసక్కిర్తయేత్ .

గ్రన్థోపసంహారః.

ఏవంన ర్తమానస్య సర్వకాలోప్య వన్ధ్యోభవతి. సర్వేవ్యాపారాః,
భగవత్కైజ్జ్యోర్య రూపాభవంతి - సర్వోపి, ఆనుషజ్జీకోభోగః, క్షీడాశుక
క్షీరాస్వాదన్యాదేన స్వామిభోగ శేషభూతోభవతి - ఏవం భగవత్కై
జ్జ్యోర్యతే, పరిమేకాంతినః, అనాదిమాయానిశావసానే, అనస్తమో
క్షవాసర ప్రారమ్భేచ ప్రత్యూషవ దవస్థితోయమాయుశ్శేషకాలః,
ఇతి సర్వన్నిరవద్యమ్.

పశ్చిమకాలప్రకాశ స్సమ్పూర్ణః.

(శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయసనుః.

అనుబంధం.

విషయానుక్రమణికా.

విషయానుక్రమణికా.	పుటసంఖ్య
శ్రీసన్ధ్యారదీపికా	౧
అగ్నిసన్ధ్యాసక్రమణికా	౧౯
శాస్త్రప్రయోగము	౨౭

శ్రీమతే నిగమాంత మహాదేశికాయ నమః.

శ్రీ సన్ధ్యార్థ దీపికా.

మూలం.—ఆపోహిషామయోభువః | తానఙ్జ్యోరేదధాతన | మహేరణాయచ
క్ష సే | యోవశ్శివత మోరసః | తస్య భాజయతేహనః | ఉశతీని
మాతరః | తస్మా అరణ్యమామనః | యస్యక్షయాయజన్వథ | ఆపోజన
యథాచనః ||

పదం.—ఆపః, హి, స్థ, మయోభువః, తాః, సః, ఙ్జ్యోరే, దధాతన, మహే,
రణాయ, చక్ష సే, యః, సః, శివతమః, రసః, తస్య, భాజయత, ఇహ, హః, ఉశతీః, ఇవ,
మాతరః, తస్మై, అరం, గమామ, ం, యస్య, క్షయాయ, జన్వథ, ఆపః, జనయథ, స, సః.

అర్థం.—(హే) ఆపః = (ఓ) జలబద్ధశ్చే, (యూయం = నీబద్ధశ్చే) మయోభువః =
సర్వప్రాణికళుషుం సుఖస్థానస్థాక, స్థహి = ఇహక్రితీర్కశస్త్రా, తాః = అప్పటి
ప్పట్టిరీతి, మహే = మహత్తానతుం, రణాయ = రమణీయనానతుమాన, సక్షసే = ఇంద్రియ
బద్ధోపాదుట్టు, (ఇంద్రియప్రకాశసిద్ధ్యర్థం) సః = ఎఱ్ఱకున్లు, ఙ్జ్యోరే = అన్నితై, దధాతన =
కొడుబ్బలో, (ఇంద్రో అర్చశబ్దత్తుక్కు ఇంద్రియపోషకవివక్షబద్ధితే తాత్పర్యం) సః = ఉబ్బ
కున్లు, యః = యాతొరు, శివతమః = పుణ్యతమమాన, రసః = సుఖరూపమానపరమాత్మనో,
తస్య = అన్తపరమాత్మనై, సః = ఎఱ్ఱశ్చే, ఇహ = ఇన్దజన్వ త్తితయే, ఉశతీః = స్నేహయుక్తై
కళాన, మాతరఇవ = తాయార్కళోపాల, భాజయత = అడై విష్ణియుబ్బళో. (యూయం =
నీబద్ధశ్చే) యస్య = ఎన్దబ్రహ్మ త్తియడైయ, క్షయాయ = వాస త్తియోపాదుట్టు, జన్వథ = పీర్క
భాకీర్కళో, తస్మై = అన్దపరమాత్మనై పాదుట్టు, అరం = మిక్కుం, గమా
మ = అడైయక్కుడనోం. (హే) ఆపః = (ఓ) జలబద్ధశ్చే, సః = ఎఱ్ఱశ్చే, జనయథాఽన = సత్తై
యుశ్లపర్కళాకష్టబుబ్బళో. (బ్రహ్మజ్ఞానయోగ్యర్కళాకష్టబుబ్బళో).

(బ్రహ్మసభపత్తుక్కు శివయోగియాన విహితసమృద్ధియైయుం, బ్రహ్మసభపత్తై
యుం, కొడుబ్బశేన్ద్రతాత్పర్యం)

మూలం.—దధిక్రావ్ణోఅకారిషమ్|జిష్టోరశ్వస్యవాజినః| సురభిసోముఖా
కరత్ | ప్రణాయూగ్ంషితారిషత్ ||

పదం.—దధిక్రావ్ణో, అకారిషం, జిష్టో, ఆశ్వస్య, వాజినః, సురభి, నః,
ముఖా, కరత్, ప్ర, షః, ఆయాగ్ంషి, తారిషత్.

అర్థం.—జిష్టో=దుష్ప్రసూతిలో జయనలనాయం, ఆశ్వస్య = అస్తర్భహి
స్సర్వవ్యాపకనాయం, వాజినః = భక్తరక్షణత్తిత్ త్వరైయుల్భననాయమిరుక్కిణి,
దధిక్రావ్ణో = భగవత్కృతై అక్రమిక్కిణపరమాత్మావృత్తు, అకారిషం = స్తోత్రం శైయేకి
తేత్. (సః = అం) నః = ఎల్లఘనైయ, ముఖా = ముఖజలై, సురభి = పరిశుద్ధజాతి,
కరత్ = పణ్డక్రడంక్, ఇన్దుముఖశబ్దత్తాలే మనస్సుమ్ వివక్షితమ్ నః = ఎల్లఘనై, ఆ
యాగ్ంషి = ఆయుస్సుక్రతై, ప్రతారిషత్ = ఉపద్రవమిల్లామత్ పూర్ణమాయో కొడు
క్రక్రడంక్. (ఆయుస్సుఇల్లావిట్టలుం, ఉశ్వళయస్సీల్ వ్యాధియదలియ ఉపద్రవ
మిదన్దలుం స్తోత్రం శయ్యత క్తియల్లాసుల్ పోకిణపడియాల్, భగవత్స్తోత్రోపయుక్త
మాకాయుగాకోగ్యజ్జల్ ప్రార్థిక్రస్పిట్టతినాల్ నునుత్పూర్వహనియై యైస్తు అతీయ
త్తక్రతు.)

మూలం.—సూర్యశ్చనూమన్యశ్చ మరూపతయశ్చ మన్యకృతేభ్యః| సాపే
భ్యోరక్షత్తాన్| యద్రాత్రియాసాపమకారీషమ్, మనసావాచా
హస్తాభ్యామ్ | సద్భ్యాముదరేణశిశ్నా| రాత్రిస్తదవలుమ్పతు
యత్కిచ్చదురిశమ్ము| ఇగమహమ్తామచృతయోనౌ, సూర్యే
జ్యోతిషిజహోమిస్సాహతి||

పదం.—సూర్యః, స, మా, మనః, ది, మన్యపతయ్య, చి, మన్యకృతేభ్యః,
సాపేభ్యః, రక్షత్తాన్, యత్, రాత్రియా, సాపం, అకారీషం, మనసా, వాచా,
హస్తాభ్యాం, సద్భ్యాం, ఉదరేణ, శిశ్నా, రాత్రి, రత్, అవలుమ్పతు, యత్, కిం,
చ, దురితం, మయి, ఇదం, అహం, మాం, అమృతయోనౌ, సూర్యే, జ్యోతిషి, జహో
మి, స్సాహతి.

* అశూన్యప్రే వితి ధాతుః

† దధి = జగత్తై, క్రామతి = ఆక్రమిక్కితాన్.

‡ క్రామతి - అశక్తితాన్ త్రివిక్రమన్ - దధిత్ - క్రామతి, పోషిక్కిణననాయ
కొండం అశక్తిరాన్. దధిక్రావాతియిల్ ప్రీతియుడయవన్ కన్దన్

అరం—సూర్యశ్చ * =నిరుపాధికశ్రేణి నాన పరమాత్మభుం, మన్యశ్చ =
క్రోధము, మన్యపతయశ్చ=కోపముకు. ఉత్పాదకశ్రేణి రాగాదికము, మా=ఎన్నె,
మన్యకృతేభ్యః=క్రోధాదికకాలే కేయ్యప్పట్ట (ఉజ్జాన), పాశేభ్యః = పాపజగ్గినిష్ఠం,
రక్షన్తాం=రక్షిక్కుక్కడవరకల్. (పాప త్రినష్టం- సున్యభూమ్, వన్యపతియానరాగాదిక
భూమ్, రక్షిక్కుక్కయవతు:—తాన్ ఉజ్జాకామైయినాల్ తన్ కార్యమానపాప తైయు
జ్జుపజ్జామలియకుకై. సర్వేశ్వరనే క్రోధంయదలానవైకై సిన్పుటిపణ్ణి ఎగ్గై పాపప
మానాజగ్గినిష్ఠం వియక్తనాకక్కుక్కడవనైష్ఠభావం. ఇతనాల్ ఉత్తరాభూసంశ్లేషతై
చొన్నపడి). రాత్రియా=రాత్రియిల్, మనసా=మనస్సలేయుం, వాచా=వాక్యాలే
యుం, ఉస్తాభ్యాం=కైకళాలేయుం, పద్యాం=కాలకళాలేయుం, ఉదరేణ=పయిల్లో
నూలేముం, శిశ్నా=సహ్యాజ్జకాలేయుం, యత్=నూతోరు, పాపం=పాప తై, ఆకార
షం=కేయితేనో, తత్=అన్దపాప తై, రాత్రిః †=చతుర్విధపురుషార్థ ప్రదాతావుం నిరుపా
ధికరక్షకసుమాన పరమాత్మ, అవలుమ్పతు=నశిక్కుప్పణ్ణిక్కుడవ్. ఇజ్జు మనస్సు ముతలాన
శబ్దజ్జో, ఇజ్జుశొల్లిప్పడాత ఇద్దియిగ్గుకుక్కుముపలక్షకజ్జో. (అన్దపాపజ్జో మూన్దవిధ
జ్జో. ఆదిల్ అభక్ష్యభక్షణం, అభోజ్యభోజనం, అశేయపావం, అయాజ్యయా జనం,
అనత్పత్తిగ్రహణం, పరదానాభిమర్శనం, పరద్రవ్యాపహరణం, ప్రాణిహింసనం, ఇన్ద్ర
ముతలానతుకల్ శరీరజ్జో. వాక్పారుష్యం, అన్యతం, వివాదం, క్రతువిక్రయం, ఇన్ద్ర
ముతలానతుకల్ వాచికజ్జో. పరోపతాపనం, పరాభిద్రోహం, క్రోధ లాభమాహాహ
కార్కరజ్జో, ఇన్ద్ర ముతలానతుకల్ మానసికజ్జో. ఇతనాల్ ప్రపన్నపక్కు పూర్వా
భూనాక తైచొన్నపడి) యత్కిచ్చ=ఇమ్మంయతోరు, దురితం=అనభ్యుపగతప్రార
భరూపమాన పాపమానతు, మయి=ఎన్నిడ త్తిల్, (నర్తితే=ఇరుక్కిఱతో, తదపి=అన్ద
పాప తైయుం, అవలుమ్పతు=నశిక్కుప్పణ్ణిక్కుడవ్). అహం=అనన్యగతికనాయం అశి
చ్చిన నాయుమిరుక్కిఱనాకో, ఆమ్మతయోసో=మోక్షతుక్కుక్కార్గమాన, బోత్తిడి
=నిరుపాధిక తేజస్కనాన, సూర్యే=నియన్తావాన పరమాత్మవినిడ త్తిల్, స్వాహా=స్వా
హావస్తు, ఇదం=ఇన్ద్ర, మాం=ఎన్నె, జాహోవి=నమర్పణంపణ్ణికి కేక్,

* సు=నన్తాయ్, ఎన్తార్ నిరుపాధికనాయ్, ఈరయతి=శ్రేణిమన్జ్ఞానిజ్జిఱ,
నిరుపాధికశ్రేణికల్.

† “రాదానే, తైర్జి పాలనే” ఎగ్గిఱధారు.

“రాత్రియ నేయన్యనన్దో న స్త్యన్తరాణి” ఇతిరాత్రిః (పరిమాత్త)=ఎననుగైయనన్దో
న త్తిల్, ఇతిరమాన సర్వపన్తుక్కుకుమ్ (సూర్యనన్దోధాన త్తిల్) రాత్రిపాలవాక్కిఱకు
లో అననైర్కాతిఎన్దుతు.

(జగత్కారణభూతిసుం నౌప్రపదమహా శ్రీయః పతియనిడ త్తిల్ ఇంద్రతానై నమగ్నంపణ్ణినాన్ అక్షో నకల ప్రాంతక చిచ్చు తిహంకమామ్ బ్రహ్మోభవంకొదుప్ప నెన్జుతాత్పిర్యం).

మూలం. ఆపఃపునస్తు పృథివీమృధవీపూతా పునాతుమామ్ | పునస్తుబ్రహ్మస్పతిర్బ్రహ్మ పూతాపునాతుమామ్ | యదుచ్ఛిష్టమభోజ్యం యద్వాదుశ్చరీత మమ | సర్వమునస్తుమామాపోఽనతాఞ్చ | ప్రతిగ్రహగ్న్ స్యాహం ||

పదం. — ఆపః, పునస్తు, పృథివీం, పృథివీ, పూతా, పునాతు, మాం, పునస్తు, బ్రహ్మస్పతిః, బ్రహ్మపూతా, పునాతు, మాం, యత్. ఆచ్ఛిష్టం, అభోజ్యం, యత్, వా, దుశ్చరీతం, మమ, సర్వం, పునస్తు, మాం, ఆహం, అనతాం, చ, ప్రతిగ్రహం, స్యాహం.

అర్థం. — ఆపః = వర్షోదకజల్ పృథివీ = భూమియై, పునస్తు = పరిశుద్ధయాక పృణ్ణిక-డవతుకల్. (శుద్ధస్వరూపమ కీలతివాల్ నర్వజలత్తుకు పృథివీపావనత్వం శొల్లపట్టతు.) పూతా = ఇష్టచి పరిశుద్ధుగాన, పృథివీ = భూమియూనతి, మాం = ఎన్నై, పునాతు = పరిశుద్ధనాక పృణ్ణిక-డవతు. (పుణ్యీగత జలత్తై ప్రాశనంపణ్ణినాల్ ఎన్జు భావం) (జలజల్ పరమాత్మపుకు విశేషస్థానమా యదుచ్ఛిష్టనాబుమ్ పృథివీ అభిమతనల్లభై యానతనాబు ఇరణ్ణుం సావనశ్చం శొల్లపట్టతు) బ్రహ్మణః = బ్రహ్మపుకు, పతిః = ప్రభువాన పరమాత్మ, అల్లతు ప్రణవత్తుకు సుఖ్యప్రతిపాద్యనాన పరమాత్మ, (మా = ఎన్నై) అనస్తు = పరిశుద్ధనాక పృణ్ణిక-డవత్ బ్రహ్మపూతా = పరిమాత్మవాలే పరిశుద్ధయాన భూమి రూపతు, మాం = ఎన్నై, పునాతు = శుద్ధిపణ్ణిక-డవతు, అల్లతు, బ్రహ్మపూతాః = పరమాత్మవాలే పరిశుద్ధమాన జలజల్, పునస్తు = పరిశుద్ధనాక పృణ్ణిక-డవతుకల్. ఆచ్ఛిష్టం = అశాస్త్రీయభుక్తశేషమాన, యత్ = యాతొరు అన్నమానతు, (భుక్తం = ఎన్నైలే భుజక-పట్టతో) అభోజ్యం = వాతీయాలేయావతు ఆశ్రయత్తాలేయావతు నిమిత్తత్తాలే యావతు దుష్టమాయుకుకపట్ట అన్నాది మానతు, (భుక్తం = భుజక-పట్టతో) యద్వాదుశ్చరీతమమ = ఇప్పు, మమ = ఎన్నుడైదు, దుశ్చరీతం = మరొకాక్కాయ మాప్రతివిధకరణజ్ఞ భారే శిష్యుపట్టయాయొరు దుష్ట శయ్యైయొ, అల్లెముమ్, అనతాం = అనత్తుక్కినిన్జుం ప్రతిగ్రహాఞ్చ = ద్రవ్యత్తై వాణ్ణిక్కి-ఘృత్తైయై యుమ్, సర్వం ఇన్జై యెల్లాత్తై యుం, ఆహం = జలజల్, పునస్తు = పరిశుద్ధనాక పృణ్ణిక-డవతుకల్. (కీల్లొచ్చన్న పాపనివృత్తిమూల మాయ్) మాం = ఎన్నై యుం (పునస్తు = పరిశుద్ధనాక పృణ్ణిక-డవతుకల్.) (ఇక్లే అప్ పృథివీ

శబ్దస్థుస్కు భగవత్పరత్వం తెలిస్తున్నట్లు వేణ్ణియతు) స్వాహా=ఎన్నాత్తిన్నరూపతై
భగవత్స్వాహారకవద్దజ్ఞులీలే స్వాహా వెస్తు సమర్పిత్తేక్.

మూలం.—అగ్నిశ్చ మామమ్యశ్చ మమ్యపతయశ్చ మమ్యకృతేభ్యః ।
సావేభ్యోరక్షంతామ్ । యదస్మి సాపమకార్షమ్ । మనసానాచా
హస్తాభ్యామ్ । పద్భ్యామదరేణశిశ్నా । అహస్తదనలుమ్పతు ।
యత్కించదురితమ్ము । ఇదమహమ్తామమృతయోనా । సత్యే
జ్యోతిషిజహోమిస్వాహా ॥

పదం — అగ్నిః, చ, మా, మమ్యః, చ, మమ్యపతయః, చ, మమ్యకృతేభ్యః,
సావేభ్యః, రక్షంతామ్, యత్, అహస్మి, సాపం, అకార్షమ్, మనసానాచా, హస్తాభ్యామ్,
పద్భ్యామ్, ఉదరేణ, శిశ్నా, అహః, తత్, అనలుమ్పతు, యత్, కిం, చ, దురితం, మయి,
ఇదం, అహం, మాం, అమృతయోనా, సత్యే, జ్యోతిషి, జహోమి, స్వాహా.

అర్థం — అగ్నిః* = పరమాత్మ,

అహస్మి = దివ తిత్,

అహః = అహింసకనాన, అల్లతు, భక్తిర్కత్తైక్రవిదాదవనాన శ్రమఃపతి

ముక్తశొన్న పాపజ్ఞునిస్తు రక్షేక్రవేణ మెస్తు యున్నోదే అన్వయం,

అహస్మిన్పట్ట,

సత్యే = నిరుపాధికనతై యుదైయవనాన పరమాత్మావినిడత్తిత్

మధుర పదజ్ఞుస్కు “సూర్యశ్చ” మన్తంహావే అర్థం.

మూలం.—ఓమ్.

పదం.—అ, ఉ, మ,

అర్థం — “అకార ఉకార మకార ఇతి” ఎన్నిట ప్రతి గూరే ప్రణామనతు
అ, ఉ, మ ఎట్ట మూర్తు పదముల్లతు ఇతిత్ “అ” ఎన్నిట పదం లు ప్తవత్కీకనాయం,
“అవరక్షణే” ఎన్నిట ధాతువాలే నిరుపాధిక చర్వరక్షణార్థ ప్రతిపాదకనాయం, రక్ష
కత్వోపయుక్తమానదయావాత్సల్యాదిగుణాక్షేపకనాయం, “అకారవై రిర్వాచాక్”

*అగ్నిం = ఉత్కృష్టస్థానమాన పరమపదతై, నయతి = అదైవిక్సిక్కిణిక్.

ఎన్నిట ప్రమాణతాలున్, “సమస్తశబ్దమూలత్వాదకారస్యస్వభావతః । సమస్తవాచ్య మూలత్వా ద్భ్రష్టాణోపిస్వభావతః । వాచ్యవాచకసమ్మన్తస్తయోరర్థాత్ప్రతీయతే ” ఎన్నిటప్రమాణతాలున్, సర్వవాచకజ్ఞుత్వమ్ కాఠణమాకైయాతే సర్వవాచ్యత్వమ్ కాఠణభూతి బ్రహ్మచతిపాదకమాయం, కాఠణత్వోపయు క్తమానజ్ఞానశక్త్యాది సూచక మాయం, “అనిషేధేపుమక విష్ణే” ఎన్నిట సుబ్బవాతే విష్ణుపరమాయు విరుత్వమ్. ఇబ్బులు ప్రమాన చతుర్థ శేషత్వత్తై చ్చొట్టుకొను.

“ఉ ” ఎన్నిట పదం “అకారేణోచ్చ్యగేవిష్ణు స్సర్వలోకేశ్వరోహరిః । ఉ కా రేణోచ్చ్యగేలక్ష్మీర్చక్రాదానవాచకః ॥ ” ఎన్నిట ఎచ్చోచ్చ్యగసంహితావచనత్వతే లక్ష్మీవా చకమాయం, “తదేవాగ్నిస్తద్వాయుస్తత్సూర్యస్తదుదన్ద్రమాః” ఎన్నిట ప్రతియితే ఎవకారస్థానత్తి త్తిరుక్మిలు ఉకారంపోతే ఇవ్విడత్తిలుం అవధారణవాచకమాయు మిరుత్వమ్.

“మ” ఎన్నిట పదం “మన-జ్ఞానే” ఎన్నిట ధాతువాతే జ్ఞాన గుణకార్థకమాయం, జ్ఞానస్వరూపార్థకమాయు మిరుత్వమ్

జ్ఞానత్తై స్వరూపమాయం గుణమాయు ముడైయతేవ, సర్వరతుకమం సర్వకా రణమం లక్ష్మీవిష్ణుమూన నారాయణ నొరువనుక్కే శేషభూతశెష్ఠ వాక్యార్థం.

మూలం-ఓంభూః, ఓంభువః, ఓంఘ్రంసువః, ఓచ్చువః, ఓంజవః, ఓంతవః, ఓంఘ్రం

సత్యమ్

పదం—సులభం.

అర్థం—ఓంభూః = భూగోళశరీరక నాయ్, ఓంభువః = భువగోళశరీరక నాయ్, (మన్మథపదజ్ఞుత్వమ్ ఇప్పడియే అర్థం).

మూలం-తత్సవితుర్వరేణి-యం, భర్గో దేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్,

పదం—తత్, సవిసుః, వరేణియం, భర్గః, దేవస్య, ధీమహిః, ధియః, యః, స, ప్రచోదయాత్.

అర్థం—దేవస్య-ఇదశబ్దం “నివుక్తేహ...కాన్తిగతియ” ఎన్నిటధాతువినిష్ఠం నిష్పన్నమాకైయాతే చేతనా వేతనాత్మక జగత్క్రియాయే అనన్దితుక్కొణ్ణిరుక్మిణవ

నుం, నిరతిశయకాన్తియుక్తమన, సవితుః * = సకలజగత్సృష్టవాన వాసుదేవగైయ
 † వరేణియం = ఎల్లామహాత్మాకైలాసేయుమ్ ప్రార్థనీయమాన (యత్ = యాతారు).
 భర్తః = సర్వాజ్ఞాననివర్తక సర్వకర్తఫలవిపాకహేతు సర్వభారకమాన తేజస్వీ,
 తత్ = అన్తవేదాన్తప్రసిద్ధమానతేజస్వై, ధీమహి = ద్వానంపణ్ణకృడవోం, యః = యాతారు
 తేజస్వానతు, నః = ఎల్లకుక్కు, ధియః = త్యాజ్యోపాదేయాదివివేచకమాన ఉపాసనాది
 కకుక్కు ఉపయుక్తమాన సర్వజ్ఞానబలైయుం, ప్రహోద మాత్ = క్రేరికృక్కడవో
 (ఏవక్కడవో) జగత్కారణతయాఉపాసికృష్ణట్టపరబ్రహ్మగానపురుషోత్తమత్వైల
 ధారాపదవిచ్చిన్నస్మృతి సన్తానయాపథి క్రియే సమక్కుఉపపణ్ణకృడవనెన్దుతాత్పర్యం.

ఉపాయాన్తర తైవిట్టు భగవానోపపనైయే సాధనమాకృత్యైయ ప్రపన్నసకుక్కు
 సదాజప్యమానద్వయ త్విన్దైయఅర్థ తైవిన్ద గాయత్రీప్రతిపాదిక్కిటతు: - ఎట్ట నేయే న్నిల్.

తస్మిన్తుః = ఇతుడిరేపదం: "తస్మిన్బ్రహ్మచక్రీమాన్ గాయత్రిర్థ ఇతిరితి"
 ఎన్నిటపరాశరసంహితావచనతాతే తస్మిన్బ్రహ్మచక్ర సకలశుభప్రసిద్ధతరవ్యావర్తక శ్రియః
 పతిత్వవిశిష్టనెన్దు అర్థమాకైయాతే ద్వయ త్విన్దైయకృష్ణట్ట శ్రీమన్మద్యార్థం ఇతిల్ శొల్ల
 ప్పడుకిటతు. సవితుః = "షూన్ ప్రాణిప్రసవే" ఎన్నిటా తువాతే ఏట్టుట్టనకలజగత్కార
 ణత్వముశ్శునివాయుంతదుపయుక్తవాప్తమస్తకామత్వ, సర్వజ్ఞత్వ, సర్వశక్తత్వాది
 గుణముశ్శునివం, ఇన్ద్రవర్ణం, "సవితాసకలశ్చ త్విన్దైయసంహరకారణమ్" ఎన్నిట నిర్వచన
 తాతేయుం ఏట్టుడుకిటతు రేవన్య = "దిపు క్రీడాదిషు" ఎన్నిటా తువాతే ఏట్టుట్ట నిరతిశ
 యానన్దయుక్తమం నిరతిశయకాన్తియుశ్శునివమాన నారాయణనుగైయ, విరేణియం = అశ్ర
 యణీయమాన, (ఇతాల్ తదుపయుక్తవాత్సల్య స్వామిత్వ సౌకిల్య సౌలభ్యాదిగుణజ్ఞో
 తోర్ద్రుకిటతు.) "సవితుః" "దేవన్య" "విరేణియ" ఎన్నిట శబ్దజునివాతే నారాయణ
 శబ్దార్థపాష్కల్యంతోర్ద్రుకిటతు. భర్తః = నిరతిశ మాజ్ఞల్య సౌందర్యాదిగుణవిష్టవిగ్ర
 హతై. ఇతేవిగ్రహశబ్దం శుభ్రోపయుక్తమా చరితమాప అవచనవిశేషతై
 చొప్పట్టుకిటతు, ఇతువరైక్కుం గాయత్రియి "తస్మిన్తుర్వరేణియంసగ్గోదేవన్య" ఎన్నిట
 పర్యన్తతాల్ "శ్రీమన్నారాయణదాశా" ఎన్నిటపర్యన్తమల్ల శబ్దార్థం ప్రతిపాదిక్కు
 ప్పడుకిటతు. ధీమహి = శరణ్యత్వేనధ్యానపణ్ణకృడవోం ఇతివాత్ "శరణంపద్యే"
 ఎన్నిట శబ్దార్థం శొల్లప్పడుకిటతు. ఇస్సడి ఇన్ద గాయత్రీపూర్వఖండతాల్ ద్వయ త్విన్దైయ

* "షూన్ ప్రాణిప్రసవే" ఎన్నిటా తు.

† అభేదేషశ్చి

పూర్వభిక్షార్థం శొల్లపట్టతు. “యః” ఎన్నిటపదం సకలప్రమాణప్రసిద్ధలత్రీ విశిష్ట నారాయణప్రతిపాదకమాన తచ్చబ్రతుక్కు ప్రతినమ్మని యాకై యాల్ అవ్వర్థ తై ప్రతిపాదిక్కిఱతు. నః = భగవానైయే ఉపాయోజేయమాకప్పెల్ల నమక్కు, ధియః = పరిపూర్ణావరతి నిత్యకృతదతిమ అవన్యప్రయోజన అనవధికాతిశయాతిప్రయ భగవదనుభవనితీప్రీతికారితక్కైర్గర్వ విషయజ్ఞానబలై. ఇన్ద ధీశబ్దం కైబ్గర్వ విషయజ్ఞానతైయే ప్రదానమాకచ్చొల్లు కిఱతు. ప్రచోదయాత్ = ఏవ క్కడవ్, స్వయంభోల్లాసహేతుభూతిమాన పరిచర్యైయిల్ ఆజ్ఞాపిక్కక్కడవ నిష్ఠ తాత్పర్యం. ఇక్షేప్రార్థనార్థక లకారతైతై కైబ్గర్వ ప్రార్థనైశొల్లపట్టతు. “యః” ఎన్నిటపదతైతై “శ్రీమతే నారాయణ” ఎన్నిటశబ్దార్థముం, “నోధియః ప్రచోదయాత్” ఎన్నిటపదనినై కైబ్గర్వ ప్రార్థనావాదకమాన “అయ” శబ్దార్థముం, కైబ్గర్వ త్తిత్ భగవానాతేయే ఏవపట్టవక్ ఎన్నిట తాత్పర్యతైతై మమకార నివృత్తియైచ్చొల్లు కిఱవమశ్యబ్దార్థముం శొల్లపట్టతాయ్ ఉత్తరభిక్షార్థమ్ శొల్లపట్టతు.

మూలం—ఓమాపోజ్యోతీరసోమృతమ్మృహభూర్భువస్సువరోమ్.

పదం—ఓం, ఆపః, జ్యోతిః, రసః, అమృతం, బ్రహ్మ, భూః, భువః, సువః, ఓం

అర్థం—ఆపః=జలభూతిముం, జ్యోతిః=తేజోభూతిముం (పచ్చభూతిబ్దో) రసః=రసవిషయముం (పచ్చవిషయబ్దో) అమృతం=కాలముం, బ్రహ్మ=మూలప్రకృతియుం, భూః=భూలోకముం, భువః=భువలోకముం, సువః=సువలోకముం, (నర్వలోకబ్దో) ఇవైయొల్లాం, ఓం=బ్రహ్మత్త్వకం, (ఆదియిలుం అన్తతిలుం ఇన్దప్రణవం శొల్లుకిఱ తనాల్ బ్రహ్మత్తిలికన్ద ఉక్తియుం అతిలేమేలయముం ఎన్నిట అర్థం ఏర్పడుకిఱతు, గాయత్రయిల్ ముదల్ ప్రణవత్తినాల్ జీవమక్కు భగవచ్చేవత్వముం గాయత్రీ శిరస్సాతే అచేతనివర్గత్తుక్కు భగవదాత్మకత్వముం ప్రతిపాదిక్కపట్టతు. ఇప్పడిచేతనా చేతనాత్మక ప్రపంచవిశిష్టనాన పరమాత్మైవిశుడైయ ఉపాసనంగాయత్రిమాతే ప్రతి పాదిక్కపట్టతు.

మూలం—ఆ మాతమసరదాదేవ్యత్ గంబ్రహ్మసమ్మితిమ్ । గాయత్రీచ్ఛన్దసా
మ్మా తేదమ్మృహజుషస్వినః । ఓజోసి సహోసి బలమసి భ్రాజోసి
దేవానాన్ధామనామాసి విశ్వమసి విశ్వాయు స్సర్వమసి సర్వాయు
రభిభూరోజ్గాయత్రీ మావాహయామి.

పదం-అయాతు, పరదా, దేహి, అక్షరం, బ్రహ్మసమిలం, గాయత్రీం, ఛందసాం, మాతా, ఇదం, బ్రహ్మ, జావన్య, హః ఓహి, అసి, సహః, అసి, బలం, అసి, భ్రాజా, అసి, దేవానాం, ధామ, నామ, అసి, విశ్వం, అసి, విశ్వాయుః, సర్వం, అసి, సర్వా యుః, అభిధూః, ఓం, గాయత్రీం, ఆవాహయామి.

అర్థం—పరదా=అక్రితాభిష్ట ఫలపదైయాయమ్, అక్షరం=నాశరహితై యం, బ్రహ్మ=వేదత్తుకు, సమిలం=తుల్యమానవళం, అథవా, బ్రహ్మ=ప్రణవం, సమిలం= అత్యు-సమానమానవళమ్, ఎన్టాల్, ప్రణవతైప్వో సర్వార్థజ్ఞాహితై యమ్, అథవా, బ్రహ్మసమిలం-బ్రహ్మ=పరమాత్మా, (అవినోదే) సమిలం=సమానమానవళమ్ (సర్వజగత్కారణనానపరమాత్మవైప్వోతే సర్వవాజ్ఞయ మూలభూతమాన వేదత్తుకుం మాతావెన్టు తాత్పర్యం) ఛందసాం=తిష్ఠాపముదలాన ఛందస్సుకళుక్కు (వేదజ్ఞకుక్కు) మాతా=ప్రథా నై యమాన, గాయత్రీం* = గాయత్రీవన్దిత, వేది=బ్రహ్మోత్తికైయానసి, అయాతు=అన్నద నుగ్రహార్థం సాక్షాదావిర్భునిక్కుడవళి. సః=ఎబ్బుడైయ, ఇదం=ఇన్ద, బ్రహ్మ=స్తో త్రితై, జావన్య=గ్రహి, ఓహోసి=ఇన్దియజ్ఞకుక్కు శక్తియాకితాయ్, సహాసి=వేగ వాన్దకుక్కు- వేగమాకిరాయ్, బలమసి=భరిక్కిరివర్కకుక్కు బలమాకిరాయ్, భ్రాజోసి =ప్రకాశవాన్దకుక్కు ప్రకాశమాకితాయ్, దేవానాం=దేవతైకకుక్కు, నామ=ప్రసిద్ధ మాన, ధామాసి=స్థానమాకితాయ్, విశ్వమసి=సంప్రకమణనమరైయాకితాయ్, విశ్వా యుః=సమస్తభూతజ్ఞకుడైయ ఆయుర్వర్ధకైయాయ్ (అసి=అకితాయ్) సర్వమసి = ఎల్లారుకు, ం నిర్వాహితైయాకితాయ్, సర్వాయుః= సమస్తవేర్కకుక్కుం కాలవ్య వస్థైవన్దికిరాయ్, అభిధూః= సమస్తపాపదైయం అవమానప్పడుతుకితాయ్, (ఇప్పడి ప్పట్ట) గాయత్రీం= గాయత్రీమానవునై, ఓం=ఓంఎన్దితమస్త్రైతాతే, అథవా ఓంకార యైపై మానవెన్టు గాయత్రీక్కు విశేషణవాక అన్వయిక్కులామ్, ఆవాహయామి = ఎన్దిడత్తిల్ పుమ్యుడియాయ్ ప్రార్థిక్కిరే (ఇన్ద గాయత్రీపతిపాద్యక్ పరమాత్మా నారాయణవేన్టు పూర్వమే శొల్లప్పటిరుక్కితిసారే ఆవాహన త్రియం పరమాత్మా వుక్కు ఉదేశ్యత్తుమ్ కణ్ణుకోళ్ళతు.

మూలం - ఆ శ్లోమేశిఖరేదేహిభూమ్యామృత్వతమూర్ధని । బ్రహ్మదేభ్యో హ్యనుజ్ఞానజచ్చుదేవియథానుభవమ్

* గాయ త్తం=శుద్ధానందకరణల్లోడుస్తోత్రంపఞ్చుకిటవనై, త్రాయతే=రక్షిక్కిటవన్.

పదం—ఉత్తమే, శిఖరే, దేవి, భూమ్యాం, పర్వతమూర్ధసి, బ్రాహ్మణేభ్యః, హి, అనుజ్ఞానం, గచ్ఛ, దేవి, యథాసుఖం.

అర్థం—(మే) దేవి = (ఓ) గాయత్రీ, బ్రాహ్మణేభ్యః = నిరన్తరోపాసకౌ భాషాబ్రాహ్మణకరుక్కు, అనుజ్ఞానం = అనుజ్ఞా శైయతు, భూమ్యాం = భూమియిదేయమ్, పర్వత = మేర్పాది పర్వతబలకైయ, మూర్ధసి = ఉర్ధ్వభాగ త్తిలుశ్చ, ఉత్తమే = శ్రేష్ఠమాన, అతావతు, ఏకాన్తియుష్మాదభాగతపరిగృహీతమాన, శిఖరే = కొడిముడి యితేయమ్, యథాసుఖం = ఎప్పుడిసుఖమో అన్వపడి, గచ్ఛ = పో, దేవి = నిరంతరముకాన్తి యుక్తవశే,

మూలం—మిత్రస్య చర్షణీభృత శృణౌ దేవస్య సానసిమ్ । సత్యభివ్రత శ్రవస్తమమ్ ।

మిత్రోజనాన్యాతయతి ప్రజానన్మిత్రోదాధార పృథివీముత ద్యామ్ । మిత్రః కృష్టిరనిమిషాభిచప్తే సత్యాయమావ్యభుత వద్విధేను ॥

ప్రసమిత్రమర్తొఅస్తుప్రయస్వాన్యస్త ఆదిత్య శిక్షతివ్రతేన॥ నహస్యతే న జీయతే త్వోత్వోనై నమగంహహా అశ్లోత్యన్మిత్రో నదూరాత్ ॥

పదం.—మిత్రస్య, చర్షణీభృతః, శ్రవః, దేవస్య, సానసిం, సత్యం, చిత్ర శ్రవస్తమం, మిత్రః, గచ్ఛాత్, యాతయతి, ప్రజానన్, మిత్రః, దాదార, పృథివీం, ఉత, ద్యాం, మిత్రః, కృష్టిః, అనిమిష, అభిచప్తే, సత్యాయ, మావ్యం, ఘృతవశ్, విధేను, ప్ర, న, మిత్ర, మర్త్య, అస్తు, ప్రయస్వాన్, యః, తే, ఆదిత్య, శిక్షతి, వ్రతేన, న, హస్యతే, న, జీయతే, త్వోత్వో, న, ఏవం, అగంహా, అశ్లోతి, అన్తితః, న, దూరాత్.

అర్థం—చర్షణీభృతః కశై, ధృతిః = పోషిక్కి అననాయం, కేవల్య = కీడా యుక్తనాము, మిత్రస్య = పర్వరక్షక నాయం, వేదాన్తబలినాన్ పరిచ్ఛేదకవౌత్తాత

* “మిత్రస్సుష్టాచారిత్రి” ఎన్నిటను క్రియాలే ఎన్నిట్లు వేదాన్తపరిచ్ఛిన్నమ హి మైయుశ్చ విసంసరమ్.

మహిమైయుల్ల వనాయుమిరుక్కిం పరమాత్మవినుదైయు, శ్రవణంయశస్సానతు, సా=సీహాక,
 నసం=సేవికత్తకతు (అన్తయశస్సువప్పడిప్పట్టదెన్దాల్) నత్తం=కాలాన్తరత్తిలేయం
 నాశరహితమానతుం, చిత్రశవత్తమం=ఆశ్చర్యమాన భగవచ్చేట్టకల్లెప్పిల్లియతాకై
 యాల్ కేట్టక్కింబవర్ కళుమ్మ అధిక సుఖకరమానతుమాయుక్కింబు (అప్పడిప్పట్ట
 యశస్సెన్ద్రోత్తంపణ్ణుకితాల్).

మిత్రం=పరమాత్మ, జనాన్=పుణ్యపాపాత్మక ఉభయకర్తయు కర్తృత్వంబునై,
 ప్రజానన్=తత్త్వార్థానుగుణమాక అచగ్రహిక్కింబవనాయ్, యాతయతి=తింగళి తంగళి
 కర్తృజ్ఞులి నెయోగిక్కితాల్ (కర్తానుగుణమాయ్, కేరిక ఎరుక్కయాలే వైష
 మ్యైర్నెర్నయ్య (నిర్దయత్వ) దోషప్రతి యితైయెన్ద్రుతాత్పర్యం) పృథివీం = భూమి
 నైయుం, శత=మేలుం, ద్యాం=ఆకాశత్తైయుం, మిత్రం=పరమాత్మ, దాధర=ధరి
 తాల్, కృష్ణీ=ప్రజైకల్లె, అమిమ = కిణ్ణోట్టామల్ జాగయాకనాయ్, మిత్రం=
 పరమాత్మ, అభివృష్టే=ప్రకాశిక్కిప్పణ్ణుకితాల్, జ్ఞానప్రదానత్తాలే రిక్షిక్కితాల్ (వల్లొ
 రాలుంభజిక్కత్తక అవిచ్చిన్నాశ్చర్య త్రాన్యతమయోవత్తియుం, నానావిధ నన్దు
 నమాహుపేరికత్తియుం, పృథివ్యాదినకలతిత్వధ రకత్తియుం, అనన్యుచిత్తజ్ఞానత్తాలే సర్వ
 జన్తుక్కిల్లెప్రకాశిప్పిక్కింబుం పరమపురుషచ్చిహ్నజ్ఞో.)

సత్యాయ=అవికారనానభగవాన్ పొరుట్టు, ఘృతివత్ = నెయ్యోడే కూడియరు
 క్కిర, హవ్యం=పురోడాహదియై, విధేమ=వేదనంపణ్ణుక్కిడనోం.

కీర్త్యోచ్చన్న “శ్రవస్తమం” పర్యన్తముల్ల వాక్యజ్ఞులినాలే భగవాన్ పొరుట్టు
 వాచికకైజ్ఞుర్యముం, “మిత్రోజనాన్” ఇత్యాదికలినాలే మానసికకైజ్ఞుర్యముం,
 “సత్యమహవ్యం” ఇత్యాదివాక్యత్తాలే కాయకకైజ్ఞుర్యముం లొల్లప్పట్టతు.

(హే) మిత్ర = వారీరభగవానే, ఆదిత్య + = సర్వత్తైయుం ప్రళయకాలత్తిలే
 భక్షిక్కింబవనే, యః=యాలోరు, మర్తిః=మనుష్యకే, వ్రతేన=పూజావ్రతతోడే కూడి
 యవనాయ్, తే=తాల్ పొరుట్టు, శిక్షతి=అన్నములిలినతుకళాలే ఉపచారంపణ్ణుకితా
 నో, సః=అన్దమనష్యవాఃవకో, ప్ర = మికపుం, తత్కైన్ద్రమాన, ప్రయస్వాన్ =
 అన్నాదినమృతుల్లననాక, ఆస్తు=అకిక్కిడవకో, (యాలోరువకో భగవదారాధనం

* నసం=ననయతిఎన్ద్రాల్ కుటిలమాక ప్పణ్ణుకితాల్, అతానతు, వణ్ణుప్పణ్ణుకితాల్.
 † “అదభక్షణే” ఎన్గితిధారు.

పణ్ణాభుల్ భుజిక్కుక్కుడాదెగ్గినియమయుక్తనాయ్ ఆరాధనం పణ్ణాతానో అవను
క్కుభగవానానపురుషోర్తమక్ ప్రకృష్టవాన అన్నం ఎస్తాల్ బ్రహ్మసభవత్తైక్కుడు
క్కితానెస్తు తాత్పర్యం)

తోవ్వితః = ఉన్నాలే రక్షిక్కుప్పట్టవక్, నమాన్యతే = మృగ్యువాలే కొల్లప్పడ
మాట్టాక్, నటియతే = శబ్దప్రకాసి విషయజ్ఞులై జయిక్కుప్పడమాట్టాక్. (ఇత్రాల్
మోక్షం పెఱుకిఱురైయిల్ ఆధ్యాత్మికాదిదుఃఖజ్ఞులిన్ నిష్ఠం భగవాన్ రక్షిక్కితానెస్తు
సిద్ధం).

ఏనం = ఇన్ద ఉక్తం భక్తనై, అగ్రహః = పాపమానతు, అన్నితః = ఇన్దశన్తత్తిలే
యుం, మూరాత్ = జన్మాపరత్తిలేయుం, నాన్మోతి = అదైకిఱునై, (ఇత్రాల్ ముముక్షు
పుక్కు పూర్వపుణ్యపాపబంధుడైయు నాశయం ఉత్తరపుణ్యపాపబంధుడైయు అణుకామై
యుం కాణ్కిక్కుప్పట్టవ).

మూలం.—ఆసత్త్యేన రజసా వర్తమానోనివేశయన్నమృతస్తుర్త్యఞ్చ ।

హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవ్రాయూతి భువనా వివశ్యన్మ్ ।

ఉద్వయస్తమసస్పరి పశ్యన్తో జ్యోతిరుత్తరమ్ । దేవదేవత్రా
సూర్య మగన్తజ్యోతిరుత్తమమ్ ।

ఉదుత్యజ్ఞాతవేదసన్దేవం నహన్తి కేతవః । దృశేవిశ్వాయసూర్యమ్ ।

చిత్రదేవానాముదగా దనీకృణ్తుర్చిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆ

ఽప్రాద్యావాపుథీవీ అస్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తసువశ్చ ।

తచ్ఛ్రుద్ధేవహితమ్పురస్తాచ్ఛక్రముచ్ఛరత్ ।

పశ్యేమశరదశ్శత జ్ఞేవేమశరదశ్శత న్నన్దామశరదశ్శత మ్మోదాను

శరదశ్శతమ్భవామశరదశ్శతగ్ం శృణవామశరదశ్శతమ్ప్రబవా

మశరదశ్శతమజీతాస్యామశరదశ్శతజ్ఞోక్ష్ సూర్యస్తౌతే ।

యఉదగాన్తహతోర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాఘ్నమా

వృషభో లోహితాక్షస్సూర్యో విపశ్చిన్తనసాపునాతు.

పదం.—ఆ, సత్యేన, రజసా, వర్తమానా, నివేశయన్, అమృతం, మర్త్యం, హిరణ్యయేన, సవితా, రథేన, ఆ, శంఖం, యాతి, భువనా, విపశ్యన్, ఉత్, వయం, తమసః, పరి, పశ్యంతః, జ్యోతిః, ఉత్తరం, దేవం, దేవతా, సూర్యం, అగస్త, జ్యోతిః, ఉత్తమం, ఉత్, ఉత్తరం, చాతవేదం, దేవం, నమాన్తి, శేతమ, దృశే, విశ్వాన, సూర్యం, చిత్రం, దేవానాం, ఉత్, అగాత్, అనీకం, చతుః, మిత్రస్య, వరుణస్య, అగ్నేః, ఆ, ఆప్రాః, ద్యావాప్యథివీ, అంతర్క్షం, సూర్యః, ఆత్మా, జగతః, తస్మదః, చ, తత్, చతుః, జనహితం, పురస్తాత్, కుక్రం, ఉచ్ఛరత్, పశ్యేమ, శరదః, శతం, తివేమ, శరదః, శతం, నన్దామ, శరదః, శతం, మోదామ, శరదః, శతం, భవామ, శరదః, శతం, శృణవామ, శరదః, శతం, ప్రబ్రవామ, శరదః, శతం అజీతాః, స్వామ, శరదః, శతం, జ్యోక్, చ, సూర్యం, దృశే, యః, ఉత్, అగాత్, మహతః, అర్ణవాత్, విభాజమానః, సరిరస్య, మద్యాత్, నః, మా, పృషభః, హిహితాక్షః, సూర్యః, విపశ్చిత్, మనసా, పునాతు.

అర్థం.—సత్యేన=వికార రహితమాన బోక త్తిలేయుం, ఎన్తాత్ కాలకృత పరిణామరహితమాన వైఖణ్డబోక త్తిలేయుం, రజసా=సత్వరజ స్తమోగుణ ప్రకృతికార్య మాన బ్రహ్మాణ్డ సహస్ర త్తిలేయుం (ఇన్ద్ర ఇరణ్డశబ్దజలినాల్ నిర్విలీలవిభూతివ్యయం శొల్లపట్టతు.) అవర్తమానః=అంతర్భ్రమిణితనాయుం, దేవం=క్రీడాశీలనమాన, సవితా=సకల జగత్సృష్టికర్తావాచ పరమాత్మా, అమృతం=బ్రహ్మభవతైయుం, మర్త్యం=పశ్య రమాన విశ్వర్యకైవల్యపుత్రాదిఫల తైయుం, నివేశయన్ = కొడుక్కిజననాయ్కొల్లా, హిరణ్యయేన=మనోహరమాన, రథేన=గుడరూపరథత్తాలే, (“సుపర్ణోసిగుత్తాన్” ఎన్దితి శ్రుతియాల్ గరుడమన్కు విష్ణురథత్వం సుప్రసిద్ధం) అల్లతు, హిరణ్యయేన=శ్లాఘ్యతమ మాన, రథేన=ప్రణవరథత్తాలే, భువనా=సకలప్రాణివర్ణజల్లై, విపశ్యన్=తిజ్జల్ తజ్జల్ కర్తానుగుణమాక నియమిక్కితర్కు విశేషమాక స్వార్పిజననాక, ఆ=నాలుపక్క త్తిలేయుం, యాతి=చచ్చరిక్కితాక (“ఓంకార రథమాస్థాయస్థితః పురుషసత్తమః” ఎన్దితి స్మృతియాల్ సర్వవాజ్ఞయమూలమానప్రణవత్తుక్కుగర్భస్వనిరూపణంయుక్తమితి) (ఇష్టడిప్పట్టవనై ఉపాసి, ఎన్దు అధ్యాహారం పణ్ణిక్కిల్లనఱు)

జ్యోతిః=తేజఃప్రచురమాయుం, దేవం=క్రీడాశీలనం, ఉత్తరం=ఉత్కృష్టతర నుం, దేవతా=దేవతైకగుక్కుర శేకనుమాన, సూర్యం=సూర్యమణ్డలాన్త ర్వర్తియానపర మాత్మావై, వయం=నాన్లల్, =శతృశ్యన్తః-ఊర్ధ్వముఖమా క ధ్యానంపణ్ణాక్కిల్లా, తమ సః=ప్రకృతిమణ్డల త్తిత్కొట్టియం, పరి, మేలేయియిక్కిర, ఉత్తమం, ఉత్కృష్టతమమాన

జ్యోతిః పరమానునామమానవ్యోతిస్తే, అగర్ - అద్వైతముకడనో - సంసారసాగర తీర్థ నిష్ఠుం ముక్తాశాకక్లృష్టోం ఎష్టతాత్పర్యం.

ఉడుత్యం=ఉత్కృష్ట నాకనే, అతానతు, విట్టుప్పిరియాత స్వస్వభావముల్లసనాకవే అవతరి శ్చ, బాతవేదనం=ఉత్పన్న మాన భూతజ్ఞతై యచిన్దవనుం బాతవేదస్పృణిపెయరైయుడైయవనుమాన, దేవంసూర్యం=శరమాత్మాపై, కేతమా=ధ్వజంపోల ప్రభావప్రకాశకజ్ఞభానజ్ఞానోత్తివాల్సల్యాది దివ్యాత్మ గుణజ్ఞో, విశ్వాయ=ఎల్లారుజ్జైయ, వృశే=దర్శనత్తికో పారుట్ట, మూన్=అనంతదీప్తిక్రీణతుడో. (శరమపద తీర్థ నిష్ఠుముక్తిర్ కరుడకో నిరతిశమానద్దానభవమ్మణ్ణుకిణ పాసుడేవో, లీలావిభూతియిల్ తావత్రయమపోజ్వాతై యాలే కొళు త్తప్పట్టతర్కళాయుమముక్తిర్ కరుట్ట అనుభవయోగ్యమానబ్రహ్మేనద్దానభవమిల్లామూర్ ఆతిశయప్రవిషయభంగజ్ఞలిలే ఆనందకళాయం నబ్బటాదనైయోఅనుభవత్తతస్యమానర్కళాయం మిరుక్కిణజీవాల్కైశ్చాపి నిరవధికవాత్సల్య కారుణ్యాది పరిపూర్ణత్వతాలే రామకృష్ణాది ప్రాదుర్భావముఖమాంబు భూమియిల్ అవతీతాకో. ఇప్ప దీప్పట్ట భగవానై భజక్ సేనుమైస్తుతాత్పర్యం).

దేవానాం=దేవతైక కుమ్మ, చిత్రం=నానావిధమాన, అసీకం=బలం, (యాతొరు సత్వత్వరనిడ త్తిలియు) ఉదగాత్ = ఉజ్జాద్భుతో, (మత్స్యకూర్చాది స్వమూర్తి భేదజ్ఞ భాలేయుం, భరతశత్రుఘ్న సాత్యకి బలభద్రానా పరికరజ్ఞభాలేయుం ఎన్దభగవానాలేదేవతైక కుమ్మనహాయబలమ్మణ్ణప్పట్టతో అనైభజియుజ్జైస్తుపూర్వతోడే అన్వయం) మిత్రస్య=సూర్యమమ్మ, వరుణస్య=వరుణమమ్మ, అగ్నేః=అగ్నిమ్మ, (నర్వదేవర్ కరుమ్మ) దక్షః=కణ్ పోల జ్ఞానప్రదనాన, సూర్యః=పరమాత్మ, ద్యావాపృథివీ=స్వర్గభూమికళైయుం, అస్తతిక్షం=ఆకాశతైయుం, (సమస్తవస్తు బాతతైయుం) (అనాలుపక్కత్తిలేయుం, అప్రా=అన్నా లేయెన్తెప్పిక్కితాకో, (అలై యాలేతాకో) జగతః=జగముత్తుమ్మ, తథుషశ్చ=స్థావర త్తుమ్మ, (సమస్తజగత్తుమ్మ) అత్త=అత్తావాకితాకో, (నియమన పూర్వకమాక అవైక శైల్లావ ధ్రోణీయం-వ్యాపి త్తిరుక్కితా నెన్దు అర్థం ఇప్పడిప్పట్టపరమాత్మ ఉపాన్య నెన్దు వాక్యశేషం).

తత్ = శ్రుతిసానిధ్యం, చక్షుః=నర్వచక్షుకు జ్ఞానప్రదనుం, వేదహితం=దేవతైక కుమ్మహితతై ప్రవర్తిక-ప్రజ్ఞుకిణవనుం, శుక్రం=శుద్ధస్వరూపనుం, ఉచ్చరత్ = ఉడ్య (దూపనై ఎస్తూర్ శుద్ధస్వరూపవాన పడి యాల్ ఎన్దెమ్మం నశియాలేషనుమానవనై, (ఇప్పడిప్పట్ట మోహుత్తావై) పురస్తాత్ = ఎదిర్ శరదశ్చక్రం=బహుకాలవరై మున్, ౪ శే

మ=బలారోగ్యైశ్వర్యాది యుక్త కళాయో పార్కకృడవోం, (అన్తసాక్షాత్కారసిద్ధ్యర్థం) శరదశృతిం=అనేకవర్ష కాలం, జీవేమ=జీవికృకృడవోం, శరదశృతిం=బహుకాలం, సన్దామ=సన్నిత్రపుత్ర శిష్యాదికి పుడక భగవద్గుణ విభూతికలై ప్పార్దు సన్తోషకృకృడవోం, శరదశృతిం=బహుకాలం, మోదామ=పురోవీక్తానన్త త్రిశుడైయ చరమావస్థయైయడైయకృడవోం, శరదశృతిం=బహుకాలం, భవామ=ఉత్తరోత్తరమభివృద్ధికళాకకృడవోం, శరదశృతిం=బహుకాలం, శృణవామ=ప్రియమీశాలాపల్లకాన భగవత్కథైకలైకేత్తకృకృడవోం, శరదశృతిం=బహుకాలం, ప్రబ్రవామ=బాహ్యపద్యస్థికిలో విషయ త్తిలేకరినవాక్కుక టుల్పనర్కళాకకృడవోం, శరదశృతిం=బహుకాలం, అడతాః=వేదవిరోధపాదికళాన శుష్కతార్కికర్కళాలే జయిక్కప్పదాతపర్కళాక, ప్పామ=ఆకకృడవోం, జ్యోక్=ప్రకాశమానరాయ్కోణ్డై, సూర్యం=పరిమాత్తాడై, దృశే=పార్క అపేక్షిక్కిరోం, యు=యాతోరుపరమాత్తై, మహతి=మహత్తాన, అర్థవాత్=సముద్ర త్తిల్ నిష్ఠు వెలియిలే (సమస్తతిత్వజ్ఞైః ఉత్పంపుటయుం) ఉదగాత్=స్పష్టమాయ (ప్రతికళినాల్) అజీయప్పదుకితానో, సరిరస్య=సముద్రబల త్తినుడైయ, మద్యాత్=మధ్యత్తిల్, విభౌజమాః=విశేషమాక ప్రకాశిక్కితానో, (సర్వాన్తర్యామియాయరున్దంతన్త సహాయగుణజ్ఞకాలే ఒట్టుప్పదామల్ ఇరుక్కైతాత్ ప్రకాశమానత్వం) సా=అన్త, వృషభః* సర్వశేష్తనాయం ధర్మప్రవర్తికి నాయుం, లోహితాక్షః=నద్యోవికసి తమాన శెన్దామరైప్పిలే శిషన్త క్కణ్ణశ్శననుం, విపశ్యేత్=సర్వజ్ఞమనాన, సూర్యః=పరమాత్తై, మా=వత్తై, మరసా=శత్రునబ్బుత్తై, పురాతు=పరిశుద్ధనాకకృకృడవోం. (ప్రతిబద్ధకలై నివృత్తిపణ్ణి ప్పామభివృద్ధ్యానాక ప్పణ్ణకృడవోం).

మూలం.—ఇమమేవరుణశ్రుధీ హవమద్యాచన్ముడయు । త్వనునస్యరాచకే । తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా వస్తమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అహేడమానోవరుణే హబోధ్యురుశగ్ సమాన ఆయుః ప్రమోషీః । యద్భిధితే విశోయథావ్రదేవ ఏరుణనతమ్ । మిసి మసిద్యవిద్యవి । యత్కిణ్ఠేవంపగుణదై వ్యేజనేభి ద్రోహమ్మనుష్యా శ్చరామసి । అచి త్తీయ త్తివధిర్తా యయోపిమమాన స్తన్తాదేనసో దేవరీరిషః । కితివాసోయద్రిరిపుర్నదీవి యద్వాఘాసత్యముతియన్న విద్య । సర్వాతా వివ్యశిధి రేవదేవాథాతే స్యామనరుణప్రియాసః.

* వృషభం=ధర్మతై, భానియతి=ప్రకాశిక్కిప్పణ్ణకిణ్డై.

• పరం.—ఇమం, మే, విరుణ, శ్రుధి, హవం, అద్య, చ, మృడయ, త్వం, అవ
స్యః, ఆచకే, తత్, త్వ, యామి, బ్రహ్మణా, వందమానః, తత్, ఆశాస్తే, యజమానః,
హవిర్భిః, ఆహేడమానః, వరుణ, ఇహ, బోధి, ఉరుశగ్ంస, మా, నః, అయుః, ప్ర, మో
షీః, యత్, చిత్, మి, తే, విశః, యథా, ప్ర, దేవ, ఎరుణ, వ్రతం, మనీమసి, ద్యవిద్య
వి, యత్, కి, చ, ఇదం, వరుణ, దై వ్యే, జ నే, జభిద్రోహం, మనుష్యాః, చరామసి, అచి
త్తీ, యత్, తివ, ధర్మా, యుయోషమ, మా, నః, తస్మాత్, ఏనసః, దేవ, రీరిమః, కితివా
నః, యత్, రిరిపుః, న, దీవి, యత్, వా, ఘ, సత్యం, ఉత, యత్, న, విద్, సర్వా,
తా, ని, న్య, శిధిరా, ఇవ, కేవ, అథ, తే, స్యామ, ఎరుణ, ప్రియానః.

అర్థం — (మే) విరుణ* = “వృణోతి” ఎన్నివిధ వృత్తులతో ఆవరణం, ఎ
న్జాల్, చేతనాచేతనాత్మక ప్రపంచమును ఆవరణభూరితం, అల్లతు, “వృణోతి న
ర్వం” ఎన్నివిధములతో ఎల్లావిడ త్రిమం వసిక్కించును, అల్లతు, “వారయతి” ఎన్ని
విధములతో పాతకసమూహములై తడుక్కించును, అల్లతు, “పరియతి” ఎన్నివిధములతో
సమస్తసమూహములై క్కొడుపుననుచున పరమాత్మవే, మే=ఎన్నుడైయ, ఇమం = ఇంద్ర,
హవం=పార్థనామపమాన అక్షిక్కిరియై, శ్రుధి=శేఖ్ అద్య=ఇహోపదే, (మాం = ఎ
నై)మృడయచ=సుఖియాకిప్పణు, (నామ్) అవస్యః|అత్తరక్షణేచ్చెయ్యుశ్వనాయ్,
త్వం=ఉన్నై, ఆచకే = ఆభిఃకృత్తీడు ప్రాధిక్కితే, అల్లతు, ఉన్నుడైయ త్వ
ప్తియేమాచిక్కితే. (నీఆర్థి తార్థప్రదాన చతుర నెమ్మ ప్రసద్ధమన్త)తత్=అన్తఅత్తరక్ష
ణ త్తీపారుట్టు, త్వం=ఉన్నై, బ్రహ్మణా=వేదమన్తత్తలే అల్లతు ప్రణవత్తలే, వందమా
నః=స్తోత్రంపణుకించనాయ్, యామి=శరణమండైక్కితే, (లోక త్తిల్ శరణాగతమనో
రథసాఫల్యం పణుకించు శరణ్యమస్కు విధివాప్తమానధర్మం ఎమ్మ కపోతి నానరాదిపు
త్తానజ్జితే సుప్రసద్ధం. సర్వజ్ఞమం, సర్వశక్తనం, అపార కాయణ్యసాఫల్యవాత్సల్యాది
గుణజ్ఞమస్కు జలధియానపరమాత్మవిక్ వివియత్తిలే కేత్తీక్కివేణుమా) తత్=భగ
వదాశ్రమణం ఫలావినాభూతమాకైయాతే, యజమానః=యజ్ఞంపణుకించణ్, హవిర్భిః
=పురోడాశాదిహవిస్సుక్కళాలే (ఉన్నై ఆరాధనంపణిగొణు) ఆశాస్తే=ఇష్టసిద్ధియై
ప్రాధిక్కితాత్ అథవా, యజమానః=యజ్ఞ ముణుకించకర్తయోగస్యక్, హవిర్భిః=పు

* అవం=రిక్షణం.

† “వృణోతి వారుణోవృక్షః” ఎన్నివిధ వృత్తులతో ఆవరణభూరితం విరుణశబ్దవాచ్యక్
పరమాత్మ.

రోదాశాదిహవిస్సుక్కుళాలే, (ఆరాధిత్తు) తత్ = యుక్త శోన్నరక్షణతై, ఆశాన్తే = ప్రా
ధిక్కిరాత్ (ఎన్టాల్ ముతల్ పడియాయరుక్కిఱ కర్తయోగసమ్మనాన ముముక్షువుక్లే
ఫలం సిద్ధమాయరుక్ సర్వాత్త సాన్యస్త భరనానశరణాగతిక్ విషయ త్తిల్ శోల్ల
వేణుమో.)

(హే) పరుణ = (ఓ) పరమాత్మ వే, అహేడమానః = శోపమిరాదపిసాయ్, ఇహ = ఇన్ద
లోక త్తిలీ, (ఎన్టు డైయవిజ్ఞాపన తై) హోధి = అహిన్ద్యుక్తో. (ఎన్టాల్ అనాదికాల మ్మడజ్జి
ప్రవర్ధమానమాయ్ శోల్లవిరుక్కిఱ అశృత్యకరణకృత్యకరణాదికళాన అనన్తాపరాధ
జ్జై ఎన్నిడ త్తిల్ ఆలోచిత్తు “నక్షమామి” క్షమిక్కుమాట్టేక్, “క్షిపామి” ఎన్ద
విడువేక్ ఎన్టు శోపం శెయ్యక్కుడాతు, ఉక్ విషయమాయ్ శరణాగతి పణ్ణుక్కిఱ
ఎన్కిఱ శోల్లైక్కిణ్డే నీసర్వతైయుం క్షమిక్కిఱచనాకై యాలే ఉక్ అనుగ్రహత్తుక్కు
నాక్ పాత్రిమాకత్తేక్, ఉక్ ప్రసాదంతవిర వేత్తేపుణ్యముం ఉక్ శోపంతవిర వేత్తేపా
పముం కిడై యాతు) ఉరుశగ్ంస = ఎల్లారాలేయుం స్తోత్రంపణ్ణపట్ట శరణాగతవత్సలనే, అ
ల్లతు, ఉరు = మహత్తన, శగ్ంస = కీర్తియుల్లవనే, (“రిపూణామశివత్సలం” ఎన్టు శత్రు
క్కులిడ త్తిల్ మాడ వాత్సల్యము శృవన్దెనిఱ కీర్తియుల్లవనే) నః = ఎద్దకుడైయ, ఆయుం =
ఆయున్సె, మాప్రమోషీః = నాశంపణ్ణాతే, (ఎన్టాల్ శరణాగతర్కళాన ఎద్దళాలే శెయ్య
ప్పడుం సర్వవిధకైజ్జర్కర్కజ్జిల్ ఎద్దకుడైయకాలం పృథమాయ్ పోక్కామల్ అనవర
తమాయ్ భావత్తైజ్జర్కర్కజ్జిల్ శెయ్విక్కువేణుం).

దేవ = అనవరతం క్రిడనశీలనాన, (హే) పరుణ = ఓభగవానే, తే = ఉన్నైయుడై
శిత్తు పణ్ణపట్ట, యచ్చిద్ది * = యాతోయి, నతం = ఆరాధనాద్రివతమో, (తత్ = అరుకై)
ద్యవిద్యవి = దినేదినే (సర్వకాలముం) పిశోయథా = మనుష్యర్కళై పోవే ఎన్టాల్ అజ్జర్
కళై పోవే, ప్రమిసీమసి = మికవుం నాశం శెయ్కిటోం (అజ్జర్ కళో ఎప్పడి విహితారాధనత్తై
లోపిక్కుప్పణ్ణుక్కితార్కళో అన్దపడి) (అత్తయాలే ఉన్నుడైయ ఆరాధనక్కుటెవినాలే
ఉజ్జానఆపరాధతై నీయేక్షమి త్తరుశ వేణు మెన్టు తాత్పర్యం).

(హే) పరుణ = (ఓ) భగవానే, దైవ్యేజనే = దేవతైకళిడ త్తిల్ (ఉన్నుడైయ అజ్జాను
విర్తికళాన మహానుభావర్ కళిడ త్తియిం) మనుష్యాః = నికృష్టకర్తాకళాన నాజ్జిల్, అచిత్తీ
= అజ్ఞానత్తాలే, ఇదం = ఇంప, మత్కంస = స్వల్పపరాధతైయుం, అనిద్రోహం = అధికాప
రాధతైయుం చరామసి = పణ్ణుక్కిటోమో, యత్ = యాతోయ పాపత్తాలే, తవ = ఉన్నుడైయ,

* ఇక్లే, చిత్, హి, ఎన్కిఱ పదద్వయం పాదపూరణార్థం.

ధర్మ = క్షత్రియరూపమానధర్మజులై, యయోపిను = నాశంపట్టుకొనోమో (ఇతర భాగవ
తద్రోహముం ధగవద్దో) హముంశొల్లప్పట్టతు, (హే) దేవ = (ఓ) భగవానే, నః = ఎల్లలై, తిష్ఠా
త్ = అన్ద, ఏనసః = ఉభయవిధమాన పాప తినాలే, మారీరిమః = హింసిక-వేడ్డాం,
(ఎన్టాల్ ఎన్నుడైయ భరన్యాసలై అజ్జీకరిత్త ఉన్నా లేయే ఇన్ద సమస్తపాపజ్ఞతుం
క్షమిక్కుత్తక్కుతుకళి) కిలివాసః = కపటికళాన, (వయం = నాజ్జళి) తిరిఘః =
శత్రువైపోల, యత్ = యాతొరు, నదీవి = నిషిద్ధకార్యం (వాపలై) పల్లవకితోమో, య
ద్వాఘ = యాతొరు పాపమానతు, సత్యం = బుద్ధిపూర్వకమో, ఉత = ఇల్లావిట్టాల్,
యత్ = యాతొరుపాపలై, సవిద = అభియామల్ పోనోమో (ఎన్టాల్ అచియామత్
శెయ్దోమో) సర్వా = సమస్తజ్ఞాన, తా = అన్దపాపజ్జళి, కిథిరేవ = చిన్నభిన్నస్థానా
క, వివ్య = పోక్కడి.

దేవ = క్రీడాశీలనాన, ఐరుణ = పరమాత్మావే, అథ = నీక్షమిత్తపీఠ, తే = ఉనమ్మ,
ప్రియానః = ఇష్టాశాక, స్వామః = ఆకక్కడవోం, (నీ సకలపాపవిమోచనం శెయ్దపిమ్మ సమ
స్తబంధనిన్దుం విడువట్టనాజ్జళి "క్రియోహిజ్ఞానినోత్పరం" ఎన్నిటపడియే ఉత్తరోత్తి
రం ప్రీతివర్ధకర్కళాయం ఉత్ ఇచ్ఛానుసారికళాయం ఉన్నుడైయస్వరూప గుణవిభా
త్యనుభవైకరసర్కళాయం ఆకక్కడనోమెన్దు తాత్పర్యం).

శ్రీసన్ధ్యార్థదీపికా సమూహాః.

శ్రీమతేనీగమాస్త మహాదేశికాయనమః.

అగ్ని సన్ధా నప్రయోగః.

పాదావ్రతాశ్చ - ద్విరాచమ్య - సపవిత్రపాణిః. దక్షిణాతామ్బూ
లాక్షతాన్ గృహీత్వా - "ఓం నమస్సదసే నమస్సదసస్వతయే నమస్సఖి
నాంపురోగాణాంచక్షుషే నమోదివే నమః పృథివ్యై, సప్రథసభామృ
గోపాయ, యేచసభ్యాస్సభాసదః - తానిద్వియావతఃకురు - సర్వమా
యుకుపాసతాం - సర్వేభ్య శ్రీవైష్ణవేభ్యోనమః" ఇతి బ్రాహ్మణా అక్ష
తైరభ్యర్చ్య దక్షిణాతామ్బూలస్తత్వాప్రణమ్య - "స్వామి నః భవత్పా
దమూలే మయాసమర్పితాం ఇమాం యత్కించిద్దక్షిణాం య
థోక్తదక్షిణాత్వేన స్వీకృత్య ఆవయోర్విచ్ఛిన్నాపాసనాగ్ని సన్ధానంకర్తుం
యోగ్యతాసిద్ధి రస్త్వితిభవన్తో మహాన్తోనుగృహ్ణాన్తు" ఇతి ప్రార్థ్య -
"అథాస్తు యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు" ఇతి వత్స్యక్తేదర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ భార
యమాణః సవిత్రపాణిస్త్రీః ప్రాణానాయమ్య - "శ్రీమాన్వేంజ్ఞుట నాథా
ర్యః సదాహృది - గురుభ్యస్తద్గురుభ్యశ్చ - దమ్పతీజగతామ్పతీ - స్వశే
షభూతేనమయా - దేవః ప్రక్రమతేస్వయం - హరిరోరిత శ్రీగోవింద్"
ఇత్యాది - "అస్యాంశుభతిథౌ శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం ఔపా
సనాగ్ని మాధాస్యే విచ్ఛిన్న సన్ధానార్థం" - ఇతి సజ్జల్ప్య - పత్నీర్థం
పునః ప్రాణానాయమ్య-సజ్జల్ప్య - "కృతఞ్చ" ఇత్యనుసన్ధాయ. బలమ
స్త్రమనుసన్ధాయ సాత్వికత్యాగజ్జ్ఞాత్యా.

యత్రాగ్నిస్థాపనం తత్రదక్షిణారమ్భ ముదగపవర్గం* ప్రాచీన్తి

*అపవర్గః నమాస్తీః.

స్రోత్రేభాః, పశ్చిమూరమ్భం ప్రాగవవర్గముదీచీ స్త్రిస్రోత్రేభాశ్చ, అఙ్గుష్ఠా నామికాభ్యాం సజ్జప్తహీతేన దర్భేణ, శకలేనవా లిఖత్వా, తత్రతన్వయస్య - అద్భిరపూత్య - తృణైర్మృత్యాన్నిరస్య - అపడవస్పృశ్య - శ్రోత్రి యాగారాదగ్నిమాహృత్య - వ్యాహృతిభిః ప్రతిష్ఠాప్య - అపూత్యణశేష ముత్సృజ్య - అన్యత్తోయమాపూర్య - యథాపరి స్తరణాదృహిః స్యాత్తథాప్రాగుదగ్వానిధాయ - యజ్ఞయైర్ధన్వైరగ్నిం ప్రజ్వాల్య - పరిసమూహ్య - ప్రాగుదగ్గ్రాణ్ షోడశషోడశదర్భాణ్ అగ్నేః ప్రాగాది ప్రదక్షిణంపరి స్తీర్య - దక్షిణానుక్తరాణ్, ఉత్తరానధరాణ్ కుర్యాత్ - ఇన్ధనానస్త రంపరి స్తరణమేనకార్యం - నతుతయోర్మధ్యే అవశ్యేక ర్తవ్యకర్తారథసమ్భ రోపకల్పనాదికమపి - ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాణ్ దర్భాణాంస్తీర్య - తేషు, ద్వేద్వే, అఘోబిలానిపాత్రాణి ప్రయునక్తి - ప్రధానదర్వాస్యసహ ఆజ్యస్థాలీం, ఉపదర్వాస్య సహవైకజ్జుతీం ప్రోక్షణీంచ సాదయిత్వా - ("పవిత్రయోస్సంస్కార, ఆయామతః పరీమాణం, ప్రోక్షణీసంస్కారః, పాత్రప్రోక్ష, ఇతిదర్శపూర్ణ మాసవత్తాష్టీం") - సమావప్రచ్ఛిన్నాగ్రాద ర్భాప్రాదేశమాత్రే పవిత్రేకురుతే తృణంకాష్ఠంవా అస్తర్ధాయచ్ఛివత్తి సనభేన, తతోఽపడవస్పృశ్య - మూలాదారభ్య అగ్రాదద్భిరున్మృజ్యపవి త్రేకృత్యా పాత్రాణిసంస్పృశ్య - ప్రోక్షణీమాదాయ అవరేణాగ్నిన్ని ధాయ ఉగ్రాభ్యాంపవిత్రాభ్యా మస్త్రీతాయా మపఽసీయ - ఉత్తా నయోః ప్రాగగ్రయోః పాణ్యోరఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాంపవిత్రమూలాగ్రే గృహీత్వా - ఉదగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్పాయ - పాత్రాణ్యుత్తా నానికృత్వా - సపవిత్రేణ పాణినానర్వాభిరద్భిః త్రిః ప్రోక్ష్య - ప్రోక్షణీపాత్రే అన్యజలు పూరయిత్వా - దక్షిణతడద్వాస్య - పవిత్రమాజ్యస్థాల్యాన్ని ధాయ - విలీనమప్యజ్యంహో మాగ్నాకర్తార్థం పునర్విలాప్య - అవరేణా గ్నింపవిత్రాస్త్రీతాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యన్నిరూప్య - పరి స్తరణపా

త్రసాదనయోర్ధ్వే ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్య, తేష్వాజ్యమధిశిత్య, జ్వల
తా ఏకేనతృణేనావద్యోత్య, ద్వేదర్భాగ్రే* అనియతాయామే తృణంకాష్ఠం
వాలస్తథాయప్రచ్ఛిద్య - అపఉవస్పృశ్య - యుగపదాజ్య పాత్రేపత్యస్య -
అథోముఖాభ్యాం జ్వలద్భ్యాం తృణాభ్యాం త్రిః పర్యగ్నికృత్వా - ఉదగు
ద్వాస్య, అక్లేరానగ్నౌ ప్రత్యూహ్య, దర్భాస్తృతేపశ్యేమేనిధాయ, ఉదగ
గ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారం ప్రాగారమ్భం ప్రాగవర్గం త్రిదుత్పా
య - పవిత్రగ్రన్థిం విసస్య, అపఉవస్పృశ్య, యుగపదేవప్రాగ్రమగ్నౌ ప్రహ
రతి - యేనజహోతితదగ్నౌ ప్రతితప్య, దర్భైస్సమ్మృజ్య, పునః ప్రతితప్య, ప్రో
త్య, దర్భాన్వినిధాయ, దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్య అగ్నౌ ప్రహరతి - “ఓంఽది
తేఽనుమన్యస్వ” ఇతిదక్షిణతః ప్రాచీనం “ఓంఽనుమ తేఽనుమన్యస్వ” ఇతిప
శ్చాదుదీచీనం, “ఓంసరస్వ తేనుమన్యస్వ” ఇతి ఉత్తరతః ప్రాచీనం “ఓం దేవన
వితిః ప్రసువ” ఇతి ప్రాగారభ్యప్రదక్షిణం సమస్తతోఽగ్నిం పరిషిచ్య, ప్ర
ధానదర్వా చతుర్గ్రహీతేనాజ్యేన “ఓంభూర్భువన్సువస్వాహా” ఇతి
హుత్వా - “ప్రజాపతయ ఇదం” ఇత్యుద్దేశ్యత్యాగం కృత్వా, “అనాజ్ఞాతం
యదాజ్ఞాతం - యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు - అగ్నే తదస్యకల్పయ - ల్విగ్ంహి
వేథ్యయథాతథం స్వాహా, అగ్నయఇదం” - “పురుషసమ్మితోయజ్ఞః, యజ్ఞఃపు
రుషసమ్మితః - అగ్నే తదస్యకల్పయ - త్వగ్ంహివేత్య యథాతథంస్వాహా -
అగ్నయఇదం” - “యత్పాత్రతామనసాదీనదతౌన - యజ్ఞస్యమన్వతేమ
ర్తాసః - అగ్నిష్టదోతా క్రితువిద్విజానన్ - యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశో
యజాతిస్వాహా, అగ్నయఇదం” - ప్రాణానాయమ్య - “శ్రీభగవదాజ్ఞయా
భగవత్ప్రీత్యర్థం అగ్నయనుగతిప్రాయశ్చిత్తార్థం అయాశ్చపహోమంకరిష్యే”
ఇతిసమ్కల్ప్య - “అయాశ్చాగ్నేస్యనభిశస్తీశ్చసత్యమిత్వేమయా అసి, అ

* మధుగర్భరసానామ రాక్షసావాజ్యహారిణౌ;

తయోర్విరసనార్థాయ ద్వే దర్భాగ్రేవింశేక్షిత ॥

యసామనసాధృతోఽయసాహస్యమూహిషేఽయానోధేహిభేషజం స్వాహా - అగ్నయే అయసఇదం" ("పునస్తాద్విదిత్యాయుద్రావనసస్సమింధతాం పునర్భువోగోవసునీధయజ్ఞైః - ఘృతేనత్వంతను ప్రావర్ధయస్వసత్యాస్సన్తు యజమానస్య కామాస్సాస్వహా. అగ్నయేవసునీధాయేదం" - "మనోజ్యోతిర్దక్షతామాజ్యంవిచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ంసమిమన్దథాతు - యాఇష్టా ఉషసోనిముచశ్చతాస్సన్దథామిహవిషాఘృతేనస్వాహా - మనసేజ్యోతిష ఇదం" - "యన్త ఆత్మనోమిందాభూదగ్ని స్తత్పునరాహారాతవేదావిచర్షణి స్వాహా - అగ్నయేజాతవేదసఇదం" - "పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరింద్రోబృహస్పతిః, పునర్నే అశ్వినాయువంచక్షురాథ త్తమత్యో స్వాహా - అగ్నిన్ద్రాబృహస్పత్యశ్వశ్వభ్యఇదం" - "తన్తుంతవ్నః రజసోభాను మన్విహి జ్యోతిష్తతః వధోరక్ష ధియాశృతాన్, అనుల్బాణంవయత జోగువామహో మనుర్భవ జనయా దైవ్యంజనంస్వాహా - అగ్నయేతంతుమతఇదం".)

(ప్రాణానాయమ్య - "శ్రీభగవదాజ్ఞాయా భగవత్ప్రీత్యర్థం. మన్త్యతన్త్యదేవతావిపర్యాస న్యూనాతిరేక స్వరాక్షరభేషప్రాయశ్చిత్తార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తాహుతీర్హోష్యామి. ప్రాణాయామంచకరిష్యే" - "ఓంభూర్భువస్సువస్వాహా. ప్రజాపతయఇదం" - "అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం, యజ్ఞస్య క్రియతేమిథు, అగ్నేతదస్యకల్పయ, త్వగ్ంహివేత్యథాతథంస్వాహా - అగ్నయఇదం" - "పురుషసమ్మితోయజ్ఞః, యజ్ఞఃపురుషసమ్మితః, అగ్నేతదస్యకల్పయ, త్వగ్ం హివేత్యథాతథంస్వాహా, అగ్నయఇదం" - "యత్పాకత్రామనసాదీనదయోన, యజ్ఞస్యమస్యతేమరాసః, అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్, యజిష్టోదేవాగ్ంబుతుశో యజాతిస్వాహా, అగ్నయఇదం" - "త్వనో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేఘోఽవయాసిసీషాః, యజిష్టోవహ్నితమ శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధస్త్వత్స్వా

హః - అగ్నివరుణాభ్యామిదం" - "సత్వస్మి అగ్నేఽవమోభవేతీనే
దిష్టో అస్య ఉషసోవ్యుష్టే, అవయత్వస్మో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృ
డీకగ్ం సుహవ్రాన ఏధిస్వాహః, అగ్నివరుణాభ్యామిదం" - "ఓం భూస్సాస్వహః,
అగ్నయ ఇదం" - "ఓం భువస్సాస్వహః, వాయవ ఇదం" - "ఓం సువస్సాస్వహః,
సూర్యా యేదం" - "ఓం భూర్భువస్సువస్సాస్వహః, ప్రజాపతయ ఇదం" -
"శ్రీవిష్ణవే స్వాహః, విష్ణవే పరమాత్మన ఇదం" - ప్రాణానాయమ్య -
"ఓం అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః, ఓం అనుమతేఽన్వ మగ్గ్స్థాః, ఓం సర్వతేఽ
న్వమగ్గ్స్థాః, ఓం దేవ సవితః ప్రాసావీః" ఇతి పూర్వవత్ పరిషిచ్య.

"భగవానేవస్వనియామ్యస్వరూపస్థితిప్రవృత్తి స్వశేషతైకరసే
నమయాస్వకీయై శ్చోషకరణై స్సాస్వరాధస్తైక ప్రయోజనాయ పరమపు
రుషస్సర్వశేషే స్వశేష భూతమిదం విచ్ఛిన్నైపాసనాగ్నిసన్ధానాఖ్యం
కర్తస్వపై స్వప్రీతయేస్వయమేవకారితవా" ఇతి సాత్వికత్వాగం కృత్వా -
"కృతశ్చ కరిష్యామి భగవన్నిత్యేన భగవత్ప్రీత్యర్థేన మహావిభూతిచా
తురాత్మ్య భగవద్వాసుదేవ పాదారవిందార్చనేన విచ్ఛిన్నైపాసనాగ్ని
సన్ధానేన భగవత్కర్తృణాభగవాన్ ప్రీయతాం వానుదేవః" ఇతి కృతం
కర్తృ భగవతి సమర్పయేత్.

పునః ప్రాణానాయమ్య. "శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం అనేక
కాల సాయం ప్రాతరాహుతీనామకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం ప్రాజాపత్య
కృతప్రతినిధి యత్కించ ద్ధిరణ్యదానం కరిష్యే" ఇతి సజ్జల్ప్య -
"హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమ బీజం విభావసోః, అనస్తపుణ్యఫలదం అద
శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే" ఇదం అనేక కాలసాయం ప్రాతరాహుతీనాం
అకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం ప్రాజాపత్యకృతప్రతినిధియత్కించ ద్ధిరణ్యం నా
నాగోత్రేభ్యః శ్రీవైష్ణవేభ్యస్సంప్రదదేనమమ" ఇతి దత్వా.

పునః ప్రాణానాయమ్య - "శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థం అజ్య

సహితహోమద్రవ్య తండులదానంకరిష్యే” ఇతిసంకల్ప్య, “తండులా
వైశ్వదేవత్యాఃచాకేనాన్నంపచన్తియే, తస్మాత్తండులదానేన అదశ్శాం
తిం ప్రయచ్ఛమే - ఇదం ఆజ్యసహితహోమద్రవ్య తండులం యస్మైకస్మై
చిత్ శ్రోత్రియాయ శ్రీవైష్ణవాయ సంప్రదదే సమమ” ఇతిదత్వా.

అగ్నిసన్ధాన ప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ఔపాసనహోమః.

పునః ప్రాణానాయామ్య - “శ్రీభగవదాజ్ఞాయా భగవద్వీర్యర్థం
పూర్వేద్యుస్సాయ నాపాసనహోమం అద్య ప్రాతరౌపాసనహోమంచ
హోష్యామి” ఇతి సజ్కుల్ప్య - “కృతఞ్చ కరిష్యామి . పూర్వేద్యుస్సా
య మాపాసనహోమేన అద్యప్రాతరౌపాసనహోమేనచ భగవన్తం
వాసుదేవమర్చయిష్యామి ” ఇతి సజ్కుల్ప్య - బలమస్త్రమనుసన్ధా
య - “భగవానేవ ... కారయతి”ఇతిసాత్వక త్యాగంకృత్వా * .వామ
హస్తేన పాత్రం స్పృశత్ దక్షిణేన పాణినా దక్షిణతః” ఓం అదితేఽను
మన్యస్వ” ఇతి ప్రాగపవర్గం, పశ్చిమే “ఓం అనుమతేఽను మన్యస్వ”
ఇతిఉదగపవర్గం, ఉత్తరతః, “ఓంసరస్వ తేఽనుమన్యస్వ”ఇతిప్రాగపవర్గం,
“ఓం దేవసవితః ప్రసువ”ఇతి ప్రాగారభ్య ప్రదక్షిణం సమస్తతోఽగ్నిం
పరిషిచ్య. ఏకాంసమిధనూథాయ - పత్నీహస్తం ప్రోక్ష్య, తండులం
ప్రదాయ - పునః ప్రోక్ష్య - అర్ధాంశంగృహీత్వా-తం ద్వేధా విభజ్య-
అగ్నిమధ్యే - “ఓం అగ్నయే స్వాహా, అగ్నయ ఇదం”- ఉత్తరార్ధ పూ
ర్వార్ధే “ఓం అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా . అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం”

* అథ “చత్వారిశ్చంకా” ఇతిగ్నిప్రార్థనస్య, “అగ్నయేనమః, జాతవేదసే
సమః ఇత్యాదిమంత్రైరగ్నియలంకరణస్యచ, ఆపస్తంబ, సుదర్శనాచార్య, అండ్లపిళ్ళే
వైదిక సార్వభౌమాదిభిరనుక్తత్వాన్నకర్తవ్యే ఇతి కేచిద్బలంతి.

ఇతి దక్షిణహస్తేన దేవతీర్థేన హుత్వా ఏకాం సమిధమాధాయ, అన్య మర్థాం శంగృహీత్వా - ద్వేధా విభజ్య “ఓం సూర్యాయ స్వాహా, సూర్యాయేదం” - “ఓం అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా - అగ్నయే స్విష్ట కృత ఇదం” - ఇతి పూర్వనిర్విణ్ణసానేపూర్వనద్ధత్వా - ఆహుతి సంసర్గే సతి “ఆహుతి సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతి హోమం కరిష్యే” ఇతి సంకల్ప్య - “యత్రవేత్త వనస్పతే దేవానాం గుహ్యానామాని, తత్రహవ్యాని గామయ స్వాహా” - వనస్పతయ ఇదంపునః ఏకాగ్ం సమి ధమాధాయ - “ఓం అదితేఽన్వమగ్న్స్థాః, ఓం అనుమతేఽన్వమగ్న్స్థాః, ఓం సరస్వతేఽన్వమగ్న్స్థాః, ఓం దేవసవితః ప్రాసావీః” ఇతిపూర్వనత్పరి పిచ్య - “ఓం శ్రీవిష్ణవేస్వాహా, విష్ణవేపరమాత్మన ఇదం” ఇతి పూర్ణా హుతింహుత్వా

తండులే నమ్యుక్ శ్రితేసతి - ఉత్థాయ - “అగ్నేనయ సుపథారా యే అస్తాః విశ్వాని దేవ నయునాని విద్వాః, యుయోధ్యస్తజ్జహురా ణమేనో భూయిష్ఠాంతే నమఉక్తిం విధేమ” - ఇత్యుపస్థాయ - “అగ్నయే నమః మస్త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన | యద్ధుతస్తు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే! ప్రాయశ్చిత్తా న్య శేషాణి తపశ్చర్తాత్ కానివై | యానితేషామ శేషాణాం కృష్ణానుస్మరణంపరం ” || ప్రణమ్య- అభివాద్య-ఆచమ్య.

“భగవానేన స్వనియామ్య స్వరూపస్థితిప్రవృత్తిస్వశేషతైకరసే నమయాస్వకీయై శ్చోపకరణై స్స్వారాధనైకప్రయోజనాయ పరమపు రుష స్సర్వ శేషీ స్వ శేషభూతమిదం పూర్వేద్యస్సాయ మాపాననహోమే న సహ అద్య ప్రాతరౌపాననహోమాఖ్యం కర్తవ్యమై స్వప్రీతయే స్వయ మేవ కారితవాః” ఇతి సాత్వికత్యాగం కృత్వా.

“కృతఞ్చ కరిష్యామి భగవన్ని త్యేన భగవతీ శ్రీత్యర్చేనమహావిభా
 తిచాతురాత్యభగవద్వాసు దేవసాదారవిందార్చనేన పూర్వేద్యుస్సా
 యమాసానన హోమేన సహ అద్యత్రాత రౌపాననహోమఖ్యం కర్త
 వ్యస్తై స్వప్రీతయే స్వయమేవ కారితవాన్” ఇతి కృతం కర్త భగవతి
 సమర్పయేత్.

ఔపాసనహోమస్సమాప్తః.

(శ్రీమత్పృణతార్తి హరవరద పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమత్ప్రణామోఽహం మరణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః.

శ్రాద్ధప్రయోగః.

పిత్రోఽప్రత్యాబ్ధికశ్రాద్ధాదినాత్పూర్వం తింశద్దినేషు పశ్చాదశసు
వా, అత్యంతాశక్తౌ తిషుదినేషు చ, సరాన్నంతేరశ్చవర్జయిత్వా, శ్రాద్ధాదినా
త్పూర్వదినే దస్తథావనతైలాభ్యజ్ఞానాదవర్జయిత్వా, మధ్యాహ్న ఏవ పస్త్ర
శోధనాదికృత్వా, ఆతపేశుష్కీకృత్య, శ్రాద్ధప్రదేశజ్ఞోమయాదినోపలిప్య,
తత్రభోజనాదివర్జయిత్వా, రాత్రోపాయమాపాసనబృత్వా, కృతసాయ
మాశాణ శ్విత్రాదిదోషరహితా యథోక్తగుణసమ్పన్నాన్నిమస్త్ర
యేత్. శీలవృత్తాదిగుణసమ్పన్నానాం శారీరకబంధూనామనేయశ్చాః మ
వాయే దూరితాసపి అన్యానేవగుణవతోనిమస్త్రయేత్, అన్యస్యనిర్గుణత్వే
సగుణంబంధునిమస్త్రయేత్, శుభయోర్నిర్గుణత్వే బంధుమేవనిమస్త్రయేత్.

తత్ప్రకారః ప్రథమం ఉపవీతీ దేవార్థబ్రాహ్మణాః పాదాపుప
సజ్జుహ్య “శ్వః శ్రాద్ధంభవితా, తత్రాహవసీయార్థే భవద్భిః ప్రసాదః కరణీ
యః” ఇతి దేవార్థే ద్వౌ ఏకంవానిమస్త్ర్య. “అక్రోధనై శ్శౌచపరై స్సౌత
మృహ్తాచారిభిః । భవితస్యమృచచ్ఛిశ్చమయాచ శ్రాద్ధకారిణాః॥” ఇత్యాది
నా “ఇతః ప్రభృతి అర్హగమనాయాసౌషధాదిభక్షణ ప్రతిగ్రహాధ్యయన
భారవహనాసంభాష్యసంభాషణ పరహింసాకలహాదివర్జసపురస్సరం బ్రహ్మ
చర్యశ్చోచాదియుక్తైర్భవద్భిర్భవితవ్యం” ఇతి నిమస్త్రతనియమాంశ్చ వేద్య,
“అవిఘ్నేయంరజనీయదితథాస్తు” ఇతిప్రత్యుక్తః, ప్రాచీనావీతీ, ఏవ
మేవ నిత్యార్థేపితామహార్థే ప్రపితామహార్థేచ త్రిణ, సర్వార్థేపితగవా, ని

మస్త్యైః పవీతీ. విష్ణ్వర్ణే చ పకం నిమస్త్యైః స్వయమశక్తా శిష్యాదిముఖేన ని
మస్త్యైః తైస్సాం రాత్రౌ ఉక్తాని యమవిశిష్టస్మిత్యా. శ్వేనస్తథాననం పర్జ
యిత్యా. నద్యాం స్నాత్యాం సన్ధ్యాదికృత్యా. శ్రాద్ధదేశం మహానసాదిచ గో
మయేనోపలిప్య. సౌపర్ణరాజతతామూదీని మృణ్మయూసవా సంసాద్య,
శుద్ధోదకేన మృణ్మయాని, అన్యానిచ యథామథం సంశోధ్య, శ్రాద్ధప్రదేశే
సోపకరణేతిలాప్ ప్రకీర్య, శ్రాద్ధోపకరణాని అభ్యక్షణేన సమ్ప్రొక్ష్య, నిమ
న్త్రిత బ్రాహ్మణాం గృహమాసీయ, సుప్రత్యోభితపాణిపాదానాచాంతానాన
నేషూపవేశ్య, గన్ధపుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్య. పాదోపసక్తహానాపూర్వకం
“గోత్రస్య శర్కణః పితౄణాం దేవదర్శశ్రాద్ధం భవిష్యతి” ఇత్యాదివిశేషయుక్తం
పూర్వవన్నిమస్త్రయేత్. నిమన్త్రితాశ్చ బ్రాహ్మణాః, నిమస్త్రణానస్తరం
“అబ్రహ్మణా” ఇతి దోష్ఙ్గీ, మధ్యాహ్నే “భవతాక్షణికర్తవ్యః” ఇతి నియోగా
నస్తరం “సమస్సహమానాయ, నమోనుండుభ్యాయచ” ఇతి నిపంగిణీం,
పరివేషణకాలే “కింగ్ంస్విదాసీత్” ఇతి బ్రహ్మోద్యజ్జపేయః.

“ప్రాణాయామాచమనయో రిగ్వే శ్చైవముఖేతథా అఘారయోస్త
త్సమిధోః స్విష్టకృత్యా జ్యభాగయోః॥ ప్రాయశ్చిత్తిస్తోత్ర సూక్తజపేషు
పరివేషణే. హుతశిష్టాన్నతోఽన్యస్యాభిశ్రవణానమస్యయోః॥ ప్రదక్షిణా
నువ్రజనవిసర్గస్వాగతేషుచ। సౌమనస్యప్రార్థనయోః స్వస్తివాచనకేతథా॥
విప్రాణాం దక్షిణాదాసే పిండాభ్యాశేతథైవచ। ప్రత్యుత్థానే చోపవీతమే
తేష్వన్యత్రనైవతత్॥”

అథ శాస్త్రోక్తప్రకారేణ విహితపదార్థానాం పాకం కుర్యాత్. అథ
ద్వాదశఘటికాభ్యుక్తార్థం నిమన్త్రిత బ్రాహ్మణేభ్యః తామేణా ప్రతేణ
తైలం, మధూకాన్యదుద్వర్తనం, స్నానం, స్నానీయం దస్తథావనకాష్ఠా
దత్వా, అభ్యజ్ఞనిషిద్ధతిథిషు ఆమలకందత్వా, తస్యాపినిసిద్ధేయధోచితం
స్నానీయందత్వా, ఆత్మపుత్ర శిష్యాదిముఖేనవా, స్వయంవాభ్యజ్ఞస్నా

పయిత్వా, స్వయంఘ్నస్నాత్వా, శాపీనంపరిధానము త్తరీయంచధృత్వా, తా
నపిధారయిత్వా, ధృతోర్ధ్వపుండ్రః కృతమాధ్యాహ్నికసంధ్యః అకృతవ
స్త్రనిష్పీడనః, భగవదారాధనంకృత్వా, శ్రాద్ధార్థాదన్యేనాన్నేనవైశ్వదేవం
చతుర్యంజ్ఞాంశ్చపచనాగ్నౌకృత్వా, అకృతబ్రహ్మయజ్ఞశ్చేత్తమపికృత్వా,
శ్రాద్ధోపయుక్తపదార్థాన్ సమీపతోనిధాయ, స్నాతానాహూయ, ఆగ
తాన్, ఉపవీతీ, ప్రత్యేకం ప్రత్యుత్థాయస్వాగతముక్త్యా, మార్గగమనోపహతి
శుద్ధ్యర్థంపాద్యమానమనీయంచదత్వా, అనన్తగరుడాదిభ్యోఽన్యన్నివేద్య,
తేభ్యోఽనివేదితంభగవన్నాత్రనివేదితం హవిః, తన్నాత్రసమర్పితం పాద్యగన్ధ
పుష్పాదికంచపరికల్ప్య, కృతప్రతరాససశ్చేదాత్మసమిదాహోపణే తా
కికాగ్నౌపుపావయన్, అకృతప్రాతర్హోమశ్చేత్తమపి యథావత్కృత్వా, ద్వి
రాచమ్య,

ప్రాచీనావీతీ “సనుస్తసమ్మత్సచువాప్తిహేతవః సముత్థితాపత్కుల
ధూమకేతవః । అపారసంసారసముద్రసేతవః పునస్తుమాంబ్రాహ్మణపాద
పాంసవః” ॥ ఉపవీతీ “దేవేభ్యోనమః” ॥ ప్రాచీనావీతీ “పితృసితామహప్రపితామ
హేభ్యోనమః” ॥ ఉపవీతీ “విష్ణవేనమః” ఇతితిలాక్షణైర్యథార్హమభ్యర్చ్య, ప్రా
చీనావీతీ “స్వామినః అస్తికాదినసే గోత్రశర్కాదియుక్తం పితరముద్దిశ్య ప్ర
త్యాబ్జికశ్రాద్ధం కర్తుకామోస్మి, ఏతద్దేశకాలయోః, అస్తికేహేవర్త
మానానాం పశ్వాపశ్వానాంపదార్థానాం శ్రాద్ధార్హతా, అస్యాభూమేః
అస్యత్రేతస్య గమూతుల్యతా, యమచపితుః శ్రాద్ధకరణే అధికారసమ్పద
స్త్వితి భవంతోమహంతోఽనుగృహ్లాస్తు” ఇతివార్ధ్య, “తథాస్తుఅధికారసమ్ప
దస్తు” ఇతి అనుగృహేతః, ఉపవీతీ “శ్రాద్ధభూమింగయాంధ్యాత్వాధ్యాత్వా
దేవంగదాధరం” ॥ ప్రాచీనావీతీ, “సస్వాదీంశ్చపితృకాధ్యాత్వా తతశ్శ్రాద్ధం
ప్రవర్తయే” ఇత్యుచ్చార్య “ప్రవర్తయ” ఇత్యనుజ్ఞాతః, దర్భేష్వాసీనోద
ర్భాన్ భారయమాణః ఉపవీతీ, త్రిప్రాణానాయమ్య, గురుపరమ్పరామను

సంధాయ, ఇష్ట దేవతాంచ ప్రణమ్యుభ్యత్వా, ప్రాచీనావీతీ "హరిరోంతన్ శ్రీగోమిదేత్యాది అస్యాంపుణ్యతేఞ్ఞా "అహాహనార్ఘ్యసంకల్పపిండాన్న త్యాగతర్పణే । అక్షయ్యాసనయోః పాద్యేగోతన్నామచకీర్తయేత్ ॥"

ఇత్యుక్తప్రకారేణ గోత్రాదియుక్తస్యపితృః ప్రత్యాబ్ధిక శ్రాద్ధంకరిష్యే" ఇతిసంకల్ప్య- "కురుష్వ" ఇత్యనుజ్ఞాతః "కృతంచ" ఇతిమంత్రమనుసంధాయ- "దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యవేవచ । నమస్సస్మాయై స్వాహాయై నిత్యమేన నమోనమః" ఇతిశ్లోకం త్రిస్సంకీర్త్య- సాత్వికత్యాగంకృత్యా- ప్రాచీపూర్వముదక్ సగ్ధస్థం దక్షిణారంభం అగ్న్యాయతనంసమాలిఖేత్ । అథోదీచీపురస్సగ్ధస్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్ ॥ అవాక్యోఽభ్యుక్ష్య, తృణన్నిరృత్యాన్నిరస్య- అపఉపస్పృశ్య- వ్యాహృతిభి రగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య- ఉత్పృజ్య తేఽపూక్షణతోయ శేషం ప్రాశ్నోయమస్యన్నిదధాత్వ్యదగ్వా- "యేపార్థివాసఃపితరో యేఅంతరిక్షే యేదివి యేహఽమృతా బభూవుః । తేఅస్మిక్తాయజ్ఞే నమవయంతాం" ఇతినవ్యానామికాంగుష్ఠాభ్యాం దక్షిణతోభువంస్పృష్ట్యా, అగ్నిమిధ్గావ, పరిసమూహ్యా, అగ్నిం ప్రాగాద్యప్రదక్షిణం పరిస్తృణాతి, దక్షిణాగ్రైఃప్రత్యేషు, దక్షిణానధరాన్, ఉత్తరానుత్తరాన్ కృత్వా, ఉత్తరేణాగ్నిం పరిస్తరణాభ్యా శేప్రాగ్రాగ్రాదర్భాన్ సంస్తీర్య, తేషు ఏకైకశఃసాత్రాణిప్రయునక్తి. దర్వీం, ఆజ్యస్థాలీం, వైకంకతీప్రోక్షణీం, ప్రణీలిమిధ్గం, ఉపస్తరణార్థదర్వీం, బర్హిశ్చ, దక్షిణమిధ్గం ఉత్తరంబర్హిః, హవిఃసాత్రం, అహవిఃసాత్రంచ, అథోముఖాని పశ్చిమాదిసాదయిత్వా, సమావచ్ఛిన్నాగ్రౌ దర్భాప్రాదేశమూత్రౌ పవి తేకురుతే, తృణంకాఠంవా అస్తర్ధాయశ్చనత్త్రిననఖేన, అపఉపస్పృశ్య, పవిత్రేకృత్వా, సాత్రాణిసంస్పృశ్య, ప్రోక్షణీమూదాయ అపరేణాగ్నిన్నిధాయ, పవిత్రాస్తర్హితాయా నుపఆసీయ, ఉత్తానపాణ్యోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం త్రిరుత్పాయ, సాత్రాణి ఉత్తానానికృత్వా, విస

స్యేద్ధమపి, సపవి తేణపాణినా సర్వాభిరద్భిస్త్రీః ప్రోక్ష్య, అపరేణాగ్నిం ప
విత్తాన్తర్హి తేప్రణీతీచాత్రే అపతనీయ, పూర్వపత్ త్రిదుత్సాయ, సమం
ప్రాణైర్హిత్వా, ఉత్తరేణాగ్నిం పునః స్త్రీశ్చేషు దర్భేషు సాదయిత్వా, పవిత్ర
మాదాయ, ఆజ్యసాల్యాన్ని ధాయ, దర్భః ప్రచ్ఛాద్య బ్రాహ్మణస్త్రీణాం[†]
దర్భేషు నిపాద్య, ఆజ్యం విలీనమపి హోమార్థం పునర్విలాప్య, అపరేణా
గ్నిం పవిత్రాన్తర్హి తాయా మాజ్యసాల్యా మాజ్యస్సరూప్య, ఉదీచోఽ

*
క్లారాన్నిరూహ్య, పరి స్తరణ పాత్రసాదనయోర్ధ ధ్యే తేష్వగ్నిశిత్య, ఎకేన
తృణేః జ్వలతాఽనద్యోత్య బహిర్విరస్య, ద్వేదర్భాశ్చ కేళిణం కాష్ఠం వాఽన్త
ర్ధాయప్రచ్ఛిద్య అపశపస్పృశ్య ప్రత్యౌశ్యప్రత్యస్య, అథోముఖాభ్యాం
జ్వలద్భ్యాం తృణాభ్యాం త్రివర్యగ్నికృత్వా, బహిర్విరస్య, ఉదగుద్వాస్య,
అంగారానగ్నోప్రత్యూహ్య, దర్భాన్తృతేపశ్చిమేచిఘాయ, ఉదగగ్రాభ్యాం
పవిత్రాభ్యాం పునరాహారం ప్రాగారంభం ప్రాగపవర్గంతిరుత్సాయ, పవి
త్రగ్రన్థివిరస్య, అప ఉపస్పృశ్య, ప్రాగగ్రమగ్నోప్రహరతి, యేనజుహోతి,
తదగ్నోప్రతితప్య, జహూమగైర్గ్రస్తరతోఽభ్యాకారంసర్వతోబిల మభిన
నూహారం ప్రాచీమధ్యే ప్రతీచీంబాహ్యతః మూలైర్నిశమిత్యాదిప్రకా
రేణప్రత్యేకంసమృద్య, పునఃప్రతితప్య, ప్రోక్ష్య నిధాయ, దంభినద్భిస్సంస్పృ

* ఏకాంగారేణమృత్యుస్సన్యత్ ద్వాభ్యాంమాతృక్షయోభవత్. అత స్త్రీసువ
గంగారాణా తేషుశోధ్యంతుతద్భుతం॥

† పరి స్తరోత్తరే దేశే దర్వాసాదవదక్షిణే అంగారాణాం నిరూఢంస్యా తత్తైరి
వాజ్యస్యశోధనం ॥

! అత్ర ఆగ్ర్యసంస్కారకాణామంగారాణాం ప్రత్యూహణవిధానాత్ “అపప్యతే
ఋణి” ఇతి సతాకీకర్తవ్యం అవద్యోతనపర్యగ్నికరణాగ్నోన్యస్తుయదా ఆయతనస్థాదుపా
దానం, తదాచయోరపప్యతేత్వేన లోకీకత్వాత్వయా, యదాతునిరూఢాదుపాదానం,
తదాతల్లి స్నేహక్షేపః.

శ్య, అగ్నేః ప్రసారతి. పాలాశాద్యాస్త్రయః పరిధయః, స్థవిష్ణోమధ్యమఉదగ
 గ్రః, అణీమాన్ ద్రాఘీమాన్ దక్షిణార్ధ్యః, పాగగ్రః, అణిష్ఠోహస్య ఉత్తి
 రార్ధ్యః, పాగగ్రః. ఏనంపరి స్తరణోపరి సర్వా పరిధీ పరిధాయ, పరిధీ
 సన్యత్యనంస్పృష్టాకృత్వా, ఋషీతీ, ద్వేతఘోరసమిధౌ మధ్యమంపరి
 థందక్షిణహస్తేనోపస్పృశ్య అగ్నేః దక్షిణము త్తిరమాదధాతి. ప్రాచీనా
 వీతీ, పరిధ్యంతః పరి స్తరణోపరి తూష్ణీం సమస్త మప్రదక్షిణం పరిషి
 చ్య, ఇద్ధమాద్యేనాభ్యజ్య, దక్షిణహస్తేనసర్వాణిద్ధకాష్ఠాని యుగపత్నా
 స్తీమగ్నావాధాయ, ఋషీతీ, ఇతరదర్వా ఆజ్యమాదాయ, ఉత్తిరంపరిధి
 సంధిమన్వపవృత్త్య అగ్నేయానం అగ్నోజ్యోతిష్తతి ప్రజాపతిమ్నససాధ్య
 యుచ్చాహార మాహారయతి, ప్రజాపతయ ఇదం, దక్షిణంపరిధి సంధిమన్వ
 సహృత్వ్య విశానాస్తం ఇంద్రం మనసాధ్యాయన్నాహార మాహారయతి,
 ఇంద్రం యేదం, ఇత్త్యుద్దేశ్యత్యాగం కృత్వా అగ్నయేస్వాహా ఇతి ఉ
 త్తిరార్ధపూర్వారే సోమాయస్వాహా ఇతి దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే, అగ్నయే
 స్వాహా ఇతి ఏతభూగ్భునస్సుసస్వాహా ఇతి చమధ్యేజహాతి, సర్వేషామపి
 ప్రత్యేకముద్దేశ్యత్యాగంతచాతిదాశృత్వా, సగ్వత్రదర్శిం మధ్యమానామి
 కాంగుమై రేవధృత్వా వామేన ఆజ్యచాత్రంస్పృశన్ దేవతీరేనజహాతి.

* శమ్యః పరివృత్తే వివాహ, ఉపనయన, సమావర్తన, సమస్త, చెళ్ళ, గోదాన,
 ప్రాయశ్చిత్తేషు. చుకర్త, ఉపాకరణ, నెల, పుంసవన, అగారద్రవేశేషు పంచమపరిధ
 యః, ఇతివిధానాత్ చరుకర్తత్వాదప్ర పరిధయవన సతుశమ్యః.

† దీర్ఘం రయా ఆజ్యేనహోమః ఆహూరిః.

‡ ఇన్ద ఇరణ్డః అహుతికః కుమ్ అగ్నిక్కుక్క-ణోసోలేయిక్కు-మృడి పణవేణుమ్॥

§ సకారేమాలికంవిద్యా ద్వకారేపువర్ధనం । ఆయుర్పూజోహకారేస్యా దా
 హుతిః కుత్రిదీయతే । సకారేదవికారేచ సాకారేవివర్ధయేత్ । స్వాహంతేజహు
 యాదగ్నా వేదేధోమన్యలక్షణం ॥

* ఉత్థాయ సయనహస్తః “విశ్వాదేవా నానాహయిష్యే” ఇతి వైశ్వదేవిక బ్రాహ్మణానామృచ్ఛ్య, “ఆచూహయ” ఇతినుజ్ఞాతః అగ్నేరుత్తరతః యుక్తేషున గ్నేషు ప్రాజ్ఞుభిః “విశ్వేదేవాశ్శృణుతే నుగ్ంహంవంమేయే అంగరితే య ఉపద్యవిష్ట, యే అగ్నిజిహ్వ ఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్మిన్ బర్హిషిమాదయధ్వం” “ఆచుచ్ఛన్తుమహాభాగా విశ్వేదేవా మహాబలాః । యేఽత్రవిహితాశ్శృద్ధే సావధానాభవన్తుతే” ఇతిమంత్రాభ్యాం “గోత్రస్యశర్తణః పితౄశ్శాద్ధే పురూరవాద్విసంజ్ఞికా విశ్వాభ్య ఓక్ష ప్రజాపతి దుహితురుత్పన్నా విశ్వాదేవానానాహయామి” ఇత్యావాహ్య, “ఉక్తానాంవిశ్వేషాం దేవానాం సయన మిదమాసనం” ఇతిఋజుదగ్భి ద్వయం సాక్షతంఽత్వా, దేవతీర్థేనయ ప్రాదక ముత్సించతి సర్వం దేవతీర్థేనదేవప్రావచారం దద్యాత్

ప్రాచీనావీతీ అగ్నేర్దక్షిణతః త్రిభిస్సప్తభిర్వాదరైభిః కృతం భుగ్నం దక్షిణాగ్రం నిధాయ సతిలహస్తః “పితౄపితౄచూహ ప్రపితౄచూహ నానాహయిష్యే” ఇతి పూర్వవదామృచ్ఛ్య, అనుజ్ఞాతః “ఆచూతపితరి సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వైవ్యైః ప్రజామస్తభ్యం సదశోరయించ దీర్ఘాయుత్వంచ శతశారదంచ” ఇతిమంత్రేణ “గోత్రాదియ క్తస్య పితౄశ్శృద్ధే గోత్రాశర్తణః నసు రుద్రాదిత్య స్వరూపా అస్తత్వితృ పితామహ ప్రపితామహానానాహయామి” ఇతి త్తిలైః పితృతీర్థేనావాహ్య, “సకృదాచిన్నం ప్రిర్హూర్ణామృదు, స్యోమపితృభ్యస్తా వ భ గామ్యహం, అస్మిన్తీదంతమే పితరసోమ్యాః, పితౄచూహః ప్రపితౄచూహశ్చానుగై స్సహ” ఇతి సతిలం భుగ్నం దక్షిణాగ్రం పితృతీర్థేనై న “గోత్రాణాం శర్తణాం రూపాణాం పితృపితౄచూహః ప్రపితౄచూహానాం సతిలమిదమాసనం” అదత్వా,

* లాజహోమేచసీమస్తే దేవతావాహాసేనరే । అగ్నేతిష్ఠేదుష్కానే సుత్యేవ తేషు భృగుదితిం.

“ఉర్జంసహ స్తీ” ఇతి పితృతీర్థేన తిలోదకముత్సిజ్ఞేత్. పితృసచారం సర్వం పితృతీర్థేనకుర్యాత్. ఉపవీతీ, విష్ణుర్థబ్రాహ్మణమపి పూర్వవదాపుచ్ఛ్య, అనుజ్ఞాతః “సహస్రశీర్షాపురుషః, సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్, సభూమింవిశ్వతో నృత్వా, అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం” ఇతి మస్త్రేణ “గోత్రాదియుక్తస్య శ్రాద్ధే శ్రాద్ధసంరక్షకం శ్రీమహావిష్ణుచూవాహ యూమి” ఇత్యావాహ్య “పురుష ఏవేదగ్ంసర్వం, యద్యుతంయచ్ఛభవ్యం, ఉతామృతత్వస్యే శానః, యదన్నే నాతిరోహతి” “విష్ణోరిదమాసనం” ఇతి ఋజుదర్భద్యయంసాక్షతంపూర్వనద్దత్వా, య ప్రాదకముత్సిచ్య.

ప్రాచీనావీతీ “ఉద్ధ్రియతామగ్నోచక్రియతాం” ఇతి బ్రాహ్మణా నాపుచ్ఛ్య “కామమద్ధ్రియతాం కామమగ్నోచక్రియతాం” ఇతి విస్మప్టః హవిఃసాత్రే భగవన్నివేదితాదలవణాత్ పక్వాపక్వాత్ సర్వస్తాత్కించిత్కించిదుద్ధృత్య, అహవిసాత్రే సలవణాత్ వ్యంజనాదికాత్ కించిత్కించిదుద్ధృత్య, అగ్నేరుత్తరతః ప్రతిషితమభిఘోర్య, సౌకర్యార్థం పురతోవానిధాయ, దర్వామృషస్తీర్య, “హవిషోమధ్యా దంగుప్తపర్వమాత్రమవదానం, తిరీచీనచువద్యతి, పూర్వాధాద్వితీయమనూచీనంచతువత్తినః, పశ్చార్థాత్తృతీయంపంచావత్తినః” ఇతి ప్రకారేణావదాయ పుసరభిఘోర్య అవదానాన్యేకీకృత్య “యస్తేనూతాప్రలులోభచరత్యననుప్రతా, తస్తే రేతఃపితా వృక్షామాభురన్యోవపద్యతాం అముకశర్తణేత్స్తత్ప్రతేస్వాహ” “అముకశర్తణే అస్తత్ప్రత్యదన్నమమ” దర్వామృషస్తీర్య, ద్విరవదాయ, సకృదభిఘోర్య, “యాస్తీష్ఠన్తి యాథావన్తి యా ఆర్ద్రోఽగ్నిః పరితస్థుషీ, అద్భిర్విశ్వస్యభక్తీ భిరంతరన్యఽపితుర్దధే అముకశర్తణేఅస్తత్ప్రతేస్వాహ” “అముకశర్తణే అస్తత్ప్రత్యదన్నం” దర్వామృషస్తీర్యద్విరవదాయ, సకృదభిఘోర్య, “యస్తేపితామహీప్రలులోభచరత్యననుప్రతా । తస్తే రేతఃపితామహో వృక్షామాభురన్యోఽన

పద్యతాం అముకశర్మణే అన్త్యత్తామహాయస్వాహా" ఇతిపూర్వపద్ధత్యా "అముకశర్మణే అన్త్యత్తామహాయేదం" ఇతి ఉద్దేశ్యత్యాగంకృత్యా, దర్వామ్యముపస్తీర్య ద్విరసదాయ సకృదభిఘాత్య "అంతర్దధే పర్వతైరంతరహ్యపుభివ్యా, అభిర్దిగ్భిరసంతాభిరన్తరన్యం పితామహద్దధే అముకశర్మణే అన్త్యత్తామహాయస్వాహా" ఇతిపూర్వపద్ధత్యా, "అముకశర్మణే అన్త్యత్తామహాయేదం" ఇతి ఉద్దేశ్యత్యాగంకృత్యా, దర్వామ్యముపస్తీర్య ద్విరసదాయ సకృదభిఘాత్య, "యన్తేప్రపితామహీప్రలులోభచరిత్యనువ్రతా, తన్తే రేతఃప్రపితామహోవృజ్ఞా చూభురన్యోవపద్యతాం 'అముకశర్మణే అన్త్యత్ప్రపితామహాయస్వాహా,' ఇతిపూర్వపద్ధత్యా అముకశర్మణే అన్త్యత్ప్రపితామహాయేదం" ఇతి ఉద్దేశ్యత్యాగంకృత్యా, దర్వామ్యముపస్తీర్య ద్విరసదాయ సకృదభిఘాత్య "అంతర్దధముతుభిరహాంత్రైస్ససద్ధిభిః, అర్థమాసైశ్చమాసైశ్చాన్తరన్యం ప్రపితామహద్దధే అముకశర్మణే అన్త్యత్ప్రపితామహాయస్వాహా" "అముకశర్మణే అన్త్యత్ప్రపితామహాయేదం" ఇతి ఉద్దేశ్యత్యాగంకృత్యా. సర్వత్ర వామహస్తే హవిఃపాత్రంస్పృశత్ కృష్ణాయాంనుధ్యేవాజహుయాత్. దర్వామ్యముపస్తీర్య ద్విరసదాయ, దర్విమనుస్సృజత్ ఉపవీతీ, స్విష్టకృత్యం హవిఃప్రత్యభిఘాత్య, ప్రాచీనావీతీ, సకృదభిఘాత్య "యేచేహపితరోయేదనేహయాగ్ం శ్వవిద్యయాగ్ం ఉదనప్రవిద్య, అగ్నే తాన్వేత్యదితేజాతనేదస్తయాప్రత్యగ్న్వధయామదస్తుస్వాహా" ఇతిహుత్యా "జ్ఞాతాజ్ఞాతపితృభ్యఇదన్నమమ" ఇతి ఉద్దేశ్యత్యాగంకృత్యా॥

"స్వాహాప్రతే" పితృదం "ప్రతేస్వాహా" పితృదం "స్వాహాప్రతే", పితృదం "ప్రతేస్వాహా" పితృదం "స్వధాస్వాహా" పితృభ్యదం "అగ్నయే కవ్యవాహనాయస్వధాస్వాహా" అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదం ఇతి షడాజ్యామూతీర్హత్యా ఉపవీతీదర్వామ్యముపస్తీర్య, ప్రధానాహుత్యధికంసకృదు తరారాదవదాయ, ద్విరభిఘాత్య, (సంచానత్తినోద్విరసదాయ ద్విరభిఘా

ర్య) "అగ్న్యేస్విష్టకృతేన్వాహః" ఇతి అనంస క్తవి తరాభిరాహుతిభిరుత్తర పూర్వస్యాంజహోతి, "అగ్న్యేస్విష్టకృత ఇదం" ప్రచీనానీతిదర్వాణ్యము పస్తీగ్య, హవిష్యంసకృదవదాయ, అభిహూర్య, ఉదీచీనముష్ణంభస్త అహో హ్య అగ్న్యేస్వాహాకా రేణజహోతి "న్వాహః" "హుత దేవతాభ్య ఇదం"॥

నిధానక్రమేణ పరిధ్యంజనం కృత్వా లేపకార్యంకుర్యాత్. ఆజ్య స్థాలీను త్తరతః, ప్రధానదర్విం దక్షిణతః, ఇతరదర్వింశుధ్యే, ఉత్తరతః పూర్వాస్తీగ్యం పాత్రసాదనాథం బర్హి స్సర్వమాదాయ, ప్రధానదర్వాణ్య మగ్రం, ఇతరస్యాంచుధ్యం, ఆజ్యస్థాల్యాంశుమాలం. ఏనంత్రితక్త్వా, తృణ మేకం ప్రజ్ఞాతంనిధాయ, ప్రధానదర్వాణ్యం దక్షిణోత్తరాభ్యాంవాణి భ్యాం మూలన్నిధాయ, సన్యంనిరన్య నక్షిణంతిర్యంచంధారయిత్వా, అ గ్రముద్యమ్య ప్రహృత్య, మధ్యముద్యమ్యప్రహృత్య, మూలముద్యమ్య ప్రహృత్య, త్పింఛప్రహృత్య, తూష్ణీం తర్జన్యాన్నింతిర్నిర్దిశ్య, అన్నిమం జలినాభిషంత్యదక్షిణహస్తేన భూమిం స్పృష్ట్వా, మధ్యమంపరిధిమగ్నా ప్రహృత్య, ఇతరౌవాణిభ్యామాదాయ, యుగపదగ్నాప్రహరణ ఉత్తరా ర్ధ్యస్యాగ్రమంగా రేషూహోహతి; దక్షిణముపరికృత్వాప్రహరతి. నాత్ర ఆహూసమిధోఃప్రహర అహోహోవా, తయోరపరిధిత్వాదశమ్యత్వాచ్చ. దక్షిణవామహస్తాభ్యాం ప్రధానాప్రధానదర్విభ్యా మాజ్యమాదాయ ప్రధానోత్తరయా దర్వాణ్య స్కస్రప్రావం "స్వాహాకా రేణ జహోతి" "స్వా హా" "వసుభ్యోరుదేభ్య ఆది త్యేభ్య స్సగ్గ్ స్రావభాగేభ్య ఇదన్నమమ"॥

ఉపవీతి "అస్తిక్ మమపితుః శ్రాద్ధహోమకర్తాణి మంత్రతంత్ర దేవతావిపర్యాస న్యూనాతిరేక స్వరాక్షరభేషప్రాయశ్చిత్తార్థం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తాహుతీహోష్టామి, ప్రాణాయామంచకరిష్యే" ఇతినంకల్ప్య

* యత్రహోమేచరోస్తంత్రంత్రైవచముఖాహుతిః ।

పరిధిప్రహరణంకుర్యాత్సంసారివంపధీయతే॥

ప్రధానదర్వా ఆజ్యమాదాయ “ఓంభూర్భువస్సువస్సాస్వాహా” ‘ప్రజాపతయ ఇదం’ “అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం, యజ్ఞస్యక్రియ తేమిధు, అగ్నేతదస్యకల్పయ, త్వగ్ంహి వేత్యయథాతథంస్వాహా” ‘అగ్నయ ఇదం’ “పురుషసమ్మితో యజ్ఞః, యజ్ఞః పురుషసమ్మితః, అగ్నేతదస్యకల్పయ, త్వగ్ంహి వేత్యయథాతథంస్వాహా” ‘అగ్నయ ఇదం, “యత్స్పాకతామనసాదీనదత్తాన, యజ్ఞస్యమన్వతేమర్తానః, అగ్నిష్టథోతాక్రతువిద్విజానన్, యజ్ఞోదేవాగ్ం ఋతుశోయాజాతిస్వాహా” ‘అగ్నయ ఇదం, “త్వన్మో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోఽసయాసీస్థమాః, యజ్ఞోవహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముచుగ్ధ్యస్తత్స్వాహా” ‘అగ్నివరుణాభ్యామిదం, “సత్వన్మో అగ్నేఽవమో భవౌతీ నేదిత్యో అన్యాఉషసోవ్యష్టే, అవయత్వనోవరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీగ్ం సుహవ్రాన ఏధిస్వాహా” ‘అగ్నివరుణాభ్యామిదం” ‘ఓంభూస్సాహా” ‘అగ్నయ ఇదం’ “ఓంభువస్సాహా” ‘వాయవ ఇదం” ‘ఓగ్ంసువస్సాహా” ‘సూర్యా యేదం, “ఓంభూర్భువస్సువస్సాస్వాహా” ‘ప్రజాపతయ ఇదం, “శ్రీష్ణి వేస్సాహా” ఇతిపూర్ణాహుతిః, ఇతి కమణజహుయాత్. తతః ప్రాణాయామః, ప్రాచీనావీతీతూష్ణింసమస్తమప్రదక్షిణంఽరిషేచనం, ప్రణీతామోక్షణం, ప్రణీతిపాత్రం వశ్చాన్నిధాయ ప్రణీతాస్వప అప్యచ్ఛిన్నధారయా ఆనీయ, ప్రాచ్యామిత్యాదికమేణప్రతిదిశం సకృద్వ్యతిస్సవ్య ఆత్మానంప్రాక్షేత్. ఉపవీతీ దక్షిణతోనిహదితం బ్రాహ్మణం దక్షిణాదిభిస్సం పూజ్య “అగ్నేనయ” ఇతి ఉపస్థానంకుర్యాత్.

ప్రాచీనావీతీ “పితా పితామహశ్చైవ తథైవ ప్రపితామహః। మమత్పిం ప్రయాస్తవ్యి హోమాప్యాయిత మూర్తయః” స్వామిసః అద్యానుష్ఠితేమమపితుః శ్రాద్ధహోమకర్తా ఇతి మంత్రిలోపేక్రియాలోపేద్రవ్యలోపేనియనులోపేసత్యపి సర్వం యథాశాస్త్రమస్మితంభూయాదితి భవన్తోమహాన్తోనుగృహ్ణాన్తు” ఇతిప్రాధానా, “తిథాస్తు” ఇతి ప్రతివచనం.

మనులిప్య “శన్నో దేవీ” ఇతి మంత్రేణ సపుష్పసాక్షత సదర్భాగ్రాభి రద్భిః
 ‘విశ్వేదేవా ఇదంవః పాద్యం స్వాహా’ ఇతి దేవానాం పాద్యం సమ
 ర్ప్య, “సమస్తసమృత్” ఇతి శ్లోకేన పాదాగుల్ఫపర్యంతం మణ్డలే ప్రత్యక్ష్య
 కరాపః కూర్పరపర్యంతం తౌశయిత్యా, స్వహస్తా ప్రత్యక్ష్య — ప్రాచీ
 నావీతీ, దక్షిణ పితృర్థం బ్రాహ్మణం పూర్వవదుపవేశ్య, సమృతగోమయేనా
 నులిప్య, “శన్నో దేవీ” ఇతి మంత్రేణ సతిలపుష్పదర్భాగ్రాంధాభి రద్భిః పూ
 ర్వవత్ “గోతాదియ్యుక్తస్య శ్రాద్ధే అముకగోతాః శర్వాణామూపాః పితృ
 పితామహా ప్రపితామహాః | ఇదంవః పాద్యం స్వహా” ఇతి పితృతీర్థేన సమ
 ర్ప్య, పూర్వవత్ప్రత్యక్ష్య, ఉపవీతీ విశ్వేదేవవద్విజ్ఞానపికుర్యాత్. పితృం
 సర్వముపచార మాసీన సృవ్యంజాన్వాచ్య ఆసనవ్యతిరిక్తే మస్త్రాస్తే
 స్వధాశబ్దమప్యుక్త్వా కుర్యాత్. దైవం సర్వమాసీనః దక్షిణంజాన్వాచ్య
 స్వాహాంతం కుర్యాత్. ఆచమనాత్పూర్వ మనర్హత్వా న్నాత్రపాదోదక
 గ్రహణం.

కర్తా పాదా ప్రత్యక్ష్య మండలోత్తరే ఆచమ్య, తానప్యచమయ్య
 ప్రాచీనావీతీ “అపహతా అనురా రక్షగంపి పితౄణాం యేషీయన్తి పృథి
 వీమను | అన్యత్రేతో గచ్ఛన్తు యత్రైషాం గతంమహః” “ఉదీరతామవర
 ఉత్పరాస ఉన్నధ్యమాః పితరస్సన్యాసః | అనుంయ ఈయ రవృకా
 ఋతజ్ఞాస్తేనోఽనన్తు పితరో హవేషు” ఇతి భుక్తిదేశే తిలకా సేకతాశ్చ ప్ర
 కీర్య అద్భి రమ్రాక్ష్య,

* సప్తవిలేకహస్తే విప్రపాదావసేజనాల్ | యథావిహితోఽపృత్తి స్తథావిత్తిదేవతాః.

† అక్షయ్యసంయోజ్యష్టిద్వితీయావాహనేన్నైతాః | అన్నదానేనకుర్గస్యాత్
 శేషాస్సంబుద్ధయాన్నైతాః॥

ఉపవీతి వైశ్వదేవికహస్తే జలందత్వా "గోత్రస్య శ్రాద్ధేపురూ
రవాద్రవ సంజ్ఞ కానాం విశ్వేషాం దేవానాం భోజనస్థానే ఇదమాసనం"
ఇతి ఆసనార్థం సయవం ఋజుదర్భద్వయం దత్వా, ఆసనంసవ్యేనాభిమృశ్య
దక్షిణేన బ్రాహ్మణజాన్వసలమ్భ్య "ఆసృతాం" ఇత్యుక్త్వా ఉపవేశయేత్.
దేవాప్రాజ్ఞుభాః ఉత్తరాపవర్గాః, పితౄణామదమ్భుభాః ప్రాగపవర్గాః,
అపివాప్రాజ్ఞుభాః దక్షిణాపవర్గాః, ఉపవేశయేత్. ఆచారాత్.
"అర్చిత్రాచర్యతప్రియమేథాసో అర్చితార్కస్తపుత్రకా ఉతిపునర్నధిష్ఠ్య
ర్చత" "ఇదం ప్రోచర్చనం" "ఇతి దేవానాం దక్షిణాదేనవ్యసాదే, దక్షిణ
జానునిసచ్యజానుని, దక్షిణాంసేనవ్యాంసే, మూర్ధ్ని చక్రమేణార్చయేత్
"గన్ధద్వారందురాధర్వాన్ని త్యువుష్టాకరీషిణీం, ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాం
త్వామిహోపహ్వాయేశ్రియం" ఇతి "గోత్రాదియుక్తస్య శ్రాద్ధే పురూరవా
ద్రవసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాః దేహః లంకరణార్థేయథాభాగశః అమీషః కుంకు
మకర్పూరాగురుచంపకపద్మకమిశ్రాగం*ధాః" ఇతిదద్యాత్; దేవబ్రాహ్మ
ణోపచారం సర్వముదమ్భుభః కుర్యాత్. పితౄణాం దక్షిణాముఖః కుర్యాత్.
"ఋషధయః ప్రతిమోదధ్వమేనం పుష్పావతీస్సుపిప్పలాః, అయం ప్రోచర్భ
ఋత్వియః ప్రత్నగ్ంసధస్థమాసదత్" ఇతిమంత్రేణ పూర్వవత్ "ఇమానిపు
ష్పాణి శ్రీతులనీదశానిచ" ఇతిదద్యాత్. "ధూరసిధూర్వధూర్నస్తం ధూ
ర్వతం యోస్తాధూర్వతి తంధూర్వయం పయంధూర్వామస్త్యం దేవా
నామసి" "ఘ్రాణత్ప్రప్త్యర్థమయం ప్రోధూపః" "ఉద్దీప్యన్వజాతవేదోఽప
ఘ్నున్నిర్ఋతింసుమ, పశూగ్ంశ్చమహ్యమావహ జీవనంచదిశోదశ"
"అవలోకనార్థమయం ప్రోదీపః" "యువాసువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉక్తే
యార్థవతి జాయమానః. తంధీరాసః కనయఉన్నయన్తి స్యాధియో

*సర్వదాదర్భపాణిస్సృష్టైవేషి త్యేచక్రక్షి పాదశౌచం గంధతేనంసకుర్యాద్దర్భపాణినా

మనసా దేవయన్తః" "ఆచ్ఛాదనార్థమిదంవస్త్రం" అభావేయజ్ఞోపవీతం, దర్భావా, "పవిత్రార్థమిహదర్భశేషోపచారార్థేషమేలక్షతాః" ఇతిపూర్వచర్యయేత్ ||

ప్రాచీనావీతీ ఏకమేకపితౄణామాసనార్థేభుగ్నదర్భాన్, మూర్ధ్ని, సవ్యాంసే దక్షిణాంసే, సవ్యజానునిదక్షిణజానుని, 'సవ్యపాదే దక్షిణపాదేచ, తిలైరర్చనం, గంధద్వారామిత్యాది సర్వంపూర్వవత్. ఉపవీతీ - విశ్వేదేవద్యుష్టారర్చనం - ఆచమ్య ఘృతమిశ్రేణగోమయేన ప్రణవేన చతురశ్రం మండలంకృత్వా - పాత్రేషుజలంనిసావ్య. హస్తేనసమృజ్య పునఃప్రక్షాళ్య. "ఇదంభోజవసాత్రాననం" ఇతిదర్భాన్నిధాయ - మండలేషు దేవాదిక్మేణ పాత్రాః ష్యపపాత్రాణిచనిధాయ, ప్రధానపాత్రే ఉపపాత్రం ఆజ్యపాత్రాదికంచననిక్షిపేత్ - పాత్రేషు ఆజ్యముపస్తీర్య - ప్రథమం హుతశిష్టమన్నం పితౄపాత్రే ప్రాచీనావీతీ దేవతీర్థేన పరివిష్య. తతః దేవక్రమేణ సర్వత్ర ఉపవీత్యేవ దేవానాముదజ్ఞుభిః, పితౄణాం దక్షిణాముభిః, పితౄణాం ధ్యామన్ అన్నపాయస సూపాపూషక్రమేణ దర్భాద్విది ద్వారా సపవిత్రహస్తాభ్యాం పరివిష్య * అన్నవ్యతిరిక్తం సర్వముపపాత్రే పరివిష్య. ఉపవీతీ "రక్షోఘ్నమస్త్రపరనంకరిష్యే" ఇతినంకల్ప్య.

"సహవై దేవానాంచాసురాణాంచయజ్ఞప్రతతావాస్తాంవయగ్ం స్వర్గం లోక మేష్యామోచయమేష్యామ ఇతి తేసురాస్సన్నవ్యా సహసైవా చరన్బ్రహ్మచర్యేణ తపసైవ దేవాస్తేసురా అముహ్యగ్ంస్తే ప్రవాజానగ్ంస్తే పరాభవన్ శేన స్వర్గం లోక మాయన్ ప్రసృతేనవై యజ్ఞేన దేవా స్వర్గం లోక మా మర్షప్రసృతేనాసురాస్పరాభావయన్ప్రసృతో హస్తై యజ్ఞోప

* సూర్యులపాదులచాజ్యం దద్భాగ్భక్త్యుత్పదక్షిణే ।

తైలపకర్షంతథావామేకేషేష్వభియమస్తన్నుతిః॥

వీక్షిన్ యజ్ఞోఽప్రస్పృతోఽనుపవీక్షిన్ యత్కించ బ్రాహ్మణో యజ్ఞోప
వీత్యధీతే యజత ఏన త త్తస్మా ద్యజ్ఞోపవీత్యేవాధీయీత యాజయేద్యజేత
వాయజ్ఞస్య ప్రస్పృత్యా అజినం వాసోవా దక్షిణత ఉపవీయ దక్షిణంబా
హుముద్ధర తేఽనధ త్తే సచ్యుతి యజ్ఞోపవీత మేత దేవ విపరీతం ప్రాచీనా
వీతగ్ం సంవీతం నూనుషం."

"రక్షాగ్ంసి హవా పురోనువాకే తపోగ మతిష్ఠంత తాన్ప్రజా
పతి ర్యచేణోసామస్త్రయతి తాని పర చువృణోతాదిగ్యో నో యో
ధా ఇతి తాన్ప్రజాపతి రబ్రవీ గ్యోధయధ్వ మితి తస్మా దుత్తిష్ఠంతగ్ం
హవా తాని రక్షాగ్ంస్యాదిత్యం యోగయన్తి యావదస్త మన్వగా
త్తాని హవా ఏతాని రక్షాగ్ంసి గాయత్రియాంఽభిమన్త్రితేనామృసా
శామ్యన్తి తదు హవా ఏతే బ్రహ్మహదినః పూర్వాభిముఖా స్సన్ధ్యా
యాం గాయత్రియాంఽభిమన్త్రితా ఆప ఊర్ధ్వం విక్షీపన్తి తావతా
ఆపో వజ్రీభూత్వా తాని రక్షాగ్ంసి మద్దేహరుణే ద్వీపే ప్రక్షీపన్తి
యత్ప్రక్షీణం ప్రక్రమన్తి తేన సాప్తాన మఃఘాన్వ న్త్యన్యన్త మ
స్తంయన్త మాద్యా మభిధ్యాయన్ కుర్వన్ బ్రాహ్మణో విద్వాన్ధస్
కలం భద్ర మశ్నుతే, ఽనావాదిత్యో బ్రహ్మైతి బ్రహ్మైవ సన్బ్రహ్మప్యేతి
య ఏవం వేదః " ఇత్యను వాకద్వయం జపిత్వా, అన్న మభిఘార్య,
పిత్త సాత్రేషు కృష్టా నన్నాదీన్ సర్వాన్ ప్రాచీనావీణీ దక్షిణాముఖ
స్సవ్యంజ్వన్వాచ్య "ఏష తే తత మధుమాగ్ం ఊర్ధ్వ స్సరస్వాన్ యా
వా నగ్నిశ్చ పృథివీచ తావత్యస్య మాత్రా తావతీన్త ఏతాం మాత్రా
న్తదామి యథా ఽగ్నిరక్షితో ఽనుపదస్త ఏన మ్మహ్యం పిత్రే ఽక్షితో
ఽనుపదస్తస్విధా" భవతాం త్వగ్స్వధాం తై స్సహోపజీవర్చస్తే
మహిమైషతే పితామహ మధుమాగ్ం ఊర్ధ్వ స్సరస్వాన్ యావాన్వా
యు శ్చిస్తరితౌ ఇన్ధ తావత్యస్య మాత్రా తావతీన్త ఏతా మ్మాత్రా

స్తదామి యథా వాయురక్షితోఽనుపదస్త ఏవ మృత్యుం పితృమహా
యాక్షితోఽనుపదస్త స్వధా భవతాం త్వగ్ స్వధాం తైస్సహోప
జీవ సామాని తే మహిమైష తే ప్రపితృమహ మధుమాగ్ం ఊర్వి
సరస్వా యావానాదిత్యశ్చ ద్యాశ్చ తావత్స్వ మాత్రా తావతీస్త
ఏతామృతాం దదామి యథాఽఽదిత్యోఽక్షితోఽనుపదస్త ఏనం
మృత్యుం ప్రపితృమహయాక్షితోఽనుపదస్త స్వధా భవతాం త్వగ్
స్వధాం తైస్సహోపజీవ యజుగ్ంషి తే మహిమా॥ ” ఇతి యథా
లింగమభిమృశేత్. అసమ్భవతామృత్యావృత్తిః.

అథ దేవపాత్రే ఉదజ్జుః ఉపవీతీ, దక్షిణం జాన్వాచ్యసవ్యాహృ
తికగాయత్ర్యా ప్రోక్త్య-“దేవసవితః ప్రసువ” ఇతి ప్రగక్షిణం పరిషిచ్య,
“పృథివీ తే పాత్రం ద్యా రపిథానం బ్రహ్మణస్తావ ముఖే జహోమి బ్రా
హ్మణానాన్త్యా చాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసి మైహం జేహ్మ అము
త్రాముష్మిక్ లోకే” ఇతి సవ్యేన పాత్రమాలభ్య, దక్షిణేన బ్రాహ్మణ
హస్తం గృహీత్వా, అన్నం సర్వం స్పర్శయిత్వా, “ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే
త్రేధా నిదధే పదం, సమూఢమస్య పాగ్ం సురే”- “విష్ణో హవ్యం రక్ష”
ఇతి అన్నే అనఖద్విజాంగుష్ఠప్రదేశం ప్రవేశ్య-ద్విజవామాంగుష్ఠత
ర్జనీమధ్యమాభిః పాత్రం స్పర్శయిత్వా-“గోత్రస్య శ్రాద్ధే పురూరవాద్ర
వసంజ్ఞకాః విశ్వేదేవాదేవతాః ఇనమన్నం బ్రహ్మ-అయంచ బ్రాహ్మణో
బ్రహ్మ - అహంచ బ్రహ్మ - ఇయంచ భూగయా - అక్షయవటచ్ఛా
యా-అయంచ బ్రాహ్మణః ఆహవనీయార్థే, ఇదంచ పాత్రం స్వర్ణమయం,
ఇదంచాన్నమమృతమయం-అయంచ భోక్తా బ్రాహ్మణో గదాధరః-
“పురూరవాద్రవసంజ్ఞకేభ్యః విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమిదం హవ్యంసవ్య
జ్ఞానం సపరికరజ్ఞ పరివిప్త మాతృప్తేః పరివేత్త్యమాణంచ, స్వాహా నమః
నమః” ఇతి యవ్రాదకం దేవతీర్థేన దద్యాత్

‘ఏనం పిత్రే ప్రాచీనావీతీ’-విష్ణో కవ్యం రక్ష-ఇతి విశేషయుక్తం దక్షిణాముఖః పితౄణాం గోత్రనామరూపపురస్కరం దద్యాత్-ఇదంచ పాత్రం రజతమయం... గోత్రేభ్యశ్శర్కభ్యోరూపేభ్యః పితృపితామహ ప్రపితామహేభ్య ఇదమిదమిదం కవ్యం... స్వధానమః నమమ ఇతి విశేషయుక్తం పితృతీర్థేన దద్యాత్.

ఉపవీతీ-దేవవద్విష్ణోశ్చ కుర్యాత్-విష్ణవేశంఖచక్రగదాధరాయ ఇదమిదమిదం హవ్యం సవ్యంజనం ఇత్యాదివిశేషః-పితృదేవయోర్మధ్యే భువంసంశోభ్య, భుగ్నంనిధాయ, ప్రాచీనావీతీ-దక్షిణాముఖ స్సవ్యంజాన్వాప్య-“యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్తకవ్యభోక్తాఽవ్యయాత్తా హరిశ్వరో త్ర తత్సన్నిధానాదపయాస్తు సద్యో రక్షాంస్య శేషాణ్యసురాశ్చ సర్వే” “ఏకోవిష్ణుర్హదూభతం పృథగ్భూతాన్యనేకశః త్రీణాం లోకాన్వాప్య భూతాత్తా భుజ్జే విశ్వభుగవ్యయః” ఇత్యుచ్చార్య-“అనేన గోత్రాదియుక్తస్య పితుః ప్రత్యాబ్ధికశ్రాద్ధరూప భగవదారాధనేన” క్రమేణ ఉపవీతీ-“పురుషవాద్రవ సంజ్ఞక విశ్వేదేవరూపీ”-ప్రాచీనావీతీ-“ససురుద్రాదిత్యసంజ్ఞక పితృ పితామహ ప్రపితామహ రూపీ”-ఉపవీతీ “శ్రాద్ధసంరక్షక విష్ణురూపీ”-ప్రాచీనావీతీ-“సర్వాకారో భగవాన్ సదేవశ్రీజనార్దనః ప్రీయతాం”-ఇతి సయవతిలోదకం దద్యాత్-“గయాయా మక్షయవ టచ్ఛాయాయాం రంగక్షేత్రే శ్రీరంగనాథ పాదార్చవిందయోర్దత్తం-“స్వామినః అచ్ఛిద్రం జాయతాం”-ఇతి పార్థనా-“అస్త్యచ్ఛిద్రం”-ఇతి ప్రతివచనం-“పితా పితామహశ్చైవ తథైవ ప్రపితామహః తృప్తిం ప్రయాన్తు మే భక్త్యా యస్తయైతదుదీరితం”-ఇత్యుచ్చార్య-క్రమేణ మస్త్రేణ పరిపేచనం కారయిత్వా ఆపోశసమపి కారయిత్వా-“ప్రాణే నివిష్టో మృతం జుహోమి శివ్రామా విశా ప్రదాహాయ ప్రాణాయస్వాహ”-ప్రాణాయేదన్నమమ... బ్రహ్మణిమ ఆత్మమృతత్వాయ”-ఇతి జపః పంచ ప్రాణాహు

తీః కారయిత్వా-హస్తాదకం దత్వా, గాయత్రీం మధుత్రయం 'చ జపిత్వా. "స్వామినః యథాసుఖం జపధ్వం".

ఉపవీతీ. "శ్రీపుంసూక్తే వైష్ణవాణాం పైతృకాణాం రక్షోఘ్నానాన్యంశ్చ పవమానా నితిహాస పురాణానిచ భవతో భుజానాన్యంశ్చ పుంసూక్తం శ్రావయిష్యే" ఇత్యుక్తాత్వా "శ్రావయ" ఇత్యనుజ్ఞాతః "స్వామినః సనకసనన్దనాది సమధికమాహుత్యైశ్చాలినో యూయం అస్మిన్ కైజ్జుర్యేవాత్సల్యాతిశయేన సమాగతాః, స్వామినా మనుగుణం కైజ్జుర్యానుగుణంచ పదార్థాదికం సంపాదయితుమశక్తోఽనంపాదితనాంశ్చాస్మిన్, సంపాదితేషు భగవన్నివేదితేషు అపేక్షితం యథాశాస్త్ర మానాయ్య భుక్తావ్యవయం సంరక్షణీయః" ఇత్యుపచారానుక్తావ్య.

స్వయం మనవేక్షమాణః దదామీతి కథనం, రోదనం, క్రూరభాషణం, అన్యత భాషణం, పదాన్నస్వర్చనావధూననం, త్రోధేన దానం. స్విన్న గాత్రతయా బ్రాహ్మణ పురోవస్థానం, బ్రాహ్మణాణాం ప్రతి హవిర్గుణ ప్రశ్నః, త్వరయా పరివేషణం, ఇత్యాది వర్జితః, ఇంగితాదిభిరపేక్షితం జ్ఞాత్వా పరివేషణం కారయేత్.

భోక్తాచ, అధికపరివేషణే హస్త సుజ్జయా నిషేధః. తథైవాపేక్షితానయనం - ముఖచాలన హుంకారాదినా అపేక్షానపేక్షయోరసూచనం, భోజ్యపాత్రే ఆజ్యపాత్రన్నిక్షిప్యాభోజనం, ఖాదిత శేషస్య భోజనపాత్రే అనిక్షేపః - మంత్రానుచ్ఛారణం - దాత్రా పృష్ఠత్వేహి హవిర్గుణానాం హస్తసంజ్ఞయాప్యసూచనం. మూనం - సాంగుష్ఠాంగుళీభిర్రోజనం, ఇత్యాది నియమయుక్తః-ఇంద్రియచాపల్యం - పరాన్నావలోకనం. హుంకారః. భూతలాత్ పాత్రస్యోద్ధరణం, హస్తేన పాత్రస్య మోచనం, ఉత్తరవాసోబహిర్యుతికక్షతా - వీతావశిష్టపానం, ఖాదితావశిష్టాపూవఫలాది పునఃఖాదనం. ముఖేనాన్నధమనం - స్థీవనం. బహుభాషణం.

అతిమితాశనం. అతిభోజనం - అవగాపేతా - గతి క్షీర తైద్ర సత్తు ఘృత పాయసానాం అనశేషకరణం అన్యేషాం కించిదపి అనపశేషకరణం, ఇత్యాది వర్జితః యావదపేక్షం భుంజీత.

కర్తాచ సతాం బద్ధాద్వీనాం దక్షిణా దాన పురస్కరం తత్సహితః స్వయం, అశక్తౌ తన్మథేనవా, గాయత్రీం త్రిః-శ్రీసూక్తం-పుంసూక్తం-అద్యస్సంభూతః, సమానశీర్షం దేవం - విష్ణుగాయత్రీం. విష్ణోర్నుకం-తదస్యప్రియం - కృణుష్వపాజః - రక్షోహణః-ఉశన్తస్త్వా- ఆపూర్యాస్థామ, అసావాదిత్యః - సన్తతిర్వా - అయం వాత్రయోనువాతాః - బ్రహ్మమేతు మామిత్యాదిత్రయం - అన్నసూక్తం - ఇతిహాస పురాణాదీని ఇత్యాది శ్రావయేత్.

భోజనాంతే అన్నాదికం పాత్రే పరికల్ప్య-“స్వామిసః భగవన్ని వేది తేషు కిమపేక్షితం” ఇతి పృష్ట్యా-“సర్వం సమ్మూర్ణం” ఇత్యుక్తే గాయత్రీ మ్మధుత్రయ ముక్షన్నమీమద న్తేతిచ జపిత్యా “పురూరవాద్రవసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః వస్సమృన్నం” ఇతిపృష్ట్యా-“సుసమృన్నం” ఇత్యుక్తే-“విశ్వేదేవాః తృప్తాః” ఇతిపృష్ట్యా-“తృప్తాః” ఇతిప్రత్యుక్తే ప్రాచీనావీతీ-పిత్రాదీనప్యేవం పృష్ట్యా-ఉపవీతీ విష్ణుమపిపృష్ట్యా, పితృ దేవయో ర్న ధ్యే ప్రాచీనావీతీ-భుగ్నం నిధాయ, సవ్యం జాన్వాచ్యతిలోకం పితృత్థిరేనో త్సిచ్య, సవ్యజ్ఞాన మన్నం ద్రవీకృతం హస్తద్వయేనాద్దాయ “యేఅగ్ని దగ్ధాయేఽగ్నిదగ్ధాయే వా జాతాః కులేమమ, భూమాద త్తేన తృప్యన్తుతృప్తాయాన్తు పరాజతిం” ఇతి పితృత్థిరేన ప్రకీరేత్.

అథవాఉపవీతీ, ప్రథమవృత వైశ్వదేవిక బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ, కస్తింశ్చిత్ పాత్రే, సయవాణ్ యుగ్ధాన్ దర్భాన్ సుస్తీర్య-“అసోమపాశ్చయదేవాయజ్ఞభాగవిసర్జితాః, తేషామన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వదేవికం” ఇతి దేవతీర్థేన ఉదగపవర్గం వికిరేత్ ప్రాచీనావీతీ పితృణాం

పురతః పాత్రే సతిలం భుగ్నం నిధాయ - "అనంస్కృతప్రమీతా యే త్యాగినో యాః కులస్త్రియః । దాస్యామి లేభ్యో వికిర మన్నం తాభ్య శ్చ పైతృకం" ఇతిమంత్రేణ ప్రత్యగపవర్గం పితృతీర్థన వికిరేత్.

ఉపవీతి. "అనంశయం భవేద్విష్ణు ర్గోక్షసాధన మున్వయం । పితౄణాం వరం క్రేష్ఠం వికిరాన్నభ్య వైష్ణవమ్" ఇతిదేవవిద్విష్ణుశ్చకుర్యాత్ ప్రకిరవత్ ప్రాచీనావీతీ తిలోదకం పితృతీర్థనోత్పచ్యభుగ్నే - "యేలగ్ని దగ్ధా యే అనగ్నిదగ్ధా యేవా జాతాః కులే మమ, భూమీ దత్తేన వింశేన తృప్తా యాస్తు పరాంగతిం" ఇతిపిండదద్యాత్. ఆచమ్య. "విశ్వేదేవా అమృతాపిధానమసి" ఇత్యాదిక్రమేణ ఉత్తరాపాశనం కారయిత్వా పితృపూర్వం హస్తప్రక్షాళనోదకం ఆచమనీయం చనత్వా, స్వయం, శిష్యాది ముఖేనవా, పాత్రాణిచాలయిత్వా, ఆసింజనిధానా ద్భుక్తిమణ్డలకోధనం న కారయేత్. ఆచాస్తేషు స్వయ మూచమ్య.

"విశ్వేదేవా రోచయ తేతిబ్రూత " ఇత్యుక్త్వా "రోచయత" ఇతితైరుక్తే - ప్రాచీనావీతీ - "పసురుదాదిత్య స్వరూప అస్త త్పితృపితా మహాప్రపితామహాః స్వదితమితిబ్రూత" ఇతిపృష్ట్యా "అస్తుస్వదితం" ఇతి తైః ప్రత్యుక్తే. - ఉపవీతి. "శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోః స్వస్త్వస్త్వితి బ్రూహి" ఇతిపృష్ట్యా - "స్వస్త్వస్తు" ఇతిప్రత్యుక్తే - ప్రాచీనావీతీ - "సర్వే స్వస్త్వస్త్వితిబ్రూత" ఇత్యుక్త్వానరైః "స్వస్త్వస్తు" ఇతిప్రత్యుక్తే.

"గోత్రస్యేత్యాదిశ్రాద్ధే పురూపవాదవసంజ్ఞక విశ్వేషాం దే వానా మక్షయ్యమస్తు" "గోత్రాణాం శర్కణాం దూపాణాం పితృపితా మహా ప్రపితామహానామక్షయ్యమస్తు" "శ్రాద్ధసంరక్షక విష్ణోరక్షయ్యమ స్తు" ఇతిక్రమేణసర్వేషాం హస్తేజలం దత్వా - "అస్త్యక్షయ్యం" ఇతిసరై వరుక్తే, నివేదిత తులసీమిత్ర తామ్రాంబులదక్షిణాంచ "గోత్రస్య శ్రాద్ధే పురూ

ర్ణతారీ యాతు ప్రసాదా ద్భవతామమ, అద్యమే సఫలం జన్త భవత్వా
దాబ్జనందనాత్, అద్యమే వంశజా స్సర్వే యాతా పౌఽనుగ్రహాద్దినం”
ఇత్యుపచారా నుక్త్వాచాడానివీడ్య.

“వాజేవాజే అవతవాజినోనోధనేషు విప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః,
అన్యమధ్యః పిబత మాదయధ్వం తృప్తాయాతపథిభిర్దేవయా నైః” ఇతిప్ర
తిబ్రాహ్మణముక్త్వా-అథదర్శనార్పణంభణేన ప్రాచీనావీతీ “ఉత్తిష్ఠతపిత్తపి
తామహ ప్రపితామహః” ఉవవీతీ-“ఉత్తిష్ఠత విశ్వేదేవాః”-“ఉత్తిష్ఠవి
ష్ణో” ఇతి విస్మజ్య - ప్రణమ్య ఆసీచూస్త మనువద్య ప్రవక్షిణీకృత్య
ఆగచ్ఛేత్-విప్రుష్టాశ్చబ్రాహ్మణాః “వామదేవాయ” ఇతి మస్త్రం జపేయ.

అథ అగ్నేపశ్చాత్ ప్రాణానాయమ్య ప్రాచీనావీతీ అస్యాం పు
ణ్యతిథౌ “గోత్రస్య శ్రాద్ధాస్తే శ్రాద్ధీయ పిణ్డప్రదానం కరిష్యే” ఇతినం
కల్ప్య. మధుసర్పిస్తీలయుతాన్ పిణ్డాన్ షడానీయ, పుష్పధూపాదిభిర
భ్యర్చ్య-దేవీథా దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్సంస్తీర్య, “మార్జయంతాం
మమపితరః మార్జయంతాంమమపితామహః మార్జయంతాం మమప్రపితా
మహః” ఇతిక్రమేణ పూర్వేషు “మార్జయంతాంమమమాతరః మార్జ
యంతాం మమపితామ్యః మార్జయంతాం మమప్రపితామహ్యః” ఇతి
క్రమేణఅపరేషు, సతిలాపః పితృతీర్థేన త్రిః దక్షిణాపవర్గం నిసీయ,
పూర్వేషు “ఏత త్తేతత అముకగోత్రనారాయణశర్క్మ” ఇత్యాదినాలనా
చీనపాణిః పిణ్డందత్వా “యేచత్వామను” ఇతి పిణ్డములేలేపనిమృజ్య, ఏ
నంపితామహప్రపితామహయోరపిదత్వా అపరేషు “ఏత త్తేమమమాతః
లక్ష్మీదే” “యాశ్చత్వామను” ఇతి పూర్వవద్దత్వా, పితామహి ప్రపితామ
హ్యోరపిదత్వా, గన్ధపుష్పధూపదీపాదిభిరభ్యర్చ్య, భక్ష్యభోజ్యఫలాదికంప
క్వాపక్వం సర్వం అనివేదనే తదభ్యోజన నిషేధా త్పిండ దేవతాభ్యో నివే
ద్య, పిండపాత్రే తిలోదక మభిపూర్య, తేన “మార్జయంతాంమమపితరః”
ఇత్యాదిక్రమేణ త్రిపూర్వవన్నిసీయ, ఉత్థాయ “యేచ ప్రావిత్తయేచాస్తా
స్వాశగ్ంస్తే” ఇతిపితృపిణ్డాన్ “యాశ్చ ప్రాత్రయాశ్చాస్తాస్వాశగ్ంస్తే”

ఇతిమాతృపిండాన్ "శ్రేచనహంతాం" ఇతిపితృపిండాన్, "తాశ్చకహంతాం" ఇతిమాతృపిండాన్ "తృప్యన్తుభవన్తస్తృప్యన్తుభవన్త్యః" ఇతియథాక్రమం, "తృప్యతృప్యతృప్యత" ఇతి ఉభయశ్చోపస్థాయ "పితృపితృమహా శ్చైవ తథైవ ప్రపితృమహః | తృప్తిం ప్రయాన్తు పితృణాం మయాద తేన భూత బే ||" ఇత్యుక్త్వా నవ్యంజాన్వాచ్య "పుత్రాన్పితౄనభితర్పయన్తి రాపోమధుమతీరిమాః | స్వధాంపితృభ్యోఽమృతం దుహానా ఆపోదేవీరు భయాగ్ం స్తర్పయన్తు" ఇతిసతిలోదపాత్రేణ సప్ర్యోత్తరాభ్యాం పాణి భ్యాం పితృతీర్థేనాప్రదక్షిణం అవిచ్ఛిన్నాభిరద్భిఃపరిషేచ్య, హోమాథాని పిండార్థానిచపాత్రాణిన్యబ్జ్య, * "తృప్యతృప్యతృప్యత" ఇతిత్రి రసవాస మానర్త్య ప్రోక్ష్య, పాత్రాణి చ ద్వంద్వ మభ్యుదాహృత్య, సర్వస్థా దన్నా త్కించిత్కించి దాదాయ, ఉపవీతీ "ప్రాణేనివిష్టోమృతంజహో మిబ్రహ్మాణిమ ఆత్మామృతత్యాయ" ఇతిగ్రాసావరాధ్యం ప్రాశ్నోచమ్య, పుత్ర కామనాయాం మధ్యమపిండం "అథ త్త పితరోగర్భం కుమారంపుష్కరస్రజం" ఇతినుస్త్రేణ అరోగిణ్యై పుత్రజననయోగ్యామైదద్యాత్; అప్పువాప్రక్షిపేత్. ఏవం శ్రాద్ధం కృత్వా ఉక్త నియమాదియ క్తః స్థిత్యా, పరేద్యుః శ్రాద్ధాంగ తర్పణమపి కుర్యాత్.

ఇతి పార్వణశ్రాద్ధప్రయోగః.

శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయనమః.

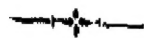
అథప్రాయశ్చిత్తం.

శ్రాద్ధనిమన్త్రితౌ, భోజనకాలే పరస్పరస్పర్శేచాత్రస్థమన్నం భుక్త్వా భోజనాన్తే అప్తశతగాయత్రీజపంకుర్యాతాం-భోజనకాలేఅన్యోచ్ఛిష్టలేప

* తృప్యతేతిసపకృత్వోవా ఆనర్తరీయమ్.

నస్పర్శేష్వప్నప్రవేశమన్యేనవాణినాప్రత్యక్షభోగినాస్తేష్వాత్వాదాయ
 త్రిం త్రిశతంజపేత్ - సాత్రేఅన్యోచ్చిష్టసతనే తత్పాత్రం వాణినాఅస్పృ
 ష్ట్యాసేయమితి నియుజ్య, సాత్రవృరిహృత్య భూమింసమనులిప్య, అన్యత్పా
 త్రిం నిధాయ సర్వమన్నంపరివిష్య పరిషిచ్య తం బ్రాహ్మణభోజయేత్ -
 సాత్రాణాంసాత్రయోర్వా పరస్పరజలసేకాద్యుచ్చిష్టసంస్పర్శే స్పృష్టపా
 త్రం విస్మజ్య భూశుద్ధింకృత్వా పూర్వవత్పాత్రాన్తరయోః సాత్రాన్తరే
 ఘనా సర్వంపరివిష్య పరిషిచ్య ద్వా బహున్వాభోజయేత్. అత్రభోక్తు
 ముచ్చిష్టసంస్పర్శేతు హస్తంక్షౌశంత్వాభోజయేత్. భోక్తా భోజనాస్తే
 త్రిశతంగాయత్రీంజపేత్. తదనంతరంషడ్విగాతామ్బాలాదిక్రియా-భోజన
 మధ్యేపితృస్థానీయస్య దేవస్థానీయస్యవా భోక్తుర్విష్ణుః త్రోల్సిర్గేకరా తద్వి
 సే ఉపాష్యపరేద్యుః శ్రాద్ధంకుర్యాత్.

ఇతి ప్రాయశ్చిత్తం.

నస్వర్ణేష్వప్తప్రదేశమన్యేనవాణినాప్రత్యాశ్యభోజనాన్తేస్మాత్వాదాయ
 త్రిం త్రిశతంజపేత్ - సాత్రేఅన్యోచ్చిష్టసతనే తత్పాత్రం వాణినాఅస్పృ
 ష్ట్యాసేయమితి నియుజ్య, సాత్రవృరిహృత్య భూమింసమనులిప్య, అన్యత్వా
 త్రిం నిధాయ సర్వమన్నంపరివిష్య పరిషిచ్య తం బ్రాహ్మణంభోజయేత్ -
 సాత్రాణాంసాత్రయోర్వా పరస్పరజలసేకాద్యుచ్చిష్టసంస్పర్శే స్పృష్టపా
 త్రం విస్యజ్య భూశుద్ధింకృత్వా పూర్వవత్పాత్రాన్తరయోః సాత్రాన్తరే
 ఘనా సర్వంపరివిష్య పరిషిచ్య ద్వా బహున్వాభోజయేత్. అత్రభోక్తు
 ముచ్చిష్టసంస్పర్శేతు హస్తంక్షాళయిత్వాభోజయేత్. భోక్తా భోజనాన్తే
 త్రిశతంగాయత్రీంజపేత్. తదనంతరంపక్షిణాతామ్బూలాదిక్రియా-భోజన
 మధ్యేపితృస్థానీయస్య దేవస్థానీయస్యవా భోక్తుర్విణ్మిత్రోల్నిగ్గేకర్తా తద్ది
 నే ఉపాష్యపరేద్యుః శ్రాద్ధంకుర్యాత్.

ఇతి ప్రాయశ్చిత్తం.

